תלמוד בבלי · אחרונים · צאן קדשים

צאן קדשים על מנחות

רבי אברהם חיים שור

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

צאן קדשים על מנחות

רבי אברהם חיים שור

מקור הטקסט: פנינים · רישיון: GNU FDL 1.3

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/צאן-קדשים-על-מנחות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 7
דף ב: 8
דף ג. 9
דף ג: 10
דף ד. 11
דף ד: 14
דף ה. 15
דף ה: 17
דף ו. 18
דף ו: 19
דף ז. 21
דף ז: 22
דף ח. 23
דף ח: 25
דף ט. 27
דף ט: 27
דף י. 29
דף י: 31
דף יא. 32
דף יא: 33
דף יב. 34
דף יב: 35
דף יג. 37
דף יג: 38
דף יד. 40
דף יד: 40
דף טו. 41
דף טו: 42
דף טז. 44
דף טז: 46
דף יז. 46
דף יז: 47
דף יח. 48
דף יח: 49
דף יט. 50
דף יט: 52
דף כ. 53
דף כ: 54
דף כא. 55
דף כא: 57
דף כב. 58
דף כב: 59
דף כג. 60
דף כג: 61
דף כד. 62
דף כד: 63
דף כה. 64
דף כה: 65
דף כו. 66
דף כו: 66
דף כז. 68
דף כז: 69
דף כח. 69
דף כח: 70
דף כט. 70
דף כט: 72
דף ל. 74
דף ל: 76
דף לא. 77
דף לא: 78
דף לב. 79
דף לב: 80

דף לג 81
דף לג: 83
דף לד 85
דף לד: 86
דף לה 87
דף לה: 88
דף לו 89
דף לו: 90
דף לז 90
דף לז: 92
דף לח 92
דף לח: 93
דף לט 95
דף לט: 96
דף מ 98
דף מ: 100
דף מא 101
דף מא: 101
דף מב 102
דף מב: 103
דף מג 106
דף מג: 106
דף מד 107
דף מד: 109
דף מה 110
דף מה: 111
דף מו 112
דף מו: 113
דף מז 114
דף מז: 116
דף מח 118
דף מח: 118
דף מט 119
דף מט: 121
דף נ 121
דף נ: 123
דף נא 124
דף נא: 125
דף נב 126
דף נב: 126
דף נג 127
דף נג: 128
דף נד 129
דף נד: 129
דף נה 130
דף נה: 130
דף נו 131
דף נו: 133
דף נז 133
דף נז: 134
דף נח 135
דף נח: 136
דף נט 137
דף נט: 138
דף ס 139
דף ס: 140
דף סא 140
דף סא: 141
דף סב 142
דף סב: 143
דף סג 143
דף סג: 144
דף סד 144
דף סד: 145

דף סה 146
דף סה: 147
דף סו 148
דף סו: 148
דף סז 150
דף סז: 151
דף סח 152
דף סח: 153
דף סט 154
דף סט: 155
דף ע 156
דף ע: 157
דף עא 157
דף עא: 158
דף עב 158
דף עב: 160
דף עג 162
דף עג: 164
דף עד 165
דף עד: 167
דף עה 167
דף עה: 168
דף עו 170
דף עו: 171
דף עז 172
דף עז: 172
דף עח 173
דף עח: 174
דף עט 176
דף עט: 177
דף פ 178
דף פ: 179
דף פא 180
דף פא: 182
דף פב 184
דף פב: 185
דף פג 186
דף פג: 186
דף פד 187
דף פד: 188
דף פה 189
דף פה: 190
דף פו 192
דף פו: 193
דף פז 194
דף פז: 195
דף פח 196
דף פח: 198
דף פט 199
דף פט: 200
דף צ 201
דף צ: 201
דף צא 202
דף צא: 203
דף צב 204
דף צב: 205
דף צג 206
דף צג: 207
דף צד 208
דף צד: 209
דף צה 211
דף צה: 211
דף צו 212
דף צו: 213

דף צז. 214
דף צז: 215
דף צח. 215
דף צח: 216
דף צט. 217
דף צט: 218
דף ק. 218
דף ק: 219
דף קא. 220
דף קא: 222
דף קב. 222
דף קב: 224
דף קג. 224
דף קג: 225
דף קד. 226
דף קד: 227
דף קה. 227
דף קה: 229
דף קו. 230
דף קו: 230
דף קז. 231
דף קז: 234
דף קח. 235
דף קח: 236
דף קט. 236
דף קט: 237
דף קי. 238

דף ב.

רש"י ד"ה כל המנחות כו'. והביא וקומצה כו' כצ"ל:
ד"ה או שלא כו' קמ"ל דאף בגמר דבריו כו' כצ"ל. וכ"מ ברש"י במסכת פסחים ד"ע ע"א ד"ה אלא לאו כו'. פי' וכיון דאף בגמר דבריו אדם נתפס דהיינו בכל דבריו ולא הדר ביה ואתרוויהו מיכוין:
ד"ה ואסור כו'. אסור לתת כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה כל המנחות כו'. ושאר זבחים כו' כצ"ל:
בא"ד בריה דר' חייא הוא דאתי בא כו' כצ"ל:
בא"ד כחטאת כו' ולעכב כו' כצ"ל:
בא"ד ופירש בקונטרס דמתוך דעוף לא כתיב בההוא קרא לא משמע ליה מההיא הקישא אלא קרבנות בהמה כו' כצ"ל:
בא"ד שכן טעונים כלים כו'. וליכא למימר מנחות תוכיח דלא קבע להם כלי משום דאיכא למיפרך מה למנחה שטעונה הגשה ותנופה וקידוש קומץ וכלי שרת וכ"כ תוספת במסכת זבחים דס"ה ע"א ד"ה עוף כו':
בא"ד גמרא חוץ מן הפסח כו'. פירוש באותו סוגיא דקאמר התם חוץ מן הפסח:
בא"ד בפרק קמא דחולין יש לפרש כו' כצ"ל:
בא"ד לאו אפרו של אהרן כו' כצ"ל:
בא"ד אלא אחטאת בהמה כו' כצ"ל:
בא"ד ומיהו בזה י"ל כו'. פי' קושיא שניה דל"ל משלו אבל קושיא ראשונה דהיינו למד מן הלמד במקומה עומדת:
בא"ד והשתא ניחא דלא הית' היקישא כו'. פי' ואיצטרך נמי משלו ולא משל מעשר לענין שאר חטאת ולא לענין פר של אהרן וכל זה אליבא דר"ע אבל קושית רש"י עדיין במקומה עומדת כמשפט ל"ל דילפי' מהיקישא דזאת תורת:
בא"ד ומתוך כך ניחא לי דלא הוה כו' כצ"ל. פי' שמתוך זה מתורץ נמי קושית רש"י דאיצטרך כמשפט דס"ד דלא ילפי' מהיקישא דוהקריבו אתי לחלק נ"ל:
בא"ד בהקומץ רבה גבי שבע הזאות כו' כצ"ל:
ד"ה קרי ליה נדר כו'. טוב מזה ומזה שאינו נודב כל כו'. פי' דבנדרים ד"ט מסקינן דפליגי נמי בנדב וס"ל טוב מזה ומזה שאינו נודב:

דף ב:

גמרא לשום מחבת חריבה כו' כצ"ל:
שם מכדי מחשבה דפסלה רחמנא כו' כצ"ל:
שם סברא היא ור"ש דריש כו' כצ"ל:
שם למטה הוה עביד לה והזאה הוה עביד לה אמרי כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה ונדבה מישרי כו'. והכתיב אם זבח שלמים כו'. ובריש זבחים פי' רש"י בע"א דילפינן מלא יחשב ואפשר דכונת רש"י דתרוייהו ילפי' דמאם זבח שלמים לא שמעי' אלא דאסור לשנויי בשינוי בעלים כדאמרי' התם ד"ז ע"א ומלא יחשב ילפי' נמי שינוי קודש דאסור לשנויי בש"ק כנ"ל. ומ"ו הב"ז כתב דדברי רש"י שבכאן נראים יותר כו'. אבל כאשר כתבתי נכון דברי שניהם:
ד"ה הניחא לרב כו' אחריתי כמתניתין כו' כצ"ל:
בא"ד דמתני' איירי דאידכר כו' כצ"ל:
ד"ה וכי תימא כו' לקמן אליבא דר"ש כו' כצ"ל:
ד"ה כאן בשינוי קודש כו' ר"ש עלו כו' כצ"ל:
ד"ה ואי נמי כו'. לא בקומץ מנחת מחבת או מרחשת לשם זבח ולקמן כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:
בא"ד לאקשויי ממתני' כו' כצ"ל:
בא"ד דמצי לאקשויי מלשמן כו' כצ"ל:
ד"ה קדש קדשים כו'. טעמא דפסח וחטאת ולקמן מפרש טעמא דמנחה הס"ד וכצ"ל:
ד"ה אבל מחשבה כו'. לא הוי מחשבה והך מחשבה כו' כצ"ל:
ד"ה עולת העוף כו' קדשי קדשים ופריך אי הכי כיון דמחשבה הגלויה כו' כצ"ל הד"א וכ"ה בס"י:
בא"ד דלא עלתה הס"ד ואח"כ ד"ה מלקה לחטאת כו' כצ"ל. ובד"ח נדפס לשני דיבורים:
תוס' ד"ה שחיטה אחת כו'. לא איצטרך לפלוגי כו'. פי' לקמן די"ב במתני' דקתני דבהילוך פוסל שלא לשמה ולא פליג ר"ש משום דלא איצטרך דחד טעמא איתא להו דעבודה שאפשר לבטלה היא במנחות כמו בזבח:
בא"ד אבל תימא קצת כו'. ותימא זו אינו מובן לי בשלמא הילוך אפשר לבטלה לגמרי אבל קבלה אע"ג דאפשר לבטלה בכלי עכ"פ אי אפשר לבטלה לגמרי דצריך לקבל ביד ובימין דוקא מ"ה לא פליג ר"ש נ"ל:

ד"ה זריקה אחד כו' וחטאת בימין ואפי' לר"ש דמכשיר בפרק שני דזבחים קבלת חטאת בשמאל מ"מ נתינה בעי ימין כדאמרינן לקמן בפירקן כו' כצ"ל. פי' ואשם בין קבלתו בין זריקתו אף בשמאל:

ד"ה מנחת חוטא כו' ביה הוא בגופיה כו' כצ"ל:

בא"ד בריה דר' חייא אתי כו' כצ"ל:

בא"ד וילפינן מנחה משלמים כו'. פי' כמו אשם והא דקאמר מנחת נדבה ה"ה כאשם למימרא דלא הוה כחטאת לפסול שלא לשמה וכ"כ תוס' במסכת זבחים די"א ע"א ד"ה מנחת חוטא כו':

ד"ה מכדי מחשבה כו' דכחטאת וכאשם כו' כצ"ל:

בא"ד שיש חילוק כדמפרש טעמא כו'. פי' ובשינוי בעלים אין מעשיו מוכיחים:

ד"ה עולת העוף כו' קס"ד כו'. כוונות התוספות דקשה דקארי ליה מאי קארי ליה וכי לא ידע המקשן מתני' דקתני מלקה בכ"מ במזבח כשירה לפ"ז הוא מחשבה דלא מינכרה מ"ה כתבו דקס"ד אע"ג דכשיר כו':

דף ג.

גמרא לשם עולת העוף תרצה כו' כצ"ל:

שם פסח ששחטו לשם אשם כו'. יש לדקדק מחטאת ה"ל למיפרך חטאת ששחטה לשם אשם ליצו דאיכא תרתי שינוי דחטאת נקבה ובת שנתה ויש ליישב:

רש"י ד"ה האי דקא קמיץ לה למרחשת כלומר כו' כצ"ל:

ד"ה לרבנן דאמרי כו'. ואנן בר' שמעון כו' כצ"ל:

ד"ה ל"ש אמר כו' אי קשיא גבי חטאת כו'. ודוקא מחטאת הקשה רש"י לישני דמיעבר עבר אבל בעולה לא שייך לשנויי מעבר עבר כיון דמלקה בכ"מ כשר ומיצוי בכ"מ נמי כשר הוי כמחבת ומרחשת דלא אמרינן דעבר כיון דיצא וכשר:

תוס' ד"ה חטאת העוף כו' ממליקה חטאת שמלקה כו' כצ"ל. פי' כמו דמקשה מעולת העוף בתרתי ממליקה וממיצה כמו כן הוי ליה להקשות מחטאת העוף בתרתי ממליקה ומהיזה אבל דבריהם אינם מובנים לי כיון דכבר היה משני דמלקה בכ"מ כשירה מ"ה לא מקשי תו ממליקה נ"ל:

ד"ה דאי קדשים קלים כו' ס"ד משום כו'. פי' דלא תקשה דקארי ליה מאי קארי ליה וכי לא ידע מתניתין דשחיטתן בכ"מ בעזרה מ"ה כתבו דס"ד כו':

ד"ה ומיעבר היא דעבר כו' דאיכא תרתי שנוי כו'. פי' דחטאת בהמה למעלה ובאצבע וכמ"ש התוספות לעיל ד"ה זריקה כו'. וקושיא זו הקשו תוספות ג"כ לעיל בדיבור הזה:

ד"ה אלמא קביעות כו'. אפי' פירש מחבת והביא מרחשת יצא כו'. פי' לפ"ז למה יביא חמשתן דהיינו סלת ומחבת ומרחשת ומאפה דחשיב לתרתי כיון דאי בעי חלות מייתי ואי בעי רקיקים מייתי וכפי' רש"י לקמן דנ"ט ע"א ולפ"ז בארבעתן סגי סלת ומחבת ומאפה או סולת ומרחשת ומאפה דחשיב לתרתי:

בא"ד א"נ כגון דאיכא חדא דמייתי וקאמר כו' כצ"ל. והכי פירושא דבאמת לר"ש יביא או מחבת או מרחשת ואפ"ה הוה חמשה כיון דמסיק התם אליבא דר"ש דמייתי שתי מנחות למאפה חדא של עשר חלות וחדא של עשר רקיקים ומתנה אם מחצה של חלות ורקיקים נדרתי יצטרפו חלות מזה לפי מה שנדרתי ורקיקים מזה לפי מה שנדרתי לנדרי והאחרת תהא נדבה לפ"ז הוי מנחה מאפה נחשב לג' מנחות חצי חלות וחצי רקיקים והשאר נדבה ולפ"ז הוי חמשה סלת מחבת ומאפה או סלת מרחשת מאפה נחשב לג' כנ"ל ברור כונת תוס' ודו"ק. ומ"ו הב"ז מפרש בע"א וקשה להולמן. ובד"ח נדפס בצדו נ"א ואינו מן הצורך:

ד"ה ל"ש אמר כו' ועוד י"ל דניחא בלאו הכי כו'. פי' למ"ד לקמן ד"ח ע"א דמנחה קדושה בלא שמן כי קמיץ חריבה לשם בלולה אע"ג דאמרי בלולה היא לא עבר כלום דמנחה קדושה בלא שמן וכי הדר ונתן לתוכו שמן מעשיה מוכיחים דבלולה היא ואי לא הדר ונתן לתוכו שמן מעשיה מוכיחים דחריבה היא וה"ה איפכא אם קמץ בלולה לשם חריבה כיון דקדושה בלא שמן הוי כמו שקומץ בלולה לשם בלולה ולמ"ד אין מנחה קדושה בלא שמן כי קמיץ חריבה לשם בלולה הוה כאלו קמץ לשם חולין וקיי"ל בכל הזבחים שלא לשמן לשם חולין דכשרה וא"כ חריבה [צאן קדשים: היא] אבל בבלולה לשם חריבה להך מ"ד יש לפקפק ומ"ה כתבו וצ"ע. ובאמת יש קיצור לשון בדבריהם וכ"כ מ"ו הב"ז:

ד"ה אמר לשם אשם כו' אמרי דמיעבר עבר ומייתי כו' כצ"ל: והא דלא הקשו על מאי דפריך עולה לשם חטאת תרצה חטאת לשם עולה תרצה מאי פריך דאכתי אמרי דמיעבר עבר ואפשר לומר דבין זכר לנקבה לא טעי איניש כדמשני לעיל גבי בלולה לשם חריבה:

בא"ד כל עצמה אינה קדושה הס"ד. פי' והוי כמו לשם חולין דכשירה כדלעיל:

דף ג:

גמרא לר"ש הכי נמי דאמר רבא חטאת חלב כו' כצ"ל. וכ"ה בס"י וסוגיא דהכא קאי אליבא דרבא. ובד"ח נדפס בצדו כי קאמינא לרבנן ולא ידעתי פירושא דרבנן מאן דכר שמייהו וכ"מ מתוספת ד"ה לרבי שמעון כו'. דלא גרסינן הכא לרבנן:

שם חרבה משום בלולה מאי אמר כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה ומאי אבל בזבחים כו' כצ"ל:
בא"ד שהוא שקר דהא שחיטה אחת כו' הד"א וכצ"ל:
ד"ה לרבנן כו'. נ"ל דדיבור זה ט"ס הוא כאשר כתבתי בפנים:
ד"ה האמר רבא כו' דלא עקר כו' כצ"ל:
בא"ד ולא עלתה כו'. ועיין בזבחים ד"ז ע"א מה שכתבתי שם:
ד"ה עולות בהדייהו כו'. אלא להכשיר שלא יאמרו דלא חשיבי כאן כחטאת כו' כצ"ל. וכ"ה בס"י והכי פירושו שלא יאמרו דלא חשיבי כאן כחטאת אלא כעולה ונמצאת חטאת שלא לשמה כשירה ומ"ו הב"ז מוחק זה וקשה לשבש כל הגרסאות:
ד"ה מאי אמר ר"ש כו' הא ודאי במנחה מחשב דהא כו' כצ"ל:
ד"ה ולרבא להאי כו' דפסולה הס"ד:
תוס' ד"ה כאן בקומץ כו' דשינוי קודש כשר אפילו במנחה לשם זבח כו'. דברים אלו קשה להולמן כיון דהוה מצי אמר בשינוי קודש כשר משום דזאת תורת המנחה תורה אחת לכל המנחות מהיכי ס"ד לומר אפי' במנחה לשם זבח כשר ועוד דהא ר"ש אמר בפירוש אבל בזבחים אינו כן אפי' זבח לשם זבח אחר פסולה מכ"ש מנחה לשם זבח וצ"ע רב ליישב:
בא"ד ולא מפרש טעמא זה דניחא כו' כצ"ל. פי' טעם זה דמ"ה לא אמרי כרבה משום דקתני בברייתא דר"ש קמצה שלא לשמה פסול משמע שינוי קודש ורבה משני דבש"ק מכשיר ר"ש משום דתורה א' כו'. מ"ה כתבו דניחא לו כו':
ד"ה לר"ש כו' אבל שינוי קודש לא כתב כו'. אע"ג דתוס' כתבו לעיל ד"ב ע"ב ד"ה מנחת חוטא כו'. כיון דכתיב בחטאת היא בגופיה לעכב בש"ק לא הוה דבר הלמד מ"מ לא כתיב בהדיא דלמצוה ילפינן משלמים ותו דהכא קיימינא להכשיר ש"ק בחטאת:
ד"ה לשם חטאת כו' התם רבא אאידך מילתא כו' כצ"ל:
בא"ד אין זה על חטא דציער מן היין מייתי (בס"י כו' כצ"ל וכ"ה) [וכו' כצ"ל וכ"ה בס"י:]
ד"ה כאן בקומץ כו'. ושניהם יש ליישב הס"ד. פי' אע"ג דקומץ מנחת מחבת כיון דקומץ לשם מרחשת ולא לשם מנחת מרחשת במנא קא מחשב ורש"י לא גרס לה:

דף ד.

גמרא חטאת טעמא מאי משום כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה מותרה נדבה כו' סוטה והוזלו השעורים הנותר מן המעות יפלו לנדבה כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:

ד"ה עון כתב כו' אשם הבשר לשם ועורות כו' כצ"ל:
ד"ה דכתיב בה היא בחטאת שעיר נשיא כתיב חטאת כו' כצ"ל:
בא"ד שלא לשמו הס"ד ואח"כ ד"ה אשם נאמר בו הוא לאחר כו' הד"א וכצ"ל:
בא"ד אימוריו שלא לשמו דהא כו' כצ"ל:
בא"ד בשחיטת זבח פסח הוא ובשעיר נשיא כתיב כו' כצ"ל:
ד"ה שניתק לרעיה כו' ולכשיסתאב ימכר כו' כצ"ל:
בא"ד ואם כבר כו' הד"א:
בא"ד אשם עליו דנדבות שופרות לעולה כדפרישית לעיל הס"ד וכצ"ל:
ד"ה לא ניתק כו'. ושחטו סתם לא כו':
ד"ה דאמר קרא הוא בהוייתו יהא ועדיין אשם הוא ולא חזי לאקרוביה לאשם הלכך פסול הוא הס"ד וכצ"ל. ועיין ברש"י במסכת תמורה דף י"ח:
תוס' ד"ה מאי נפקא כו'. ובפרק התכלת משנ' מדדמי ליה ילפינן לפי שהג"ש כו' כצ"ל:
בא"ד לדרוש להו לתרוייהו כו' כצ"ל. ועיין בתוספת דיומא ד"ב ע"ב דמתרצו בע"א:
ד"ה ליגמר עוונו כו'. אע"ג דשמיעת הקול גופה כו'. דבריהם קשה להולמן דהא אכתי ס"ד דטעמא דמנחת חוטא דחטאת קרייה רחמנא ולפי טעם זה לא צריך ללמוד ש"ה במה הצד דנמי חטאת קרייה רחמנא כמו שכתבו תוס' לעיל בד"ה חטאת כו'. ולפ"ז פריך השתא שפיר ליגמר עונו מעוונו דש"ה נ"ל:
בא"ד דהא דבעיא למימר דלמותרת נדבה הוא דגמירי לא קאי דבפ"ק דשבועות אשכחנא דיליף שעיר דר"ח עון עון הס"ד וכצ"ל. והנה תמיה זו קושית הגמרא דלשם ומשני התם דניחא ליה למילף בצבור ממצות ה' אשר לא תעשינה ואשם עיין שם וכן תמה בס' באר שבע על תוספת ולענ"ד דאפ"ה הקשו שפיר וה"פ דע"כ הא דמסיק הכא דג"ש דעון עון למותרה נדבה גמירי לא קאי דאותה נתן לכם לשאת עון העדה בשעיר דר"ח כתיב ובשבועות אשכחנא דילפינן שעיר דר"ח מציץ בג"ש דעון עון וע"כ הא דגמירי ג"ש למותרה נדבה היינו עונו עונו דשמיעת הקול ולפ"ז הקשו דנילף נמי עונו עונו דשמיעת הקול לענין קרבן עולה ויורד דאין ג"ש למחצה ומנ"ל למידחי התם דניחא למילף כו' כיון דאין ג"ש למחצה כנ"ל ברור ונכון ומ"ו הב"ז נכנס בדרך אחר וקשה להולמו:
ד"ה חטאת טעמא כו'. דזבחים אם אינן מרצין למה הן כו' כצ"ל:
בא"ד שהביאה חטאתה כו' כצ"ל:
בא"ד ועוד י"ל דהוא דחטאת כו' כצ"ל:
ד"ה לאחר הקטרת כו' אשם אשם להי' דריש כו' כצ"ל:
בא"ד כי כחטאת האשם כו' כצ"ל:

בא"ד נראה דאסמכתא בעלמא הס"ד. ול"נ דלאו אסמכתא היא דבמסכת זבחים די"ב ע"ב פריך לעולא באשם נמי תרי הוא כתיב והניח בקושיא וע"כ ליכא למימר דסבר האי הוא דכתב בפ' צו קדש קדשים הוא או האי הוא דפ' ויקרא אשם אשם וכו' כמו שפרש"י התם דהא כתבו תוספת דהנך אצטריכו אלא ע"כ דפריך מהאי הוא דכתיב גבי אשם מצורע לפ"ז היאך כתבו דאסמכתא בעלמא הוא וצ"ע:

ד"ה אלא הוא כו'. אשם הוא אשם אשם לה' הוא קרב כו' כצ"ל:

ד"ה אשם שניתק כו'. הא דתניא בפסחים כו' כצ"ל:

בא"ד ומשני גזרה לאחר כפרה כו'. פי' ומדלא משני גזרה אחר ניתוק אטו לפני ניתוק ע"כ ניתוק דרבנן:

בא"ד ואין לחוש אי קרא קאי אהלכתא כו'. פי' בשלמא לפרש"י דאתי הלכתא דבעי ניתוק וס"ד דמ"ה בעי ניתוק משום דבעי עקירה וכדי שיהא נזכר לעוקרו ואם שחטו סתם פסול מ"ה אתי קרא הוא בהוייתן יהא ולא בעי עקירה אבל לפי' ר"ת דאפי' אליבא דהלכתא לא בעי ניתוק וע"כ לא בעי נמי עקירה וא"כ תרוייהו ל"ל מ"ה כתבו ואין לחוש כו':

בא"ד דאיצטרך קרא כו'. פירוש דאי לאו הלכתא ה"א הוא בהוייתן יהא ולא יקרב עולה וכ"כ תוספת בפסחים דע"ג ע"א ובתמורה די"ח ע"א כתבו בע"א עיין שם:

בא"ד לא אמרינן שיהא חבירו כו' כצ"ל:

בא"ד אלא שלא ניתק ופריך דבשלמא כו' כצ"ל:

בא"ד וא"ת ומותר הפסח דקרב שלמים למ"ד דבעי עקירה ליבעי כו' כצ"ל. וקושיא זו קאי דוקא אליבא דר"ת בשלמא דרש"י דגבי אשם גמירי רעייה ולא עולה מ"ה בעי ניתוק משא"כ גבי פסח דמקרא ילפינן דמותרו הוה שלמים מ"ה לא בעי ניתוק אלא לפי' ר"ת דקרא והלכת' אתו דליקרב עולה אפ"ה בעי ניתק א"כ אע"ג דילפינן מקרא דקרב שלמים ניבעי נמי ניתק:

בא"ד ובעי למימר בגמרא קודם כפרה שהוא עצמו יקרב ואיתותב התם כו' כצ"ל. פי' האיך בעי למימר התם דהא דקתני במתני' ירעו היינו לאחר כפרה אבל קודם כפרה ד"ה הוא עצמו יקרב אשם ומכ"ש עולה דאי אמרי' דקודם כפרה ד"ה הוא עצמו יקרב מהיכא תיתי לומר לאחר כפרה ירעו מאי גזרה איכא כנ"ל ברור כוונת התוספת ומ"ו הב"ז נכנס בדוחק בע"א:

דף ד:

רש"י ד"ה בגלל זבח כו'. את העומר וגו' הס"ד:
ד"ה דקבוע לה כו' כצ"ל:
ד"ה מצינו שחלק כו' דבמכשירים החמירו הס"ד וכצ"ל וכ"ה בס"י:
ד"ה לא נהנין כו' לים המלח אין מועלין כו' הד"א:
ד"ה דמי שלמים דמי אשם כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה מכשירין לית בהו כו'. ואגב ריהטא לא דק כו'. פי' במה שכתב דאיתא בפ' דם שחיטה וליתא שם אלא בפרק המביא ואפשר לומר דטעות נפל ברש"י וכצ"ל כדמוכח בכריתות בפ' דם שחיטה וכדאמרינן בפ' המביא מפני שמכשרתה כו' וכצ"ל. פי' דבפ' דם שחיטה דכ"ב ע"ב דתני התם במתניתין דאשה מביא' חטאת העוף מספק ומתנ' ומוכח דטעמא דמביא' חטאת העוף מספק כיון שאינה מביאה רק לאשתרויי בקדשים כדאמרינן התם בדף ז' ע"ב ע"ש. ואין לדקדק למה לרש"י להביא מפ' דם שחיטה הא בפרק המביא תני בהדיא הכי והוי כיהודה ועוד לקרא א"ל דבפ' המביא אפשר לפרש שהיא מכשרת נמי אבל (בעי) [באו] נמי לכפר אבל בפ' דם שחיטה מוכח שאינו בא אלא להכשיר כנ"ל ודו"ק:
ד"ה עולתה ומתה לא כו' כצ"ל. ותיבת ה"ג בת"כ האשה כו' יש למחוק וכ"ה בס"י וטעות דמוכח הוא:
בא"ד וכן משמע בת"כ בפרשה אשה כו' כצ"ל:
בא"ד אע"ג דמסקינן לקמן יש מחוסר כו'. פי' לפ"ז יש לפסול אם הקדים בעלמא עולה לחטאת אפילו בדיעבד משום מחוסר זמן כמו אם הקדים חטאתו לאשמו של מצורע:
בא"ד דלא הוי אלא כסדר מצורע כו'. פי' דוקא אם הקדים חטאתו לאשמו הוא דפסלינן משום שאמר הכתוב להקדים תחלה אבל אם הקדים עולה לחטאת לא פסלינן אפי' בעלמא כיון דגם במצורע גלי קרא דכשר בדיעבד מוהעלה ילפינן מניה בעלמא נמי להכשיר אם הקדים עולה לחטאת ועיין במסכת זבחים ד"ה ע"א ד"ה עולתה עולתו כו':
ד"ה לא יביאו כו' בפרשת ויקרא בפ' אם לא תגיע וגו' אחד לחטאת כו' כצ"ל:
בא"ד ומניין שאם הביא עולתו ומת כו'. וחפשתי בת"כ בפ' זו ולא מצאתי גירסא זו בת"כ ואפשר שתוספת היה לפניהם גירסא זו:
בא"ד ואסמכתא בעלמא הוא כו'. ואפשר דאיצטריך קרא לאשמעינן אפי' לא הפריש החטאת מחייו אלא שהיורשים רוצים להביא לאחר מיתתו וסלקא דעתך דהלכתא אתי

דוקא כשהפריש את החטאת בחייו ואח"כ מת הוה חטאת שמתו בעליה ולמיתה אזלא מ"ה איצטריך קרא נ"ל:
ד"ה ואין טעונים כו' יותר מדאי כו' כצ"ל:
בא"ד כמו שפרשתי דנסכים כו' כצ"ל:

דף ה.

גמרא תיובתא דרב תיובתא ורשב"ל כו' כצ"ל:
שם ותתירנה וכיון ששירים כו' כצ"ל. ומ"ו הב"ז מוחק שלא לצורך:
שם אבל מנחות נפש כתיב בהו ומחוסרי כו' כצ"ל:
שם מתן בהונות אחר מתן ז' כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה עופות באין כו' בפ' המנחות והנסכים כו' כצ"ל:
ד"ה מחוסרי כפרה כו' ומצורע הס"ד ואח"כ ד"ה והותרו לקדש מכלל איסורם כו' הד"א וכצ"ל:
ד"ה מנחות טעונות כלי בפר' שתי הלחם כו'. ומה שנרשם בד"ח דצ"ה הוא טעות דשם מיירי מע"א מלישתן ועריכתן בכלי קדש וחטאת העוף נמי טעון בישול בכלי קדש אלא קאי אפ' שתי הלחם ד"ק דשם משמע בהדיא דקומץ שהיא א' מד' עבודות טעון כלי לאפוקי עופות אין צריך כלי בא' מד' עבודות:
ד"ה מנחת העומר כו' בצבור עופות כו' הד"א:
בא"ד נדבת העוף כתיב קרבנו כו' כצ"ל:
ד"ה ימלאנו ללוג הס"ד:
תוס' ד"ה שהמנחות כו' וא"ת אדרבא זו היא קולא לגבי עופות כו'. אע"ג דמה שהעופות הותרו מכלל איסורא נמי קולא היא לגבי מנחות מ"מ הקשו שפיר מדקתני טעונות כלי דמשמע לשון חומרא אבל תמיה לי לפ"ז הא דעופות בעי מליקה בעצמו של כהן משום חומרא ובמסכת זבחים דס"ה קתני יכול ימלקנה בסכין ודין הוא מה שחיטה שלא קבע לו כהן קבע לו סכין מליקה שקבע כו' הא אדרבא משום שקבע לו כהן בעי מליקה בעצמו של כהן לחומרא וצ"ע:
בא"ד מה שאין כן בדם העופות הס"ד וכ"ה בס"י:
ד"ה ואם איתא כו', פירוש ואם איתא שתהא כו'. והא דלא ניחא לתוס' כפרש"י דעיקר קושיא מה שעדיין חדש אסור אפשר דתוס' ס"ל דלא מצי למיפרך שתהא גם החדש מותר והוה כשרה וגם עלו לבעלים וזה לא מצינו בשום קרבן שתהא כשרה שלא לשמן ויעלו לבעלים לשם חובה:

ד"ה שחיטה לאו כו' ואי אפשר לומר כן כו'. פירוש דהתם פריך והרי שחיטה שאי אפשר לבטלה וכשרה בזר לפ"ז מאי משני דלאו עבודה היא משוס שכשרה בזר דמעיקרא דדינא פירכא למה יהא כשירה בזר כיון דאי אפשר לבטלה:

בא"ד ולא דמי שמאל כו'. פי' דבן בתירה מכשיר לקמן קמץ בשמאל וקתני לקמן מ"ש שמאל דמכשיר דאשכחן לה הכשירה ביה"כ דנטל את המחתה בימינו והכף בשמאלו נימא דנטילת הכף לאו עבודה היא מ"ה כשירה בשמאל דלא אשכחן בשום מקום נטילה דוקא בימין מ"ה כתבו דשאני נטילת הכף דיש מקום דצריך ימין דהיינו נטילת הכף כשהיה ריקם או כף של נשיאים אבל שחיטה לא בעי בשום מקום ימין הלכך לאו עבודה היא נ"ל וברור:

בא"ד ולהכי פריך עלה מפרה כו'. פי' דלפרש"י לאו פירכא היא אע"ג דשחיטת פרה פסולה בזר מ"מ לאו עבודה היא כיון דאשכחן בשום מקום דשחיטה כשרה בזר אבל השתא דפירושו דמ"ה לאו עבודה היא דבשום מקום לא בעי כהן פריך שפיר מפרה דבעי כהן:

בא"ד שחיטתו כשירה שחיטה על ירך כו' כצ"ל:

בא"ד משמע קצת כפי' הקונטרס כו'. פירוש דמ"ה לאו עבודה היא דבשום מקום לא בעי כהן כדפרשתי לעיל:

בא"ד לפי מה שפרשתי יש ליישבו כו' כצ"ל. פירוש דהכי פריך כיון דשחיטה כשירה בדרום ובחוץ ע"כ לאו עבודה היא למה בפרה שחיטה בזר פסולה. אבל קשיא דא"כ לשמעון כו' ועיין בתוס' דיומא דס"ב ע"ב דמתרצו אליביה נמי:

ד"ה שחיטה גבי פרו לאו משום כו' כצ"ל:

בא"ד דהא בפרה לאו משום דשחיטה עבודה היא פסלה אלא כדמפרש מידי כו' כצ"ל:

בא"ד ולא אשחיטה דלאו כו' כצ"ל:

ד"ה אלא אמר ר"פ כו' משמע הכא דסבר ר' פפא כו'. ודבריהם אינם מובנים לי דהיכא משמע מהכא דר"פ ס"ל בעלמא יש מחוסר זמן דהא ר"פ גופא קאמר טעמא דמצורע דכתיב ביה הויי' דבהוייתה תהא וגם תוס' כתבו לעיל ד"ה ואי אין כו' דדוקא בהדי מצורע חשיב מחוסר זמן שעדיין לא הגיע זמן טהרתן אבל בעלמא ס"ל לר"פ אין מחוסר זמן רק דפריך הכא משחיטה דלאו עבודה היא אלא קאי הויי' אשחיטה ואי בעלמא אין מחוסר זמן יהא אחר ממרס ואדרבא איפכא מסתברא דאי ס"ל בעלמא יש מחוסר זמן אע"ג דלא כתיב עיכובא מאי פריך משחיטה דלא כתיב בה הויי' אלא ע"כ ס"ל

דבעלמא נמי אין מחוסר זמן היכא דלא כתיב ביה עיכוב' כמו גבי מצורע דכתיב ביה הויי' כנ"ל ברור:

דף ה:

גמרא מנחות ובכורים כו'. כצ"ל:
שם אלמא קסבר כו'. ואין זה מוכרח דאיכא למימר דטעמא בי"ו אם הביא כשר משום דאין מחוסר זמן לבו ביום וצ"ע:
שם כלאים תוכיח שאסורים להדיוט כו'. ובמס' ביצה אמרינן דבגדי כהונה קשין הם לפי"ז מדאורייתא להדיוט נמי שרי אלא דרבנן גזרו להדיוט ובמקדש אין שבות לפ"ז היאך פריך כלאים תוכיח שאסורין להדיוט וצ"ע:
רש"י ד"ה האיר המזרח כו' ומתרגמינן כרום כו' כצ"ל:
ד"ה אין מביאים כו' בכורים ומנחת כו' נסכים הד"א והס"ד:
ד"ה ובדבר הראוי כו' חטאת הס"ד:
ד"ה מכלל היתר דכל שאר הבהמה כו' כצ"ל:
ד"ה ספיחין אסורין כו' מתירי' דהא נתבערו כולן וספיחים אסורים כו' הד"א וכצ"ל. והא דפרש"י משנה שעברו כונתו בזה לתרץ קושית התוספת שהקשו הכא ובמסכת פסחים דנ"א ע"ב ד"ה כל כו' דבפסח של שביעית הוא קודם הביעור שאז תבואה אינו כלה מן השדה ואדרבא היא במילואה וביעור לא היה אלא בשמינית כשהיה כלה לחיה מן השדה עכ"ל משום הכי פרש"י הכא משנה שעברה דהא כלה כו' נ"ל:
תוס' ד"ה האיר המזרח מתיר כו' למצוה ועוד קשיא בההיא שמעתת' גופא כו' כצ"ל. פי' דהכא קשה דקאמר טעמא דרשב"ל דאמר מנחת העומר שקמצה שלא לשמה כשירה דהוי מן המותר לישראל דהאיר המזרח מתיר הא מ"מ אסור מדאורייתא והתם בשמעתא גופא נמי קשה עיין לקמן בתוס' דס"ח ע"א:
ד"ה במי הראוי לעבודה אע"פ שקרבן נפסל כשקבלו פסולין כו'. כצ"ל וכ"ה בס"י פי' היכא ס"ד דמהני מחשבה במי שאינו ראוי לעבודה הא בעינן כהרצאת כשר כך הרצאת פסול מ"ה כתבו דס"ד וכו':
ד"ה ובדבר הראוי כו' כגון מנחת חטים כו' כצ"ל:
בא"ד דהא דציבור היא ולא פסול בה נמי כו' כצ"ל. פי' דבצבור לא שייך ש"ב וגם בש"ק לא פסלה כיון דלא חזי' אלא לעבודה זו ולא לעבודה אחרת לא שייך בה ש"ק ועיין ברש"י בזבחים דכ"ו ע"ב בד"ה ובדבר כו':
ד"ה שכן קדושתה להיות מלוקה ואינה כו' כצ"ל:

ד"ה כר"ע כו' דהן לא נזרע ולא נאסוף ואי כו' כצ"ל:

דף ו.

גמרא מה לב"מ שכן עשה בה מקריבים כקריבים כו'. יש להקשות כיון דהא דקתני במסכת בכורות דטרפה כשרה באדם לאו מקרא ילפינן לפ"ז ניליף היא גופי' בק"ו מה ב"מ שמותר להדיוט אסורה לגבוה בין הקרב בין המקריב טריפה שאסורה להדיוט א"ד שאסורה לגבוה בין הקרב בין המקריב וליכא למימר יוצא דופן יוכיח דמה לי"ד דכשר להדיוט וצריך עיון ויש ליישב:

רש"י ד"ה מליקה טריפה היא דתחלה חותך שדרה ומפרקת כדאמרינן בפ"ק כו' כצ"ל. והא דנקט רש"י תחילה דלא תימא שחיטה נמי הותרה מכללא דמיד כששחט פורתא ניקב הוושט ונטרפה וכשגומר השחיטה הותר מכללא מ"ה כתב גבי מליקה חותך שדרה ומפרקת קודם הסימנים ונטרפה מיד אבל בשחיטה הכל בהעלם א' בלי שהיי' וק"ל:

בא"ד מכלל איסור' להדיוט אף אני אביא טריפה ולהכי איצטריך קרא הס"ד וכצ"ל. ובד"ח ציין תיב"ת ולמה לי קרא ואינו מן הצורך:

ד"ה שלא היתה כו' וכלאי הכרם דכתיב כו' הד"א:

ד"ה בן בתירה אכולהו פליג אזר ואונן כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה מה לכלאים שכן מצותו בכך ואע"ג דאפשר לקיים כו'. גירסא זו משובשת וקשה להולמה דהא שמצותו בכך קאי על אבנט של כ"ג דגזירת הכתוב היא שלא יהא אלא כלאים כמו שפרש"י. ונ"ב דה"ג אטו ציצית צורך הדיוט מצוה היא ואע"ג דאפשר לקיים בטלית כו' לא אפשר לקיים בכך הס"ד ואח"כ ד"ה מה לכלאים שמצותו בכך וא"ת ולימא ג"ה במחובר יוכיח כו' כצ"ל:

ד"ה ב"מ נמי כו' ונראה לי דהשתא מצי למילף כו'. פי' דהשתא דמדמי הותרו מכללה דב"מ להותרו מכללה דטרפות אע"ג דלא דמי להדדי דהותרו מכללה דטריפות טריפה גמורה כמו מליקה הותרו בעופות מ"ה ס"ד דשאר טריפות נמי שריא לגבוה אבל גבי ב"מ דלא הותרו בעופות אלא בדוקין שבעין ולא מום גמור ואפ"ה מדמי להדדי לפ"ז השתא מצי למילף טריפה ממחוסר אבר מה מחוסר אבר במקום שאין עושה אותה טריפה דהיינו מארכובה למטה דשריא להדיוט אסורה לגבוה מכ"ש טריפה ואי פריך מה לטריפה שהותרו מכללה תאמר במחוסר אבר שלא הותרו כלל מכללה הא ב"מ דבדוקין שבעין נמי הותרו בעופות אע"ג דלא דמי מ"ה כתבו ולבסוף שאמר שכן מומן ניכר אתי הכל שפיר דלא מצי למילף כלל מב"מ כנ"ל ברור כונות התוספ' ומ"ו הב"ז

מפרש בע"א וגם כתב פירושו של הגאון מ"ו מוהר"ר העשיל זצ"ל ומסיים ואין דעתי מתיישב בכל אלה וצ"ע מאד עכ"ל. וכאשר כתבתי נכון וברור הוא:
ד"ה דומיא דערלה כו' לא היה שעת הכושר והאי דמיתסר כו' כצ"ל. ועיין בתוס' דחולין דקט"ו ע"א:
ד"ה כתב רחמנא כו' גבי נעבד משום כו'. פי' אע"ג דנעבד היתה לה שעת הכושר קודם שנעבדה ולא ילפינן ממשקה ישראל אפ"ה מייתי ליה גבי נעבד:
ד"ה שקמצן זר כו' והוא הדין בעל מום ושתויי יין כו' כצ"ל. ועיין בתוספת במסכת זבחים דט"ו ע"ב ד"ה זר אונן כו' מה שכתבתי:
בא"ד ותני ושייר כיון דמסקינן דבן בתירא אכולהו פליג דיחזור ויקמוץ ובהנך מודה דפסולה לגמרי כיון דבהדיא באורייתא כתיב דמחלה עבודה:
ד"ה בן בתירא כו' ביום הכפורים קבעה עבודה כו' כצ"ל. לפ"ז יש לדקדק מאי פריך לקמן ע"ב אי הכי היינו ת"ק דילמא מ"ה לא עריב פסול שמאל בהדי פסולי דלעיל דת"ק ס"ל דבכל הפסולין יחזור ויקמוץ חוץ משמאל דפסול לגמרי משום דאיתא לה הכשירה ביה"כ קבעה עבודה וב"ב פליג על שמאל וסבירא ליה דגם בשמאל יחזור ויקמוץ וצ"ע ויש ליישב:

דף ו:

גמרא אלעזר וחוקה כתיב בה שאני כו' כצ"ל:
שם קדשי בדק הבית הוה עבודה קדשי מזבח לאו עבודה היא אמר רב שישא כו'. כצ"ל וכ"ה במסכת זבחים די"ד ע"ב:
שם אלא הא קמ"ל רב קמץ ואפי' קדש כו'. ויש להקשות לפ"ז לימא רב קאמר לת"ק זר שקמץ יחזור ואי תיקשי אי הכי היינו ב"ב לימא א"ב דלת"ק דוקא אם לא קידש הקומץ במתן כלי דיחזור אבל אם קידש לא ולב"ב אפי' קידש וצ"ע:
רש"י ד"ה יביא מתוך ביתו כו' והא לא קמץ כהן וכה"ג כו' כצ"ל:
ד"ה ומאי שנא שמאל כלומר אמאי הוה כו' כצ"ל:
ד"ה שאני פרה דטעמא דשחיטתה פסולה כו' כצ"ל:
בא"ד ולא שייכא בהו כו' כצ"ל:
ד"ה אמר רב ששת כו' לאו עבודה היא והאי כו' כצ"ל:
בא"ד מידי דהוה אמראות נגעים הס"ד וכצ"ל:
ד"ה סתמא כתיב כו' משום פסלות ואחד פסול שמאל כו' כצ"ל:
ד"ה לא שנא כו' בחזרה הס"ד:

ד"ה מת"ק דפליג בברייתא אדר' יוסי כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה שלא יהא חוטא כו' הוי בסלע כו' כצ"ל:
בא"ד ולאו פירכא היא הס"ד. פי' משום דהא דאמרינן דחטאת בסלע היינו למצוה מן המובחר אבל מדאורייתא אפי' בת דנקא בדמי' קלין וכ"כ תוס' בזבחים דמ"ח ע"א ד"ה חטאת כו' וכדאמרינן במסכת כריתות דכ"ז ע"א דלא נתנה תורה קיצבה במחוסרי כפרה:
ד"ה הואיל ואוקמינ' כו' תימא לרב אשי כו'. ויש ליישב אדרבה הא דלא משני רב אשי כרבה דרבה דאוקמי' מתני' דלא כר"ש ומדסיפא אייתי ע"כ כר"ש רישא נמי ע"כ אייתי כר"ש ומהכא דייק נ"ל:
ד"ה לא יביא כו' וקמץ משם דיחזור ויקמוץ מנא תיתא כו' כצ"ל. פי' כיון דר"ל איתותב לקמן דס"ל דקדושת כלי קבעה:
בא"ד אלא בקמיצת פסולים פליגי כו' כצ"ל:
בא"ד ומצי למימר דהכי כו'. פירוש כוונת רש"י נמי דבהא פליגי דת"ק ס"ל כיון דקמצו פסולין מ"ה לא קבעה קמיצה אלא כלי וב"ב ס"ל אע"ג דקמצו פסולין אפ"ה קמיצה קבעה אבל היכא דלא קמצו פסולין כ"ע כר"י ס"ל דקמיצה קבעה:
ד"ה וכי תימא מבמה כו' כצ"ל:
בא"ד ואי אפשר לומר כן כדמוכח כו'. ונ"ל ליישב פרש"י דפריך ונילף מבמה ופרש"י דרב ל"ל מ"ש שמאל דמכשיר ב"ב בחזרה דאיתא ליה הכשר ביה"כ זר נמי אנא ידענא דמכשרה ב"ב דהא איתא ליה הכשר בבמה קודם שנתקדש אהרן כו' דהא נמי יש לדקדק למה (לא) כתב רש"י קודם שנתקדש אהרן דהא לאחר שנתקדש אהרן נמי ילפינן לקמן דזר כשר בבמה אלא ע"כ צ"ל דכוונת רש"י דצריך שיהא דומיא לשמאל דשמאל דאיתא ליה הכשר ביה"כ היינו דוקא שמאל דאי אפשר לו בימין כיון דנטל המחתה בימין ע"כ נטילת הכף בשמאל ה"ה זר הכשירה נמי דוקא בזר והיינו קודם שנתקדש אהרן דהי' הכשירה דוקא בזר מ"ה פרש"י קודם שנתקדש אהרן ופריך וכי תימא מבמה לא ילפינן דעדין לא נבדל אהרן והי' הכשירו דוקא ולאחר שנבדל אהרן זר פוסל אבל שמאל דמצינו הכשירו בשמאל אפילו בשעת דבעינן ימין דוקא כנ"ל ברור דעת רש"י:
בא"ד דדריש איש להכשיר כו' כצ"ל:
ד"ה שהרי יוצא כו' וי"ל דבאיברין ודאי ירדו אבל הדם כו' כצ"ל. פי' דאיברים אם העלן הכהן ע"ג המזבח ועדיין בידו דכהן ודאי ירדו אבל אם כבר עלו על גבי המזבח לא ירדו כיון דיוצא כשר בבמה אבל דם נמי אינו מתקנח מכותלי המזבח היינו אם זרק לא יקנחנו והא דקתני ירדו היינו אם עלה בכלי ירד והוי כמו אברים ועיין בתו' דזבחים דפ"ז ע"ב

ד"ה כלי שרת כו' בסוף הדיבור ועיין במסכת זבחים דפ"ד ע"ב ד"ה הג"ה יוצא כו' ומ"ו הב"ז מפרש בע"א והוא דוחק:
ד"ה וכיון דקרא סתמא כו' ומרבי לה התם מזאת כו' כצ"ל:
בא"ד דקרא סתמא כתיב מה כו' כצ"ל:

דף ז.

גמרא כיצד מקדשין את הקומץ כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה ליפסול דקבעה כו' לתוך השיריים דהא איפסול וזה גמור כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:
ד"ה ומשני כי כו' וכיון דממילא נפל למנא נעשה כו' כצ"ל:
בא"ד מקדש ליה האי כלי כשמחזירו בהן הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה שעל גבי קרקע וכי היכא דקומצין מכלי שע"ג קרקע ה"נ מקדשין קומץ בכלי שע"ג קרקע הס"ד וכצ"ל. ותיב"ת שמונה יש למחוק וכ"ה בס"י. ובד"ח נדפס בצדו נ"א ושיבוש הוא:
ד"ה קולפי טבי הכאות גדולות בלעי כו' כצ"ל:
בא"ד כלומר שהיה מכה אותו הס"ד וכצ"ל. וכ"פ רש"י בעירובין דכ"ב ע"א:
ד"ה בא להכריז כו' והי' רב חסדא משכח התירוץ ומכה אותו אבימי אלמא כו' כצ"ל:
ד"ה תמיד י"ג כו' בפ"ב הס"ד:
ד"ה זה הכלל מתני' היא הס"ד:
ד"ה מה עבדין לגו בהיכל הס"ד:
ד"ה נכנסין ביום השבת הס"ד:
תוס' ד"ה וכי מהדר כו' אינו חוצץ הס"ד ואח"כ ד"ה אמר רבי יוחנן כו' כצ"ל:
בא"ד בפ' התודה גבי תודה ששחטה כו' כצ"ל:
בא"ד דמתוך שמקדש ארבעים מתוך שמונים מדעת מקדש נמי כו' כצ"ל:
בא"ד ופריך בגמרא ונייתי במקודשת כו'. פי' דעל זה משני ר"ח כ"ש אין מקדשים שלא מדעת אמאי כיון דאין שיעור למים נימא מתוך שמקדש כפי הצורך מדעת מקדש נמי שלא לדעת:
בא"ד ואע"ג דלילה אין מחוסר זמן מ"מ לענין זה הוי מחוסר זמן הס"ד וכצ"ל:
ד"ה אין מקדשין כו' א"ל לכתחלה ליקרב קא מבעיא כו' כצ"ל:
בא"ד ומיהו יש לדחות דאכולהו קאי וזרקו את דמם כו' פי' הא דקתני ואם עלו לא ירדו הלן כו' ושקיבלו פסולין וזרקו את דמם והאי וזרקו את דמם קאי על כולהו דפסולין זרקו את דמם מ"ה לכתחילה לא יעלו:

בא"**ד** לפי שדוחה שם לא שקיבלו פסולין א"נ זרקו פסולין כו'. פי' ולא דיוק' אתי לאשמעינן הא זרקו כשירים אפי' לכתחילה יעלו איברי' דמקדשי ליקרב אלא אגופ' אתי לאשמעינן דאם עלו איברים לא ירדו אע"פ שנפסלו בזריקה:

בא"**ד** משמע שגם ר"י היה יודע כו'. עיין בתוספ' דזבחים דפ"ז ע"ב דשם מבואר באר היטב:

בא"**ד** היה מזבח מקדשה כו'. פי' משום דאויר מזבח כמזבח דמי:

ד"**ה** אמר ליה מכלי זה כו' יש לתמוה מה חידוש השיבו כו'. ולענ"ד טובא אתי לאשמעינן דוקא דמגבה ליה כהן אבל בלא"ה לא דאין קומצין מכלי שע"ג קרקע ולקמן מסיק דקומצין מכלי שעל גבי קרקע נ"ל:

דף ז:

גמרא ואיצטריך למיכתב וטבל כו'. פי' דליכתוב רחמנא וטבל ולא מספג ושמעינן נמי דע"כ צריך שיהא בדם שיעור טבילה ז' הזאות כדי שלא יצטרך להספיג ועל זה קאמר דסד"א אע"ג דלא נתן מעיקרא אלא כשיעור ד' הזאות ואח"כ נותן ג' הזאות ובלבד שלא יספיג קמ"ל בדם שהיה כשיעור מעיקרא ואי כתב בדם ה"א כשנותן כשיעור מעיקרא אפי' מספיג דכל דראוי לבילה כו' מ"ה צריכא תרוייהו:

שם ושרף את הפרה לעיניו דמשמע דבפני כהן מניח אלא לא גמר כו' כצ"ל וכ"ה בס"י ונדפס בטעות בשיטה דלעיל:

רש"**י** ד"ה ואילו מגביה כו' שיהא אחד כו' כצ"ל:

בא"**ד** אלמא מכלי שע"ג קרקע כו'. פירוש דשולחן הוא כ"ש ועומד ע"ג קרקע:

ד"ה מדם ילפינן מקבלת דם דכת' כו' כצ"ל:

ד"ה וטבל דם כו' מקנח אצבעו בדופני הכלי הס"ד וכצ"ל:

ד"ה בדם משמע שיעור טבילה מעיקרא הס"ד וכצ"ל:

ד"ה למעוטי שירים שצריך לטבול בו אצבעו כו' כצ"ל:

בא"**ד** וטבל הכהן אצבעו בדם כו' כצ"ל:

ד"ה לא גמר לא כו' ולא בעי קינוח הס"ד וכצ"ל:

ד"ה בשפת מזרק כו' בספר עזרא על שם כו' כצ"ל:

ד"ה אינו קדושה לחצאין שאם כו' כצ"ל:

בא"**ד** לא קידש ויצאה לחולין הס"ד:

תוס' ד"ה מקנח ידו כו' ופירוש הקונטרס מגומגם הס"ד. פי' דהיאך מוכח מושרף הפרה לעיניו שהיתה נשרפת לעיניו ממש כדי שהיה יכול לקנח בה דלמא לעיניו היינו כדי

שיהא רואה שנשרפה ולא אצלו ממש. ובזבחים דצ"ג ע"ב פרש"י כמו שכתבו תוספות דמ"ה מקנח ידו בגוף הפרה משום שאף דמה טעון שריפה:
ד"ה אלא אצבעו כו' ולפירוש הקונט' דהכא אין להקשות כו'. ובזבחים שם דחו פרש"י דהכא משום קושיא זו וכתבו דנראה כפרש"י דהתם משום נימין ע"ש:
ד"ה ואם איתא כו' ושיעור טבילה דלעיל כו'. פירוש דליכא למימר הא דקאמר לעיל שיהא בדם שיעור טבילה היינו כדי שיעור הזאה א' כיון שכל א' עבודה בפני עצמו ולמעוטי חצי הזאה של א' ולעולם קידש לחצאין כל הזאה בפני עצמה מ"ה כתבו דע"כ לאו למעוטי חצי הזאה אתי אלא שיהא בכלי שיעור ז' הזאות דוקא ואינו מקודש לחצאין ופריך שפיר לילף מדם:
בא"ד דאמר רב אינו קדוש ופריך ואי כר"א כו' כצ"ל. פירוש מאי פריך דלמא שאני חביתין דאיכא מתוך:
בא"ד אי נמי הא דנקט ר"א כו'. ודבריהם אינם מובנים לי דמנ"ל להקשות דלמא ר"א טעמא דנפשי' קאמר ולא משום ר"י ומ"ה ס"ל דדם לא קידש לחצאין:

דף ח.

גמרא ומנחה ממנחה מי יליף כו'. בל"ז לא היה יכול להקשות ולמרמי דר"א אדר"א משום דאפשר לשנות דר"א סבירא ליה דסילוק הבזיכין לאו היינו קמיצה ממש כקמיצות מנחות ואפ"ה יליף מנחה שקמצה בהיכל מסילוק בזיכין דגמר מילתא ממילתא אע"ג דלא דמיא ממש להדדי אבל התם בנפרס הלחם כשהגיע זמנו לפרקה לא יליף ממנחה שחסרה קודם קמיצה ליפסול הלחם לגמרי שלא יקטירו את הבזיכין כיון דלא דמיא להדדי ממש אבל השתא דמשני מנחה ממנחה יליף משמע דסילוק בזיכין היינו קמיצה ממש פריך מי יליף נ"ל:
שם אלא שלמים שאינו קדוש עד שיהא עשרון שלם כו'. כצ"ל וכ"מ גירסא זו מפרש"י דזבחים דפ"ח ע"א ד"ה ואין מקדשין כו' ומ"ו הב"ז מוחק גירסא זו בחנם:
שם מנחה קדושה בלא שמן ובלא לבונה בלא שמן שכן מצינו כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה הלחם פסול כו' ובלחם הפנים גופא אמרינן לקמן היא שאם נפרסה כו' כצ"ל:
ד"ה משפירקה נפרס כו' דלאחר סילוק נפרס כו' כצ"ל:
ד"ה קודם קמיצה כו' לכשחסרה ואפ"ה מכשיר אלמא כו' כצ"ל:
בא"ד מנחה ממנחה הס"ד:
ד"ה מנחה מחציתה כו' בבקר וגמרינן הביא כו' כצ"ל:
בא"ד ואח"כ חוצה מחציתה כו' הד"א:

ד"ה והא חוקה כו' דמשמע דוקא שלם הס"ד וכצ"ל:
ד"ה ושחטו בשלמים כתיב פתח אהל כו' הד"א:
בא"ד דהיכל כשר דלא כו' כצ"ל:
ד"ה ורב דאמר כו' חצי עשרון שאינו קדוש הס"ד וכצ"ל:
ד"ה מילתא ממילתא כו' שאר מנחות לא גמר מחביתין דחביתין דין כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:
ד"ה מנחה קדושה כו' שאין שם שמן קדוש ולא יצא כו' כצ"ל:
ד"ה שכן מצינו כו' כגון בזיכין הס"ד:
תוס' ד"ה מקטיר עליו כו' ומשני ר' אלעזר היא ולפי שמועה זו כו' כצ"ל. פירוש דלפרש"י דת"ק נמי ס"ל דלא גמרינן ממנחה לפ"ז מאי פריך לקמן מת"ק למ"ד שירים שחסרה כו' כיון דלא גמרינן מהדדי וכוונת התוספות דת"ק ס"ל דגמרינן מהדדי וס"ל גבי מנחה נמי דמקטירין קומץ עליהם כר' יוחנן דס"ל הכי ופריך מר"א והכי פריך תיהוי כמנחה שחסרה קודם קמיצה ומנחה שחסרה קודם קמיצה צריך שיביא מתוך ביתו וימלאנו ובלחם הפנים אי אפשר להביא מתוך ביתו והוה פסולה לגמרי וליכא למימר דלמא כר"ל ס"ל דאמר לא יביא מתוך ביתו דהא ר"ל איתותב לקמן ואסיקנן בתיובתא ולקמן דמשני דרישא נמי ר"א היא היינו אליבא דמסקנא דהכא דמשני דלא דמי למנחה כיון דברור ברירה קומץ דידה מ"ה מקטירים קומץ היינו הבזיכין אבל במנחה לא משני שפיר דרישא נמי ר"א היא:
ד"ה מאי טעמא דר"י כו' אי נמי כדפירשתי לעיל דלאפוקי כו'. פירוש דר"א קאמר לר"י אודי לי מיהת בחביתין מטעם מתוך ופריך מ"ט דר"י דפליג אדר"א בחביתין ולית ליה מתוך ומשני אמר קרא כו':
בא"ד טעמא דמתוך הס"ד. ואח"כ ד"ה ראשון ראשון קדוש ור"י לית ליה דרבי יוסי הס"ד וכצ"ל. וכ"ה בס"י ובד"ח נדפס בצדו נ"א פירוש אע"ג דר"י ס"ל לדעתו להוסיף שאני כר"י אפ"ה לענין זה לית ליה דרבי יוסי דראשון ראשון קדוש אלא דוקא אם הפריש חצי עשרון ודעתו להוסיף קדוש:
ד"ה ולרבי חנינא כו' וי"ל משום דמתחלה היו מקדשין כו'. פירוש לאחר שהיה נמדד עשרון לחביתין קודם שהיו מחלקים בחצי עשרון היו מניחים עשרון שלם בביסא עם השמן ומקדשין ומתוך ביסא היה מחלקים בחצי עשרון:
בא"ד שכלי חול אחר כו' כצ"ל. פי' כיון שכבר נתקדש בביסא אבל שאר מנחות כיון שהיה מניחים בביסא לבוללן לא היה צריך להוציא אח"כ לכלי אחר שלא היו מחלקים והביסא הי' מקדשי' המנחות לר' חנינא ולא מדת עשרון:

בא"ד וטעם זה אנו צריכין נמי לר"י כו'. פירוש כיון דס"ל דאינה קדושה לחצאין לדידיה נמי קשה חצי עשרון למה נמשח ע"כ צריכין נמי לטעם זה:

בא"ד מפני לוג ומחצה שמן שהיה עודף כו'. פי' שאם היה הכל מעורב בביסא ואח"כ כשהיו מחלקים בתוך הביסא לחלק בחצי עשרון היה כל חלק יותר מחצי עשרון מפני לוג ומחצה שמן שעודף בכל חלק ומ"ו הב"ז מפרש בע"א דא"א לכוין שיגיע לוג ומחצה לחצי עשרון עכ"ל ואיני מבין דבריו דהא כתבו שהיה עודף כו' משמע דכוונת התוס' כאשר כתבתי:

בא"ד ועשרון המחוק למה נמשח לר' חנינא כו' כצ"ל. פירוש דלר"מ דשתי עשרונות הוי במקדש דבגדוש הוה מודדים לשאר מנחות והיה נמשח למנחת חוטא. עשרון המחוק לחביתי כ"ג למה נמשח:

בא"ד באות מצות דמדות יבש לא נתקדשו דבפרק שתי מדות כו' כצ"ל. אבל דבריהם אינם מובנים לי דהא ע"כ ר"ח ס"ל דמדות יבש נתקדשו מדקאמר לא זו קדושה בלא זו משמע דשלשתן ביחד הכלי מקדשן מ"ה פריך למה נמשח והשתא דרוצים לתרץ דר"מ כר' יונתן ס"ל דמדות יבש לא נתקדשו ע"כ לא ס"ל כר"ח לפ"ז דקארי ליה מאי קארי ליה דעשרון המחוק למה נמשח דילמא ר"ח לא ס"ל כר"מ אלא כרבנן דלא הי' אלא עשרון אחד ונמשח למנחת חוטא ור"מ לא ס"ל כר"ח אלא כרב דקדשי האי בלא האי מ"ה עשרון המחוק נמשח וצ"ע:

בא"ד ומוקי לה כר"מ כו'. פירוש והתם קתני במתני' דמדת היבש בירוציהן חול משמע דתוכו קדש אלמא לר"מ מדות יבש נתקדשו:

בא"ד ההיא גודש לא צריך כו'. פירוש דלעולם שאר כלים מקדשי והא דמיבעי ליה בשולחן משום דגודש דשלחן גודש שאינה צריכה ה"ה בגודש בביסא נמי אינה צריכה כיון דאין נמדדים מנחות בביסא אבל שאר כלים דמודדים למנחות מקדשי הגודש כיון דמדתו של כלי היא אבל לא אוכל לירד לסוף דעתן לאיזה צורך כתבו זה ויש ליישב בדוחק:

בא"ד טעמא דפירשתי שלא כו' כצ"ל:

בא"ד מצוה לקדש שלימה כו'. פירוש דמצוה להביא מחצה משלם:

דף ח:

רש"י ד"ה מדות של יבש כו' עשרון וחצי כו' כצ"ל:

ד"ה לא שנא כו' אלא מדות שהיה שם הין כו' כצ"ל:

בא"ד למדוד לח הילכך לא מקדשין כו' כצ"ל:
ד"ה לא נצרכה כו' נמי בלא שמן כו' כצ"ל:
ד"ה בעולה ומנחה כתיב ק"ק ובעולה כתיב כו' כצ"ל:
ד"ה מחטאת הוי גמרינן כו'. איכא למידק לפי' רש"י היכא ס"ד לגמור מחטאת בב"א הא חטאת גופא ילפינן מעולה בהיקש דטעונה צפון בפ' איזה מקומן דמ"ט ושם מיבעיא אי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בב"א ולא איפשטא וצ"ע:
ד"ה מאשם דאשם אינו בא על כו' כצ"ל. אע"ג דאשם תלוי בא על ספק כריתות מ"מ יש ללמוד משאר אשמות:
תוס' ד"ה כלי הלח כו' כדרך כל שאר מדות כו' כדאמרי' בשבת דל"ה ע"א ובמסכת עירובין די"ד ע"ב ש"מ האי גודשא תילתא הוי ואי לאו דמסתפינא הוה אמרי דמה שכתבו תוס' לעיל בדיבור שלפניו מן ואפי' עשרון גדוש כו' עד וזה אין להקשות כו' שאין שם מקומה כאשר כתבתי לעיל ובדיבור זה מקומה והכי גרסינן כדרך כל שאר מדות ואפי' הגדוש אפשר דמקדש דהא דאמרנן לעיל שהחזירן לביסא גדושה ומיבעי לן נמי בפ' שתי מדות גבי שולחן אי מקדש בגודש אי לא משמע דשאר כלים לא מקדשי ההוא גודש לא צריך אבל גודש זה שהוא מדתו של כלי מקדש מ"מ גם כו' כצ"ל. פי' ומ"ה היה מדקדקים לעשות בענין זה שיהא גודש נ"ל:
בא"ד דכלי שנותני' בו מנחות כלי לח כו'. פי' היינו ביסא שהיה בוללים בו המנחות:
ד"ה אבל מזרקות כו'. פי' בקונ' דאלמא כו' כצ"ל:
בא"ד ומנא ליה דמנחה כו'. כוונתם בזה דלא תימא דזה קושי' המקשן מנחה לחה היא ומשני ל"נ אלא ליבש שבה דא"א בלא קרטון סולת יבש ואפ"ה מקדשין כמו שפירש רש"י מ"ה כתבו ומנ"ל דמנחה קדושה בלא שמן כלל דהכא הוה עכ"פ שמן בכלי:
בא"ד דדייק מדסבר שמואל דמזרקות כו' כצ"ל:
בא"ד ומלשון המשנה כו' כצ"ל:
בא"ד ומדלא קתני כך הכלים מקדשים כו' כצ"ל:
בא"ד ועל חנם הוצרך כו'. פי' דהא מקרא יליף:
בא"ד והא דלא ילפינן מינה מדות כו'. פי' דמדות הלח נמי יקדשו את היבש אע"פ שאינו ראוי להם כמו המזרקות:
בא"ד הואיל וראוי לכלי אחר כ"ש כו' כצ"ל:

דף ט.

רש"י ד"ה בחצי זית חלב כו' שאין אכילת אדם ואכילת מזבח מצטרפין דזריקות דם כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה ריש לקיש כו' דאע"ג דנתקדשה בכלי לא מיפסלא כו' כצ"ל:
בא"ד דאע"ג דאית ליה תנור מקדש כו'. פי' וכבר נתקדש בכלי אפ"ה לא מיפסלא ביוצא אלא משום דשחיטה מקדשה ולא משום קדושת כלי:
בא"ד דגבי עופות וזבחים מצי למיתני יוצא אגב אחרינא כו' כצ"ל:
בא"ד במקום זריזות איתא כו'. פי' משמע דבעינן דוקא במקום זריזות בעזרה ואי לאו מפסלא ביוצא:
בא"ד בלינה וביוצא ובפ' המזבח כו' כצ"ל:
בא"ד בכך כלל דהא קאמר כו' כצ"ל:
בא"ד אלמא מדת יבש לא כו' כצ"ל:
בא"ד לאו משום דאי נתקדשה הוי כו' כצ"ל:
בא"ד דליתא בה קמיצה אימתי מיפסל כו' כצ"ל:
בא"ד מתירין משקידש בכלי הס"ד וכצ"ל:
ד"ה ומדכהונה לא בעי כו' דשאני התם משום קבלה כו' ודבריהם אינם מובנים לי הא תינח שבן הבקר צריך שיהא לפני ה' משום קבלה דבעי כהונה בעי נמי לפני ה' אבל אליבא דשמעון התימני דדרש התם ושחט את בן הבקר לפני ה' שוחט את בן הבקר יהא ג"כ לפני ה' לפ"ז הדרא קושית התוספות לדוכתא וצ"ע רב ליישב:
ד"ה חסר הלוג כו' וכה"ג קשה בפרק כו' כצ"ל:
ד"ה עד שלא יצק כו' עד שלא נתן כו' כצ"ל:
בא"ד שכבר נתן כו' כצ"ל:
בא"ד הואיל דבפסולו נעשית לאו שמה כו' כצ"ל:
בא"ד הנעשית בפסול כו' כצ"ל:
ד"ה מאן דפסול כו' דמסתברא כי היכא דפליגי כו' כצ"ל:
בא"ד לאו דוקא לרבי כו' כצ"ל. פי' לר"י לא פליגי במנחות דר' יהושע מודה במנחות:

דף ט:

גמרא עד דאיתא לכולה מנחה יקטיר ואי לא לא יקטיר כו' כצ"ל:
שם עד שלא פרקה נפרס לחמה הלחם כו' כצ"ל:

שם אי ר' אלעזר מאי ארי' נפרס כו'. וליכא למימר דתני נפרס משום רישא לאשמעינן עד שלא פרקה אפי' נפרס אין מקטיר עליו את הבזיכין דאדרבא הוה לאשמעינן אבוד ושרוף רבותא דסיפא דאפילו הכי מקטיר עליו הבזיכין דכח דהתירא עדיף:

שם מי לא עסקינן דפלוגתא דר' יוחנן כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:

רש"י ד"ה מנחה מאי זריקת דם יש כו' כצ"ל:

ד"ה במנחת נסכים הבאים עם הזבח כו' לא יזרוק הדם משום המנחה הס"ד וכצ"ל:

ד"ה והרים הכהן מן המנחה עד דאיתא לכולה יקטיר את אזכרתה המזבחה ואי לא לא יקטיר את אזכרתה הס"ד וכצ"ל:

ד"ה ומקטיר בזיכין אע"ג דלאחר סילוק נפרס אלמא שירים החסרה בין קמיצה כו' כצ"ל. ועיין ברש"י לעיל ד"ח ע"א:

ד"ה מי לא עסקינן דפלוגתא דלעיל דקאמר ריש לקיש כו' כצ"ל:

בא"ד דלחם הפנים הס"ד ואח"כ ד"ה מסלתה סלת בעי עשרון הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה משמנה דמנחה בעי לוג שמן דאמרי' בפרק שתי מדות כו' כצ"ל:

ד"ה מן המנחה פרט למנחה שחסרה היא דמנחה כו' כצ"ל:

ד"ה תרי קראי כו' דהאי לגופא אתי אבל בסולת כו' הד"א וכצ"ל:

ד"ה שהיתה כבר כו' מן המנחה ופליגי רבי ינאי כו' כצ"ל:

בא"ד משמעות דורשים איכא בינייהו הס"ד. והא דלא ניחא לרש"י בל' א' משום דללשון ראשון קשה לר"י דס"ל דשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה דמקטיר קומץ עליהן והשירים מותרים באכילה הדרא קושיא לדוכתא תרי קראי בחסרון ל"ל. ליכתוב והנותרת מן המנחה מנחה שהיתה כבר דמשמע דבעינן שלימה קודם קמיצה דוקא ולאחר קמיצה כשרה לגמרי אע"פ שחסרה:

ד"ה בן בתירא אומר יחזיר יחזיר קומץ לתוך הכלי כו' כצ"ל. ואפשר דלפני רש"י היה הגירס' בפניו קמץ בשמאל פסול בן בתירא אומר יחזיר ויחזור ויקמוץ בימין מנה"מ כו'. ומ"ו הב"ז מוחק דיבור זה וקשה לשבש כ"ה נ"ל:

ד"ה ואימא להכי כו' אלא לרבות דאפי' ימין דכהן כו'. כוונת רש"י בזה לתרץ קושית תוספת בד"ה אין מיעוט כו' דהקשו דלישתוק מתרווייהי מ"ה כתב רש"י לרבות דאפי' ימין דכהן כשירה במצורע ומ"מ שמאל מצוה מן המובחר במצורע לפ"ז אי לא הוי תרוויהו ה"א שמאל וימין כהדדי דשניה' כשירי' אפי' לכתחלה מ"ה צריכא תרווייהו חד לשמאל למצוה מן המובחר וחד להכשיר אפי' ימין בדיעבד נ"ל:

ד"ה חד לגופי' וחד דכאן שמאלית הא כ"מ שנאמר כף אינו אלא ימין וחד לגלויי כו' כצ"ל:

ד"ה אלא מדכתיב כו' וחד שלא תאמר מיעוט אחר מיעוט הוא הס"ד וכצ"ל. אבל דברי רש"י אינם מובנים לי דלמא אי לא הוי כתיב שמאלית ד' ה"א איפכ' דחד לגופיה וחד למיעוט אחר מיעוט לרבות אפי' ימין במצורע וחד לכאן שמאלית הא כ"מ שנאמר כף אינו אלא ימין מ"ה צריכה שמאלית ד' לרבות בעלמא נמי שמאלית וצ"ע ליישב:

ד"ה אמר ליה ר' ירמיה לר"ז כיון דדרשת כל שמאלית דשנוי בפ' מצורע דרוש נמי כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה אותן שירים אסורין כו' וא"ת כיון דאסורי כו'. איכא למידק דלא הקשו ממתני' דקתני משפרקה נפרס לחמה הלחם פסול האיך מקטיר הקומץ עליהם הא כאילו לא נשתייר כלום ויש ליישב:

בא"ד דילפינן מנחה מזבח כו' כצ"ל:

בא"ד וצריך לחלק בין זה לנטמא כו'. פי' דבנטמא כולה פסול אע"ג דהוה נמי בעין כדאמרי' לקמן דכ"ו ע"א מ"ה כתבו כיון דאין זבח כו':

ד"ה אותן שיריים מה הן באכילה הוה מצי למיפשט' כו'. ול"נ ליישב דמ"ה מספקא ליה אי אותן שיריים מותרים באכילה או לא כקושית התוספת הנ"ל דאי אמרינן דהם אסורים היאך מקטיר הקומץ או אפ"ה מקטירין כשנויה דלעיל מ"ה לא מצי למיפשט מנפרס לחמה. בשלמא מנחה שכל השירים ביחד ונפסלו מחמת שחסרו מכל השירים והוה כאלו לא נשתייר כלום ומ"ה ס"ד דלא להקטיר הקומץ עליהם אבל גבי לחם הפנים דאפילו לא נפרסה אלא חלה א' וכולן שלימי' אפ"ה פסול ומ"ה מקטיר הקומץ עליהם ובזה מיושב מה שדקדקתי בדיבור הנ"ל דלא הקשו תוספ' ממתני' דנפרס לחמה וק"ל:

ד"ה אין מיעוט כו' מצי להקשות כו'. וה"ה דיש להקשות גבי אין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט ועיין בתוספת דב"ק דפ"ו ע"ב ד"ה אין מיעוט כו':

דף י.

גמרא ועל בהן רגלו הימנית ימנית דכתיבי בשמן כו':

שם הרי קמיצה כו'. פי' כיון דבעינן תרתי ע"כ לית ליה ג"ש דיד יד לקמיצה מ"ה פריך מקמיצה:

שם של ימין בשמאל כו' כצ"ל. ועיין מה שכתבתי בזבחים דכ"ד:

רש"י ד"ה אלא אמר רבא כו' מדרשת דד' שמאלית כו' כצ"ל:

ד"ה יד יד לקמיצה וכתיב בקמיצה יד וימלא כפו מה יד כו' כצ"ל. ובד"ח נדפס בצדו גירסא אחרינא ימלא את ידו דכתיב בפ' אחרי וקאי אכהן שנתחנך וחינוך של כהן הוא

במנחה אבל טעות הוא דילמא ידו דכתי' בפ' אחרי קאי אמרובה בגדים וכ"פ רש"י בחומש:

ד"ה רגל שמן כו' למידרש חליצה בגזרה שוה כו'. הד"א וכצ"ל:

ד"ה במקום שנתרבתה שמאל כו' כצ"ל:

בא"ד דיד יד לקמיצה כו' כצ"ל:

בא"ד כל שכן ימין להכי כו' כצ"ל:

ד"ה ואידך כו' אתא הס"ד:

ד"ה קס"ד אצבע כו' נמי ימין הס"ד:

תוס' ד"ה על דם האשם כו' פירוש דלכתוב כו'. והא דלא ניחא להו כפירש"י דפריך תרי קראי ל"ל ואפשר לומר כיון דפריך לעיל בוהן יד ורגל דעשיר ובוהן יד ורגל דעני ל"ל כיון דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם ומשני חד להכשיר צדדין וחד ליפסל צידי צדדין לפ"ז השתא צריכא תרתי קראי לגלויי דבהונו' דעשיר ודעני אתא חד להכשיר כו' מ"ה כתבו פירוש דליכתוב או אידי כו' אבל לפי מה שכתבו בדיבו' שלאחריו דר"י פריך לר"ז דבוהן הוה דומיא דכף ולא הוה צריך למיכתב ימין ולא פריך מבוהן ל"ל מדכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם לפ"ז צריכא ליישב בדרך אחר למה לא ניחא להו כפירש"י דפריך תרי קראי ל"ל ודוק. ורש"י דמפרש דפריך תרי קראי ל"ל אע"ג דצריכא כדלעיל אפשר לומר דרש"י ס"ל דאפ"ה פריך שפיר דבחד קרא (סני) [צאן קדשים: סגי] כיון דגלי בעשיר דיתן השמן על דם האשם ה"ה בעני דילפי מהדדי נ"ל:

ד"ה אמר רבא כו' שנאמרה ונשנית כו' כצ"ל:

בא"ד ושמא לענין ימנית בדם לא הוו ילפינן מהדדי אי לאו כו' כצ"ל. פי' אבל ימנית דשמן הוו ילפינן כיון דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם ובדם כתוב ימין ומ"ו הב"ז כתב בע"א ואינו מן הצורך:

בא"ד ולפי' הקונט' לא מקשי מידי כו'. פי' דקושיא זו לא תלי בדר"ז דבלא"ה קשה בוהן יד ורגל ל"ל כיון דכתיב על דם האשם כו':

בא"ד דהוי דומיא דכף לא הוה צריך למכתב ימין כו'. ולפ"ז לא גרסינן לעיל (כקושיא) [צאן קדשים: בקושיא] דר"י דכתב בשמן דמצורע ל"ל דגם אדם קשי' ל"ל ימנית דעל בהן משמע ימין:

בא"ד מאחר דכתיב על דם כו' כצ"ל:

בא"ד בשמן דמצורע עשיר ל"ל כו' כצ"ל:

ד"ה שמאל למאי אתא כו' דא"כ לא ליכתוב אלא חד. פי' כיון דהשתא דקיימא לן ג"ש דיד יד לקמיצה ממילא משמע דתיהוי נמי ימנית כפרש"י ומ"ו הב"ז כתב בע"א דרש"י פי' בע"א אבל נ"ל כאשר כתבתי דתוספות כתבו בקיצור לשון וכונתם כפי' רש"י:

דף י:

גמרא וחד לקידוש קומץ ולר"ש כו' כצ"ל:

שם לר' שמעון בשמאל כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה פליג בברייתא כו' ואי קשיא ליתיב מקמיצה כו'. וה"ה דהוי מצי למיפרך לת"ק מזריקה כיון דס"ל דבעינן תרתי והרי זריקה דלא כתב ביה אלא כהונה:

בא"ד קדשים היא כחטאת כו' כצ"ל:

ד"ה לקידוש קומץ דכי מקדש לקומץ בכלי יתנהו בימינו כו' כצ"ל:

ד"ה ולר"ש כו' שלא בכלי שרת בהקטרת הקומץ קאמר כו' כצ"ל:

ד"ה בא לעובדה ביד כו' בימין בחטאת דבימין היא כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה והרי זריקה כו' מ"מ איתא מהיקישא דזאת התורה כו'. והא דלא הקשו לעיל על הא דפריך והרי קמיצה דלא כתב בה אלא כהונה ה"ל להקשות דמ"מ איתא מהיקישא דהא האי הקישא כ"ע ס"ל ומנחה נמי כתב בהאי הקישא. ואפשר ליישב בשלמא לעיל דס"ל דבעינן תרתי אצבע וכהונה וגמר חטאת ממצורע בג"ש אצבע אצבע דכ"מ שנאמר אצבע וכהונה אינו אלא ימין לפ"ז ליכא למימר דילפינן מנחה מהיקישא דחטא' דבפ' איזה מקומן דנ"ח איבעי לן אי דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש' ולא איפשטא כ"כ תוספות סברא זו במסכת זבחים די"א ע"א ד"ה בא לעובדה כו' וכ"כ תוס' לקמן דפ"ג ע"א ד"ה כדי נסבא כו' אבל השתא לר"ש דס"ל אצבע לא בעי כהונה ולא צריכא למילף חטאת בג"ש ממצורע הקשו שפיר דהא יליף ר"ש שאר קרבנות מחטאת בהיקש' נ"ל:

בא"ד על כרחין אמת הוא דמכשר ר"ש כו'. פי' ולמה לא יליף בהיקישא דבעינן ימין בזריקה:

בא"ד ומשני כר"ש דכהונה בעי אצבע כו' כצ"ל:

בא"ד כמו שפירשתי בריש כו' כצ"ל:

בא"ד אי נמי ההוא תנא כו'. פי' דלתירוץ ראשון כתבו דמליקה לא ילפינן בהיקישא ותו כתבו לעיל בדיבור ראשון דריש פירקין דאפי' מליקה יליף בהיקישא ומביאים ראיה ממסכת מגילה ע"ש מ"ה כתבו אי נמי:

בא"ד דקבלה לא שייך למילף דליתה בעוף כו' כצ"ל:

בא"ד ולא פליג ר"ש אלא אקבלה כו' כצ"ל:

בא"ד דהיינו היקישא חטאת גופי' מג"ש כו' כצ"ל:
ד"ה פליג בברייתא כו' וקשה דאי ידע לברייתא כו' דבסמוך כו'. ואפשר ליישב דכוונת רש"י השתא דמשני דפליג בברייתא ליתיב נמי מקמיצה ומ"ה לא נרשם רש"י במקשן והרי זריקה:
בא"ד ונראה דהוה משני מיד כו'. פי' מ"ה לא מותיב מקמיצה אבל לפ"ז קשה מאי פריך לעיל והרי קמיצה דילמא קמיצה מיד יד נפקא ועמ"ש במס' זבחים דכ"ד ליישב קושיא זו:
ד"ה ולמאן דאמר כו' רב נחמן בר יצחק כו' כצ"ל:
ד"ה בשמאל כו' לעולם אימא לך דבעי נתינה בימין כו'. ודבריהם אינם מובנים לי דלו יהיה כדבריהם אפ"ה פריך שפיר יד יד דרבא ל"ל כיון דיליף מנחה בהקישא מחטאת דאם בא לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת דעבודת יד היא ובימין ילפינן נמי דאם נותן ביד הקומץ בכלי שרת לקדשו דבעינן נמי ימין דאין היקש למחצה וצ"ע ליישב:
בא"ד בהקומץ רבה ורב נחמן פליג איהודה כו' כצ"ל:
ד"ה לקומץ דמנחת כו' ומיניה ילפי' לעיל כו' כצ"ל. פי' דג"ש יד יד היינו מדכתיב מנחה וימלא כפו ובמנחת חוטא לא כתיב וימלא כפו אפ"ה ילפי' באם א"ע למנחת נדבה תנהו ענין למנחת חוטא:
ד"ה קמץ ועלה כו' וא"ת ולרבי יהודא ב"ב כו'. פי' השתא דאמרת דאינו נפסל השירים מחמת חסרון צרור א"כ יחזור ויקמוץ:

דף יא.

רש"י ד"ה מלח בת הקרבה כו' ואי קשיא ולאשמעינן לבונה כו'. ורש"י מיישב בדוחק ול"נ ליישב בדרך אחר דאי הוי קתני לבונה ה"א לבונה אם עלה בקומץ דוקא פסול אבל צרור או גרגר מלח אפי' לא עלה עם הקומץ ונשאר בשיריים נמי פסול משום דהוי לה מנחה שחסרה קודם קמיצה מ"ה אשמעי' אפילו צרור וגרגר מלח דוקא אם עלה בקומץ פסול משום דהוי קומץ שחסר אבל אם נשאר בשירים לא פסלה משום שאין רגילות לצמצם העשרון כמו שכתבו תוס' לעיל בד"ה קמץ ועלה כו' נ"ל:
ד"ה מאי (אייריי) [אירייא] כו' כגון אם מוטל באמצע הקומץ חולק את כו' כצ"ל:
ד"ה בראשי אצבעותיו שהכניס כו'. ולאו היינו כמו דלעיל יכול בראשי אצבעותיו דההיא דלעיל היינו שאין לו סולת אלא בראשי אצבעותיו ולא מגיע עד פס ידו ועיין בתוס' דיומא דמ"ז ע"ב ד"ה מלמטה למעלה שהכניס ראשי אצבעותיו כו' כצ"ל:

ד"ה שהפריש לה לשם מנחה זו הס"ד וכצ"ל והשאר יש למחוק ואח"כ ד"ה ב' לוגין ועירבו עמה דנראית כשתי מנחות אבל כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה וזו היא כו' בפ' אלו מנחות כו' כצ"ל דע"ה ע"ב:
ד"ה מלמטה למעלה כו' וכן מפרש ר"ת (במסת) [צאן קדשים: במסכת] שבת כו'. ותמיה לי דהתם במסכת שבת דצ"ד ע"ב רש"י גופיה קרא לראשי אצבעותיו למעלה כשמגביה ידיו ותוספת שם מביא פי' רש"י הכי ע"ש וא"כ דברי רש"י סותרים אהדדי וצ"ע:
בא"ד לצד פיסת היד. ומביא ראיה מהא כו' כצ"ל:
בא"ד עד שמגיע לראשי אצבעותיו הס"ד. פי' רש"י כשהכניס ידו בקמח היו ראשי אצבעותיו למעלה ודחק בקמח עד שמגיע לראשי אצבעותיו נ"ל:

דף יא:

גמרא הא יתיר כשירה כו'. ויש לדקדק דילמא (דכי) [צאן קדשים: הכי] קתני חסר לבונתה בשעת קמיצה פסולה דכ"ע מודים דבעינא בשעת קמיצה קומץ מלח לבונה כמו שפירש רש"י בד"ה קומץ בתחלה כו' הא יתיר בשעת קמיצה כשירה ומסלק היתר והא דקתני יתיר פסולה היינו אם נמצא לאחר קמיצה שהיתה יתיר פסולה כדמחלק גבי הפריש שני קמצים ואבד ויש ליישב:
רש"י ד"ה ר' יהודא סבר דכל משמע אפילו קורט כו' כצ"ל:
ד"ה כאשר על המנחה דמיא כו' כצ"ל:
ד"ה היינו הך כו' דמנחה הס"ד:
ד"ה כמאן דפריק' כו' קמ"ל כך שמעתי ל"א ולא שמעתי כגון כו' כצ"ל: וקאי אתירוץ דלעיל דרמי ב"ח:
ד"ה או להקטיר כו' ואכילת מזבח הס"ד:
ד"ה פסול כו' עונה תשא תנהו עניין לחוץ למקומו הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה ואין כרת ואי קשיא כו' כצ"ל והשאר יש למחוק וכ"ה בס"י:
בא"ד הך סתמא כר"ש דאמר לעיל כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה קומץ ולבונה כו' ומלא הקומץ לסדר זה הס"ד ואח"כ ד"ה ר' יהודא כו' כתב רחמנא דמו דאפילו כו' פירש דוי"ו דדמו אתי לאפוקי ממשמעותי' דדם:
בא"ד שפוסק ר"ת כר"י כו'. פירוש שפוסק כר"י דדם כל דם משמע ובבכורות אמרינן דליתא דחש להא דר"י דאמר בכור כולה בכור משמע:
בא"ד להא דר"ש דאמר לא אמרינן מקצת כסף כו' כצ"ל:
בא"ד ר' יהודא הכא כו' כצ"ל:

ד"ה ור' שמעון כו' ובפרק ב' דסוטה ממעט ר"י צוואות כו' כצ"ל:
בא"ד בגמרא גבי בהמה כו' כצ"ל:
ד"ה כגון שהפריש כו, והשתא כיון דבלא אבד פסולה אמאי נקט אבד כו'. ודבריהם קשה להולמן דילמא רמי ב"ח אתי לאשמעינן אפילו אבד פסולה משום יתיר כיון דאבד לאחר קמיצה הוקבעו ומכ"ש בלא אבד דפסולה משום יתיר וצ"ע:
בא"ד ואבד לאחר קמיצה פסולה הס"ד וכצ"ל. פי' משום חסרון כיון דהוקבעו על תרווייהו ואבד אחד:

דף יב.

רש"י ד"ה כל הקומץ כו' מנחה לחטאת ומהאי היקישא גמרינן כו' כצ"ל:
בא"ד (קמוצה) [צאן קדשים: קמיצה] כנגד שחיטה מתן כלי כנגד קבלה והולכה כו' כצ"ל:
ד"ה ובלבד שיהא קרב קומץ המתיר כמצותו כו' כצ"ל:
ד"ה בשתיקה שלא חישב או שקומץ ונותן בכלי כו' הד"א:
ד"ה או נקמץ כו' חוץ לזמנו לא קרב הקומץ כמצותו הס"ד ואח"כ ד"ה מנחת חוטא כו' אם קמצו שלא לשמן הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה שלא קרב המתיר כמצותו ואין בשירים כרת הס"ד וכצ"ל:
ד"ה כזית בחוץ כו' שחישב שתיהן כו' כצ"ל:
בא"ד אבל בחד עבודה מודי כו' כצ"ל:
בא"ד והכי מפרש בזבחים בפ' שני דר' יהודא פליג את"ק בין בעבודה אחת בין בשתי עבודות הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה כזית למחר כו' הוציאתו שניה מידי כרת הס"ד וכצ"ל ושאר שייך לדיבור שלפניו:
ד"ה אפי' ר"ע כו' מידי אשם מעילות דתנן בשר קדשי קדשים שיצא לפני זריקת דמים ר"ע אומר כו' כצ"ל:
ד"ה לא מהניא כו' ממעילה הס"ד ואח"כ ד"ה אמר ליה רבא דרבא ס"ל דפסול כו' כצ"ל:
ד"ה מנא אמינא כו' וליציאת ממעילה הס"ד וכצ"ל:
ד"ה ותני ר"ח למתני' הס"ד:
ד"ה לאו משום דמאן דקתני או כזית משמע ליה כגון שחסרו שיריים ועמדו על כזית וכי הדר ותני הנותן בכלי המוליך המקטיר לאכל דבר שדרכו לאכל היינו דאמר הריני נותן בכלי ומוליך ומקטיר ע"מ לאכל כזית של שירים למחר כו' כצ"ל:
בא"ד דלא פליג עליה דרבי כו'. פי' משום דרבי ל"ש ר"ח מנ"ל:

בא"**ד** בכה"ג הס"ד:
תוס' ד"ה הני מילי כו' דתניא בפ' כיצד צולין נטמא כו' כצ"ל:
בא"**ד** ביצא כולו כדאמרינן התם אבל לעולם כו' כצ"ל:
בא"**ד** אבל לעולם לא מיקבע בפיגול כו'. צ"ע הא בלאו הכי מוכח דיש לחלק לענין הרצאה ולענין למקבע בפיגול דאל"כ תיקשי דר"א אדר"א דבמס' מעילה קאמר ר"א אין זריקה מועלת ליוצא ובמסכת פסחים שם קאמר ר"א דיזרוק הדם אלא ע"כ לענין הרצאה שאני ואפשר לומר דלאו האי ר"א חבירו של ר"ע דהאי ר"א בן הורקנוס והאי ר"א ברבי שמעון:
ד"**ה** ותני ר' חייא כו' אבל כזית מקומצה לא כו' כצ"ל:
בא"**ד** דמיתוקם כזית משירים שחסרו מיירי כו' כצ"ל:
בא"**ד** ע"ב ושייך לכאן לא גרסינן נמי כו'. פירוש דלא גרסינן תיבת נמי בשירים דהא רבותא היא בשירים דאפילו בשירים לא תני כזית וה"ה נמי בקמיצה:
בא"**ד** אע"ג דבסיפא לא תני בשירים הס"ד וכצ"ל:

דף יב:

גמרא או כזית בקמיצה בשירים נמי לא תני או כזית וקתני כו' כצ"ל. וגירסא שלפנינו הוא גירסת ר"מ ור"ש בנו:
שם נפרסה אחת מחלותיה כולן פסולות הא יצאת כו' כצ"ל. וליכא למידק דלמא לאו אדיוקא דיוצאת אתי לאשמעינן וקתני נפרסה וכ"ש יוצאת אחת מהן דכולן פסולין דהא לרבא פסול יוצא חמור מחסרון משום דא"כ ה"ל למתני סתמא אירע פסול בא' מהן ומ"ה משני דלמא לעולם דכ"ש יוצאת דפסולה והא דלא קתני סתם אירע פסול באחד מהן למעוטי נטמאת אתי:
רש"**י** ד"ה אמר ליה אביי כו' דר' חייא ר"א היא כו' כצ"ל והד"א:
ד"ה ומנחת נסכים כו' היא הס"ד:
ד"ה עד שיקטיר את כולו אלמא כו' כצ"ל:
בא"**ד** ואי קשיא תנא דידן אמאי תני או כזית מקומצה למחר הא לר"א לא הוי הקטרה תנא דידן כת"ק דר"א ס"ל הס"ד וכצ"ל. ומ"ו הב"ז מגיה כגירסא שלפנינו וקשה להולמו ואח"כ ד"ה עד שיקטיר גם הלבונה ואשתכח דלאו בהקטרה שלימה מחשב הס"ד וכצ"ל:
ד"ה הוא בלחם הפנים כתיב כו' כצ"ל:
בא"**ד** הוא לך הס"ד וכצ"ל:
ד"ה הנך דגואי כו' לאישתרויי הנך דגואי באכילה כו' כצ"ל:

ד"ה דלמא הכי דוק מיניה הא נטמאה אחת מחברותיה כשרות הנך דלא נטמאו דהא טומאה כו' כצ"ל:

ד"ה הא לאכול כו' ולאכול כו' כצ"ל:

ד"ה שאין דרכו לאכול לא דלא כו' כצ"ל:

ד"ה אמר ר"י ר"א היא דאמר מחשבין כו' כצ"ל:

ד"ה שאין דרכו כו' שירים הס"ד:

תוס' ד"ה הוא שאם נפרסה כו' והיינו לאחר שפרקה כו'. פי' דבעודן סדורות בפנים בהיכל אין דרכו לצאת וליטמא וקודם שסידרו אם היה נטמא או יוצאת לא היו מסדרים אותן לכתחלה:

בא"ד דה"ל למימר אין נאכלות דא"כ לידוק נמי מההיא דלעיל כו' כצ"ל. פי' דלעיל (צאן קדשים: כו') ד"ח ע"א קתני משפרקה נפרס לחמה הלחם פסול ומקטיר עליו את הבזיכין דמשמע נמי דפסול' לגמרי ולא מהני הקטרה:

בא"ד ושמא האי דלעיל איכא לדחוי' כו' כצ"ל:

בא"ד אבל מהך דייק אפי' לר"ע כו' כצ"ל. פי' בשלמא לעיל דתני נפרס' לחמה משמע כל הלחם איכא למימר הא מני ר"א היא דס"ל אין זריקה מועלת ליוצא ה"ה לנפרסה אין זריקה מועלת אבל הך דקתני לנפרסה אחת מהן ולא קתני סתמא נפרסה לחמה אלא ע"כ לדיוקא אתי לאשמעינן דוקא נפרסה אפי' אחת מהן כולן פסולות אבל יוצאת אחת מהן הנך דאיכא גוואי כשירות כר"ע:

בא"ד כמו מהא דקתני כולן ועוד כו' כצ"ל. פי' דמלשון פסולות ליכא למידק הא יוצאת אין שום פסול עליהן דילמא מכ"ש יוצאת דפסולות דפסול יוצא חמור מחסרון כר"א. אבל מדקתני כולן דייק שפיר דיוצאה הנך דאיכא גואי כשירות:

בא"ד ועוד נראה לפרש כו'. פי' דקאי על קושי' דלעיל דהיכא דייק מהכא דלא מהני כו':

ד"ה שאם נפרסה כו' נילף מהכא דכשירות כו'. דבריהם קשה להולמן בשלמא גבי מנחה דאם חסרה אחת ע"כ קודם קמיצה חסרה דצריך לפתת אותן פתיתין ואח"כ נוטל מהם הקומץ מ"ה פסולה ובלחם הפנים דנפרסה בין קמיצה להקטרה דבזיכי' הוי קומץ דידהו מ"ה כשרה ועוד דהתם במנחה אפשר בתקנה להביא מתוך ביתו למלאות החסרון מ"ה פסולה עד דמביא מביתו וימלאנו כדאמרי' לעיל ד"ט ע"ב אבל בלחם הפנים שנפרסה אי אפשר בתקנה מ"ה כשר כו':

דף יג.

גמרא הא תו ל"ל אי לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול מרישא שמעית מיני' אי לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול קמ"ל דמצטרף מסיפא שמעית מיני' דקתני כחצי זית כו' כצ"ל:

שם ואפילו רישא נמי כו'. יש לדקדק היכא ס"ד דר"י פליג נמי ארישא דלפ"ז ה"ל למתני בחד בבא או להקטי' קומצה או להקטיר לבונתה למחר פיגול וחייבין עלה כרת ר"י אומר פסול ואין בו כרת אמרו לו מה שינה כו' ותו לא ועוד היכא ס"ד דטעמא דר"י דקסבר אין מפגלין בחצי מתיר ה"ל ר"י לשנויי לחכמים דאמרו ליה מה שינה זו מן הזבח הל"ל שהזבח דם כולו מתיר לאימוריו ולבונה חצי מתיר וצ"ע ויש ליישב בדוחק:

רש"י ד"ה ל"ל אי למידק כו' חצי זית שירים ולאכול חצי זית קומץ דאין מצטרפין הס"ד וכצ"ל:

ד"ה איצטריך לאשמעינן כו' כצ"ל:

ד"ה דסד"א התם כו' דבשירים ובקומץ כי אורחא כו' כצ"ל:

ד"ה וקיימא לן כו' ושייך לדף י"ב ע"א והוא פירוש מן איבעיא לך ואילך:

בא"ד לא מצי למיקבעי' בפיגול כו' כצ"ל:

בא"ד הואיל ואסורין באכילה כו' כצ"ל:

בא"ד שאין דרכו לאכול הס"ד ואח"כ ד"ה ולאפוקי מידי כו' הך הקטרה כשאר הקטרת כו' כצ"ל:

ד"ה ואפילו לר"ע כו' מתירתו באכילה הס"ד ואח"כ ד"ה מחמת כו' שום פסול הס"ד:

ד"ה מנא אמינא כו' אבל אי כזית משיריה כו' כצ"ל:

בא"ד דהא אכתי לא חיסר שירים כו'. פירוש דעכ"פ בשעת קמיצה יכול למיתני לאכול שיריה למחר או כזית משיריה למחר כיון דבשעת קמיצה לא היה חסר ושייך למיתני או הא או הא:

בא"ד חדא מילתא היא ולא אתרמי ליה אלא כזית דהא כו' כצ"ל. וליכא למימר דה"ל למיתני או כזית ולצדדים לאכול שיריה היכא דלא חסרו או כזית היכא דחסרו וקמו להו אכזית דהיא היא דאם חסרו וקמו להו אכזית הוי כמו לאכול שירים כמו שהיא וק"ל:

בא"ד ול"ג בשיריה הס"ד:

ד"ה הא מני ר"א כו' ולא משום דחסר שירים דהא לא מיירי ר"ח בחיסור שירים כו' כצ"ל:

ד"ה אמר ליה אביי כו' לאו כדקאמרת כגון דחיסר שירים אלא כו' כצ"ל:

ד"ה ורבי אלעזר כו' דאי אמר הריני כו' כצ"ל:

ד"ה ע"א הוא בלחם כו' אבל לרבא לא אתיא כו' כצ"ל:
ד"ה אבל יוצאת כו' למיתני יוצאת ולא למיתני נפרסה לחוד והא דקתני כו' כצ"ל:
ד"ה אין מפגלין כו' שאם חישב להקט' לבונה למחר עבודת חצי מתיר הוא ופליג ר"י נמי אארישא הס"ד וכצ"ל:

הדרן עלך כל המנחות

פרק שני

תוס' ד"ה קמ"ל כו' דר"י דלא כר"מ כו'. פירוש היאך ס"ד דר"י ס"ל אין מפגלי' בחצי מתיר ודלא כר"מ הא קתני במתני' דמודי ר"י בקומץ את המנחה להקטיר קומצה למחר שהוא פיגול ע"כ כר"מ ס"ל דמפגלי' בחצי מתיר מ"ה כתבו דלא דמי אע"ג דקומץ חצי מתיר מ"מ כיון דהוי עבודה שלימה שאין כיוצא בה בלבונה שאין מפרישי' קומץ מן הלבונה מודה ר"י שהוא פיגול ואפ"ה אי לא הוי תני במתני' מודה ר"י ס"ד דפליג נמי אארישא דאין מפגלי' בחצי מתיר אפי' בעבודה שלימה קמ"ל דטעמא דר"י דאין מתיר מפגל מתיר:

דף יג:

גמרא אי בעי האי מקטר ברישא ואי בעי כו' כצ"ל:
שם איבעית אימא סברא לא עדיפי מחשבה ממעשה כו'. לפ"ז יש לדקדק למה אמר ר"י לא נתפגל הירך של שמאל דמשמע דפסול מיהא איכא ה"ל להכשיר לגמרי כמו במעשה הטומאה דאילו איטמי חד אבר שאר איברים טהורים לגמרי בשלמא אי יליף מקרא דמשמע ממנו עונו תשא דהיינו כרת ולא מחברו כרת אבל פסול מיהא איכא אבל אי אמרינן מצד הסברא ה"ל להכשיר לגמרי ואפשר ליישב בדוחק:
רש"י ד"ה אין מתיר כו' אין עבודת מתיר זה כגון קומץ מועלת כו' כצ"ל:
ד"ה וכן אתה אומר כו' לפגל הס"ד ואח"כ ד"ה מאי וכן פשיטא כו' כצ"ל:
ד"ה אינה בעיכוב כו' בשעת עבודת דם כו' כצ"ל:
בא"ד עכוב שירים דאין כו' כצ"ל והד"א:
בא"ד מלהקטיר כי היכא דמעכב לשירים כו' כצ"ל:
בא"ד בפני עצמו הס"ד ואח"כ ד"ה כי אמרו אין מתיר מפגל את המתיר אלא היכא דלא כו' הד"א וכצ"ל:
ד"ה משום הולכה כו' שזר שליקטה כו' כצ"ל. ואפשר לומר דכוונת רש"י בזה לתרץ קושית התוספת דהתם גבי טבילת אצבע לא קאמר עלה הולכה שלא ברגל הוא דוקא הכא דמדקדק רש"י בצחות לשונו דממעט בהילוך הכהן:

ד"ה שלא ברגל כגון זה שלא זז כו' כצ"ל:
ד"ה תניגא כו' היא הס"ד ואח"כ ד"ה זה הכלל כו' בפ' קמא קחשיב כו' כצ"ל:
ד"ה קדושת כלי הוא דמקבל מקדש הדם בכלי והנותן מקדש הקומץ בכלי ובדבר זה כו' כצ"ל:
ד"ה אילו איטמי כו' הבשר הס"ד:
ד"ה עד שיפגל כו' החלות הס"ד ואח"כ ד"ה בכזית כו' פיגול הס"ד:
ד"ה אי אמרת כו' דמזבח אחד אתו חד כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה לאכול אחד כו' ושמא גם לענין טומאה אם כו'. אע"ג דלענין אם איטמי חד אבר לא איטמי כוליה סבירא ליה לר"י ע"כ צריך לומר כטעמא דלעיל הואיל והוקבעו בסדר אחד חשיב טפי כחד מטומאה בירך של ימין דלא איטמא ירך של שמאל אבל לפי זה יש לדקדק דע"כ כיון דלר"י איטמי כוליה כ"ש לרבנן דס"ל דאפי' בחישב לאכל א' מן הסדרים דזה וזה פיגול מכ"ש בנטמא א' מן החלות דאיטמי כוליה ס"ל ורבנן בסיפא דפליגי על ר' יהודא היינו בנטמא א' מן הסדרים ס"ל הטהור יאכל אבל בנטמא א' מן החלות מודים דנטמא כוליה לפ"ז לעיל די"ב ע"ב בנפרסה א' מן החלות דמסיק הא נטמאת הנך כשירות אתיא דלא כמאן [צאן קדשים: ו]וצ"ע ליישב:
בא"ד הכא משום רבותא דר"י כו' כצ"ל:
בא"ד אותו סדר דוקא פיגול וטמא כו'. פי' פיגול לר"י והשני אינו פיגול ולרבנן אותו סדר טמא והשני טהור:
ד"ה אי אמרת כו' משום הכי מצטרף נמי כשמערב כו' כצ"ל:
בא"ד מה מועיל מה שעשאן הכתוב כו'. פי' דהא שתי יריכות נמי מחד גופ' אתא ואפ"ה חשיבא תרי גופי לפ"ז מה מועיל שעשאן הכתוב לחלות גוף א':
בא"ד דאפשר נמי דקסבר רב הונא כו' כצ"ל:
בא"ד אם איתא דחשוב כתרי גופי לאחר כו' כצ"ל. פי' דליכ' למימר דלענין זה מועיל שעשאן הכתוב גוף א' היכא דערבינהו שחישב לאכל כזית משתיהם אבל בשתי יריכות שלא חישב אלא בחד מ"ה ס"ל לר"ה דלא נתפגל אידך מ"ה כתבו דאפשר דקסבר ר"ה בשתי יריכות נמי אפי' חישב משתיהם בכזית דלא הוי פיגול אי חשיב כתרי גופי אפי' ערבינהו:
בא"ד וצ"ע כו'. פי' דמנ"ל להקשות דלמא ר"ה מודה אפי' בשתי יריכות היכא דערבינהו שחישב משתיהם בכזית דמצטרפים וה"ה בחלות:

דף יד.

גמרא אבל אמר כזית משתיהם מצטרף כו'. ליכא למידק דילמא היכא דאמר חצי כשר לגמרי ובכזית משתיהם מצטרפים לפסול אבל לא לפגל לפ"ז ה"ל לאשמעינן דבכזית משתיהם מצטרפים לפסול וממילא ידעינן דבחצי חצי כשר לגמרי:
שם עד שיפגל בשתיהן אלא אימא עד שיפגל בשניהן ואפי' באחת מהן ולאפוקי כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה אלא אי כו' כזית משתיהן מי מצטרפו כו' כצ"ל:
בא"ד דלא מהני להו להצטרף הס"ד וכצ"ל:
ד"ה רבי הוא כו' לרב הונא הס"ד:
ד"ה לאכל. פי' למחר הס"ד:
ד"ה ולאפוקי מדר' מאיר כו' ולא בלבונה כו' וחכמים כו' הד"א:
ד"ה לעולם כו' ממילתא טובא הס"ד וכצ"ל:
ד"ה ולאפוקי כו' ומדקאמר הכא ובשתיהן דמשמע אף בשתיהן הס"ד וכצ"ל:
ד"ה ולאפוקי נמי כו' נתפגלה חברתה היינו דקאמר לעולם כו' כצ"ל:
ד"ה פיגל בדבר כו' אהרן הס"ד ואח"כ ד"ה להזות כו' הפרכת הס"ד ואח"כ ד"ה להקטיר אימורין דהקטרת אימורין כו' כצ"ל:
ד"ה לשפוך כו' החיצון הס"ד:
ד"ה לאיפגולי מאי כו' פיגול הס"ד:
ד"ה הקומץ כו' האימורין ליקרב והבשר כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה פיגל בדבר כו' מהימן לאו דוקא כו' כצ"ל:
בא"ד דזבחים גבי ר"ש כו' כצ"ל:
ד"ה הקומץ והלבונה כו' וקשה כו' עיי' מה שכתבתי בזבחים דמ"ב ע"ב:
ד"ה והלבונה כו' וכמה דלא כו' כצ"ל:
ד"ה מנחת נסכים כו' דהך משנה דקתני והנסכים כו' כצ"ל:

דף יד:

גמרא כולו מתיר וחצי אכילה מי שמעת ליה כו'. יש לדקדק דילמא ר' בחצי מתיר וחצי אכילה מכשיר לגמרי ובכולו מתיר וחצי אכילה ס"ל דמצטרפי' לפסול ולא לפגל ולוי דס"ל דד' עבודות אין מצטרפים לפיגול כר' ס"ל ורבי בכולו מתיר וחצי אכילה גזר לפסול אטו כולו מתיר וכולו אכילה דפיגול כר"י אבל לגזור חצי מתיר וחצי אכילה לפסול משום כולו מתיר וחצי אכילה דאינו אלא פסול לא גזר וצ"ע ליישב:
שם גזר ר"י קומץ דלבונה כו' כצ"ל:

שם ולפני זריקה במאי פליגי כו'. פי' בשלמא אי לאחר זריקה פליגי וקודם זריקה כ"ע מודים דשניהם יצאו לבית השריפה פליגי לאחר זריקה אי גזרינן אטו קודם זריקה אבל אי לאחר זריקה כ"ע מודים דטהור יאכל א"כ קודם זריקה במאי פליגי:

רש"י ד"ה מיפגל בשר הס"ד:

ד"ה פלגינהו כו' עמה מיפגלה ואין חבירתה כו' כצ"ל:

ד"ה פיגל בלחמי כו' המינים מי פליגי ר"י כו' כצ"ל:

ד"ה במנחת מאפה כו' פליג הס"ד וכצ"ל:

ד"ה בשעת שחיטה כו' אסתם זבח קאי הס"ד וכצ"ל:

ד"ה קבלה כו' זריקה הס"ד:

ד"ה קומץ דלבונה אטו הקטרת קומץ כו' כצ"ל:

ד"ה שאין קרבן כו' דגמרא (לחוד) [צאן קדשים: למוד] ערוך כו' כצ"ל:

ד"ה אבל לאחר זריקה דזריקה מעלייתא הוא דברי הכל כו' הס"ד וכצ"ל:

תוס' ד"ה שחיטה וזריקה כו' דדם סכין מקדש' כו', והא דקאמר לעיל די"ג ע"ב מכדי תרווייהו קדושת כלי הוא כו' ופירש"י דמקבל מקדש דם בכלי היינו ע"י סכין:

דף טו.

גמרא אלא היינו טעמא לחם כו' כצ"ל:

שם וצריכה דאי אשמעי' כו'. וה"ה דהמ"ל דאי אשמעי' תודה התם דתודה מפגלת את הלחם (איקרי) דלחם [צאן קדשים: איקרי] תודה אבל כבשים דלא אשכח דלחם דאיקרי כבשים אימא כי מפגל בכבשים לא ליפגלי נמי לחם:

רש"י ד"ה שאין קרבן צבור חלוק ואפי' אין מגיעו בשני שניהן טמאין כו' כצ"ל:

ד"ה מ"ט כו' לחם הס"ד:

ד"ה מדהוה ליה כו' והקריב על זבח התודות חלות דמשמע כו' כצ"ל:

ד"ה השתא זית כו' תודה הס"ד ואח"כ ד"ה ממנה כו' מיבעיא הס"ד ואח"כ ד"ה לאיפגולי ללחם דשייך במחשבת תודה הס"ד וכצ"ל:

ד"ה תודה המפגל כו' לפגל ללחם כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה ורבי יהודא כו' דמאי דהותרה בציבור כו' כצ"ל:

בא"ד לטהור וכיון דלענין היתר אכילה לא מהני' לא הויא כריצוי כו' כצ"ל. פי' כיון דטומאה הותרה בציבור לא מהני' לטמא למישריי' באכילה לא הוי כריצוי ציץ למישריי' לטהור ור"י ס"ל דאי הוה אמרינן דציץ מרצה הוי מהני' נמי לטמא למישריי' באכילה:

ד"ה ופליגי משמע דאי משכח תנא דאין הציץ מרצה על העולין הוה ניחא כו' כצ"ל. פי' דהשתא לא פריך אלא לר"י כמו שפרש"י אבל רבנן ע"כ ס"ל נמי דהציץ מרצה על העולי' דליכא תנא דלא ס"ל הכי והוי' הקטרה מעלייתא מ"ה ס"ל הטמא בטומאתו כו' דאסור לטמא את הטהור אבל אי משכח תנא דס"ל דאין הציץ מרצה לעולין הוה קשה לתרוייהו:

ד"ה ר"י אומר כו'. כיון דיש בי' אכילה כו'. פי' דפסח נאכל בטומאה משא"כ בשאר הקרבנות צבור ולעיל בבזיכים דקאמר ר"י נמי תרי טעמי לפי שאין קרבן צבור חלוק אע"ג דטומאה הותרה ס"ל התם נמי איצטרך ליה טעמא דאין קרבן צבור חלוק כדי ליגעם זה לזה אם ירצה ולטמא הטהור:

ד"ה והכא מאי כו' עון הקדשים הוא נושא ולא המקדישים כצ"ל:

בא"ד אפי' בלא ציץ הס"ד. פי' היכא דלא מישתכחא טהורין עבדי בטומאה אפי' בלא ריצוי ציץ:

ד"ה לחם איקרי תודה כו' מה שמקשים דאמרי' בפ' ערל כו' כצ"ל:

בא"ד מ"ס דלא ילפינן תרומה מביכורים אע"ג כו' כצ"ל:

ד"ה המפגל כו' אותו שאתה ר"ל כו'. פירוש לפי סברתך דתודה מפגל את הלחם:

בא"ד לענין עדים זוממים שאני כו'. פירוש דאי אמרינן התם הקל וחומר נתבטל עדים זוממים מ"ה לא מתקיים התם הק"ו:

בא"ד ומפרש ר"ת ומה הסוקל כו'. פירוש דק"ו דהתם הכי מה הרוצח שסקל חבירו באבנים ומת אינו נסקל אלא נידון בסייף עדים שבאו לסקול ולא נסקל על ידם אינו דין שלא יסקלנהו. רק לפ"ז יהיה קשה דהא התם דלא נתבטל לגמרי דאיכא לאוקמי כאשר זמם אשאר מיתות ב"ד שאינה בסקילה ואפ"ה לא נתקיים הק"ו התם והכא מתקיים מ"ה כתבו ועוד נרא' כו':

בא"ד לא דמי להההוא ק"ו דהתם דבא לפגל כו' כצ"ל:

בא"ד שיצטרף לפגלה כו' כצ"ל:

בא"ד מצטרף לפגלה כו' כצ"ל:

בא"ד לאכל הלחם למחר שהלחם כו' כצ"ל:

בא"ד ולא אמרינן ק"ו הס"ד. פי' מה לחם שבא לפגל לתודה אינה מפוגלת ק"ו הלחם עצמו שלא יפגל אבל השתא ניחא דק"ו קאי דוקא ע"י צירוף כדלעיל:

דף טו:

גמרא על גביהם שאינן עושין אלא לשלש שנים כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה אסרה תורה בכרם דאין זרעה כו' כצ"ל:
בא"ד ענבים הס"ד ואח"כ ד"ה דלא עביד איסורא בעל הכרם והס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה אלא כו':
ד"ה כ"ש אכבשים דמצטרפים הן והלחם לפגל הלחם הס"ד וכצ"ל:
ד"ה מפגל כו' פיגול הס"ד ואח"כ ד"ה משקידשה בכלי דשוב כו' קדושה הס"ד וכצ"ל ואח"כ יש לציין גמרא ואח"כ ד"ה שדם הזבח כו' הוציאו לו הס"ד ואח"כ ד"ה ונסכיו כו'. ויש למחוק תיבת גמרא:
ד"ה אף אני כו' אלא בבאים עם הזבח הס"ד. פירוש אע"ג שאם היה רוצה היה יכול להביאו מכאן ועד עשרה ימים:
תוס' ד"ה שזרע כרמו כו' דלא תימא מה שהותירו כו'. פירוש מ"ה נקט סמדר אע"ג דלא נגמרו ויש לחוש שהוסיפו מאתים ואפ"ה התירו ע"כ הטעם משום דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו:
ד"ה והתירו הגפנים כו' דמסקינ' הכא דאסור והתם מסיק ר"י כו' כצ"ל. פירוש דהתם במתני' דמסכת כלאים פ"ז משנה ד' מייתי ר"י מעשה בא' שזרע כרמו של חבירו והתיר ר"ע:
בא"ד אלא דרב פוסק כו'. פירוש דרב פוסק התם בסוף הערל דלא כר"י אלא כרבנן לפ"ז אפי' דתבואה דהתם מיירי בסתם תבואה של ה' מינים ור"י מתיר כיון דסוגיא דהכא קאי ג"כ אליבא דרב מ"ה אתיא דלא כר"י אלא כרבנן:
ד"ה אפשר לשנותן כו' ואין לומר דהא דאמרי רבנן כו' כצ"ל:
בא"ד אבל אם הוצרכו אי אפשר כו'. דבריהם אינם מובנים לי דהא הכא רבנן אמרו לר"מ אפשר לשנותו ור"מ איירי אם פיגל בזבח שיהא הנסכים מפוגלים ולפ"ז הוי נמי לא הוצרכו דהא הזבח פיגול ושייך לב ב"ד וצ"ע:
בא"ד דהתם כר' מאיר ור' חסדא סתמא ככ"ע וכדמפרש טעמא כו' כצ"ל:
בא"ד דמנחה הוא וא"ת מאי ק' ליה מרב חסדא ממתני' דהתם תיקשי ליה אדרבנן דהכא כו' כצ"ל:
בא"ד אסתם מתני' דאפי' לרבי מאיר כו'. פירוש דסתם מתני' ר"מ היא:
בא"ד וכמו שפרשתי נראה דאיירי כו' כצ"ל:
בא"ד והא דפריך התם כו'. פירוש בשלמא לפרש"י דלענין ליפסל בלינה קאמר זעירא פריך שפיר כיון דאיפסול בשחיטה עדיין הנסכים לא קדשי לזעירא אמאי יפסלו בלינה וכפרש"י התם אבל לפי' תוספת דלענין שלא לשנותן לזבח אחר קאמר זעירא אבל לענין לינה משקדשו בכלי איפסלו לפ"ז מאי פריך ממתני' וליכא למימר דפריך מדקתני אם

יש זבח אחר יקריבו עמו ולזעירא קדשו הנסכים בשחיטת הזבח שלא לשנותן לזבח אחר דילמא ה"מ שחיטה כשרה מתקדש הנסכים שלא לשנותן אבל כיון דאיפסלי בשחיטה אין הנסכים קדשי מ"ה אם יש זבח אחר יקרבו עמו מ"ה כתבו דהכי פריך כו' ודו"ק ומ"ו הב"ז כתב בע"א ואינו מן הצורך:

בא"ד דאיכא זבח אחר שהיה זבוח באותה כו' כצ"ל:

בא"ד לא קרבי דמשקדשו בכלי הוקדשו כו'. פי' מ"ה אפי' איפסלי בשחיטה לא קרבי וקשיא לזעירא דס"ל דאין הנסכים מתקדשים אלא בשחיטת הזבח:

בא"ד שסובר השתא לית ליה הא דאמרי' הכא כו' כצ"ל. פירוש השתא דס"ד המקשה דטעמא כמתני' דוקא משום דאיכא זבח אחר שהיה זבוח באותה שעה וגם משום לב ב"ד הא לאו הכי לא קרבי דמשקדשי בכלי הוקדשו הנסכי' וסתם מתני' לית ליה הא דאמרי' הכא אליבא דר"מ דשחיטה קובעת:

בא"ד אלא בפיגול במתני' אבל בשאר פסולי כו' כצ"ל:

בא"ד דא"כ משכחת לרבנן כו'. פי' והכא משמע דלרבנן לא מצינו דנסכי בהמה חייבים עליהם משום פיגול כקושיא דאפשר לשנותן לזבח אחר:

דף טז.

גמרא פיגל בקומץ כו'. שמעתי שיש מקשים דהרמב"ם פט"ו מהפ"ה ד"ז כתב חשב מחשבת זמן בשעת קמיצה אבל לא בשעת ליקוט הלבונה או שחשב בשעת ליקוט אבל לא בשעת קמיצה ה"ז פסול ע"ש ודרכו נסתרה ממני דהא בקמיצה כ"ע מודים כיון שהיא עבודה שלימה דיכול לפגל אף בקומץ לחוד בלא לבונה ומשנה שלימה היא ר"פ הקומץ את המנחה לאכל שיריים כו' מודה ר"י בזה שהוא פיגול כו' עכ"ל. ומ"ו הב"ז כתב ג"כ קושיא זו וכתב בשם הגאון מ"ו מהר"ר העשל ישוב על קושיא זו ומסיים וצ"ע רב ודוק היטיב. ונ"ל ליישב דהא בלא"ה יש לדקדק בדברי רבינו דכתב ליקט הלבונה למה משנה לישנא דגמרא ולא כתב סתם אבל לא בלבונה אלא דרמב"ם אזל לשיטתו דמפרש בפי' המשניות שלו משנה ב' קמץ ועלה בידו כו' או קורט לבונה פסול וכתב הרמב"ם (הס"ד דקמיצה) [צאן קדשים: דסדר קמיצה] שהוא בורר לבונה לצד אחד וקומץ ואח"כ מלקט אותה פעם שנית כו' עכ"ל נמצא דס"ל דבשעת קמיצה בעי ליקוט לבונה תחלה ואח"כ קומץ והוה הליקוט הלבונה והקמיצה חדא עבודה דליקוט צורך קמיצה היא מ"ה פסק דאם חושב מחשבת זמן בשעת קמיצה ולא בשעת ליקוט לבונה דהיינו בליקוט ראשון או איפכא ה"ז פסול ואינו פיגול והא דאמרינן לעיל דקמיצה עבודה שלימה היא ומפגל

(צאן קדשים: ו)היינו הקמיצה עם הליקוט שלו הוי עבודה ושלימה. ובאמת הגאון מ"ו מהר"ר העשל זצ"ל הלך בדרך הזה אבל שהוא מפרש בדברי רבינו דס"ל שלא היה הליקוט רק פעם אחד בשעת קמיצה ומ"ה מפרש דהרמב"ם ס"ל דלא כרש"י ותוספת אבל כאשר כתבתי דרמב"ם מפרש דשתי לקיטות היה בשעת קמיצה ובשעת הקטרת הלבונה אפשר ליישב דרמב"ם ס"ל כשיטת רש"י ותוס' (דאינו) [צאן קדשים: ואינו] מן הצורך להאריך עיין שם רק תמיה לי על מ"ו הב"ז דמביא ראיה לדברי הגאון הנ"ל מהא דאמרינן לעיל די"ג ע"ב אמר ר"י ליקוט לבונה בזר פסול וכתב דהרמב"ם מפרש דהליקוט הוא שהיה קודם קמיצה דאי גבי הקטרה מאי בעי זר לגבי מזבח ודלא כפרש"י דמפרש דאחר הקטרת הקומץ איירי עכ"ל. ותמיה נשגבה בעיני דהא מפרש טעמא דמ"ה פסולה משום הולכה נגעי בה שזה שליקט ונתנה לכהן מיעט בהילוך הכהן ואי מיירי בליקוט שהיה קודם קמיצה מה הולכה שייך בה דהא לא היה מלקט להוליך הלבונה להקטיר רק שהיה מלקט קודם הקמיצה הלבונה לצד אחד שלא יתערב עם הקומץ שאם יתערב עם הקומץ אפי' קורט אחד פסול אלא ע"כ דמיירי בליקוט השני כפרש"י שהיה מלקט לצורך הילוך להקטרה ומשום הולכה נגעי בה ומה שכתב מאי בעי זר לגבי מזבח לאו מילתא הוא שלא היה גבי מזבח רק שהיה נותן הלבונה והקומץ בכלי א' ואח"כ הוליכם לגבי מזבח והקטירם זא"ז כנ"ל ברור ונכון:

שם בא"ד בקמיצה ובמתן כלי ובהילוך אבל באו לו כו' כצ"ל:

שם הב"ע כגון שפיגל בראשונה ובשניה דאמרינן אי ס"ד כל העושה ע"ד ראשונה היא עושה מיהדר פיגול בשניה ל"ל כו' כצ"ל. ותיבת בשלישי יש למחוק וכ"ה בס"י ובתוספת יש ליישב קצת:

רש"י ד"ה פיגל בקומץ בהקטרת קומץ כו'. פירוש לאפוקי בשעת קמיצת הקומץ דהוי כולו מתיר כדאמרי' לעיל:

ד"ה בד"א כו' דמנחות הס"ד:

ד"ה בפר ואפי' בדמו של פר שנאמר בזאת יבא אהרן וגומר בפר כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה חדא דהיינו כו' בשתיקה כו' ולענין כך שוות זה כו' כצ"ל:

ד"ה בין בראשונה כו' וצ"ע בההוא דלקמן דהקטיר שומשום כו'. פי' היכא ס"ד לקמן דמ"ד פיגול כר"מ הא ר"מ לא קאמר אלא דחשב בכל הזאות דבפנים אבל בחצי הזאות מודה ר"מ דלא הוי פיגול אע"ג דחישב בהקטרת שלמה מכ"ש בהקטיר שומשום:

ד"ה כגון שפיגל כו' חשיב כל הזאות דמזבח שבע דטהרו וד' קרנות כאחת וכן משמע כו' כצ"ל:

בא"ד כפרה אחת ועוד דקאמר התם כו' כצ"ל:
בא"ד בטהרו משמע דכולהו כו' כצ"ל:

דף טז:

גמרא לפגולי מרצי ארבעים כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה אף פסול כו' כל מתירין כאותה עבוד' כו' כצ"ל:
ד"ה והאי כיון כו'. ואי קשיא בקבלה ושחיטה כו' כצ"ל:
בא"ד דכי חשוב בשחיטה או בקבלה איפסל כו' כצ"ל:
בא"ד נעשית כולה בקדושתה כו'. פי' כגון שוחט ע"מ לזרוק או להקטיר וכן מקבל ע"מ לזרוק או להקטיר וכן קומץ ע"מ להקטיר:
ד"ה בד' פרים כו' דבכל אחד קרבו מתירין כו' הד"א וכצ"ל:
ד"ה והא דקתני מ"ז כו' ואייתר להו ד' הס"ד וכצ"ל:
ד"ה פיגל בהולכה דקומץ מאי כו' כצ"ל:
ד"ה מאי לאו בהילוך דהקטרת וקתני כו' כצ"ל:
ד"ה כרבי מאיר כו' חשיב ליה כחצי מתיר הס"ד וכצ"ל:
ד"ה ומאן דאמר פסול קסבר אין דרך הקטרה בכך ומ"ד כשר קסבר אין דרך אכילה בכך ולא פסיל מחשבתו אבל דרך הקטרה כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה כי מדי כו' הקשה בקונטרס בקבלה ושחיטה נמי נימא דלא מיפגל דכי חשוב בשחיטה או בקבלה איפסל וכי זריק מיא בעלמא זריק כו' כצ"ל:
בא"ד דקא מדי כמו מתחלת עבודה לגמר עבודה דמהני גזירת הכתוב כו' כצ"ל:

דף יז.

גמרא לימא הקטיר קומץ ולהקטיר לבונה כו' כצ"ל:
שם אי תרוייהו קא משמע לן כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה הקטרה מפגלת כו' להקטיר לבונה למחר כו' כצ"ל:
ד"ה מה הנך כו' פיגול הס"ד. ואח"כ ד"ה קומץ לאו מה מתיר כו' כצ"ל:
בא"ד בעיכוב מנחה הס"ד וכצ"ל:
ד"ה עני כו' אדוני הס"ד:
ד"ה כי חד דמי ומפגל להקטרה דלבונה וה"מ כו' כצ"ל. פי' הקטרת הקומץ מפגל להקטרה דלבונה.
בא"ד פירקין דאין מתיר מפגל את המתיר לא מפגלא כו' כצ"ל:

ד"ה מאי קמשמע לן כו' וחד מנייהו אשמעינן כו' כצ"ל:
ד"ה לימא הקטיר כו' למה לי לצרפה ההיא מחשבה בהדי כו' כצ"ל:
בא"ד לצרפו בהדי הס"ד וכצ"ל:
ד"ה ואי תרווייהו כו' אי לאכל כו' כצ"ל:
ד"ה לא מיפגל כו' מתי הס"ד:
ד"ה תנא דברי הכל כו' כפסול הס"ד:
הדרן עלך הקומץ זוטא
פרק שלישי
רש"י ד"ה כשם שמחשבין כו' שירים אם חשיב כו' כצ"ל:
ד"ה מאכילת מזבח כו' למזבח הס"ד. ואח"כ ד"ה כך פוסלת מחשבה כו' הד"א וכצ"ל:
תוס' ד"ה הקומץ את המנחה כו' משמע דאפילו כשר שמעינן מינה גבי האי דדייק כו'. פי' דלעיל דייק טעמא דלאכל ולהקטיר הא לאכל ולאכל דבר שאין דרכו לאכל מצטרף והקתני רישא דוקא דבר שדרכו לאכול כו' הא דבר שאין דרכו לאכול לא מאי פריך דלמא מסיפא דייקינן דמצטרף ליפסל ומרישא דייקינן דאין מצטרף לפיגול אלא ע"כ מדיוקא דרישא שמעינן דכשר לגמרי:
בא"ד ועל כרחך מדיוקא כו'. פי' דבא לתרץ מנ"ל לעיל להקשות רישא אסיפא דלמא באמת לא שמעינן מדיוקא דרישא דאין מצטרפין [לפיגול] (לעיל) אבל לפסול מצטרף מ"ה כתבו דע"כ מדיוקא דרישא שמעינן דכשר כיון דקתני ברישא דלאכול דבר שדרכו לאכל מצטרף בחוץ למקומו לפסול ע"כ בדבר שאין דרכו לאכול אין מצטרף אפי' לפסול וק"ל:
ד"ה מדאפקינהו רחמנא כו'. תינח מאכילת מזבח לאדם אבל מאכילת אדם כו' כצ"ל:
בא"ד קיימי ב' האכילות הבשר זבח שלמיו כו' כצ"ל. פי' דחד אכילה שהיא הקטר' נמי קאי על בשר שהי' אכילת אדם:

דף יז:

רש"י ד"ה מדאפקינהו רחמנא כו' מזו לזו הס"ד ואח"כ ד"ה בלשון אכילה למזבח כו' הד"א וכצ"ל:
ד"ה לא דכולי עלמא כרת לא וטעמא דר"א כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה דלא שנא כי מחשב כו' מדאיקרי אכילת אש כו' כצ"ל:
בא"ד משום דאיקרי כו' כצ"ל:

בא"ד דמקרא דתאכלהו אש לא נפיק כו'. ולפ"ז הוי מצי לשנויי התם דפריך מתאכלהו אש דמ"ה לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כשר שלא הזכיר אש רק דמשני אליבא דאמת השתא דמרבינן הכא אע"פ שלא הזכיר אש מ"מ אכילה והקטרה אין מצטרפין הא אם חישב בלשון אכילה מצטרפין אע"ג שלא הזכיר אש:

בא"ד אע"ג דבבשר הוו פיגול כדאמרי' התם דמצטרפין בלשון אכילה מ"מ באימורין לא הוי פיגול דמחשב לאכול דבר שדרכו להקטיר דדוקא אש של מזבח מרבינן בל' אכילה דהוי מחשב בל' אכילה למזבח ואי לאו דרבי הכא כו' כצ"ל:

בא"ד דהתם דמייתי ראי' כו' כצ"ל:

בא"ד ונאכל גדיש ועוד מייתי התם כו' כצ"ל:

בא"ד ושמא משום דלא כתב כו'. פי' ובזה יתורץ ג"כ דלא מייתי ונאכל גדיש דתאכלהו אש קאי על אנשי סדום שנשרפו באש של גיהנם והוי אכילה על בשר:

ד"ה ליכתוב קרא כו' דרש תדרוש או חקור תחקור לא הוה כו' כצ"ל. ועיין בתו' ב"ק דס"ה ע"א ד"ה ליכתוב כו' דמיישבו קושיא זו:

ד"ה מאי האכל יאכל כו' לא אשכחן תנא דפליג אהא כו' כצ"ל:

בא"ד ארבע מיתות דריש איפכא גבי כו' כצ"ל:

בא"ד אלא דמשום הוכחה כו' כצ"ל:

דף יח.

גמרא עד לאחת אמר לו כו' כצ"ל:

שם מהו שחרית אמר לו כשר צהרים אמר לו כשר מנחה אמר לו כשר ערבית אמר לו כשר אלא שר"א כו' כצ"ל וכ"ה בתוספת:

שם ור"א פסול אתנייי' אי הכי מאי האי מפני הא אנן פלוגתא כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה למצות מדותי כו' ספקותיי הס"ד וכצ"ל:

ד"ה אלא אתנייה כו' פלוגתא מתנינן לר"י הס"ד. בפ"ג דזבחים דל"ו ע"א:

ד"ה לא בלל בשמן וכגון כו' כצ"ל ותיבת לא יצק מיותר:

ד"ה לא פתת דלאחר אפייתן פותתן וקומץ שנאמר פתות אותה פתים ואע"ג דבמנחת מחבת הוא דכתיב ה"ה לכל המנחות הנאפות תחלה כגון מרחשת כו' כצ"ל:

ד"ה לא הגיש כו' כדמפרש בשמעתא הס"ד ואח"כ ד"ה פתים מרובות גדולות יותר כו' כצ"ל והשאר כמו לעיל:

תוס' ד"ה גזירה דמו כו' אלא אחר זריקתה ישתה כו'. פ' הזריקה תהיה מיד ולא למחר והשתיה תהיה למחר:

בא"ד וא"ת לאכול מאימורים לגזור כו' כצ"ל וכ"ה בס"י. ומ"ו הב"ז מגיה גירסא זו שלפניו:

ד"ה עד אחת כו'. פירוש עד מאוד כדמתרגמינן מאוד לחדא כו' כצ"ל. פי' דעל מאוד מתרגם לחדא בפ' בראשית על פסוק והנה טוב מאוד:

ד"ה אלא לעולם כו' לשום תנא פיגול לר' אלעזר כו' כצ"ל. פירוש דלפי המסקנא הך שנוייה עיקר דכ"ע כרת ליכא בהנך לר"א ולא פליג אלא בלהניח:

בא"ד כאליה דמו והא קא מחשב מאכילת כו' כצ"ל:

בא"ד דאמר מחשבין מאכילת מזבח לאכילת אדם כו' וכמו כן כו' כצ"ל:

בא"ד דקסבר נמי מועל דלכולהו תניא כו' כצ"ל:

בא"ד ואין שני דבריו של ר"י כו'. פירוש מאי דקאמר טעמיה דר"א מקרא משמע דס"ל לר"א דמפגל והתם קאמר דמודה ר"א שאין ענוש כרת וצריך למצוא שני תנאים אליבא דר"א ואליבא דמסקנא ד"ה פסול אתנייי:

דף יח:

רש"י ד"ה ומהו דתימא כו' דכשרה דתורת חלות כו' כצ"ל:

ד"ה כל כהן כו' אסורה בזר הס"ד. ואח"כ ד"ה מקמיצה ואילך כו':

בא"ד הכהן וקמץ דמשמע מקמיצה כו' כצ"ל:

ד"ה ממנחת ישראל כו' בפ' אלו מנחות דדרשי כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה כי אין נבללי' כו'. וי"ל כו' ועיין בקדושין דכ"ה ע"ב ובמסכת נדה דס"ו ע"ב דמתרצו נמי בע"א:

ד"ה ואמר ר' זירא כו' והא שנה בה קרא כו' כצ"ל:

בא"ד בלשון צווי וא"ת דקאמר וכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו מנליה דליבעי ראוי לבילה כו' כצ"ל. וכ"ה בס"י:

בא"ד משום דכתיב כל בשרו דמרבה אפי' בית הסתרים מ"ה אהני למימר כו' כצ"ל. ומ"ו הב"ז מגיה תיבת מ"מ ועיין בתוספת חולין דפ"ג ע"ב ומשם תראה דגרסא זו אינה נכונה ואדרבה מתיבת כל ילפינן דבעינן ראוי:

ד"ה שריבה בפתיתה כו' לסולתן הס"ד ואח"כ ד"ה שנאמר המקריב את כו' מודה בעבודה כו' כצ"ל:

בא"ד הכא נקט שאינו מודה בעבודה משמע כו' כצ"ל:

בא"ד ולא קאמר לכהן שאינו מודה מדכתיב כו'. ודבריהם אינם מובנים לי דסוגיא זו איתא התם דק"ל ע"ב ושם איירי כשיש כהן חבר אבל אי ליכא כהן חבר יתנו לע"ה

ואל ימתין עד שיזדמן לו חבר וכ"כ תוספת בהדי' שם וילפינן שפיר מדכתיב לתת מנת למחזיקים בתורת ה' דמשמע בשיש מחזיקים בתורת ה' נותנים להם דוקא ור' שמעון אתי לאשמעינן דכל כהן שאינו מודה בעבודה אין לו חלק בכהונה כלל וכמו זר נחשב ואפילו ליכא כהן המודה אל יתנו לו וצריך להמתין עד שיזדמן כהן המודה ולפ"ז יש ג"כ לדקדק בסוגיא דהתם דקל"ב ע"ב דקאמר ר"ח כ"ד מתנות כהונה כל כהן שאינו בקי בהן אין נותנים לו מתנה וקאמר לאו מילתיה היא דתניא ר"ש אומר כל כהן כו' טעמא דאינו מודה בה הא מודה בה אע"ג דאינו בקי בהן ע"כ. ולפי מה שכתבתי ליכא הוכחה מר"ש דר"ש אתי לאשמועינן בכהן שאינו מודה אין נותנין לו ואפילו ליכא כהן המודה כנ"ל הא כהן שאינו בקי אי ליכא כהן אחר דבקי בהן אין צריך להמתין עד שיזדמן כהן דבקי אבל כשיש כהן דבקי בהן אין נותנים לכהן שאינו בקי ומזה איירי ר"א כשיש כהן דבקי ומ"ה ס"ל דאין נותנין לשאינו בקי וצ"ע:

ד"ה מניין לרבות כו' אסיפא סמיך דקתני כו'. פירוש דמשמע דנחית לפרושי כולהו:

בא"ד שלשה דברים שוותה סורי' לא"י ובסוטה כו' כצ"ל:

ד"ה ורבי שמעון כו' ומי פליג ר"ש אלא בכלל כו'. פירוש דהא כ"ע כר"ז ס"ל דכל הראוי לבילה כו' וא"כ ע"כ ר"ש נמי כר"ז ס"ל ואפילו לא בלל כלל כשר ה"ה אם בלל זר נמי יהא כשר לר"ש:

בא"ד דבלל זר גרע כו' אין לדקדק לפ"ז לעיל דפריך אי הכי לא בלל נמי לא בלל כהן אלא זר כו' מאי פריך דלמא לא בלל כלל פשיטא דכשירה דהא בלל זר גרע טפי ואפ"ה כשירה. ויש ליישב דלפ"ז לא הוה דומי' דיציקה דבלא יצק כלל פסולה דעיכובא כתיב ביציקה:

בא"ד קרא לקמן דמעכבא כו' כצ"ל:

בא"ד האי טעמא בעי כהן דמקמיצה כו' כצ"ל:

דף יט.

גמרא שחיטה ה"נ בזר כו'. ולפי מה דס"ד דר"ש ס"ל מקרא נדרש לפניו ולאחריו. אין להקשות שחיטה ה"נ בזר תהא פסולה דאפשר לומר דר"ש ס"ל מקרא נדרש לפניו וקאי הכהנים על והקריבו אבל לא אלפני פניו על ושחט אבל גבי יציקה אי נדרש לפניו וקאי על ונתן עליה לבונה קאי נמי על ויצק דבעינן כהן דליכא לפלוגי בין יציקה לנתינה וק"ל:

שם והרי מנחה כו'. ולעיל דקס"ד דבעינן תרתי תורה וחוקה לא פריך והרי מנחה דכתיב בה תורה וחוקה ואמר רב כ"מ שהחזיר כו' החזיר אין לא החזיר לא דאפשר לומר דס"ל

דבעינן תרתי ביחד כדכתיב זאת חוקת התורה אבל השתא דקאמר דחוקה לא בעי תורה פריך שפיר:

רש"י ולאחריו וקמץ משם הס"ד ואח"כ ד"ה באצבעו ולקח ולקח זו קבלת הכהן מדם החטאת הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה באצבעו ונתן זו נתינה מתנת הקרן דמזבח דכתיב ונתן על קרנות וגו' הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה אלא בימין דכל מקום כו':

ד"ה וכי נאמרה יד בקבלה כלומר כו' כצ"ל:

בא"ד הוא אמור ואין מקרא נדרש לפניו הס"ד וכצ"ל וכ"ה בס"י:

ד"ה וי"ו דוהביא כו' הפסיק הענין הס"ד ואח"כ ד"ה ואי מה סמיכה בבעלים דכתיב וסמך ידו על ראש קרבנו אלמא כו' כצ"ל:

בא"ד ולא באחר הס"ד ואח"כ ד"ה לא בעינן בעלים דכהן זורק הס"ד וכצ"ל:

ד"ה מודה כו' יקריבנו וגו' הס"ד ואח"כ ד"ה ארבעה מינין כו' ורקיקים ורבוכה בפרק התודה הס"ד וכצ"ל:

ד"ה שלמיו כו' לעשרה קבין כו' כצ"ל:

בא"ד שמן כתודה כצ"ל:

ד"ה תהיה משמע עיכובא הס"ד:

ד"ה ולא מעכבי כו' כשר ובמנחה כו' הד"א:

בא"ד הגיש כשר הס"ד ואח"כ ד"ה הא תורה וחוקה קאמר משמע כו' כצ"ל:

ד"ה ושאני התם כו' לאו דוקא הס"ד וכצ"ל:

תוס' ד"ה במקרא נדרש כו' וא"ת מנלן דבהכי פליגי כו'. פירוש דעיקר קושית התוס' מנ"ל דטעמא דרבנן דס"ל דמקרא נדרש לפניו ולאחריו דלמא רבנן ס"ל דאין המקרא נדרש לפניו וטעמא דרבנן משום דכתיב הכהן גבי ולקח וכ"מ שנאמר כהונה אינו אלא ימין אבל לר"ש לא קשיא אפילו אי ס"ל דבעינן תרתי דהיינו כהונה בעי אצבע כדאמרינן לעיל דר"ש ס"ל הכי ובמסכת זבחים מ"מ פריך שפיר דע"כ ס"ל דאין המקרא נדרש לפניו נמי:

בא"ד ור"ש בעי תרתי כו'. פירוש דכהונה בעי אצבע אבל אצבע לא בעי כהונה כצ"ל:

בא"ד ואלו שומר חנם כו' כצ"ל:

בא"ד וי"ל דהתם טעמא דר"ש משום כו' כצ"ל:

בא"ד ובפ"ק דע"א וגבי נשך כו' כצ"ל:

בא"ד איזהו נשך ולא דמי לתקום והדרת כו' כצ"ל. פירוש דאמרינן התם דאיכא למ"ד דלא קיימי אתרווייהו ועיין בתוספות דחולין דקי"ד ע"ב ד"ה או כו' ובשאר מקומות דכתבו טעמא דלא דמי ומ"ו הב"ז מגיה בע"א ודבריו אינם מובנים לי:

בא"ד דבאצבעו אחד דוכתא קאי דכי האי כו' כצ"ל. פי' או אלעיל או אלתחת ועיין במסכת חולין:
בא"ד ויש לחלק משום כו'. פי' כיון דאשכחן דקאי אצבע אנתינה יליף סתום מן המפורש וס"ל דהכא נמי קאי אצבע אנתינה:
בא"ד וצ"ע במסכת תענית כו'. וע"ש מה שכתבו תוספת ובזה יתורץ הצ"ע הל"ז:
ד"ה אלא היינו כו' והיכן נאמר אצבע כו' כצ"ל:
בא"ד ר"א בר' שמעון כו' כצ"ל:
ד"ה ושאני התם דאמר קרא כו' דבריו סותרות זא"ז כו'. ודבריהם אינם מובנים לי דבאמת לרש"י נמי לגבי דמעכבים זא"ז סלת ושמן וקומץ ולבונה בעי שנה לעכב וגבי עיכובא דנפשיה שאם חיסר לא בעי שנה לעכב וילפינן מה"א דמגרשה ומשמנה ומסלתה ומ"ה פרש"י לגבי עיכובא דנפשיה שאם חיסר דילפינן מה"א יתירא ובסמוך דקאמר רב דוקא כ"מ שהחזיר דקאי לגבי עיכובא זא"ז ושמואל פליג וס"ל דוקא גרש ושמן מעכבים דהיינו זא"ז ומ"ה פרש"י דטעמא משום חזרה ולא משום ה"א יתירה דלענין עיכובא זה את זה בעי שנה לעכב ומ"ו הב"ז נכנס כאן בדוחק לפרש וכאשר כתבתי נכון הוא:
בא"ד כל שהוא פסולה ונראה דהכא נמי מטעם שינה הכתוב קאמר והכא מיירי לענין שיעכבו זה את זה דבעי כו' כצ"ל. ומ"ו גורס כגירסא שלפנינו ולא ניחא לי וכ"ה בס"י ופירוש דלא כרש"י דדייק מה"א דע"כ חוקה דידה לאו דוקא אלא מדשינה גבי מנחת בכורים וכתיב מגרשה ומשמנה שיהא שניהם ובשאר מנחות כתיב מסלתה ומשמנה דמשמע נמי שיהא שניהם דגרשה נמי סולת אלא ע"כ חוקה לאו דוקא כך היא כוונת התוספות אבל לפירוש זה יש לדקדק למה משני דרב דייק דחוקה דידה לאו דווקא מדכתיב מגרשה ומשמנה גבי מנחת ביכורים דשנה הכתוב תיפוק ליה מדהחזיר הכתוב בסתם מנחה בצו את אהרן מה שכבר אמר בויקרא כפי דברי רב ומהכא דייק רב דחוקה דידה לאו דוקא וצ"ע ליישב נ"ל:

דף יט:

גמרא מגרשה ומשמנה גופא אמר רב כו' כצ"ל. והשאר יש למחוק וכ"ה בס"י וכ"מ לפרש"י שאין הגירסא זו נכונה ואינו מן הצורך להאריך:
רש"י ד"ה לא שנו דאין כלי הלח מקדש יבש כו' כצ"ל:
בא"ד למילתי' למדוד כו' כצ"ל:
ד"ה מאן תנא כו' בה הס"ד:
ד"ה כוליה מזבח כו' לפני פתח אהל היכל כו'. פי' באמצע הפתח ועיין בזבחים דנ"ח:

תוס' ד"ה ושמואל אמר כו' שאני התם דאשכחן כיוצא בה קדשי דורות כו'. ובזה יתורץ ג"כ מה שכתבו תוספות במסכת יבמות ד"מ ע"א ד"ה מצות כו' לפירש"י ואינו מן הצורך מ"ש שם דמשום יתיר ילפינן התם דורות משעה ע"ש:

בא"ד דנתחנך אהרן כו'. פירוש אבל בעלמא יליף דורות משעה:

בא"ד דרב דיליף דורות משעה כו' כצ"ל:

בא"ד ומנלן דאיש סיני בכ"ג כו'. פירוש דיליף בג"ש שור סיני מאיש סיני:

ד"ה דתנא ביה קרא כו' ליהוי שני כתובים כו' ולא כתבו הטעם דלמה דאין להקשות. ונ"ל כמ"ש רש"י לעיל ד"ט ע"ב ד"ה אלא מדכתיב כו' דכי אמרינן אין מלמדין ה"מ כשגילה שני כתובים בשני דברים דאמרינן אי ניחא למיליף מינייהו ליכתוב חד ונילף אידך מיניה אבל בחדא מילתא כי הכא בנשואי' אינו שני דברים הבאים כא' אלא קראי יתירי נינהו:

ד"ה כנגד חודה כו' הגש' מנחה גופא כו' כצ"ל:

ד"ה למערבה של קרן כו' ובזבחים פרק ק"ק כו'. והנה רש"י גופא גריס שם ובמס' סוטה די"ד ע"ב או לדרומה של קרן וצ"ע למה גרס רש"י הכא כאן וכאן:

בא"ד אלא בנר הסמוך אע"ג כו' כצ"ל:

ד"ה הרי מלח כו' עיכוב אחר במנחות אלא משום שהחזיר הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה דתניא ברית מלח כו' שכתוב בספרים ר"ל כו' כצ"ל:

בא"ד גריס נמי ר"ת כו' כצ"ל:

דף כ.

גמרא אימא אחרים דבאין חובה לה מאי ניהו לבונה כו' כצ"ל. ומ"ו הב"ז מוחק גירסא זו בחנם:

שם מדאיצטריך מעל מנחתך כו'. לפ"ז איכא למידק כללא בתרא על כל קרבנך ל"ל וליכא למימר דס"ד דאין בכלל אלא מה שבפרט א"כ מעל מנחתך ל"ל כיון דאין בכלל אלא מה שבפרט דוקא מה דמי למנחה בב' צדדים דם נמי ממועט דאינו דמי למנחה אלא בחד ויש ליישב בדוחק:

רש"י ד"ה רב דאמר החזיר:

ד"ה אף כל כו' עצים ודם הס"ד ואח"כ ד"ה שמתרת קומץ דמנחה מתיר כו' כצ"ל:

בא"ד ובשר לכהנים והכי פריך אי אימא כו' הד"א וכצ"ל:

בא"ד חובה להן תרביה נמי כו' הד"א:

בא"ד במידי תלמוד לומר מיעוטה כו' הד"א וכצ"ל:

בא"ד ולרבויי צד דאחרים באין חובה לה וליכא לפרושי כו' כצ"ל:
בא"ד מינייהו הס"ד ואח"כ ד"ה כולה גם השיריים הס"ד ואח"כ ד"ה ת"ל קרבן היינו קומץ וכל קרבן כו' כצ"ל:
ד"ה והא אמרת כו' באין כו' ומהתם כו' כצ"ל:
ד"ה הכי קאמר כו' הכי קא פריך כו' כצ"ל:
ד"ה הדר אמר כו' כלל ופרט וכלל כו' כצ"ל:
ד"ה אדרבה כו' שנתכפר חטאו שמא הס"ד וכצ"ל:
ד"ה אלא להכי כו' אחד כו' וכצ"ל:
בא"ד אחד הס"ד וכצ"ל:
ד"ה מדאיצטריך כו' לטעון מלח משום כו' הד"א:
בא"ד מחד צד אתו כיון דדמו בחד צד דאחרים כו' הד"א וכצ"ל:
תוס' ד"ה אימא מה הפרט כו' כללא בתרא דוקא בעינא כו' כצ"ל:
בא"ד וצ"ע בפ' ג"מ כו'. פי' דשם משמע דלמ"ד כללא בתרא דוקא סגי בחד צד:
בא"ד ושמא יש מקומות ששנים ושלשה צדדים לא חשיבו ליה להש"ס אלא כחד צד הס"ד וכצ"ל. פי' ה"ה כאן חשיבי הב' צדדים כחד ואתיא אפי' למ"ד כללא בתרא דוקא אבל דבריהם אינם מובנים לי דהא עכ"פ שיהא הב' צדדים קרובים להיות שווים לגמרי חשיבי כחד כמו שכתבו תוס' במס' חולין דס"ו ע"א ובמס' עירובין דכ"ח ע"א וכאן הב' צדדים אינם שווים לגמרי וצ"ע:
ד"ה מדאיצטריך כו' בברייתא אביא דם כו' כצ"ל:
ד"ה ואימא כו' ומה ראית לרבות איברים כו' כצ"ל:

דף כ:

רש"י ד"ה דם נפסל כו' להקריב וגו' ולמחר נפסלו כו' כצ"ל:
ד"ה וכן הוא אומר בעצים קרבן כו' כצ"ל:
ד"ה לדברי רבי דמקיש עצים למליחה ולהגשה כמנחה צריך קמיצה כמנחה הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה צריכא עצים המתנדב כו' להסיקו הס"ד וכצ"ל:
ד"ה דם כו' סליק אדעתין מעיקרא דאע"ג דאף כל הוה ממעטן נמי עצים הוה מצי למיפרך דמרבי בצד אחרים כו' כצ"ל:
בא"ד מרבית לדם ואף כל כו' כצ"ל:
בא"ד למעוטי מאי וקראי למאי אתי כו' הד"א וכצ"ל:
תוס' ד"ה נפסל בשקיעת כו' עד הלילה תלתא ריבעי מיל כו' כצ"ל:

בא"ד דקיימא לן גבי דם אם כו' כצ"ל:
בא"ד וכי תימא משום דילפינן מדם כו'. פי' הא דעצים ולבונה מיפסלי בלינה השתא דאיצטריך קרא דדם דנפסל בשקיעת החמה וע"כ נפסל בלינה אף ע"ג דאין לו מתירים ילפינן השתא עצים ולבונה מדם דג"כ מיפסלי בלינה אף ע"ג דאין להם מתירים אבל אי לאו קרא דדם נפסל בש"ה ס"ד דדם לא נפסל נמי בלינה וה"ה עצים ולבונה מ"ה כתבו דע"כ עצים ולבונה דמיפסלי בלינה לאו מדם ילפי' דאיכא למיפרך שאני דם דמתיר:
בא"ד ולא חשיב ה' מילין כו' כצ"ל. וע"ש בסוגיא דהתם דלעולא הוה ה' מילין ולר"י הוי ד' מילין וסוגיא זו עולא קאמר ליה:
בא"ד וי"ל דלעולם נפקא ליה שפיר כו'. ובתירוץ זה מתרץ מה שהניחו תוס' בתימא שם במס' פסחים דצ"ג ע"ב ד"ה עולא כו' ע"ש:
ד"ה מלמד שמתנדבים כו' לשופר וכהנים לוקחים כו' כצ"ל:
בא"ד ואין נאותין בהם ומועלין בהם כו' כצ"ל:

דף כא.

גמרא יצאו דם ויין כו'. צ"ע לשמואל דאמר ס"פ התדיר המתנדב יין מביא דמזלפו ע"ג האישי' ואפשר לומר דשמואל איירי ביין הבא בפ"ע והכא איירי ביין הבא עם הזבח וכפרש"י שם דצ"א ע"ב:
שם אדכרתן מילתא דאמר רבה אמר רב חסדא כו' כצ"ל. ומ"ו הב"ז כתב דתיבות דאמר רבא יש למחוק דרבא גופא אמר אדכרתן מילתא עכ"ל וקשה לשבש כ"ה וגירסא רבה ניחא וכ"ה בס"י:
שם ורבה דידיה אמר כו' כצ"ל:
שם דם שקרש בחטאת חיצונות ואכלו חייב כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה קשיא קטורת דהא רבינן לעיל כו' כצ"ל:
ד"ה עצים כו' מקבלי טומאה הס"ד ואח"כ ד"ה דם שבשלו בין דחולין בין דקדשים ואכלו אינו עובר כו' כצ"ל:
ד"ה מהו דתימא כו' מתורת דם הס"ד וכצ"ל:
ד"ה הקפה כמו קפאו תהומות הוקרשו באור ואכלו חייב משום דם או חלב הס"ד ואח"כ ד"ה בחמה כו' כצ"ל:
ד"ה דם שקרש כו' כצ"ל:
בא"ד דחולין הס"ד ואח"כ ד"ה כאן בחטאת כו':
ד"ה דם חמור כו' דלא חייביה תורה כרת כו' כצ"ל:

בא"ד לקרבן ואין קרבן בטמאים כו' כצ"ל:
ד"ה דלא סריך כו' ונפסק הדם הס"ד וכצ"ל. פירוש שחוט הדם הנמשך נפסק ולא סריך אחר האצבע ומ"ו הב"ז מפרש בע"א והוא דוחק:
ד"ה שאינה שובתה כו' ובחורף הס"ד ואח"כ ד"ה מלח סדומית כו' כצ"ל:
ד"ה אסתרקונית כו' ובידי אדם הס"ד ואח"כ ד"ה כל שהוא בין כו' כצ"ל:
בא"ד אסתרקונית סדומית דקה וסתרקונית גסה הס"ד וכצ"ל. וכתב מ"ו הב"ז וצ"ע דבפ' לא יחפור ד"כ ע"ב פרש"י סדומית עבה וקשה כאבן וכן מוכח שם דמסיק אפי' מלח אסתרקונית הא דאיכא קורה כו' עכ"ל ובאמת דברי רש"י סותרי' אהדדי אבל מה שכתב וכן מוכח לאו הוכחה היא דאפשר לפרש דהכי קאמר אפי' מלח אסתרקונית אין עושין מחיצה אא"כ איכא קורה דכובד הקורה מעמיד המלח אבל מלח סדומית דדקה לא מהני קורה ע"ש ואח"כ ד"ה מ"מ ואפילו מחוצה לארץ הס"ד ואח"כ ד"ה תקריב בשבת כו' כשאר עבודות הס"ד ואח"כ ד"ה יכול כו' בטיט הס"ד ואח"כ ד"ה כבנין כו' כצ"ל:
בא"ד שורה הס"ד ואח"כ ד"ה כבינה נותנות טעם באדם הס"ד וכצ"ל:
תוס' ד"ה אפיק עצים כו' דהא כדי שלא נאמר צד של מתיר כו' כצ"ל. פירוש דהא דאיצטרך מעל מנחתך למעוטי דם ע"כ מהאי טעמא שלא תאמר דמתרבי דם מההוא צד דמתיר דמה מנחה מיוחדת שמתרת אף דם מ"ה איצטריך מעל מנחתך למעוטי דם ולפיו ליכא למימר איפכ' דנמעט דם מבמה מנחה מיוחדת כו'. ומ"ו הב"ז גורס תיבת משום ואינו מן הצורך:
ד"ה יצאו עצים כו' כעצי דעלמא קאמר כו' כצ"ל. פירוש כעצים שלא שיפו לגיזרין והוה כמו שלא קדשו בכ"ש דלא חזו לעצי המערכה וכ"כ תוספת במסכת זבחים דף ל"ד ע"א:
בא"ד וי"ל דההיא דמרבינן עצים בכל מקום היינו לר' כו' וצ"ע דלקמן דף ק"א ע"א כתבו תוספת דאין לפרש דהא דאמרינן במסכת זבחים לרבות עצים ולבונה מיירי אליבא דר' כיון דמסיק דנעשה כמי שקרבו מתירין כו' ובד"ח נרשם כאן דיבור תוס' מה שהובא בשו"ת מהר"ל חביב:
ד"ה כאן בחטא' החיצונה כו' ועוד דרבא דידיה אמר אפי' בחטאת הפנימי' חייב ומשמע לפרש"י דרבא לית ליה דזעירא ולעיל קאמר יתיב רבא וקאמר להא שמעתתא משמע דס"ל כזעירא עכ"ל כו' כצ"ל. אבל לפי הגירסא דגרסינן אמר רבה אמר ר"ח ורבה דידיה אמר ולא רבא לפ"ז לא קשיא מידי לפרש"י:
ד"ה דם שבשלו כו' והיינו הא דתנן כו' כצ"ל. פירוש דהתם נמי מיירי לאחר בישולו ומ"ה אינו עובר עליו אפי' בלב בהמה ועיי' שם (דק"ב) [צאן קדשים: דק"ט] בתוספת:

בא"**ד** אינו עובר עליו הס"ד. ואח"כ צריך לציין ד"ה דם שמלחו אינו עובר עליו מדמייתי הנך תרי מילי בהדי הדדי כו' כצ"ל:
בא"**ד** ובפרק כל הבשר פרש"י גבי אין נאכל מחמת מולחו היינו דלא ראוי לאכילה בלא הדחה הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה יתן בו טעם כבינה שהבינה מתקנת האדם הס"ד וכצ"ל:

דף כא:

גמרא היאך נאכלים כו'. פירוש דמנחת כהן כולה כליל מ"ה דורשים שכהן אינו מביא שקל ואין להם חלק בעומר ושתי הלחם ולחם הפנים:
רש"**י** ד"ה תנן התם כו' שבעה דברים כו' כצ"ל:
בא"**ד** שנים מהן כו' כצ"ל:
ד"ה הכי גרסינן יאכלו שיאכלו עמה כו' בתורת כהנים קא דריש האי קרא כו' כצ"ל:
ד"ה והביא עצים כו' כצ"ל:
ד"ה עצים כו' לקמן הס"ד:
ד"ה מלח בא עם הקומץ בכלי הס"ד וכצ"ל:
ד"ה ברית עולם בלחם כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה (כו') בלשכת המלח כו' וקשיא לפי' זה כו'. פי' דבל"ז לא קשה אע"ג דבמתני' במס' מדות קחשיב ד' מקומות והכא לא חשיב אלא שלשה דאפשר לומר דלא חשיב הכא אלא המקומות שהיו מולחי' שם קדשים ומקום שהיו מצניעי' שם מלח לא קחשיב אבל לפי זה דקחשיב הכא המקום שהיו מצניעי' שם מלח קשיא למה לא קחשיב נמי המקום שהיו מולחים שם והרמב"ם בפ"ה מה' איסורי מזבח דין י"ג כתב בלשכת המלח היו מולחים עורות הקדשים וע"כ צ"ל נמי דלאו דוקא קאמר כמו שכתבו תוס' הכא אבל אין דרכו של רבינו בכך וצ"ע ליישב דברי רבינו שמשנה לשון המשנה:
ד"ה חולין פשיטא כו' ויכנסו ויאכלוה כו' כצ"ל:
בא"**ד** ליתיב להו מלח של קודש כו' כצ"ל. ולפי מה שכתבו תוס' במס' תמורה דכ"ג ע"א בסוגיא זו דאין איסור להכניס חולין בעזרה אלא כשעושה שום עבודה מהן אבל בחנם אין לחוש כו' עכ"ל לפ"ז אף דאפשר לפרש דאפ"ה פריך הכא שפיר פשיטא שאין יכול ליתן מלח של קדש על אכילת חולין אבל לישנא מאי בעי התם לא ניחא כמו לפרש"י וצ"ע (ע"כ) [צאן קדשים: עיי' שם]:
בא"**ד** ומיהו אפי' בעזרה כו'. פי' ולא קאמר דאכילת חולין דשמואל קאי על תבלי חולין שמכניסים בעזרה ואפ"ה קאמר שמואל דאין נותנים עליו מלח קודש מ"ה כתבו ושמא פשיטא שיכול ליתן מלח של קודש כיון דאוכלם עם הקדשים:

ד"ה כל כהן כו' מאת ככר ואלף ותשעה כו'. פי' דהיינו כמנין בני ישראל ולא לויים:
בא"ד הא דכתיב כל העובר דמשמע בים סוף והא דכתיב על הפקודים משום תרומת אדנים כו' כצ"ל:

דף כב.

רש"י ד"ה רבי יהודא כו' נדבת ישראל בלילתו עבה כו' כצ"ל והד"א:
ד"ה והן בולעות כו' והאי דקתני כו' כצ"ל:
ד"ה אם יכול כו' חבירתה הס"ד:
ד"ה לא יקטיר כו' קומץ שלם מחדא מנחה הס"ד וכצ"ל:
ד"ה ואם הקטיר כל המעורב' כו' כצ"ל:
בא"ד קמיצה הס"ד:
ד"ה דם דקדשים הס"ד:
תוס' ד"ה ועצים דפשיטא כו' דאין להשיב מלבונה כו'. פי' דלילף מלבונה דמתוך ביתו דלא דמי ללבונה דאינו נוהג בכל הזבחים כמו עצים ומלח ומ"מ כתבו דשמא יש צד אחד דדמי ללבונה טפי:
ד"ה שזו בלילתה עבה מנחת נדבה לוג לעשרון כו' כצ"ל:
בא"ד דמייתר לי' למנחה ולוג שמן כו' כצ"ל. פי' תיבת למנחה ולוג שמן מיותר לאשמעינן למתנדב כו':
בא"ד הנסכים וכהן משיח כו' כצ"ל:
ד"ה שזו בלילת' כו' ולא מפסלא ותימא דהכא פי' בקונטרס כו' הד"א וכצ"ל וכ"ה בס"י:
בא"ד בקונטרס מהא שטיבלה כו' כצ"ל:
בא"ד לא יחשוב נמי ריבה כו' כצ"ל:
בא"ד ריבה שמנה ובגמרא חשיב ליה מין בשאינו מינו ומשום דאמרי' כו' הד"א וכצ"ל וכ"ה בס"י. ובזה שקטה תמיה' תוי"ט על תוס' ע"ש:
בא"ד ומשני ר' זירא נאמרה הקטרה כו' כצ"ל:
בא"ד ועוד תימא דגזירה שוה דר"ז כו' כצ"ל:
בא"ד וקומץ דמנחת נדבה דהא בלעי מהדדי כו' כצ"ל:
ד"ה הדבר ידוע שדמו כו' ביומא שעירה דם הפר לתוך דם השעיר כו' כצ"ל. ובלא איפכא נמי ה"מ להקשות דקאמר מפני שדמו של פר מרובה ת"ל אפי' לא היה מרובה היה לדמו של שעיר להיות בטל משום דראשון ראשון בטל:

דף כב:

גמרא ר' יהודא אומר במנחת כהן משיח כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה מכאן לעולין כו' דזבחים חולין נינהו מבטלי אהדדי הס"ד וכצ"ל ובד"ח נדפס נ"א ואינו מן הצורך:
תוס' ד"ה ורבי יהודא כו' ומ"ד חוששי' לזרע האב הינו חנניא ולחנני' לא בעי לחלק דמסקינן התם כו' כצ"ל. פי' כיון דע"כ ר"י כחנני' ס"ל וחנני' ס"ל כר' יונתן דאמר אין מערבי' וע"כ ר"י נמי אין מערבין ס"ל:
בא"ד יחדיו דמי והתם פירש בקונטרס כו' כצ"ל:
בא"ד (ודמאי) [צאן קדשים: ודמיא] מן הבקר ומן הצאן למדם הפר ומדם השעיר דהאי מדכתיב וי"ו כו' כצ"ל. והתירוץ חסר כאן ועיי' ביומא דנ"ז ע"ב בתוספת ד"ה תני' כו' דמתרצו שם:
בא"ד עולין ומין במינו כו' כצ"ל:
בא"ד ונתפצע א' שוגג וא' מזיד לא יעלו כו' כצ"ל:
בא"ד לרבנן מבטיל בטיל כו' כצ"ל:
בא"ד אם כן מינו נמי כו' כצ"ל. פי' מינו יין דחולין:
בא"ד דבמינו במשהו כו' דהיינו בלח. ועיי' שם בע"א דע"ג ע"א בתוספת דכתבו התם בע"א דמיירי דליכא מאה ואחד לבטלו:
בא"ד שמתערב לגמרי והוי כדבר לח כו' כצ"ל:
בא"ד מההיא דשאור של חולין כו' כצ"ל:
בא"ד דאין לח מתערב כו' כצ"ל:
בא"ד ועוד תני' במסכת כו' כצ"ל:
בא"ד בתר מבטל אזלינן והוה ליה כו' כצ"ל:
בא"ד לא קשי' אף למ"ד כו'. פי' דלמ"ד בתר מבטל אזלינן פשיטא דלא קשיא כיון דאיירי בחולין מתוקני' ואי אפשר למבטל להיות כבטל ואפי' למ"ד בתר בטל אזלינן ואפשר לתרומה שתיעשה (חולינן) [צאן קדשים: חולין] לכי סריחי דבטלה מקדושתה כמו גבי נבלה לקמן מ"מ לגבי משקין ליכא למימר הכי דלכי סריחי אין שם משקה עליהם ודוק:
בא"ד טבל טבול לתרומה כו'. פי' שעדיין לא הפרישו ממנו תרומה גדולה בשאינו טבול לתרומה שהפריש ממנו תרומה גדולה ועדיין לא הפריש ממנו מעשר א' ומעשר ב'. ועיי' במסכת ביצה די"ג ע"א:
בא"ד לתירוץ א' דרבינו תם דההיא כו' כצ"ל:

בא"ד מין בשאינו מינו לענין משהו כו' כצ"ל:
בא"ד אבל ר' יוחנן כו'. פי' רש"י דשתי כוסות כו':
בא"ד לא נצרכה אלא לר"י כו' כצ"ל:
בא"ד שיעורה בסאתים כו'. פירוש רביעית ציר טמא אוסר סאתים ציר טהור:
בא"ד ואפילו לר"ח צ"ע כו'. פירוש מההיא דביצה ומההיא דדם תבוסה משמע אפי' לר"ח דאזל בתר בטל נמי דלא כר"ח ועיי' בתוספת דנדה דע"א ע"ב ד"ה ר"י כו':
בא"ד מההיא דפסחים לר"י כו' כצ"ל:
בא"ד דמודה ר"י דלרבנן בנותן טעם כו' כצ"ל:
בא"ד וההיא דהניזקין דידיה והכי כו' כצ"ל:
בא"ד וכאן אין מאה כנגד תרומה בין יין של חולין ומים שאם שבכוס של תרומה כו' כצ"ל:
בא"ד ורביעית מהיין שבכוס של חולין תשעה עשר כו'. פי' כיון ששלשה חלקי מים של חולין חמשים ושבעה ע"כ חלק רביעית מהיין של חולין תשעה עשר שג' פעמים י"ט הם נ"ז:
בא"ד עשרים ותשעה חלקים כו'. פי' נגד ב' חלקי מים כי ב' פעמים כ"ט הם נ"ח:
בא"ד שמונים ושמונה חלקים כו' כצ"ל:
בא"ד דשמא לא יצטרפו המים כו'. ועיין מה שכתבתי במס' זבחים דע"ג ע"ב:

דף כג.

גמרא זו שנקמצה עולת כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה סלק את מינו כו' כצ"ל:
ד"ה הוא עצמו כו' מצוה שישפשפנו כו' כצ"ל:
ד"ה המעלה בחוץ הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה עולין בשר (חבורו) [חבורי] עולין עצם הס"ד וכצ"ל:
ד"ה נבילה בטלה כו' שתי חתיכות שחוטה ואחת כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה חרב שנתערב כו' וה"ל ככשר ופסול כו' כצ"ל:
ד"ה קומץ שמיצה כו' ומקצתו בעין ע"ג עצים כו' כצ"ל:
ד"ה שחוטה אינה כו' כמחצה על מחצה דמי הס"ד ואח"כ ד"ה כל היכא דאפשר למיהוי כוותי' כו' כצ"ל:

דף כג:

גמרא שם מי קא הוי טיבלא כו'. פי' ואפי' כשילין הקומץ ליל א' לא הוי טיבלא אלא פסולי המוקדשים:

שם לימא דלא כר' חסדא ודלא כר' חייא כו' כצ"ל. וכ"כ תוספת לעיל דכ"ב ע"א ד"ה שזו בלילתה כו' דפריך גם לרב חסדא ומ"ו הב"ז מ"ז ואינו מן הצורך:

שם דלא הוי מבטל כבטל ולא בטל כמבטל ולא קא מבטלי כו' כצ"ל. פי' וקשה לתרווייהו:

רש"י ד"ה בתר חזותא כו' להיות זה כזה כצ"ל:

בא"ד ושניהם מין בשר כו' כצ"ל:

ד"ה לעולם כו' להיות בחולין שכשירין כו' כצ"ל:

בא"ד לר"ח הוי דלא כר"ח הס"ד וכצ"ל. ועיין לעיל בתוספת דכ"ב ע"ב:

ד"ה הוה ליה שירים כו' קמיצה ולא תהני קמיצה לאידך כו' כצ"ל:

ד"ה עולין הוא דלא כו' כצ"ל:

ד"ה לימא דלא כר"ח כו' ומהאי דלא מבטל כו' כצ"ל:

בא"ד לא מצי למיפרך כו' כצ"ל:

ד"ה אין הקומץ מבטל כו' בהא אפילו ר"י מודה כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה ולא מבטלי ליה כו' ורשב"ל חזר בו הס"ד. פי' דר"י אותבי' לר"ל שם ע"ב ואישתוק ר"ל ש"מ דהדר ביה:

ד"ה לימא דלא כר"ח כו' דפשיטא ליה דליכא דפליג על רבי חייא ולעיל פירשתי דאיכא טובא כו' כצ"ל:

ד"ה התם כר"ז כו' דלא מיתרץ כלל בע"א כו'. פי' דקשיא לתרוייהו אבל הכא למ"ד דבתר בטל לא קשיא:

בא"ד ומשני אמר רבי זירא כו' כצ"ל:

בא"ד כדר"ז ולא הנך תרתי אתמר כו' כצ"ל. פירוש אהנך תרתי שני' הראשונים דמשני כדר' זירא אלא אנתערב קומצה אתמר מ"ה משני בשני תרוצי' הראשונים כדר"ז ואנתערב קומצה משני אמר ר"ז. ומ"ו הב"ז מגיה אלא ואינו מן הצורך:

ד"ה תבלה בקצח כו' לעני' מצה כו' כצ"ל:

ד"ה אלא למ"ד כו' עשה עיסה מן חיטי' ומן אורז אם יש בו טעם כו' כצ"ל:

ד"ה כי סליק כו' כמו בנו של ר' חייא כו'. פירוש דהיינו חזקיה:

בא"ד היה בסוף ימיו כו'. פירוש ובזה [אידחי] פרש"י. ועיי' בתוס' דגיטין דפ"ד ע"ב:

דף כד.

גמרא שם בגופין המחולקין כו' כצ"ל:

שם דקפיזא מתתא לא הא כלי כו' כצ"ל:

שם צירוף כלי וחיבור מים מהו כו'. וכתב הרמב"ם בפי"א מה' אבות הטומאה ד"ו חיבורי אוכלין ע"י משקי' ה"ה חיבור כו' והדבר ספק אם חשובים כגוף א' למנות בהן ראשון ושני ושלישי כו' וכתב הראב"ד כבר פשטוה בזבחים שאין מוני' כו' עכ"ל והכ"מ נכנס בדוחק ליישב דברי הרמב"ם ע"פ סוגיא דהכא עיי' שם ול"נ ליישב בדרך פשוטה דהתם בסוגיא דזבחים קבעי רב המנונא מר' זירא נבלת עוף טהור לר"מ כו' ופשיט ליה ר"ז כל היכא דמטמא אדם במגע כו' ואח"כ תני דבעי ר' זירא מר' אמי חיבורי אוכלים על ידי משקין כו' ופשיט ליה ר' אמי נמי הכי כל היכא דמטמא אדם כו' ויש לדקדק כיון דכבר פשיט ר"ז לר' המנונא כל היכא דמטמא אדם כו' מאי קבעי לי' לר"ז אח"כ מר' אמי בחיבור אוכלים כיון דחד טעמא איתא להו אלא ע"כ צ"ל אע"ג דר"ז ידע להא מילתא כל היכא דאין מטמא אדם אין מונים בו ראשון ושני כדפשיט ליה לר' המנונא אפ"ה מספקא ליה בחיבורי אוכלים ע"י משקים כיון דהא דאמרינן דאין חיבור לטומאה חמורה לטמא אדם הוא מילתא בלא טעמא כמו שפרש"י התם וטעמא לא ידענא מ"ה הבו דלא לוסיף עלה להקל יותר ומ"ה מבעיא ליה לר"ז ולפ"ז צדקו דברי הרמב"ם מה שכתב והדבר ספק כנ"ל ברור. ומ"ו הב"ז כתב דהשגת הראב"ד ז"ל שרירא וקיימא ולפי מה שכתבתי ניחא דהדבר ספק אם ר"ז קבלה מר' אמי האי סברא אפילו בחיבורי אוכלי' או לא כיון שכבר ידע האי סברא:

רש"י ד"ה צירוף כלי כו' הכתוב עשאו כו' כצ"ל:

ד"ה מזו בפני כו' וכן בזו הס"ד:

ד"ה בגופין המחולקין כו' כצ"ל:

ד"ה מאי הוי עלה כו' לקמוץ מזה כו' כצ"ל:

ד"ה ונטמא אחד מהן כו' בשעת טומאה אלא אח"כ וחזר טבול כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה שאין צריך לכלי כו' מה שאין צריך לכלי ולא משמע דפליג כו' כצ"ל. פירוש דלא משמע דפליגי אשינוי' דהתם דרבנן גזרו אפי' אין צריך לכלי כלי מצרפו והכא משמע דפשיט ליה דאין כלי מצטרפו לגמרי אפילו מדרבנן אבל דבריהם אינם מובנים לי דהא לר' כהנא מספקא ליה אי צירוף מדאוריית' או מדרבנן כדבעי מינייהו לקמן ומ"ה פשוט להו דעכ"פ מדאורייתא אין כלי מצטרפו שאין צריך כלי נ"ל:

ד"ה צירוף כלי כו' שהיה קטפרס ובצק מלמעלן כו' כצ"ל. פירוש קטפרס שצדה א' נמוך כעין מדרון ובצד הנמוך בצק שבלילתה רכה ומשקה שלה טופח ומלמעלה בצק שבלילתה עבה ואין בה משקה טופח וג' חתיכות ובין שלשתן כביצה אחת טופח וב' אינו טופח סדורות זו אצל זו והטופחות מלמטה והאמצעות נוגעות בטופחות:

בא"ד רוצצת כו'. פירוש דוחק בבצק המשקה ונפלט ממנו:

בא"ד ודבר תימא הוא כו'. עיי' במסכת זבחים דק"ה ע"ב בתוספת מה שכתבתי שם:

דף כד:

רש"י ד"ה טהור מן המדרס כו' ומשקים כמו שנגע כו' כצ"ל:

ד"ה אלא להכא כו' קודם שעשאו וילון כו'. היינו לפי מה דס"ד אביי אבל באמת אפשר לפרש דברי ר"י שנגע בו הזב לאחר שעשאו וילון דטהור מן המדרס דבטל מתורת משכב ומושב אבל לטומאת מגע חזי וכ"פ רע"ב והרמב"ם בפי' המשניות שלהם והא דלא אוקמי' רבא הכי דאי הוה אוקמא הכי הוה משמע בפשיטות דר"י ס"ל דאמרינן שבע טומאה ולא מצינו שתי טומאות בהדדי ואיפשט' הבעי' שלו איפכא דאמרן שבע מ"ה אוקמא דלר"י מצינו נמי שתי טומאות בהדדי ואפ"ה איבעיא שלו לא איפשיט' דאפשר לומר דטעמא דר"י משום דטומאה אחרונה חמורה מן הראשונה מ"ה לא אמרינן שבע טומאה או דילמא ל"ש נ"ל. ומ"ו הב"ז כתב בע"א והוא דחוק:

ד"ה תחתון כו' כולן טמאות מדרס ומגע מדרס כו' כצ"ל:

ד"ה מופרש כו' עם האבוד הס"ד וכצ"ל. והשאר יש למחוק וכ"ה בס"י:

ד"ה בני בקתא כו' (מנחת) [צאן קדשים: מנחה] אחת באו כו' כצ"ל:

ד"ה והא איכא כו' דמטי דנקא לכל חד כו'. פירוש דמכל חד חסר חצי תילתא מהקומץ דהיינו דנקא:

תוס' ד"ה ועשאו וילון כו' משיקבע הס"ד ואח"כ ד"ה וכי באיזה מדרס נגע זה כו' כצ"ל:

בא"ד דאיירי בבגד שלא נקפל כו'. פירוש דאי משנקפל בשעה שדרס עליו ששני ראשיהן נוגעים זב"ז והוי בגלוי ואין זה בית הסתרי' ועיין בתוספת חולין דע"ב ע"ב ד"ה אבל ג' כו':

ד"ה כי נגע בו כו' וזה משלימו לכביצה כו'. פירוש אבל קודם שיחשב עליהם לא היה ראוי להצטרף. אבל דבריהם אינם מובנים לי כיון שכבר טמא טומאה חמור' למה לא נימא שבע ליה טומאה אע"ג דשניה ג"כ חמירא כיון דכבר שבע ליה מטומאה הראשונה בשלמא חמור על קל שייך שפיר דעדיין לא שבע מטומאה ראשונה אבל חמור על חמור למה לא וצ"ע ליישב:

בא"ד וזה משלימה לכביצה ואפשר עוד לתרץ דהאי דחישב עליו ואח"כ חתכו טמא משום טומאת בית הסתרים מטמי' דמוקי לה כר"מ ומיהו הוא גופא כו' כצ"ל. פירוש כיון דאמרינן התם משום טומאת בית הסתרים הוה בבת אחת ומ"ה לא אמרינן שבע ליה טומאה כדמשני הכא. ומ"ו הב"ז גורס הגירסא שלפנינו ואינו מן הצורך:

בא"ד בשלש על שלש הבאות כו' כצ"ל:

בא"ד דפסחים בניתזין בכל כחו כו' כצ"ל:

בא"ד ולימא דחיבורי אוכלים כמאן כו'. וקושיא זו לא שייך הכא וכן הקשו תוספת בחולין דע"ב ע"א ואפשר לומר השתא דכתבו דדוחקא לאוקמי כר"מ ולא כר"י ובשעת פרישתן קיבל טומאה משום דמיירי בניתזי' בכל כחו מ"ה הקשו מאי דוחקא לאוקמא דלא כהלכתא כר"מ ובניתזי' בכל כחו לימא דחיבורי אוכלים כו':

בא"ד קודם שנפסקה ראשונה כו'. פירוש שדרס עליו הזב ברגלו יחף דבא לו מדרס ומגע מדרס בבת אחת א"כ כמו שטיהר מן המדרס משום פנים חדשות איכא פנים חדשות למגע מדרס נמי:

בא"ד יטהר ממגע אלא ע"כ אחר שניטלה הראשונה וניתקנה בא לו מגע מדרס הא שבע ליה טומאה כו' כצ"ל. והגירסא שלפנינו יטהר ממגע דהא שבע ליה טומאה דמשמע דמ"ה יטהר ממגע משום דשבע ליה טומאה לא ניחא ועיין בשבת דקי"ב ע"ב:

בא"ד ומדרס מגע דת"ק דר' יוסי כו'. פירוש ר' מאיר ובזה מיושב נמי מה שהקשו לעיל הא דלא דייק אביי מת"ק:

בא"ד על מה שנגע בחבירו ובשניתלה למעלה מזה ויש אויר קצת ביניהם איירי כו' הד"א וכצ"ל:

בא"ד אם כן קדם לתחתון מגע למדרס דמגע כשנגע כו' כצ"ל. פירוש וחמור על קל לא שייך לומר שבע טומאה:

דף כה.

רש"י ד"ה ובעכו"ם כו' מה ת"ל איש איש כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה ונשא אהרן כו' בפ"ב דזבחים דתרויהו כו' כצ"ל:

ד"ה הא אינו נושא כו' אין לינה מועלת בראש של מזבח שם בריש תמיד כו' כצ"ל:

בא"ד עון עון מציץ כו' כצ"ל. פירוש בציץ כתיב עון ובנותר כתיב עון:

בא"ד על מזבח החיצון כשלמים כו' כצ"ל:

בא"ד חוץ לזמנו הפסול כו' כצ"ל:

בא"ד דליכא קל וחומר דלא איפסלו כו' כצ"ל:

ד"ה אימא עון יוצא כו' מעון דורות שהותר כו' כצ"ל:
ד"ה ואימא עון שמאל כו' בשמאלו משום דאין זו כו' כצ"ל. פירוש דהולכת אברים לכבש לאו עבודה היא ומ"ה לא קאמר שהותר מכללו בהולכת אברי' לכבש:
ד"ה עון קדשים כו' בהקומץ זוטא פירשתי הס"ד ועיין לעיל דט"ו ע"א והכא כו':
ד"ה ואימא עון ב"מ כו' הותר מכללו בפ"ק כו' כצ"ל:
בא"ד ושמא אית להו דהדדי כו' ובזה יתורץ נמי קושיא ראשונה:

דף כה:

גמרא יכול שאני מרבה את הפיגולין כו'. אע"ג דפגול ונותר בלא"ה בכרת נ"מ שאם שגג בפיגול והזיד בטומאה:
שם ולרב שילא הא קתני כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה לא הורצה כו' ולא לעכו"ם ושוגג דקסבר אין כו'. פי' בעכו"ם שייך שוגג אפילו נטמא במזיד רק שוגג היא דסבר אין קרבנות מקבלים טומאה:
ד"ה במזיד אין תרומתו כו' ופליגי בה אמוראי כו'. כוונת רש"י בזה כיון דלת"ק אין תרומתו תרומה לתקן את השירים אבל תרומתו הוי ע"כ לר"י דס"ל דתרומתו תרומה אפילו לתקן השירים לאכילה ה"ה הכא ס"ל דהציץ מרצה על אכילות ובזה שקטה הא דלא דחי אימור דשמעת ליה לר"י אלא דתרומתו תרומה לתקן השירים לאכילה מי קאמר וק"ל:
ד"ה דמרצה ציץ כו' בתרייתא אליבא דר"י דקתני הציץ מרצה על טומאת בשר כו' כצ"ל:
ד"ה יכול בשר כו' בטומאת הגוף כו'. פירוש דוקא בטומאת הגוף דטהור שאכל טמא פטור מכרת דעיקר כרת בטומאת הגוף כתיב ועיין בזבחים במתני' דק"ו ע"ב ובת"כ תני לשון נקייה רק טומאת הגוף:
ד"ה היינו לן ואמרינן כו' כצ"ל:
בא"ד טומאה הס"ד:
ד"ה אלא אמר ר"ח כו' הא דקתני כו' כצ"ל:
ד"ה ר"א דקתני דציץ כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה במזיד כו' וכדתניא במסכת תרומות כו' כצ"ל:
ד"ה דמרצה ציץ כו' ולא דק בקונטרס כו'. והא דכתבו לעיל דט"ו ע"א ד"ה והא עולין כו' דבצבור כ"ע מודו דציץ מרצה מ"מ סוגיא דהכא ביחיד קאי. ול"נ דרש"י ס"ל הא דקאמר התם דר"י ס"ל דאין הציץ מרצה על העולין היינו משום דדייק דתני נטמ' בשר וחלב קיים או נטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם משמע דאם נטמאו תרוייהו לא אלמא

קסבר אין הציץ מרצה על העולין אבל לפי דמסיק דשאני לר"י בין לכתחלה ובין דיעבד לפ"ז אינו מוכח דמ"ה לא תני נטמאו תרווייהו דלכתחלה לא וסוגיא דהכא בדיעבד קאי מ"ה כתב רש"י דכ"ע מודו דציץ מרצה כנ"ל ליישב בדוחק:

ד"ה ת"ל אשר לה' כו' דכריתות דבסוף פי' כו' כצ"ל. וסוגיא זו איתא נמי בזבחים דמ"ה ע"ב:

ד"ה רב שילא אמר כו' א"ת כו' וי"ל דלעולם כו'. ואין להקשות דאם נתיישב קושיית התוספות על רבינא ורב שילא אבל על המקשן עדיין הקושיא במקומה עומדת דמנ"ל להקשות דלמא חדא מדאורייתא וחדא מדרבנן עיין במסכת יבמות ד"צ ע"א דמתרצו נמי על המקשן:

דף כו.

גמרא בא לעובדה ביד עובדה בימין כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה כמדת ר"א כו' שאין שירים כשירה כו' כצ"ל:

ד"ה והוא שנטמאו כל שירים הא דאמר כמדת ר' יהושע כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:

ד"ה קס"ד כו' אם נשתייר הקומץ שלא כו' כצ"ל וכ"ה בס"י ובד"ח נדפס במקצת וטעות היא:

בא"ד אפי' לר' יהושע הואיל וכולה בעין קיימא אבל אבד קצת שיריה או נשרפה אמר ר"י דפסולה מדקא נקיט כו' כצ"ל. וכ"ה הגירסא בכל הש"ס רק תיב"ת בעין נדפס בטעות בעינן ומכח זה כתב מ"ו הב"ז דנתחלפו השיטות וגורס הגירסא שלפנינו אבל אינו מן הצורך להחליף השיטות רק לגרוס בעין במקום בעינן ונכון הוא:

ד"ה זורק את הדם כו' בשר והדם הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה כחצי זית בשר וחצי כו' הד"א:

ד"ה יותרת כו' ובמנחה אפי' כולה כו' הס"ד וכצ"ל:

ד"ה בשמאל כו' זריקה כשירה בשמאל כו' כצ"ל:

בא"ד לא כתיב אצבע כו' כצ"ל:

ד"ה בהמיינו אבנט הס"ד:

ד"ה ועצים עצי המערכה הס"ד:

ד"ה ונתן בשמאלו כו' דביד כו' כצ"ל:

דף כו:

גמרא חוץ לזמנו פסול ואין בו כרת דברי ר"א ור"ש כו' כצ"ל. והשאר יש למחוק וכ"ה בס"י:

שם נסכים שמעל ומקטירן כו' כצ"ל:
שם השמש ומתעכלין והולכין כו' כצ"ל:
שם במנחו' בעי הכי קומץ שסידרו כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה מ"ט משום כו' הוציאו לו נשפך מן הכלי על כו' כצ"ל:
ד"ה ור' יוחנן כו' פעמים כשרה הס"ד ואח"כ ד"ה מאימתי מתיר שירים דקדש קדשים מאשי ה' כתיב אין להם כו' כצ"ל:
ד"ה מבוא השמש אחר ביאת כו' כצ"ל:
ד"ה קומץ כו' הקרבנות שדרכן ליקרב כו' כצ"ל:
ד"ה והא עם בא כו' שקיעת החמה ואי לא כו' הד"א:
ד"ה רבי אלעזר כו' ולבונה שמעלן כו' כצ"ל:
ד"ה תאכל קרי בה תעוכל הס"ד וכצ"ל:
ד"ה עיכולי שפוקעי' הס"ד וכצ"ל:
תוס' ד"ה אין הקטרה כו' ואביי כר"י כו' כצ"ל:
בא"ד וי"ל דר"י דרש וכל דאפילו למ"ד דלא כו' כצ"ל:
בא"ד וצריך עיון דאי מוכל משרת דריש מאי פריך לקמיה והאי משרת כו' כצ"ל. וכ"ה הגירסא בתוס' שם בפסחים ובנזיר דל"ו ע"א ולקמן דנ"ח ע"א. ומ"ו הב"ז רוצה לקיים הגירסא שלפניו ומפ' דהוא קושיא לדבריהם שלמעלה וז"ל כיון דע"כ מוכח דר"י סבר כאביי דיש הקטרה פחות מכזית א"כ ודאי דריש ר"י כל א"כ דדריש כל דשאור ע"כ דדריש נמי כל דתערובות חמץ ג"כ דשקולי' הם כמ"ש התוספות לקמן דנ"ו ע"ב א"כ למה לא חשיב ר"י ג"כ נמי גבי איסורי נזיר תערובות חמץ להיתר מצטרף לאיסור כו' עכ"ל. ותמיה נשגבה בעיני שנעלם ממנו דיבור תוספות במקומו שם בפסחים דמ"ד ע"א ד"ה לענין חמץ כו' דכתבו בפירוש דלר"י לא מצי פריך דאיהו לא דריש כל ומאי שכתב דע"כ ר"י כאביי ס"ל נמי נעלם ממנו מה שכתבו תוספות לקמן דנ"ח ע"ב ד"ה אביי כו' דאינו מוכח [צאן קדשים: דר"י] כאביי ס"ל דבההיא דהקטיר קומצה פעמים דהקטיר הכל אבל בשאור מודה דאין הקטרה ואת"ל דס"ל כאביי יליף ר"י מקצת מכי כל ולא מוקמי' לרבות עירוב אבל כל לא דריש ר"י נ"ל:
ד"ה תורת העולה כו'. דרשינן מיני' בפ' יוצא דופן וכו'. וסוגיא זו איתא נמי בזבחים דכ"ז ודפ"ד וא"ל דדריש הכא מה"א דהעולה קמא דמצי למכתב זאת תורת עולה והתם דריש מתורת והא דכתבו תו' בזבחים שם ובנדה דהעולה קמא איצטריך לכדרבא דדריש בתמיד נשחט העולה עולה ראשונה ולפ"ז איצטריך למיכתב בה"א דמורה על העולה

ידוע ראשונה אבל בעיני יפלא על מה שכתבו דהעולה קמא אצטריך לכדרבא דהא רבא דרש בפ' תמיד מוערך עליה העולה ולא מהעולה קמא דתורת וצ"ע ליישב זה:

דף כז.

רש"י ד"ה אליבא דמ"ד על בסמוך כו' כצ"ל:

ד"ה היין כו' דמנחת נסכים שהוא כשיעור היין בין כו' כצ"ל:

ד"ה שאם חיסר כו' פסולה מסלתה מריבוי דה"א דריש הס"ד וכצ"ל:

ד"ה מסלתה ומשמנה כו' לעכב גרש וסולת כו' הד"א:

ד"ה על כל. כל הלבונה כו' לעכב הס"ד ואח"כ לציין מתני':

ד"ה שתי חלות עצרת הס"ד ואח"כ ד"ה ג' שבפרה כו' תולעת הס"ד ואח"כ ד"ה וד' שבמצורע נוסיף ציפורים במצורע הס"ד וכצ"ל:

ד"ה שעל הפרכת בויקרא הס"ד ואח"כ לציין גמרא:

ד"ה חוקה במעשה יום הכפורים כו' כצ"ל ואח"כ ד"ה הוייה סלת תהיינה הס"ד. ואח"כ ד"ה בלחם הפנים כו' ואכלהו קאי כו' כצ"ל. (ואכ"ח) [ואח"כ] ד"ה כן יעשה כו' עיכובא הס"ד ואח"כ ד"ה חוקה כו' התורה הס"ד ואח"כ ד"ה שלמי נזיר כו' (צאן קדשים: התורה שמן) [שמן כתודה] בפרק התודה הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה תהיה הויה עכובא הס"ד ואח"כ ד"ה לקיחה כו' כאחד הס"ד ואח"כ ד"ה שאין לו כו':

תוס' ד"ה ארבע שבמצורע כו' ושני תולעת וציפורין כו' כצ"ל:

בא"ד שהיה מערב בהם הדם כו'. פירוש דהדם הי' העיקר כדאמרינן במסכת סוטה די"ז ע"ב דצריך שיהא הדם ניכר במים וכתבו תוספות התם שיהא ניכר ממשותו של דם וכיון דדם עיקר של ציפורין וכבר חשיב צפורין נ"ל:

בא"ד וי"ל דתנא ושייר כו'. ובזה מתורץ נמי קושיא ראשונה דלא חשיב מים חיים אבל דעדיפי משני:

ד"ה ולקחתם כו' שאול וגזול לא בעי כו' כצ"ל:

ד"ה לא שנו כו' ור"ת הגיה בספרו לא שנו דמעכבי' משום תמה כו' כצ"ל. פי' דלא ניחא לר"ת שיועיל זא"ז משום דמצוה אחת הן ולפי הגירסא שלפנינו לא שנו פירוש כו' לא ניחא דמשמע דמפרש דברי (ר"ח) [צאן קדשים: ר"ת] הכי לפ"ז לא שייך דר"ת הגי"ה בספרו דבגירס' אינם מחולקין אלא דכך הגיה בפני' בפירוש משום תמה וכ"מ גירסא זו בהרא"ש מסכת סוכה דס"ג ע"א:

בא"ד אא"כ אגדו ולכולה[ו] פירוש דגמרא אפי' לפירוש ה"ג כו' כצ"ל:

דף כז:

גמרא מדאל דוקא על נמי דוקא כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה שאם חיסר אחת מהן לא עשה כלום והכי מפרש לה בזבחים בפ' ב"ש אין לי אלא מתן ז' דפרוכת הוא דמעכבי שכן כו' כצ"ל:
בא"ד דמצורע מניין לרבות כו' כצ"ל:
בא"ד ת"ל כן יעשה ומרבינן כל עשייתו שיעכבו מרישא דקרא ועשה לפר לפר לרבות פר יום כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה להיכל כו' נכנס להשתחות שלשה אוחזין בו כו' כצ"ל:
בא"ד אלמא להיכל שרו כו' כצ"ל. פי' דהגביה לו את הפרוכת של האולם להשתחוות בהיכל גם אחיו הכהנים השתחוו בהיכל:
ד"ה למעוטי דרך כו' אבל בזבחים בפ' התערובות פירשתי דרך משובש כו' כצ"ל:

דף כח.

רש"י ד"ה הא דקאי כו' אפי' אינו כצ"ל:
ד"ה וכי אשם כו' בקדשים היקש דחטאת ואשם דכתיב כחטאת וכאשם כו' כצ"ל. ותיבת בחטאת יש למחוק דבאשם כתיב כחטאת וכאשם ולא בחטאת:
ד"ה לרצות להיות עולה לשם חובה כו' כצ"ל:
ד"ה שבעה נרותיה בראש כל קנה כו' כצ"ל:
ד"ה משאר מתכות כו' כתיב זהב טהור וכתיב כו' הד"א וכצ"ל:
ד"ה אמר קרא כו' מתכות הס"ד:
ד"ה ומשני האי כו' ושאר מתכות כו' כצ"ל:
ד"ה היינו דאיצטריך כו' תרומה ומקשה מקשה כו' הד"א:
בא"ד כדדרשינן לקמן בא זהב כו' הד"א:
בא"ד ככר שאינה באה כו' הד"א:
בא"ד אלא לדידך מאי אינו באה זהב הא לא צריכה לבוא הס"ד וכצ"ל בס"י:
ד"ה מקשה דסיפא כו' פרחה מקשה היא הס"ד וכצ"ל:
תוס' ד"ה דתניא ככר כו' וצ"ע דהשתא כו' כצ"ל:
בא"ד כדבסמוך והדר כתב כולה כו' כצ"ל:
בא"ד וכסדר זה שפירשתי כתיבי כו' כצ"ל:
ד"ה מקשה כו' והשתא צריכ' כו' פירוש אותן ד' מקשה כולהו צריכא:

דף כח:

רש"י ד"ה א"ל רב פפא כו' לקמן ועשית כו' הד"א:
ד"ה ועשית מנורת כו' דבר הס"ד:
ד"ה וטפחיי' חלק בלא שום כו' כצ"ל:
ד"ה וטפח שבו כו' ומצד שלישי פרח כו' כצ"ל. ולפ"ז היה משונה משאר כפתורים ופרחים וגביעים שלא הי' סביב הקנה:
ד"ה שבהן ג' גביעים והיו בגוף המנורה ד' גביעים ותרי כפתורים ותרי פרחים כו' כצ"ל:
בא"ד וחד כפתור וחד פרח וחד גביע אוקמינא כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה גובהה של מנורה כו' י"ב טפחים למעלה כו' כצ"ל. פירוש דלר"מ היה הלחם הפנים גבוה מעל השולחן י"ב טפחים והשולחן היה גובה ט' טפחים שהוא אמה וחצי היה בין הכל ך"א טפחים ע"כ הסניפים נמי היה גובהן ך"א טפחים לר' מאיר אבל מה שכתב מ"ו הב"ז דלר"י ך"א טפחים תמיה לי שנעלם ממנו פלוגתא דלקמן דצ"ז ע"א דלר"י אמת כלים באמת ה' טפחים נמצא גובה של השולחן מרגלי השלחן לר"י לא היה רק ז' טפחים ומחצה נמצא בין הכל היה כ"ב טפחים ומחצה לר"י ול"נ ליישב דברי הי"א בשם ר"ת דאפשר דאמר ר"ת דבר זה ואליבא דר"י דאמר לקמן דצ"ד ע"ב דלחם הפנים היה כמין ספינה רוקדת וע"ג השולחן היו מונחים כדמסיק לקמן וע"כ היה מקדש למעלה ט"ז טפחים מחמת שיפוע הדפנות כדדייק תוספת התם ד"ה כמין ספינה כו' ומחמת הקנים שבין כל לחם ולחם היה גובה טפח יותר פחות משהו בין לר"י בין לר"מ כדמסיק לקמן דצ"ו ע"א נמצא בין הכל היה לר' יוחנן השולחן מקדש י"ז טפחים פחות משהו והסניפים היו כמין עיגול לר"י ואותו עיגול הי' תחת שיפוע של כל לחם כדמסיק לקמן דצ"ד ע"ב וע"כ היה הסניפים גבוהים מעל לחם העליון כדי לסמוך לראש הלחם העליון נמצא הסניפים היו גבוהים עכ"פ יותר מי"ז טפחים קרוב לי"ח טפחים מ"ה המנורה היתה ג"כ גובהה י"ח טפחים במלואה כנגד הסניפים אע"ג דאפשר דהסניפים היו מעט פחותים מי"ח טפחים עכ"פ היו גבוהים יותר מי"ז טפחים ולזה כיון ר"ת כנ"ל ברור דוק ותשכח. וכ"כ תוספת בהדיא לקמן דצ"ו ע"א ד"ה המזבח כו' דגובהן של סניפים היה ג' אמות שהם י"ח טפחים ומתמיה מ"ו הב"ז על זה וכאשר כתבתי נכון הוא דברי תוספת:

דף כט.

גמרא ולמעלה כתיב והפרח והנרות והמלקחים זהב הוא מכלות כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה כפתורים דמנורה גופא תרי ושיתא דקנים ויש בכל קנה וקנה כפתור ופרח כדכתיב כו' הד"א וכצ"ל:

בא"ד בקנה האחד כפתור ופרח הרי ח' כו' כצ"ל:

בא"ד הא חד סר הס"ד והשאר יש למחוק דיתור לשון הוא וכ"ה בס"י:

ד"ה ומי חסר כו' אלף ככר כו' כצ"ל:

בא"ד אלמא בכל פעם חסר ככר הס"ד. אע"ג דאין זה מכוין דמתחלה כשהיה אלף ככר בכור לא היה נחסר רק ככר אחד א"כ אח"כ שיתמעטו הככרות יתמעט גם החסר ולא היה נחסר ככר שלם ואפשר לומר דבכל פעם שהכניסה לכור היה האש כ"כ גדול כמו מתחלה כשהכניסו אלף ככר ומ"ה היה נחסר בכל פעם ככר כמו בתחלה אף שנתמעטו הככרות ומ"ו מהרש"א בחידושיו כתב דצ"ל בזה כמו בעישורייתא דרבי דפעם אחת היה חסר יותר מככר אחד ובכל פעם שיתמעטו הככרות נתמעט החסר:

ד"ה ממקום טהרה כו' הראוהו למשה מנורה ועשה כנגדה הס"ד וכצ"ל. ולפ"ז צ"ל דליתא ליה דרשה דלקמן דיליף מתבנית' דארון ושולחן שירדו מן השמים. ולענ"ד אפשר לפרש דהכי קאמר כיון דהמנורה נעשית מעצמה כדפירש רש"י בחומש שהשליכו ככר לאור והוציאו ונעשית מעצמה מ"ה קאמר שמעשיה ירדו ממקום טהרה משא"כ בארון ושולחן אע"ג דירדו נמי מן השמים ס"ל אפ"ה מעשיהם היה ע"י אדם רק שנעשו בתבנית כפי שירדו מן השמים ומ"ו מהרש"א מתרץ בע"א עיי' שם:

ד"ה הכי נמי כו' בתמיה הס"ד וכצ"ל:

ד"ה הכא כתיב כמשפטו כו' כצ"ל:

ד"ה וזה אשר כו' ועשייתם תחלתה זביחה היא וכתיב כו' כצ"ל:

ד"ה תוכו כו' שבפני הס"ד:

ד"ה יריכו כו' ובתפילין קמיירי הס"ד. וכתב מ"ו הב"ז שני טעמים מה שכתב רש"י ובתפילין קמיירי ועל הטעם השני כתב שכן עיקר לענ"ד וז"ל דבס"ת יכול לתקן ולתלות הה"א בין השיטות ולא שייך ביה לישנ' דפסול דמשמע דאין לו תיקון אבל אי איירי בתפילין א"ש דלא מהני תיקון דהוי למפרע עכ"ל. ותמיה לי שנעלם ממנו מה שכתב רש"י במסכת עירובין ד"ב ע"א ד"ה פסולה כו' דשם כתב רש"י בפירוש דשייך למיתני לשון פסלות אע"ג דמהניא בה תקנה כל כמה דלא מתקן ליה איקרי פסולה ע"כ הטעם הראשון הוא העיקר עיי' שם:

תוס' ד"ה סילוקו כסידורו ולמ"ד אין תנור מקדש כו'. פי' למ"ד אין תנור מקדש היה נאפת מע"ש ואי אפשר שישמור החום עד השבת בשעת סידורו. יש מדקדקים מנ"ל

דילמא היה הנס שיהיה חם גם מע"ש שנאפה עד הלקחו עכ"ל. ונלע"ד ליישב דרך אמת דבלא"ה יש לדקדק למה היה מגביה השלחן עם הלחם וע"י זה היה ראוי לקבל טומאה, הלחם הפנים בעצמן היה להגביה ולהראו' לעולי רגלים שהיה חם בעת סלוקן, אלא ע"כ דמ"ה היה מגביה השולחן שהנס נעשה ע"י השלחן שהשלחן היה משמר את חום הלחם ולפ"ז אי אמרינן שהיה הנס שיהיה חם מע"ש שנאפה עד השבת א"כ היה הנס בא מכח הלחם ולא מכח השולחן א"כ למה היה מגביה השולחן ולא הלחם נ"ל. ועיי' בתוספת דחגיגה דכ"ה ע"ב דכתבו בע"א ומ"ו הב"ז הניחו בצ"ע:

ד"ה שלשה דברים כו' ואמרי' במדרש כמין כו' כצ"ל:

בא"ד ויש לומר דלא שייך כו' ובתירוץ זה מיושב נמי קושי' ראשונה ועיין בחולין דמ"ב ע"א:

דף כט:

גמרא אמר לו שתוק כך עלה במחשבה לפני כו'. ואפשר לומר דאיתא בס' עשרה מאמרות דלכך לא ידע משה מה דקאמר ר"ע לפי שר"ע היה באותו זמן מופשט מחומר אלא נשמה ולא היה לו שום מסך ומבדיל ומשה היה עדיין בחומר הגוף כו' מ"ה אמר הקב"ה למשה שתוק מה שאתה שותק עכשיו ואי אתה מבין מה שאמר ר"ע כך עלה במחשבה לפני שעדיין ר"ע במחשבה ולא בפועל הגוף:

שם זו תורה וזו שכרה א"ל שתוק כך עלה במחשבה כו' א"ל דאיתא בראשית ברא אלקים מתחלה עלתה במחשבה לברא העולם במה"ד כיון שראה שאינו מתקיים שיתף מדה"ר כן הוא מפני הרשעים אבל הצדיקים עדיין הקב"ה מדקדק עמהם כחוט השערה כמו שעלה במחשבה מ"ה אמר הקב"ה למשה כך עלה במחשבה. ועוד יש ליישב כיון שהיה ר"ע תמיד חושב ומצער אימתי יבא לידי ואקיימנו והקב"ה לא גרע מצדיק עינו ונתן הקב"ה משאלות לבו וז"ש כך עלה במחשבה לפני פי' לפני ר"ע. ועוד י"ל דאיתא בפרי היכלות תחת כל אח' וא' מעשרה הרוגי מלכות היה קסר ושר במקומו נידון ותחת ר"ח ב"ת נידן הקסר עצמו [צאן קדשים: וישב] ר"ח ב"ת על כסא מלכותו עיי' בבחיי פר' ויגש וז"ש הקב"ה כך עלה במחשבה שלא יהיו נדונין במעשה אלא במחשבה:

שם ומאי טעמא תלי' כרעי' כו' אע"ג דקו"ף נמי מרמז לזה כדאמרי' בפ' הבונה דק"ד ואפשר לומר דקו"ף מרמז למי שהיה רשע מעיקרא דמסייע לו ומכיני' לו פתח אע"ג דאפשר לו ליעול בהך שתחת רגלי הקו"ף בפתח ימין וה"ה מרמז למי שהיה צדיק מעיקרא ונעשה רשע ויצא לתרבות רעה דאינו יכול ליעול בהך פתח שיצא דבעי סיוע'

יותר מפני יצר הרע דכל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו ואפ"ה מסייעי' לו. ומ"ו מהרש"א בחידושיו מתרץ בע"א בדוחק נ"ל:

שם אני קושר לו כתר כו' כצ"ל:

שם והוא דכתיב רובי דספר' כו'. פי' רוב כל דף התיבות מיושרים וכשרים ואפי' יש בכל דף ודף כמה פסולים וכמה טעות אותו דף שלימה מצלת:

רש"י ד"ה מי מעכב על ידך כו' שאתה צריך להוסיף עוד כו'. פירוש מי מעכב ע"י מלכתוב בפי' עד שאתה צריך לתגא האותיות לרמוז איזה דרוש כתוב בפי' וע"ז השיב לו עתיד אדם א' לדרוש על כל קוץ תילי תילים הלכות וא"א ליתן בכתב כדאמרי' בגיטין דתורה רובה בע"פ ומיעוטה בכתב כדכתיב אכתוב לך רובי תורתי וגו' והא דהשיב לו תילי הלכות דוקא אפשר דמרמז לו בזה דאסור לכתוב הלכות כדאמרי' שם נ"ל. וע"פ זה אפשר ליישב דברי דוד המלך ע"ה מה שאמר בתהלים לי קוו רשעים לאבדני עדותיך אתבונן לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאוד דיש לדקדק מאי דקאמר עדותיך אתבונן מאי שייכות לזה דרשעים קוו לו לאבדו ועוד מה דקאמר לכל תכלה וגו' מאי שייכות לדלעיל ונ"ל דידוע דשונאי דוד היו אומרים עליו שאסור לבא בקהל שבא מרות המואבי' ועמון ומואב אסור לבא בקהל ה' רק דחכמים דרשו מדכתיב מואב משמע ולא מואבי' ואיתא במדרש דשאל האי מינא לר"ע אם תורה שבע"פ אמת למה לא ניתן בכתב והשיב לו דתורה שבע"פ אין לו קץ וסוף מה שעתיד כל חכם לדרוש וזהו כונת דוד המלך לי קוו רשעים לאבדני מקהל ה' רק עדותיך אתבונן מכח התורה שנקרא עדות דכתיב מואב אתבונן ונדרש דמואב ולא מואבי' ולא תקשה ע"ז אם התורה שבע"פ אמת מה שדרשו חכמינו ז"ל למה לא ניתן בכתב מ"ה קאמר לכל תכלה ראיתי קץ אבל רחבה מצותך מאוד ואין לה קץ ותכלי' ומ"ה לא ניתן בכתב נ"ל:

ד"ה אחת בה"י כו' ואש ואויר כו' כצ"ל:

בא"ד יצירה הס"ד:

ד"ה לא מסתיים כו' ופתח יתירה הס"ד:

ד"ה הוא יליץ הקב"ה יליץ אותו כלומר כו' כצ"ל:

ד"ה מעשיהם אין דומים כו' וכבודו של כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה שעטנז גץ כו' ובפי' שבת כתיבת יד כתב דרש"י צייר כו' כצ"ל ובטור י"ד סי' רע"ד לא הביא רק ב' הפירושים:

בא"ד מ"ר ובשימוש' רב' כתיב דט"ט דלטוטפות צריכא ה"ה זיונין כו' כצ"ל. ועיי' ברב אלפס בהלכותיו:

ד"ה דחטריה לגגיה כו'. ור"ת פי' כו'. פי' דר"ת דייק מדקאמר לגגה דחי"ת ולא קאמר לתגא דחי"ת דדבר שהוא למעלה בסוף קרוי תגא ובאמצע האות קרוי גג:

בא"ד ולפי' הקונטרס לא יתיישב כל כך כו'. ולענ"ד לפ"ה נתיישב יותר מפר"ת כיון דקתני ועשאו שני זיינין ולפר"ת במחיקת גג' של חי"ת נעשה ב' זיינין מאליהם והל"ל ונעשו ב"ז אבל לפרש"י צריך עשי' למחוק באמצע הגג ולהפריד' מהדדי לעשו' ב"ז נ"ל:

ד"ה ומאי טעמא כו'. ור"ת מפרש בתחלה כזה כמו תגא כו'. פי' בעוקץ שמאחוריה שלא תהא עגולה מאחוריה ונראית כמו רי"ש רק כמו תגא דדלי"ת ומ"ה כתב ר"ת כמו תגא ולא תגא ממש כמו שיש מפרשים כזה

תגא ממש ועיין בהלכות קטנות דהרא"ש:

ד"ה תגא אם יש כו' ודוקא מעיקרא כו'. פי' שנכתבה בלא ד' טעיות:

דף ל.

גמרא עד כאן כתב משה כו' ומדי דברי בו זכור אזכרנו ישוב נכון על המדרש דאי' במדרש בקש קהלת למצוא דברי חפץ בקש קהלת להיות כמשה יצאת בת קול כתב יושר דברי אמת ולא קם נביא עוד בישראל כמשה ע"כ. דיש לדקדק חדא וכי לא היה ידע קהלת שכתיב בתורה ולא קם נביא עוד בישראל כמשה ועוד למה לא השיב לו הקב"ה סתם ולא קם נביא וגו' ולמה הוסיף בדברים שאינו מן הצורך כתב יושר דברי אמת. ונ"ל דיש ליתן טעם לשבח למה טעה קהלת משום דכתיב ולא קם ולא כתיב ולא יקום מ"ה היה סובר דלא קם לשעבר אבל להבא יקום והוא טועה וביקש להיות כמשה רק צריך ליתן טעם למה באמת לא כתיב ולא יקום ותליא בפלוגתא דהכא דלר"י דאותן שמנה פסוקים יהושע כתב אחר מיתת משה יש להקשות למה לא כתב דלא יקום אחר מיתתו עוד נביא כמשה אבל לר"ש דמשה עצמו כתב אותן ח' פסוקים ועדיין היה חי מ"ה כתב דלא קם בחייו נביא כמשה וכ' מהרש"א בחדושיו לר"ש דאמר דאותן ח' פסוקים היה משה כותב בדמע היאך מתרץ בזה הא מיחזי כשיקרא דכתב וימת משה ועדיין היה חי אפשר לומר כיון דלא היה הכתיבה ישרה בדיו רק בדמע לא מיחזי כשיקרא עכ"ל. וזה כונת המדרש ביקש קהלת להיות כמשה דהי' סובר דע"כ אותן ח' פסוקים יהושע כתב אחר מיתת משה דא"כ דמשה כתב מיחזי כשיקרא וכיון דיהושע כתב אחר מיתתו ולא כתב ולא יקום משמע דלהבא יקום נביא (מ"ה כמשה) [כמשה מ"ה] ביקש להיות כמשה יצאת ב"ק דלעולם משה כתב בחייו ומ"ה לא כתב ולא יקום ואי משום דמיחזי כשיקרא כתב יושר בכתיבה ישרה בעינן דברי אמת ומשה כותב בדמע ולא קם נביא וגו' נ"ל:

שם כגון למשפחותיכם למשפחותיכם ג' פעמים כו' כצ"ל. ויש שמוחקים ב' תיבות למשפחותיכם וכתבו שכ"ה בגמ' של קלף והרמב"ם בפ"ז מה' ס"ת מקיים הגירסא ובודאי היה לו ידיעה ג"כ מגמרא של קלף ופי' שיהא רוחב הדף כדי לכתוב עליו שיטה של ל' אותיות שהם ג"פ למשפחותיכם. ומ"ו הב"ז מוחק ג"כ ב"ת:

רש"י ד"ה מיחזי כמנומר כשכותב ומגיה בין כו' כצ"ל ואח"כ ד"ה הוה ליה כו' ד' בכל דף הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה מקצר כו':

ד"ה אף באמצע השיטה ובאמצע דף הס"ד. וכוונת רש"י דפליגי בתרוייהו דלרבנן אף באמצע השיטה היה באמצע הדף ומכ"ש בסוף השיטה ובסוף הדף ולר"א דוקא באמצע השיטה ולא באמצע הדף ולא בסוף השיטה ולפ"ז קאי והלכתא נמי אתרוייהו דוקא באמצע השיטה ולא בסוף השיטה ולא באמצע הדף אלא בסוף הדף ומ"ו הב"ז כתב בע"א כונת רש"י:

תוס' ד"ה שמונה פסוקים כו'. אלא כן עיקר כמו שפרש"י לאפוקי מהרמב"ם בפי"ג מה' תפלה כתב דח' פסוקים שבסוף התורה מותר לקרות אותם בבה"כ בפחות מעשרה כו' הרי נשתנו ולפיכך מותר ליחיד לקרות אותן עכ"ל. ומשיג עליו הראב"ד והכ"מ כתב שהוא מפר' דברי ר"ג הכי דיחיד קורא אותן היינו בפחות מעשרה. ונלע"ד ליתן טעם לשבח למה לא ניחא לרבינו הרמב"ם הפי' של רש"י דאדם אחד קוראן ואין מפסיק בנתיים לעמוד אחר דתמן תנינא במס' מגילה דל"א ע"ב אין מפסיקין בקללות אלא אחד קורא לכולן וכתבו תוס' ב' טעמים וטעם שני משום דאני אמרתי עמו אנכי בצרה א"כ אין דין שיברכוני בני על הצרות שלהם אלא יקרא א' הכל ע"כ. לפ"ז אם כונת ר"ג כפי' רש"י דאין מפסיקים בח' פסוקים אלא א' קורא הכל לפ"ז מאי פריך דלא כר"ש דילמא כר"ש דמשה כתבו והוי כשאר פסוקי' ואפ"ה אין מפסיקין כיון דבח' פסוקים אלו כתיב מיתת משה שהיה צרה לישראל ואין דין שיברכו על הצרות שלהם אלא א' קורא הכל כמו הקללות ומ"ה מפרש רבינו הרמב"ם פי' אחר נ"ל:

בא"ד שהתקינו שמטבילין כו' כצ"ל:

ד"ה מכאן ואילך כו' ולר"ש לא בעי למימר דהפסוק נאמר על העתיד כו'. ודבריהם אינם מובנים לי דהיכא מוכח דר"ש לא בעי למימר דנא' על העתיד דלמא ר"ש הכי קא קשיא לי' לר"י דקאמר דיהושע כתבו משום דמשה היה עדיין חי דלמא כתב על שם העתיד אלא ע"כ לא בעי למימר דנאמר על העתיד לפ"ז קשה לדידך אפשר ס"ת חסר או"א וכתב לקוח וגו' אלא ע"כ צ"ל דנאמר על העתיד לפ"ז אפשר לומר נמי דמשה כתב אותן ח'

פסוקים ועל העתיד כתבם ומרוב צער כתב בדמע ולפ"ז כתב נמי היום על שם העתיד ולפי הגירס' מיהו קשה א"ל דזהו כונת התוס' דחזרו מקושיא ראשונה כנ"ל:
ד"ה ומשה כותב כו' שמא גם הוא היה כו'. פי' אי לאו דקינות הוי היה ג"כ אומר וכותב. ומ"ו הב"ז פי' בע"א והוא דוחק:
בא"ד ופי' טעם וזה לשונו כו' כצ"ל:
בא"ד ומשה אומר אחריו כדי שלא יטעה כו' כצ"ל:
ד"ה פסוק א' כו' בדף אחרון כיון שיש בדפין אחרים ס' שיטין אע"פ שאי אפשר לו לסיים הדף בפסוק אחד יעשה בדף אחרון אותיות ארוכות הס"ד וכצ"ל. פירוש ארוכות מלמעלה ומלמטה עד שתחזיק תיבה אחת ה' שיטים או ששה כדי שיסיים בסוף הדף:

דף ל:

רש"י ד"ה ולימא ר"י הלכה כר"י הס"ד ואח"כ ד"ה משום דאיכא תנאי דאפכי כו' הד"א:
ד"ה כו' מדאמר כתבו לשם כו' כצ"ל:
ד"ה ה"ג תרומה כו' אף בחול שואלו כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה רבי יוסי כו' של חול לא מיחזי כי טפל כו'. פי' או מפני שיש ג' תיבות ואין תנאי כ"כ כמו (למלות) [לתלות] שם יחידי. ומ"ה מבעי' לי' נמי אפי' בג' תיבות שכולם שם ומדקמבעי ליה בלתלות ופושט ליה במוחק ש"מ דתולה גרע ממוחק ועיין בב"י בי"ד סי' רע"ו דשם מביא הירושלמי בסיגנון אחר (ומדיות) [צאן קדשים: ומדויק] יותר:
ד"ה ולימא מר כו' וצריך ליתן טעם כו'. ואפשר ליתן טעם הכא דמ"ה פריך דקאמר הלכה תולין דמשמע דוקא תולין דעדיף מכולהו ומר אמר מוחק דמשמע דוקא מוחק דעדיף מכולהו ה"ל למימר למר הלכה כר"י דאמר אף תולין ולמר הלכה כר"י דאמר אף מוחק ולא משום דעדיף מכולהו ובהני דוכתא אפשר נמי ליתן טעם ואין להאריך כאן:
ד"ה תרומות מעשר כו' ולא עישרן שואלו כו' כצ"ל:
בא"ד מפני אחד שאין שבת עליו באימה כו' כצ"ל. והוא תירוץ לקושייתו דאע"ג דבשבת התירו דמאימת שבת מסתמא אומר אמת אבל במ"ש גזרו מפני שמא יש א' שאין שבת עליו באימה ולא יאמר האמת ומהרש"ל הגי"ה במס' חולין דע"ה ע"ב עד שיעשר ואי אומר אמת אמאי לא יאכל מאחר שאימת שבת עליו וכתב עליו מהרש"א בחידושיו שקשה לשבש כל הספרים ומפרש בע"א עיין שם:
בא"ד מאחר שהופרשו הס"ד. פירוש וחזרה למקומו אימת דימוע עליו:

דף לא.

גמרא דתנן שידה ב"ש אומרים כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה שידה כו' ובפ' כירה מייתי לה גמ' וכן מוכח כו' כצ"ל. ותיבת ואין ניאותי' יש למחוק ומ"ו כתב לקיים הגירסא ולא ניחא לי דזו פיסקא בפני עצמה:
בא"ד ולא דמי לעגלה של קטן בפ"ב דביצה דטמאה מדרס כו' כצ"ל בדכ"ג ע"ב. ודבריהם אינם מובנים לי דלמא לא דמי דהא התם ובמס' שבת דס"ו ע"א מפרש רש"י עגלה שהקטן יושב בתוכה וכתבו תוס' שם ולא נהירא דא"כ מאי קמ"ל פשיטא דאין לך מיוחד למדרס גדול מזה ומפרשים דהיינו עגלה שעושים לקטן להתלמד להלך טמאה מדרס דנשען עליה ע"כ משמע דמסתב' יותר לטמא מדרס עגלה שמיוחד לישיבה מדבר שמיוחד להיות נשען עליה וכאן כתבו להיפוך ועוד מי גרע שידה שמיוחד למרכבת נשים מסנדל של סיידין דאסיקנ' שם בשבת דמטמא מדרס שכן הסייד מטייל בו עד שמגיע לביתו אע"ג שאין עשוי כלל לנעילה רק לשמור מנעליו שלא ישרפו בסיד כמו שכתבו תוס' התם ומכ"ש שידה וצ"ע:
ד"ה אימא ר"ש כו' ובמסכת מכשירין דחשיב כו' כצ"ל. ותיבת ר"ע יש למחוק דשם במסכת מכשירין פ"ו משנה ד' דחשיב שם ז' משקי' סתם משנה היא ולא הוזכר שם ר"ע רק במשנה ח' שהביאו לקמן:
בא"ד ויש ספרים שרישא זו כתובה בהן כו'. פירוש דברישא תנא הרוטב והגריסין והחלב והשמן שהן משקה טופח הרי הן תחלה קרשו ואח"כ נימוחו ה"ה שניה ואח"כ תני ר"מ אומר כו' ועיין בתוספת מסכת פסחים די"ד ע"ב ד"ה אפילו כו'. ונלע"ד דרבינו הרמב"ם ס"ל דפלוגתא דהכא מיירי בנקרש ואח"כ נימוחו וקיבל טומאה אחר שנימוחו ופסק כר"ש שזורי דדוקא יין חשיב משקה אבל לא שמן ודבש כיון שנקרשו ומ"ה כתב בפ"א מהט"א די"ט גבי שמן הקרוש אינו משקה אפילו חושב עליו כשהוא קרוש למשקין בטלה דעתו וכונתו אפילו אחר שנימוח לא חשיב משקה אבל כשקיבל טומאה כשהיה נימוח אפילו ר"ש מודה דאפילו שמן ודבש חשיב משקה ומכ"ש יין ומ"ה כתב בפ"ט מהט"א דשמן ודבש שנטמאו ואח"כ קרשו ואח"כ נימוחו חשיבי משקה ומכ"ש יין ומ"ה לא קא חשיב יין דיין אפילו לא נימוח חשיב משקה דהלכה כר"ש ובזה שקטה תמי' התי"ט על הרמב"ם בפ"ג מס' טהרות הא דלא חשיב הרמב"ם יין ומהתימ' על הכ"מ שכתב שם דהרמב"ם לא ס"ל כר"ש וכאשר כתבתי נכון הוא. ומ"ו הב"ז נכנס בדרך אחר ודוחק הוא:
ד"ה קסבר אין קנין ומחייב וא"ת כו' כצ"ל:

בא"ד מירוח הנכרי דאינו פוטר וסב' יש קנין לנכרי דאינו פוטר לקמן בפ' ר"י ויש קנין בספ"ק כו' כצ"ל:
בא"ד ואיתא ליה נמי מירוח הנכרי אינו פוטר כו' כצ"ל:
בא"ד ועוד כל לוקח דרבנן כו'. פירוש ולמה לא אמר ליה סתם ליקח מן השוק והוי נמי מן הפטור על הפטור אע"כ משום דדמי לחיוב משום דאילו הדר מוכר קני ליה הוי חיוב ה"ה במירוח נכרי נמי דמי לחיוב:
בא"ד ומיהו הר"ר יצחק כו'. פירוש להרר"י דמפרש ה"מ דמדאורייתא פטור כשלקח עד שלא נתמרח שעדיין לא נתחייב לה ברשות מוכר לפ"ז מ"ה לא אמר ליה סתם ליקח מן השוק קודם שנתמרח דאפשר דלא הוה מצוי אבל לא משום דדמי לחיוב אבל לפר"ת דדוקא בממורח פטור אפילו לוקח קודם מירוח תבואת זרעך קרינא ביה וזה מצוי לקנות אחר מירוח אפי' הכי לא אמר ליה אלא ע"כ משום דדמי לחיוב כנ"ל:
בא"ד בנכרי שלקח מישראל הס"ד ועיין לקמן דס"ז ע"ב בתוספת ד"ה גזירה כו' דדחו סברא זו:

דף לא:

תוס' ד"ה הא דאפיצן כו' ולא עפיץ (ליה) [לא] ובפרק כו' כצ"ל:
בא"ד ספר טפי ועוד דאמרי' במסכת כו' כצ"ל:
בא"ד ומיהו מחוק לא גרס כו'. פי' דאי גרסינן שם לא על הנייר מחוק אפשר לומר דלא על הדפתרא קאי נמי אמחוק מ"ה אין כותבין אבל אדפתרא לחוד כותבין מש"ה כתבו דלא גרסינן מחוק:
בא"ד ובפ' ב' דגיטין משמע כו' כצ"ל ע"ש די"א ד"ה עשאה כשירה כו' על הספר ובדיו כו'. פירוש דמשמע דשאר ספרים אין צריכין דיו:
בא"ד תיקשא מהך ברייתא לר"ה כו' כצ"ל. פירוש דהך ברייתא משמע דמצילין אע"פ שלא ניתנו לקרות:
ד"ה ועושה פרשיותיה כו' לשון רבים כו' ואין ליישב דקאי על כל מזוזה ומזוזה שהיה עושה לפ"ז למה נקט גבי כריכה בלשון יחיד דכריך להם הל"ל:
בא"ד דבסוף שיטה אע"פ שאין כו'. פירוש דמ"ה נקט לשון רבים דהיה עושה ובשעריך סתום וגם על הארץ היה כותב בסוף בשיטה והוי כסתומה דאם היה כותבים עוד פ' אח"כ היה מניחים שטה חלק ובשטה השלישי היה מתחילין הפ' והוה סתומה ומ"ה כתבו אע"פ שאין כתב כלום אח"כ מ"מ נחשב כסתימה ומ"ו הב"ז נכנס בדוחק להגי"ה תיבת אמר ואינו מן הצורך לשבש הגירסאות:

ד"ה ר' שמעון כו' דקידושין גבי ובלבד כו' כצ"ל:
בא"ד מפני שמשתמרות משמע כו' כצ"ל:

דף לב.

רש"י ד"ה אמר לי כו' קאמר רב דהלכה כו' כצ"ל:
ד"ה ודילמא להשלים כו' הא מורידין עושין מתפילין מזוזה שאם חסרה הס"ד וכצ"ל:
תוס' ד"ה והאידנא כו' פי' בקונטרס דכשכותבים בתחלת שיטה ובסוף שיטה והריוח כו' כצ"ל:
בא"ד ומניח חלק באמצע כדי לכתוב כו' כצ"ל:
בא"ד בסוף הדף צריך לשייר שטה אחה מלמעלה כו' כצ"ל:
בא"ד קאמר בהדיא דפתוחה מראשה פתוחה מסופה פתוחה מכל הני קשה כו' כצ"ל.
ומ"ו הב"ז מגיהה מתוך והיא טעות דמוכח ועיין בהלכות קטנות של הרא"ש:
בא"ד ואח"כ מתחילים והיה כו'. פירוש דהיינו פתוחות לפי הירושלמי ומסכת סופרים והש"ס קאמר דהאידנא נהוג עלמא בסתומות:
בא"ד ואין יתכן זה כו'. פירוש דס"ד דהאי מכאן ומכאן דקאי אפתיחה דשלפניו וה"ק פתיחה מכאן ומכאן מיקרי סתומה ומ"ה כתבו מי גרע פתוחה מראשה לחוד או מסופה לחוד דנקראת פתוחה ואם פתוחה מראשה ומסופה למה יהא סתומה:
בא"ד אסתומה דבתר הכי קאי. פירוש דאם סתומה מכאן ומכאן הוי פתוחה במזוזה דהיינו פתוחה באמצע אע"ג דבעלמא מיקרי סתומה ולפ"ז כיון דלפרושי מלתא דרב קאי הא דאמר רב הלכה כדברי מי שאמר בפתיחה היינו אף בפתיחה וה"ה סתומה דהיינו פתוחה באמצע דבעלמא מיקרי סתומה ור"מ עשה פתוחות (דיקאי) [צאן קדשים: דוקא] בפתיחות דעלמא ומ"ה אמר רב הלכה כרשב"א אריוח דוקא ולא אפתיחות דהאידנא נהוג עלמא בסתומות דהיינו פתוחות באמצע דלגבי מזוזה מיקרי פתוחות כדאמרינן בירושלמי ולא קשיא אש"ס שלנו כנ"ל ומ"ו הב"ז כתב ג"כ קצת בדרך הזה ועיין בהרא"ש ה"ק:
ד"ה ומנעל לכתחלה כו' במנעל לכתחילה ועכשיו נוהגין כו' כצ"ל. ול"נ ליתן טעם למנהג של עכשיו משום דקאמרינן התם במסכת יבמות דק"ב ע"א דר' יעקב אומר משמו דר' מאיר חולצין במנעל לכתחלה ואנן קי"ל כר"מ מ"ה נהגו לחלוץ במנעל אפילו לכתחלה:
ד"ה הא מורידים כו' של יד ז' שיטים ובשל ראש ד' שיטים כו' כצ"ל. ועיין בהרא"ש בה"ק ובש"ע א"ח סימן ל"ה:

ד"ה תפילין על הקלף כו' לאו מחד טעמא מיפסלן כו'. וכתב מהרש"א בחידושיו דר"ל דלית בהו טעמא דמיפסלן אגויל אלא מהל"מ ולא דמי לאשורית דאית בה טעמא מקרא דכתיב והיו עכ"ל ובמסכת שבת דע"ט ע"ב כתבו תוספת ד"ה תפילין כו' דלאו מחד טעמא מיפסלן שזה דינו בקלף וזה דינו בדוכסוסטוס אבל הא דנכתבי אשורית וחד טעמא מקרא כו' משמע דכוונת התוספת דמ"ה לא קחשיב דבגויל איכא לכל חד טעם בפני עצמו ובאשורית ט"א לשניהם דזהו דבר רחוק לומר דבשביל שיש לכ"א טעם בפ"ע לפסול אגויל לא קחשיב ועוד דהיאך שייך לומר דזה יהיה הטעם דמיפסלן אגויל משום שזה דינו אקלף וזה דינו אדוכסוסטוס והא אמעיקרא דדינא פירכא מה טעם זה דינו אקלף וזה דינו אדוכסוסטוס וצריך ליתן עוד טעם אחר לטעם של זה ועוד דכתבו שם עוד תירוץ אחר ולפ"ז הוי כמו תירוץ א' עיין שם ומ"ה מפרש מהרש"א דכוונת התוספת דמ"ה לא קחשיב דבגויל ליכא חד טעמא אלא מהל"מ ובאשורית איכא טעמא מקרא כנ"ל ומ"ו הב"ז כתב על מהרש"א שרי ליה מאריה שלא הטריח עצמו לעיין בתוספת שם וכאשר כתבתי ניחא:

בא"ד לאשורית דהוי כו' כצ"ל:

ד"ה אידי ואידי כו' לשנויי אידי ואידי אתפילין כו' כצ"ל:

דף לב:

גמרא לר"ה דבעי למיתיב אפוריה כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה כף כרא אארעא כפה כר כו' כצ"ל. ומ"ו הב"ז מגיה כד אבל רש"י בע"י במ"ק כתב בפירוש הכר עיין שם בע"י:

ד"ה היו עושין כו' מן המזוזה ושל בית כו' הד"א:

תוס' ד"ה הא מורידין כו' של תורה שיש (לה) [צאן קדשים: בה] קבלת עול מלכות שמים כו' כצ"ל:

בא"ד דרשא אחריתא כו'. פירוש דדרשינן התם די"ט ע"א שאם תפר המגילה בחוטי פשתן פסולה כמו גבי ס"ת:

בא"ד לענין כתיבת אגרת כו'. פירוש שלא דקדק בחסרות ויתירות כאגרת בעלמא:

בא"ד איירי דאסור לכתוב שלש כו' כצ"ל:

בא"ד אבל שירטוט על כל שטה ושטה אפשר דלא בעי ומה שנוהגין לכתוב כו' כצ"ל וכ"ה בס"י. ומ"ו הב"ז ומהרש"א מיישבין גירסא זו בדוחק ואינו מן הצורך:

בא"ד צחות לשונו כו' כצ"ל:

בא"ד מהו למכתב כו' כצ"ל:

בא"ד שלא כתב לריש גלותא דהוה קאי ודמיך בזמרא כו' כצ"ל. פירוש כשהיה שוכב וקם היה מזמרים לפניו ישראל מקרא זה אל תשמח ישראל והיו מהפכים הפסוק משום דכתוב בלא שרטוט משמע דאפי' באג"ש אסור לכתוב בלא שרטוט ועיין בתוס' מסכת גיטין ד"ו ע"ב ד"ה אמר ר"י כו' דמשמע להיפוך:

בא"ד דקאמר בגיטין כו'. פירוש דמר עוקבא שירטט וכתב ובירושלמי משמע דכתב בלא שירטוט:

בא"ד לשנוא את אהוביך כו' ובקרא כתיב להיפוך:

בא"ד אבלי תמרורים בתמרוריה היא עומדת ובקשנו למתקה ולשוא כו' כצ"ל. פירוש בקשנו לתקן תמרוריה וטעמיה הרעים אבל לשוא צרוף וגו' ובקרא כתיב להיפוך:

ד"ה דאמר רבה כו' בעירובין ועוד דאף תלמידי דרב הונא כו' כצ"ל. ובזה מיושב מה שהקשו תוספת במסכת ב"ק די"ז ע"א מחזקיה שהניחו ס"ת על מטתו מסוגיא דהכא ומסוגיא דמ"ק:

ד"ה כתבה אגרת כו' ושירטוט נמי לא אשכחן כו' כצ"ל:

בא"ד דליפסול בהכי מדכתב ביה ספר כו' כצ"ל. וכן גורס מהרש"א דמכתיבה כתיבה ילפינן דאסור לכתחלה לכתוב בלא שירטוט אבל הגט עצמו אינו פסול מ"ה כתבו מדכתב ביה ספר משמע דפסול אפילו בדיעבד וכ"כ תוספות שם במסכת סוטה די"ז ע"ב ד"ה כתבה איגרת. ומ"ו הב"ז חולק על מהרש"א ומקיים גירסא זו. אבל כאשר כתבתי נכון הוא גירסת מהרש"א:

בא"ד ומשמע בגמ' דשוכר חייב במזוזה כו'. פירוש וכיון דחייב במזוזה משמע דמזוזה לאו מעשה אומן וכיון שצריך לדקדק בחסירות ויתירות הוי מעשה אומן מ"ה מיישבו דהתם איירי בבנין הבית לא הוי מזוזה מעשה אומן אבל בכתיבת המזוזה הוי מעשה אומן:

בא"ד היינו מעשה שהוא בגוף כו'. פי' דמקום מזוזה שהוא בגוף הבית לא הוי מעשה אומן:

ד"ה סכנה ואין בה כו' דא"כ הל"ל הכי כל העשויה שלא כו' כצ"ל. פירוש למה נקט מקל והניחה אחר הדלת ה"ל למינקט סתמא כל העשויה שלא כו':

דף לג.

רש"י ד"ה בטפח הסמוך לרשות הרבים דקדים כו' כצ"ל:

בא"ד לקמן שיפגע במזוזה כי אתי לביתי' הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה כמה דמרחיק כו':

תוס' ד"ה כתבה על שני כו' יש ליישב בדוחק היאך הניחו בשני כו' כצ"ל. פירוש אע"ג דאפשר ליישב לפרש"י כגון שהיה לאותו פתח ב' סיפי' זה בצד זה אבל זה דוחק:

בא"ד ובירושלמי משמע דבשני עורות פסולה כו'. פירוש דוקא בב' עורות ולא בעור א' ובב' דפין והיינו דלא כרש"י. ובמרדכי מביא הירושלמי בסגנון אחר דבתחלה קתני יש בספרים משא"כ בתפילין ומזוזות שספרים נכתבים בב' דפין ותפילין ומזוזות בדף א' ולבסוף קתני שהספרים נכתבים בב' עורות כו' וע"כ ברישא דקתני תפילין ומזוזות בדף אחד היינו בעור א' כרש"י וצ"ע עיין שם:

ד"ה תלי דשא כו' קבע סיפי ברישא כו' פי' דדשא היינו שערים ומה צורך מהם:

ד"ה דעבידא כו' ואי מעומד יניחנה באחת מן הקנים כו'. פי' דהקנים נמי היה הסיפי' ועומדים מלמטה למעלה והיה יכול להניח המזוזה באחת מן הקנים מעומד אבל לפר"ת ניחא כיון שהי' צריך להניח המזוזה מושכב מ"ה הי' צריך לחתוך שפופרת אחת:

בא"ד ומיהו הא דאמר בירושלמי בפרק ב' דמגילה צריך כו' כצ"ל:

בא"ד אין ראיה לפירוש הקונטרס כו'. פירוש דלפירוש רש"י ניחא בשגוללה מאחד כלפי שמע מכיון כשמעמידה שיהא שמע לצד אויר הפתח ולא לצד פנים לצד הכותל וזה אינו לפר"ת מ"ה כתבו דגם לפר"ת יש ליישבו:

בא"ד בד' בתים יצא לא קשיא מידי כו'. פירוש בשלמא לפר"ת ניחא דמכניס הד' פרשיות מושכבות יכול להניח פ' אחת בבית הא' ובסוף הפ' יהיה כפול מעט ומשם יוצא לבי"ת וכן בג' וד' ויהיה הד' בתים ניכרים אלא לפרש"י דבעומד לא משכחת מ"ה כתבו דמעומד נמי יש ליישב. פירוש שיכתוב כל הד' פרשיות לאורך הקלף זו אחר זו כזה

ויניח ריוח ביניהם וחותך הקלף בין הפרשיות ויניחם מדובקים למטה ויכניסם כך לבתים ועיין במרדכי בה"ק:

בא"ד משמע שהשפופרת פתוחה מצד אחד כו'. פירוש לרש"י ניחא שנתנה השפופרת בכותל צד הפתוח למעלה וצד הסתום למטה וקבע בה מזוזה מלמעלה למטה דרך קבלתה טמאה שלא כדרך קבלתה שנתן השפופרת בכותל צד הפתוח למטה הוי שלא כדרך קבלתה שהמזוזה נופלת ממנה טהורה אבל לר"ת שמניח מושכב והוי לעולם דרך קבלתה:

בא"ד פתוחה לאורכה ומשני ראשיה סתומה כו' כן צ"ל. פי' שהיה פתוחה כזה

ואם מניח המזוזה בתוך החלל של השפופרת והחלל למעלה הוי דרך קבלתה אבל אם כפאה החלל למטה הוי שלא כדרך קבלתה שנופלת ממנה:

בא"ד אבל שאר מזוזתא דעלמא לא עבידא כמין נגר כו'. פי' והיאך עבידין שלא היה לא מיושב ולא מעומד וע"כ בין דרבי בין דעלמא לא היו פסולות ומ"ה כתבו הלכך נראה כו':

דף לג:

רש"י ד"ה או שטלה כו' כנגד המזוזה אם יש כו' כצ"ל:
בא"ד או באותו מלבן שטלה כו' כן צ"ל:
ד"ה בפתח שאחורי כו' וקבע מזוזה בפנים כו' כצ"ל:
בא"ד וכשהדלת פתוח הוי למערב אחורי הדלת כו' כצ"ל:
בא"ד ואם לאו א"צ מזוזה אחרת כו'. והקשה המרדכי על רש"י א"כ לא הוו מימין לזה ולזה [צאן קדשים: ו]מיישב הר"ן בדוחק וגם הב"ח האריך בביאורו ובדרישה ופרישה בי"ד סי' רפ"ו ועיקר כונת' כשנכנס בפתח המערב הוי המזוזה לשמאלו שהרי הפצים הוא לשמאל הנכנס שם והאיך יצא במזוזה ההיא ולדידי נראה הא דכתב רש"י אין צריך מזוזה אחרת הכי פירושו דצריך לקבוע המזוזה בחלל פתח המערבי ואין צריך מזוזה אחרת לפתח דרומי כיון שאין ביניהם טפח הרי כמונח באותו פתח עצמו של דרומי והוי לשניהם ימין אע"פ שפתח זו לדרומי ופתח זו למערבי ומכ"ש אם היו ב' פתחים זה בצד זה בכותל פשוטה ואין ביניהם טפח שסגי במזוזה א' לצד ימין שניהם וט"ז בי"ד סי' רפ"ו האריך מאד לפרש דברי רש"י בע"א ומסיים ואולי מן השמים מקום הניחו לי לפרש כן. ובאמת דבריו אינם מובנים לי רק מה שרוצה לפרש דשני הפתחים הם בפצים עצמו מחותכים בו דהיינו שבמקצוע מערבית דרומית עומד פצים א' עב ורחב ונחתך בו חתך א' כשיעור פתח מצד דרומי וכשיעור פתח מצד מערבי כו' ודייק מדכתיב מחותכים משמע בפצים עצמו אבל גירסא זו תיב"ת בו אינו לפנינו וגם פצים משמע קצת לשון רבים ב"פ ולדבריו לא הי' אלא (פצים) [צאן קדשים: פץ] א' עב והנ"ב כתבתי:
בא"ד ריבה את עביו והגדיל את הבדלתו כו' כצ"ל. פירוש שהגדיל עד טפח:
בא"ד שער הגדול תמיד ופתח הקטן פתוח תמיד והכי קאמר כו' הד"א וכצ"ל כ"ה בהרא"ש:
ד"ה כיצד קתני כו' טפח כו' כיצד כגון כו' כצ"ל:
ד"ה מלבן של קנים כו' מלבן הוא סף המזוזה הס"ד וכצ"ל:
ד"ה אבל חתך כו' העמיד המלבן בצורת הפתח לא משום דכתיב כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:
ד"ה אכסדרה כו' אבל למעלה יש דופן כו' פירוש למעלה סמוך לתקרה:
ד"ה אספלידי כו' דבי רב הס"ד וכצ"ל:
ד"ה ההיא דקתני כו' דבי רב שיש לה כו' כצ"ל:

ד"ה אינדרונא קמבר"א הס"ד פי' חדר גמור:

ד"ה נדון כבית שער כאויר הגינה ואין צריך כו' כצ"ל:

ד"ה מגנה לבית כו'. והנה מ"ו הב"ז מגיה בדיבורי רש"י אלו עד ל"א ועיקר וכתב כך הגהתי מתוך פרש"י שברי"ף ועיקר עכ"ל והוסיף איזה גירסא משלו ועדיין קשה למבין ותמה אני עליו לשבש כל הגירסא כפי שנדפסו בס"י גירסא נכונה וישרה כפי הפירוש שכתב רש"י ברי"ף ולי נראה וכו' עיין שם רק איזה תיבות שנדפסו בטעות כדרכן בסדר זו אבל אינו מן הצורך לשבש בע"א והכי הגירסא בס"י:

ד"ה מגנה לבית באותו פתח שבין הגנה לבית שער (דלכ"ע) [צאן קדשים: דכ"ע] חייב דביאת בית שער הוי אותו שער שבו נכנסים לקיטוניות שהבאים מן הגנה דרך בית נכנסים בו לקיטוניות כ"ע ל"פ דחייב הס"ד וכצ"ל. פי' באותו פתח העשוי' לקיטוניות והוי בין גנה לב"ש כזה

כ"ע ל"פ דחייב דזה הוי ביאת ב"ש פי' מלשון ביאתך שבו נכנסי' לקיטוניות אותן הבאים מן הגנה דרך בית שער ואח"כ ד"ה וכי פליגי מבית לגנה פתח החיצון שיוצא מבית שער לגנה שהיוצאים מן הבית דרך בית שער יוצאים בו לגנה הס"ד וכצ"ל. פי' ולא הוי אותו שער דרך ביאתך שאותו שער הוא דרך יציאה שכשיוצאים מן הבית יוצאים בו לגנה. ואח"כ ד"ה מר סבר עיקר בית שער כו' לשם כניסת קיטונית נעשה והוי כשאר בית שער דעלמא שחייבים כל פתחיו במזוזה הס"ד וכצ"ל. ואח"כ ד"ה ומר סבר עיקר ב"ש לגנה נעשה ליציאה מקיטוני' לגנה הלכך נדון כאויר הגנה ולא כבית שער הס"ד וכצ"ל:

בא"ד ל"א ועיקר הוא מגנה לבית אם כשהוא פותח פתח מגנה לבית היכר הציר הוי בבית דכ"ע ל"פ דחייב כ"פ מבית לגנה דהיכר ציר הוי בגינה מ"ס קיטוני' עיקר וחייב ואע"ג דציר סובב בגנה דכי אמרינן לעיל הלך אחר היכר ציר ה"מ בין תרי בתי דתרוייהו עיקר אבל הכא עיקר קיטוניות כו'. כצ"ל וכ"ה ברש"י ברי"ף:

בא"ד לשם גנה עביד ולשומר ופטור הס"ד וכצ"ל:

תוס' ד"ה ומאי תחלת שליש כו' וחולק על הש"ס שלנו הס"ד. והמרדכי כתב דה"ק דלמעלה מכתיפיו לא יניחנה אם הפתח גבוה כ"כ:

ד"ה דלית להו תקרה כו' וכענין זה דלי' כו' כצ"ל:

בא"ד וכעין זה איתא בפ"ק כו' כצ"ל:

בא"ד מי גרע משערי חצרות וכו' והרא"ש בה"ק מתרץ וכתב דאין ראיה מחצר לבית דחצר דרכו להיות כך ומשמש לדירת הבית אבל בית אין ראויה לבית בשאינו מקורה וכ"כ הרמב"ם דבית שאינו מקורה פטור מן המזוזה ע"כ:

ד"ה אכסדרה כו' והר"י אלפס תירץ כו' ותוספת במסכת סוכה ד"ח ע"ב דוחי' תירוץ זה דא"כ ה"ל לשנויי הכא דהא דאמר אכסדרה פטורה כשאינה פתוחה לבית אבל מלשון פטורה משמע אפי' מדרבנן עכ"ל. ול"נ שלא מצי לשנויי הכי מדמסיק דר"ח ה"ק אע"פ שיש לה פצימים פטור שאין עשויה אלא לחיזוק לתקרה ואי איירי כשאינה פתוחה לבית אע"פ שאין עשויה לחיזוק לתקרה פטור משום דכתיב בית דבעינן דוקא מיוחד לדירה כבית אלא ע"כ דר"ח איירי בפתוחה לבית ואפ"ה פטור כיון שאין עשויה אלא לחיזוק לתקרה פריך שפיר ומשני באכסדרה רומית' נ"ל. ועיין במסכת יומא די"א ע"א דמתרץ עוד ד"א:

דף לד.

גמרא ריבוי אחר ריבוי כו' לכאורה איפכא משמע כיון דמזוזות משמע דוקא שתים ומיעט אחת הוי מיעוט אחר מיעוט לרבות סף א' וצ"ע:

רש"י ד"ה ואע"ג דרגיל כו' הגאונים כי אמרינן [צאן קדשים: הלך] אחר הרגל שהיה הרבה בני אדם רגילים כו' כצ"ל:

בא"ד נעשו לביאת כל בני הבית כו' כצ"ל:

בא"ד ותשמיש אחד באותו חדר תדיר כו' כצ"ל:

בא"ד שנתמעט התשמיש ואינו כו' כצ"ל:

ד"ה פצים אחד כו' ואין אצלו מצד האחר כלום כו' כצ"ל:

ד"ה מימין בבוא כו' של מזבח מימין בבא אצל מזבח אלמא כו' כצ"ל:

ד"ה שנאמר להלן כו' כצ"ל:

ד"ה רחמנא אמר כו' דמשמע לכתבה כו' כצ"ל:

ד"ה לכתבא אאבנא כו' דהויה כתיבה תמה הס"ד. יש רוצים להקשות לפי המסקנא הקושיא במקומה עומדת התורה אמרה על מזוזות ואת אמרת כתיבה כו' מא"ל דכתיב וכתבתם כתיבה תמה דהא אפשר לכתוב כתיבה תמה על האבנים כמו שפרש"י ואי לאו וכתבתם ה"א דלכתוב אמזוזה בדיו אע"ג דלא הוי כתיבה תמה מ"ה איצטריך וכתבתם לתקנם בסכין שיהא כתיבה תמה ולעולם אמזוזה דוקא ולא על הספר ע"כ. אבל שיבוש הוא דהא דפריך לרב אשי רחמנא אמר על מזוזות כו' הכי פירושו מנ"ל לקיים הג"ש ולבטל הקרא דקרא דוקא מזוזות קאמר דלמא קרא עיקר וג"ש אתי לדרשה אחריתא אבל לפי המסקנא דאפשר לקיים שניהם וקרא לאו דוקא על המזוזת מדכתיב וכתבתם דמשמע כתיבה תמה מוטב לקיים שניהם קרא וג"ש:

תוס' ד"ה כשהוא אומר כו' ובפרק ב"ש אית ליה יש אם למסורת הס"ד. ודבריהם אינם מובנים לי דהא התם דריש נמי למקרא דקרינן עוני שעונין עליו דברים הרבה וכ"כ תוספ' במסכת סוכה ד"ו ע"ב ד"ה ור' שמעון כו' דר"ע תרוייהו דריש מקרא ומסורת ע"ש מה שכתבו שם באריכות:

ד"ה נאמר כאן כו' וקשיא דהא תנן על עלה כו'. ואפשר ליישב פרש"י כיון דעיקר ג"ש אתי שלא יכתבנה על האבנים דהיינו על המזוזות עצמן לכתחלה והתם נמי פסק ר"י הגלילי דסבר דוקא דמצוה על הספר לכתחלה ואנן קי"ל כר"י הגלילי אע"ג דריה"ג מכשיר התם על דבר שאין בו רו"ח ואינו אוכל בדיעבד התם דריש לה מוכתב לה דמיות' והכא כתיב וכתבת' דמשמע נמי על הספר לעיכוב כדמסקינן הכא אבל תמיה לי למה לא מביא רש"י פסוק כתוב זאת זכרון בספר כמו שמביא רש"י לעיל דל"ב ע"ב ד"ה כתיבה כתיבה כו':

ד"ה במה שנאמר כו' ותימא גדולה פירושו כו'. ואפשר לומר דכוונת רש"י דלכתחלה מצוה בדיו ובאמת בדיעבד כשר נמי בסיקרא ובסם דדיו אינו מעכב:

ד"ה וכתבתם אמר קרא כו' דהכי נמי כתיב התם וכתבת כו' כצ"ל. וא"ל דהתם כתי' על האבני' בה"א הידיעה דמשמע על האבנים ממש והכא כתיב על מזוזות דמשמע שפיר וכתבתם והדר על מזוזות:

דף לד:

רש"י ד"ה על ד' כו' קלף הס"ד ואח"כ ד"ה בד' בתים כו' עגל קטן ולוקחים חתיכת עור ומניחים כו' כצ"ל וכ"ה ברש"י ברי"ף:

ד"ה וצריך שיהא כו' כמין ד' פרשיות כו' כצ"ל:

בא"ד ויהא מדובק למטה בעור אחד כדי שתהא כל פרשה בבית אחד בפני עצמה מתוך הד' בתים של העור האחד הס"ד וכצ"ל וכ"ה ברי"ף:

ד"ה שנותן חוט כו' ובית הס"ד ואח"כ ד"ה ואם אין חריצן כו' כצ"ל:

ד"ה והיה לך לאות כו' אלא חיצון הוי אות כו' כצ"ל:

בא"ד שני אותות הס"ד וכצ"ל:

ד"ה ויש לו ב' תפילין של ראש כו' כצ"ל:

ד"ה תפילין של ראש כו' נעשה בשל ראש שי"ן כו' כצ"ל:

בא"ד רחב אצבע וכפוף ראשה כו' כצ"ל:

ד"ה כגון דאתני עליה מעיקרא על של ראש לעשותן לשל יד כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה לטטפת כו' כאלו כתיב לטטפות כו'. פי' דגורעין הוי"ו דבין שני הטתי"ן ומוסיפים בין פ"ה לתי"ו והוי הכל באמצע התיבה:

בא"ד הזהב דאי שקלת לוי"ו דויסף ושדית ליה על חמישיתו והוי ליה חמישיותו והשתא מוקמי' ליה באמצע תיבה ומוקמינן ליה אצל יו"ד וקשה לפירושו דקאמר בתר הכי גבי הקדש נמי דכתיב ויסף חמישית אע"ג דכי שקלת לוי"ו כו' כצ"ל:

בא"ד לא מוקמינן ליה אלא בסוף תיבה כו'. פירוש והא דאמרינן התם גבי תרומה דשקלינן לוי"ו דויסף ושדית אחמישיתו לאו באמצע תיבה שדינ' אלא בסוף תיבה ואתקרי חמישיתוו בב' ווין בסוף תיבה וכפרש"י שם ומ"ו הב"ז ומהרש"א כתבו עיי' בהזהב שם בר"ת ושם לא כתבו תוס' כלום מזה ועיי' בסנהדרין ד"ד ע"ב ובזבחים דל"ד ע"ב דשם כתב ר"ת בע"א:

ד"ה לטוטפות כו' טוטפת הוא לשון תכשיט הנתון על הראש אצל כו' כצ"ל. ועיי' בהרא"ש בה"ק:

בא"ד שפיל ואזיל בר כו' כצ"ל:

ד"ה טט בכתפי כו' שכתוב הכל בתיבה אחת אי נמי דלא אשכחן בתורה שהוזכרו תפילין כו' כצ"ל:

בא"ד והיינו שני ת"ח כו' כצ"ל. פירוש ה"ה טוט דקרא נמי היינו שנים:

ד"ה והקורא קורא כו' שתים הראשונות מימין ושתים האחרונות משמאל היה לו לומר כו' כצ"ל. פי' דהל"ל דקדש לחוד מימין הקורא וג' אחרות משמאל כשקורא מימין לשמאל:

בא"ד וכן פי' ר"ת בסנהדרין באלו הן הנחנקין (דפ"ט ע"א) כל בית כו' כצ"ל:

בא"ד פסול ופר"ח כגון קדש כו' כצ"ל:

בא"ד ובשימושא רבה שהוא תיקון כו' כצ"ל:

בא"ד ופרשת דבסמוך ליה והיה כי יביאך בביתא תניינא ופרשת דשמע כו' כצ"ל:

דף לה.

רש"י ד"ה תיתורא כו' בבתים כופה הרחב שלהן שהבתים כו' כצ"ל. וכ"ה ברש"י בריי"ף:

בא"ד ותופר חודן של שלש הדפנות על כו' כצ"ל:

ד"ה כאמגוזה כו' וכטבעת אימא דכשירה כו' כצ"ל:

ד"ה זה שלא כנגד כו' ביניהם זה כנגד זה שני בתים הסמוכות ל"א כו' כצ"ל:

ד"ה שילחא עור כו' וישלח הס"ד ואח"כ ד"ה דהדר חלים כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה תיתורא דתפילין כו' ואין נוהגין כן הס"ד וכתב הרא"ש בה"ק הטעם לפי שעור הבתים דק ועור התיתורא עושין עב וחזק:

ד"ה מעברתא כו' ומושיכין לכל כו' כצ"ל:

בא"**ד** ולצד שכנגדו דשי"ן של תפילין הל"מ בשל ראש אירי והנותנה על שי"ן דינו להיות פוסלת דנמצא דאין שי"ן רואה את האויר כו' כצ"ל והד"א. והכי פירוש' דמתחלה כתבו כשנותני' רצועה על בית זרוע אין לפוסלו כיון שהבית רואה את האויר לצד המעברתא ולצד שכנגדו ולא תיקשי כיון שמכוסה משני צדדים וקי"ל שי"ן של תפילין הל"מ לפ"ז ה"ל לפוסלה אפי' בשל יד כיון דאין השי"ן רואה את האויר אע"ג דב' צדדים אחריני רואין את האויר לצד מעברתא ולצד שכנגדו מ"ה כתבו הא דקי"ל שי"ן של תפילין הל"מ היינו בשל ראש דוקא ולא בשל יד ובשל ראש אם היה נותן על בתים עור למעלה אפי' היה מגולה ימין ושמאל נמי דינו להיות פוסלת כיון שאין השי"ן רואה את האויר ולא דמי לטולה תפילין של ראש כו' אע"ג דמכסה נמי השי"ן כיון דעושה אותם של יד ובשל יד אין צריך שי"ן. כנ"ל כוונת התוס' ומ"ו הב"ז ומהרש"א בחידושים כתבו נמי דהכל ד"א אבל כוונתן דתוס' כתבו בע"א בדברים דחוקים וכאשר כתבתי נכון הוא עיי' שם:

ד"ה שי"ן של תפילין כו' עוד כתוב שם שמניחים כו' כצ"ל:

בא"**ד** דומיא דציץ הס"ד פירוש דציץ היה ג"כ רוחבו ב"א:

ד"ה תפילין מרובעים כו' וקצת היה נראה דלא בעי כו'. ובמרדכי בה"ק ה"ת דוחה סברא זו דע"כ ר"פ בא להוסיף אף בתופרן ובאלכסונן ולא למעט דלא צריך אלא בתפר ריבוע מדמייתי לי' סיעת' מהעושה תפלתו עגולה ואי בתפר דוקא מאי סכנה איכא עכ"ל:

דף לה:

רש"**י** ד"ה גרדומי רצועות כו' גרדומין היינו שירי שירים הס"ד וכצ"ל:

ד"ה שיעור תכלת כו' דסוכה הס"ד ואח"כ ד"ה מכלל כו' והשאר יש למחוק דמיותר:

בא"**ד** לבד הקשר כו' כצ"ל:

בא"**ד** וגרדומין הס"ד וכצ"ל:

ד"ה פשיט כו' מגודל ועד אצבע דלגבי פשיטות אצבע מגודל הוי פשיטות לגבי אמה מאצבע כפיפות לפי כו' כצ"ל:

ד"ה כדידן כמנהג שלנו ותולין לפניו הס"ד וכצ"ל:

ד"ה קשר של תפילין כו' ראשו כעין דלי"ת כדי כו' כצ"ל:

ד"ה ונוייהון לבר כו' דתפילין ואמר ליה כו' הד"א וכצ"ל:

ד"ה קשר של תפילין כדאמרינן בברכות ואמרינן לעיל כו' כצ"ל:

ד"ה כלפי פנים כו' ל"א מבפנים שיהא הקשר כו' כצ"ל וכ"ה ברש"י בריף:

תוס' ד"ה וכמה שיעורייהו לכאורה משמע מפרש"י דבתפילין של ראש מיירי דפי' דמר פשוט ושדי להו על כתיפיו לאחוריו ומר מתלית להו לרצועות התלויה בו אבל הערוך כו' כצ"ל. ועיין בהרא"ש ברי"ף:

בא"ד ולפי' זה דמחוי לפשוט כו' כצ"ל. פירוש דלפי' זה דקאי אאצבע אמצעי ע"כ האי דמחוי פשוט נמי מגודל ועד אמה אבל לפרש"י היינו מגודל עד אצבע:

ד"ה אלו תפילין כו' משמע דד' ויו"ד לא חשיבי אותיות כו' אבל אינו מוכח כ"כ דדילמא ר"י הא אתי לאשמעינן דאפי' לרצועות לא הוכשרו אלא עור בהמה טהורה דהוי נמי מלאכת שמים משום ד' וי' ובכלל מן המותר בפיך הם:

בא"ד מסופק אם צריך לחלוץ כו'. פירוש מזה מוכח שרצועות עצמן אינם רק תשמישי קדושה ולא קדושה דהא הרצועות מגולי' ואפ"ה הוה מסופק:

ד"ה משעת הנחה כו'. הל"ל משעת קשירה כו'. פי' (דכל ד"א) [צאן קדשים: דלר"א] הקשירה הוי קודם הנחה אבל לפר"ת הקשירה היינו ההדקה אחר הנחה:

בא"ד וכיון דקשירה בימין הנחה בשמאל כו'. פי' דאי הנחה בימין שוב אינו יכול לקושרה בימין ומ"ה דייק ואם קושר תחלה קודם הנחה אינו מוכח דהנחה דוקא בשמאל:

בא"ד והכי גמירי כו' כצ"ל:

בא"ד קשירה ממש ובשל יד מתחיל לברך משעת קשירה עד שעת הנחה חוזרני כו' כצ"ל:

בא"ד ויש מכניסי' הרצוע' שמסובבת כו' כצ"ל:

דף לו.

גמרא וכשיגיע זמנו ממשמש כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה סח בין כו' כמו כן היה זקוק לכסות דהא זקוק לכסות אפי' אם נפטר בברכה אחת הס"ד וכצ"ל. פי' היכא דצריך לחזור ולברך צריך לכסות קודם מה שכבר שחט דהא לר"י מצריך לכסות בין חיה לעוף אע"ג שאין צריך לחזור ולברך:

ד"ה לא סח כו' מברך אחת על של ראש על מצות כו' כצ"ל:

בא"ד וכן כתב בשימוש' כו' כצ"ל:

ד"ה וקשרתם לאות כו' מכאן קשה לפ"ז כו'. ונ"ל ליישב קושי' זו דלפי' המסקנ' דהכא דיליף דחולץ של יד תחלה מוהיו לטוטפות דכ"ז שבין עיניך יהיו שתים לפ"ז אינו מוכח מקרא דמניח של יד תחלה והא דכתיב וקשרתם לאות ע"י תחלה הכא קאמר קרא לאחר שתקשרו של יד יהיה לטוטפות שתים בין עיניך דהיינו של ראש תחלה מ"ה כתב רש"י משום דאין מעבירין על המצות נ"ל:

דף לו:

תוס' ד"ה והא ר"ח כו' לאו משום שיהא הלכה כו'. פי' דלמא ר"נ ס"ל דלילה זמן תפילין והא דקאמר אין הלכה כר"י היינו לענין הרחקה דלא בעינן הרחקה כר"י אלא כחכמים:
ד"ה אי קסבר כו' במה אשה ולא בתפילין וקאמר עלה בגמרא דאפי' למ"ד כו' כצ"ל:
בא"ד במה אשה יוצאה הכל ככבול דלא אסרו כו' כצ"ל. פי' כל מה שאסרו חכמים לצאת לא אסרו אלא לר"ה אבל לחצר מותר ככבול:
בא"ד לא היה לומר טעם דשרי לטלטל כו' כצ"ל. פי' וע"כ ס"ל דאסר להתקשט בהם בחצר ומ"ה צריך לומר הטעם דשרי לטלטל בבית משום תורת כלי משמע דאי לא האי טעמא בבית נמי אסור בחצר וה"ה בתפילין:
ד"ה ושמרת כו' מצי למימר לאתויי ציצית כו' כצ"ל. ועיין שם בנדה דע"א ע"ב דמיישבו למה לא תני לאתויי ציצית:
ד"ה יצאו שבתות כו' אפשר דר"מ ור"י לטעמייהו כו'. פי' ורבה בר ב"ח ורב דאורי ליה הלכה כותב ומוכר כדי פרנסתו היינו להניח אחר המועד ומשום כדי פרנסתו שאין לו מה יאכל התירו לו כמו שכתבו תוספת שם במ"ק די"ט אבל להניח במועד ס"ל דאסור ובזה שקט' קושי' מהרש"א על תוספת עיי' שם:
בא"ד לגבי דרב חננאל כו'. פירוש שהיה סופר ואת' קמיה שיכתוב לו תפילין:
בא"ד אמר ליה זיל הב ליה תפיליך ואת כתוב לך אתא לקמי' דרב אמר ליה כתוב כו' כצ"ל:
בא"ד פתר לה בכותב להניח כו'. פירוש מעמיד המשנה להניחם אחר המועד מ"ה דוקא לעצמו שרי אבל לאחר לא אבל להניחם במועד אפי' לאחר שרי:
בא"ד ומסתמ' רב סבירא להו כהילכתא דשבתות וימים טובים לאו זמן תפילין דכולהו אמוראי סבירא להו שבת לאו ז"ת רב חסדא ורבה בר ר"ה ואע"ג דס"ל לילה זמן תפילין ואפילו הכי שרי לכתוב ולמכור תפילין בלא הערמה ולרבה בר ב"ח ע"י הערמה ומיהו בזה חולק כו' כצ"ל ועי' במהרש"א. ומ"ו הב"ז רוצה לקיים הגירסא ומסתמא רב גרסי' כו' ונכנס בדוחק ואינו מן הצורך כי גירסא זו גירסא נכונה היא וברור ונכון:

דף לז.

גמרא ר' יוסי התורם אומר כו' כצ"ל:
שם או קום גלי או קבל עליך שמתא כו'. לפרש דברי חכמים וחידותם ושיחת חולין של ת"ח מה דקאמר ליה קום גלי משום דאיתא בזוהר פרשת בראשית עמוד ק"פ באתר

דגלה קין בא' משבעה תחתיות ושמא ארקא כל אינון דתמן אתילדו אינון בתרין ראשין ומ"ה א"ל קום גלי פירוש להאי אתר דגלי קין ושם מיבעי' להך איבעיא אבל בהאי אתר הוא דבר זר והוי כחוכא וטלולא:

רש"י ד"ה מידכה כו' מדכתב ביה בה משמע כו' כצ"ל:

ד"ה שומע אני כו'. הכא איכא למימר כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה יד ימינו כו' ונראה דר"י נמי אההוא כו'. פי' דיד סתמא נמי איקרי ימין:

ד"ה אין לו זרוע כו' ומר אמר חדא כו'. פי' דאחרים נמי ס"ל דאין לו זרוע פטור מן התפילין וידכה אתא לרבות גידם דוקא משום דידכה משמע אפי' יד רצוצ' ומקולקל' כמו שפרש"י ות"ק נמי ס"ל דגידם חייב בתפילין מ"ה קאמר דוקא אין לו זרוע פטור אבל מי שיש לו זרוע אפי' אין לו יד חייב:

ד"ה קיבורת כו' שקורין קודא לא כדברי כו' כצ"ל:

בא"ד בפיסת היד ששה בכל אצבע שנים בקנה כו' כצ"ל:

בא"ד הארכובה. וקרי לאציל כו' כצ"ל:

בא"ד כנגד ארכובה ברגל כו'. פי' ומה ארכובה שהיה באמצע השוק כן מרפק באמצע הזרוע:

בא"ד איישיל כו' היינו השחי:

בא"ד המפלת אמרי נמי גבי וולד כו' כצ"ל:

בא"ד תחת אצילי ידיך לא קשי' מידי לפי כו' כצ"ל. פי' ע"כ היה נותנים הבלוים בגדים הנסחבים תחת בית השחי של ירמיה תחת החבלים שהיו נותנים תחת בית השחי שלו להוציאו מן הבור וא"כ אצילי היינו בית השחי מ"ה כתבו דהתם נמי אצילי מרפק דכשיהיו מוציאים אותו מן הבור בחבלים שהיו תחת בית השחי היה ירמיה אוחז החבלים בידיו והיה עוברים החבלים תחת המרפק ונותן שם הבלוים בגדים:

בא"ד מן הארכובה מן הפרק כו' כצ"ל:

בא"ד דאטמא דהיינו כל הירך והוי שני עצמות עצם אמצעי כו' כצ"ל:

בא"ד היינו שוק דבהמה דיש מפרשים כו' כצ"ל:

בא"ד והיכא אמר כך כו'. פי' והיכא אמר דאם (קשר המנעול) [צאן קדשים: קשור המנעל] של חליצה מן הארכובה ולמטה כשירה לא יהי' כשר אלא עד הסובך:

בא"ד שניה כו' פי' ומשני:

בא"ד מעתה כו' פי' לשון קושיא אלא מעתה:

בא"ד שניה דכתב מעל כו' כצ"ל:

ד"ה שומע אני כו' אין פודין אותו מאי קמ"ל כו'. פי' לפרש"י דנטרף היינו נהרג מאי קמ"ל עולא:

בא"ד ע"פ וקשה לפירושו כו' פירוש לפירושו דמ"ה איצטרך לאשמעינן נהרג דהוי אמרינן דאי לא איקטלי' הוה חי ולפרקים משמע דאם קים לן בגויה דכלו לו חדשיו (ואי) [ודאי] חייב לפדותו:

בא"ד ר' יהורה שאל את ר"א בכור כו' כצ"ל:

בא"ד ואי בנהרג מאי שייך כו'. ודבריהם אינם מובנים לי דמאי ראיה הוא זה דהא שפיר תולה במת כמ"ש לעיל דנהרג איצטריך טפי דה"א דוקא מת מעצמו כו' ואשמעינן דנהרג הוה כמו מת מעצמו ואח"כ מצאתי קושי' זו במהרש"א ואפשר ליישב בדוחק דעיקר ראיה של תוספת מדקאמר דומה לו כמת מאי דמיון הוא זה הא מת ממש הכי הל"ל דינו כמו שמת נ"ל:

דף לז:

רש"י ד"ה בין עיניך ממש בין גבות עיניו הס"ד וכצ"ל:

ד"ה יד מטמא בנגע א' כו' כצ"ל:

בא"ד ראש וזקן דבעו שיער כו' כצ"ל:

בא"ד מקום שער מטמא הס"ד. ואח"כ ד"ה לאפוקי כו' והשאר יש למחוק וכצ"ל:

ד"ה סדין דפשתן בציצית דתכלת כו' כצ"ל:

ד"ה בעלת חמש כו' ארבעה דוקא מצוה אחת כו' כצ"ל:

בא"ד דאמר ארבעה מצות כו' כצ"ל:

ד"ה דרב הונא כו' ודרב הונא בעשויה בפסול איירי הס"ד ואח"כ ד"ה דבצרי' כו' כצ"ל והשאר יש למחוק:

תוס' ד"ה האי מאן כו' בלשון ראשון שכפל טליתו כו' כצ"ל. ובאמת לקמן דע"א ע"א הקשה רש"י מהך סוגיא ובמרדכי ה"צ מיישב קושיא זו וכתב דלקמן איירי שכפלה כולה ותפרה להכי חייבת שכן דרך מלבוש ע"ש:

דף לח.

רש"י ד"ה בלאו דלא תסור כו' כבוד הבריות אבל לשאת כו' הד"א:

ד"ה ל"א ועיקר כו' כפל וקשר כו' כצ"ל:

הדרן עלך הקומץ פרק שלישי

פרק רביעי

תוס' ד"ה התכלת כו' כי הא דקתני כו' כצ"ל:
בא"ד לא חיישינן שמא יסיר שנים מהן ויניח בטלית אחר כו'. כצ"ל. פי' דמשני לקמן דבטלית בת ד' חוטין יכול לתת בה שני חוטים קלא אלן לשם לבן ולא חיישינן שמא יקח ממנה שני חוטים ויטיל בטלית אחר כיון דליכא אלא ד' חוטים אי שקל מיפסל אלמא דבפחות מד' חוטין לא מתכשר אפילו ממין אחד:
בא"ד סופרים ויש בו כו' כצ"ל:
בא"ד ה"פ בטלית בת ד' כו'. פי' דמהתם ליכא ראיה דאפי' ממין א' בעינא ד' חוטין שיהא שמונה כפולים דאפשר לומר דממין א' סגי ב' שהם ד' כפולים ומ"ה בטלית בת ד' יכול לתת (בח') [צאן קדשים: ב"ח] קלא אילן דהיינו ארבע כשהם כפולים:
בא"ד שיסבור שכולה תכלת כו' כצ"ל:
בא"ד אי פליגי איכא למימר דבהא פליגי דמאן דרמי כו' כצ"ל:
בא"ד מאי חיסר מצוה אילימא חיסר מצוה דלבן וקיים כו' כצ"ל:
בא"ד מתרי דקדים כדאמרינן כו' כצ"ל:
בא"ד בפרשת שלח לך כו' כצ"ל:
בא"ד אין גדיל פחות מג' כו' כצ"ל:

דף לח:

רש"י ד"ה איתמר נמי להאי מתני' כדקתני מאי בעי נמי כו' כצ"ל:
ד"ה לסדין בציצית להכי נקיט כו' כצ"ל:
ד"ה איגרדם כו' החוטין של ציצית הס"ד וכצ"ל:
ד"ה דאי הוי כו' לענוב הס"ד:
ד"ה שמע מיניה כו' כיון דנפסק עד הגדיל כו' כצ"ל:
ד"ה עילאי כו' ובגרדומין של מוקפין הוי כו' כצ"ל. פי' בגרדומין של הכריכות החולית דקרי לקמן מוקפים:
תוס' ד"ה אילימא חיסר כו' נקט הכי דקתני הלבן כו' פירוש וכיון דאינו מעכב את התכלת שקידם משמע דתכלת הוי כהלכתו והלבן שנעשה שלא כהלכתו אינו מעכב אותו אבל דבריהם אינם מובנים לי דהא ברישא דמתניתין תני התכלת אינה מעכבת את הלבן דמשמע איפכא דתכלת נעשית שלא כהלכה לפ"ז לוקמי רישא בסדין בציצית דמצוה לאקדומי לבן ואי אקדים תכלת חיסר מצוה דתכלת ואפ"ה אינו מעכב התכלת ללבן וסיפא בטלית שכולה תכלת דמצוה לאקדומי תכלת ואי אקדים לבן חיסר מצוה דלבן ואפ"ה אינו מעכבת הלבן לתכלת כקושית התוספות ויש ליישב:

ד"ה לא נצרכה כו' טלית צמר בציצית כו'. פי' דנמי מצוה לאקדומי לבן דהוי מין כנף:
בא"ד ותכלת הוי מינו כו'. פי' ומצוה לאקדומי תכלת ומ"ה לא נקט צמר בציצית ונקט סדין דהוי פשתן ולבן נמי מפשתן הוי ומצוה לאקדומי לבן:
בא"ד אי נמי חוטי פשתן כו'. פי' הא דקתני התכלת אינו מעכבת את הלבן היינו אם הקדים חוטי פשתן דפוטרים נמי ומצוה להקדים תכלת:
בא"ד דהוי לבן ותכלת אע"ג דשל צמר הוי מצוה להקדים לפשתן טפי הס"ד וכצ"ל. פי' דלא תקשי לפרש"י נמי (מפ') [צאן קדשים: מ"פ] תכלת אינו מעכבת לבן מאי היא הא נמי משכחת אם הקדים חוטי פשתן בשל צמר דאין התכלת מעכבת אע"ג דתכלת יותר מינו ומ"ה כתבו אע"ג דתכלת צמר מצוה להקדים פשתן לפרש"י משום דלבן והוי יותר מין כנף נ"ל. ומ"ו מהרש"א והב"ז מפרשי' בע"א אבל הוא דוחק וכאשר כתבתי ברור ונכון:
ד"ה מידי צבעא כו' דצבועה דלאו מצוה כו'. פי' והוי כמו לבן ומצוה להקדים לבן:
בא"ד דכיון דמין כנף ליכא לקיומי כו' כצ"ל:
ד"ה אלא לגרדומין כו' משמע דאי אגרדים כו'. פי' אפי' נשתייר מכולהו כדי עניבה מיפסלי:
בא"ד הוי מצוה אחת כו'. פי' ומועיל השלם לחבירו כאילו כולן שלימים:
בא"ד שאין לנו תכלת ומטילין לבן ולרבנן כו' כצ"ל. פי' כר"י הגלילי:
בא"ד ומיהו נראה למאי דבעינא כו'. פי' אנו דמטילין כולהו לבן כיון דבעינא ד"ח ע"כ כרבי דס"ל דחד מצוה נינהו ומ"מ בעינא דווקא ד' ב' כנגד תכלת ואי לא בעינא אלא ב' פשיטא דלא מעכבי כרבי:
בא"ד דהא דאמרי בני ר"ח הוי דלא כהלכת' כו'. פי' דבני ר"ח דאמרי גרדומי תכלת כשרים משמע דמ"ה כשרים דמועיל השלם דהיינו הלבן כאלו כולם שלימים והיינו אליבא דר' דלרבנן דשתי מצות נינהו אין מועילי' זה בלא זה וליתא הלכתא כר' והוי בני ר"ח דלא כהילכתא:
בא"ד וי"מ דאי איגרדם תכלת וקם לבן היינו כו' כצ"ל. פי' הא דקתני דאי איגרדם תכלת וקם לבן היינו דאיגרדם כל הארבעתן וקורא לכל הציצית תכלת ולא נשאר מתכלת רק מלבן נשאר כ"ש ולא כדי עניבה דלר' מועיל הכל שהוא של לבן לתכלת וכשירה ולרבנן אינו מועיל אבל אם נשאר כדי עניבה אפי' איגרדם כל הארבעתן ונשאר כ"ע כשרים לכ"ע ולפ"ז בני ר"ח דאמרי גרדומי תכלת היינו גרדומי כל הארבעתן ונשאר כדי עניבה כשירים ואתיא אליבא דכ"ע. ומ"ו הב"ז כתב חסרון הניכר יש כאן ועיין בהרא"ש ה"ק

עכ"ל. וראיתי בדפוס חדש שמוסיפים בתוס' ע"פ הרא"ש וכל המוסיף גורע ומגומגם ואינו מן הצורך וכאשר כתבתי ברור ונכון הוא:
בא"ד לגמרי לשון המורה כל זה הס"ד וכצ"ל:
ד"ה כדי לעונבם כו' שהקשר הוא מן הד' אל הד' כו'. פי' לוקח ד' חוטי' מצד זה וד' חוטים מצד זה וקושרים זה ע"ג זה כמו שאנו עושים:
בא"ד דמסתמא כי אישתרי א' מד' אכתי קיימא תלתא אבל מחד תו לא קאי הס"ד וכצ"ל. פי' כוונת התוספות ליישב למנהג ר"ת הא דקאמר אישתרי ליה כולם דלר"ת היכא משתרי הקשר בכך ומ"ה כתבו דה"ק מסתמא כי לא עבדינן קשר לכל חולי' אלא קשר אחד היכא אמרי בני ר"ח גרדומי תכלת כשרים דלמא אישתרי חד קשר ותו לא קאי כיון שנפסק עד הקשר אלא ע"כ צריך לקשור על כל חוליא והוי ד' קשרים ואי אישתרי חד קשר כיון דנפסק סמוך לקשר אכתי קיימי תלתא קשרים וקאי כנ"ל. ומ"ו הב"ז גורס גירסא אחרינא ודבריו אינם מובנים לי ומסיים מי שדעתו צלולה ורחבה יפרשו בע"א:
ד"ה כיון דאישתרי כו' דהא סופן ליפול כו'. פי' מנקב הטלית אם לא יקשור:
בא"ד אבל מהא לא מוכח כו' כצ"ל:
בא"ד ונראה שמוכיח כן דבמקום כו' כצ"ל:

דף לט.

רש"י ד"ה קשר עליון כו' קשר שלמטה הלכה כו' כצ"ל:
ד"ה דאורייתא כו' פסולה הס"ד ואח"כ ד"ה דרבנן למה לי כו' הד"א וכצ"ל:
ד"ה מאי לאו כו' ונשאר קצת הס"ד ואח"כ ד"ה גרדומין דאיגרדם כו' כצ"ל:
בא"ד נפסק מעיקרא וקשיא כו' כצ"ל:
ד"ה וששה אוירים כו' כדי לזכור להקב"ה שאף צבעה כמו כן כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה קשר העליון כו' וזה אינו מוכח כו' כצ"ל. פירוש דאינו מוכח דקשר עליון דוקא דאורייתא אלא דבעינן קשר:
בא"ד אלא היכא דמופנה דצמר כו' כצ"ל:
בא"ד דכלאים בציצית מתנא דבי ר"י כו' כצ"ל. פירוש דפריך התם צמר ופשתים ל"ל למישרי כלאים בציצית הא סתם בגדים לר"י אינו אלא צמר ופשתים ותכלת עמרא הוא:
בא"ד קשר העליון לא שמעינן אלא משום דאם כן לא כו' כצ"ל. פי' לפ"ז איצטריך צמר ופשתים דאי לאו צמר ופשתים ה"א דאמר רחמנא ליעבד להו תכלת בלא קשירה דלא הוי כלאים מ"ה איצטריך צמר ופשתים למישרי כלאים בציצית:
בא"ד ומוכח מכלאים דדרשה כו' כצ"ל:

בא"ד גדיל דוקא וסוגיא דהכא אתי' כמ"ד כו' כצ"ל:
בא"ד וא"כ איצטריך טובא קרא כו'. פירוש קאי אקושיא דלעיל דמאי פריך התם ביבמות צמר ופשתים ל"ל דהא כתיב תכלת דאי לאו כתיב צמר ופשתים ה"א תכלת בלא שוע טווי ונוז דלא הוי כלאים:
בא"ד יליף ליה תכלת דציצית מתכלת דבגדי כהונה דבעינן שזורים וכיון דתכלת כו' כצ"ל. פירוש דבבגדי כהונה כתיב בפירוש תכלת משזר:
ד"ה שירי גרדומיו כו' לאתוי' הך כו'. פירוש דמהך סוגיא נמי משמע דאית ליה שיעורא אע"ג דתני כ"ש היינו כדי עניבה:
ד"ה לא יפחות כו' גבי הא דאמרינן דציצית שקולה כו כצ"ל:
בא"ד ולמ"ד זו משלימתן כו'. פירוש החסרון של ג' יודין של ג' ציצית:
בא"ד סמוך לפתיל כו'. דהיינו סוף הגדיל:
בא"ד ואחת של לבן וקשר אחד עד כו' כצ"ל:

דף לט:

גמרא ארבעה פתיל עשה גדיל כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה גדיל שנים כלומר אי הוה כו' כצ"ל:
ד"ה עשה גדיל כו' ויעשה מהן גדילים יהיו כו' כצ"ל:
ד"ה ופותליהו כו' מתוכו הנח פתיל כו' כצ"ל:
ד"ה חוטי צמר כו' חוטין הן ותכלת כו' כצ"ל:
ד"ה חוטי צמר כו' פשתים ושל תכלת צמר הס"ד וכצ"ל:
ד"ה אלא אי אמרת כו' בהו ציצית דמינם הא כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה או גדיל או פתיל למאי דפרשתי לעיל כו' כצ"ל:
בא"ד וי"ל דאיצטריך ציצית כו'. ודבריהם אינם מובנים לי דמתרצו דציצית איצטריך לאשמעינן דצריך ליפרוד אבל עדיין קשה פתיל ל"ל כיון דציצית אתי לאשמעינן דצריך לפרודי ע"כ בעינן ענף וא"כ פתיל ל"ל ויש ליישב בדוחק:
בא"ד והא ברייתא קשיא כו'. ולענ"ד לאו קושיא היא כיון דהש"ס שלנו אוקמ' לציצית דצריך לפרוד כדמשני לעיל ומ"ה לא ילפי מציצית וילפי מפתיל אבל לפי מה שכתבתי הקשו כדלעיל דפתיל לא איצטריך אפילו להש"ס שלנו בלא הספרי וצ"ע:
ד"ה וההוא גדילים כו' ואע"ג דליכא פתיל כו' כצ"ל:
בא"ד ולא למעט פתילים כו' כצ"ל:

בא"ד ותימא כו'. פירוש השתא דאמרינן דרבה בר ב"ח ס"ל דמ"ה כתיב גדילים למיעוט אחר מיעוט לפ"ז ליכא למשמע מגדילים אלא תרי כמו מגדיל ופתיל אתי להכשיר פתיל וגדיל בהדי הדדי דהיינו נמי מתרי אבל ארבעה מנ"ל. ומ"ו הב"ז כתב דיש ליישב דמפתיל תכלת דריש ליה כמו שכתבו תוספת לעיל בריש פירקין עכ"ל. אבל תוספות לעיל דחוי קמדחי להך סברא ע"ש:

ד"ה ורב נחמן כו' אי לא משכח ליה תנא דמכולהו מתני' אוכחנא דאית ליה הכנף כו' כצ"ל. וכ"ה בכל הספרים ופי' דלעיל דל"ח ע"ב אליבא דשמואל דמפרש רישא וסיפא דמתני' התכלת אינו מעכבת כו' מוכח הך דרשא דמין כנף אע"ג דרבא מפרש למתני' בע"א מ"מ הך דרשא איתי ליה. ומ"ו הב"ז גורס לפי הגירסא שלפנינו דמכולהו תנאי מוכח ומפרש דקאי אתנא דבי ר"י דאפשר (כלם) [גם] ר"י ס"ל הכנף כו' עכ"ל. ודבריו אינם מובנים לי דתוספת כתבו דמכולהו תנאי מוכח. ומ"ו הב"ז מפרש דאפשר דס"ל הכנף וגם קשה לשבש כל הספרים וכאשר כתבתי נכון:

בא"ד דבגדיהם צמר ופשתן אבל מהאי טעמא לא מפיק מהכנף כו' כצ"ל. פירוש דמייתי תנא דבי ר"י דבגדים דוקא צמר ופשתן משמע דחייבים בציצית אבל לא שאר מינים ואפ"ה ס"ל הך דרשא דהכנף לגבי טלית של צמר או פשתים דבעינן מין כנף צמר לצמר ופשתים לפשתים. ומ"ו הב"ז גורס נמי בע"א אבל הוא דוחק:

ד"ה אף כל צמר כו' ולפי' זה ע"כ תנא דבי ר"י כו'. פירוש דלפי' קמא דרבא מיתורא דהכנף דרש ולתנא דבי ר"י צמר ופשתים נמי מיותר דסתם בגדים נמי צמר ופשתים לפ"ז אפשר לומר דתנא דבי ר"י איתא ליה דרבא דמין כנף לגבי טלית של צמר ופשתים כדלעיל. ונ"ל מיתורא דהכנף כדרבא ואי אמרת צמר ופשתים ל"ל לתנא דבי ר"י דהא סתם בגדים נמי צמר ופשתים משמע ושפיר הוה ילפינן מין כנף לגבי צמר ופשתים יש לומר דאי לא הוי כתיב צמר ופשתים הוה מוקמינן יתורא דהכנף לרבות שאר בגדים אבל לפירוש זה דלאו מיתורא דהכנף דרש דהכנף לאו מיותר א"כ ע"כ ר"י ליתא ליה דרבא דמין כנף אפי' לצמר ופשתים אלא צמר ופשתים אתיא דאפי' צמר לפשתים ופשתים לצמר דא"כ דאיתא לי' דרבא והכנף אתי לצמר ופשתים דבעינן מין כנף צמר ופשתים ל"ל דסתם בגדים נמי צמר ופשתים משמע כדמסקי' ביבמות ד"ד ע"ב נ"ל ודו"ק:

ד"ה בגד אין כו' ותו דבפרק במה אשה יוצאה דרשינן ליה כו' כצ"ל. פי' דאפי' את"ל דגרסינן הכא או בבגד דכתיב גבי נגעים הא בפ' בא"י דף ס"ג דרשינן מאי בבגד לאריג כל שהוא טמא ועיין בתוס' דשבת דכ"ז ע"א ד"ה תלמוד לומר כו':

בא"ד ותו היכא ילפינן מנגעים לרבא כו'. פירוש כיון דלרבא להיאך תנא דבי ר"י נמי מרבה בנגעים שלשה על שלשה וא"כ מנ"ל לר"נ דממעט בציצית שאר בגדים לגמרי אע"ג דס"ל כהיאך תנא דבי ר"י דבגדים סתם משמע דוקא צמר ופשתים היינו לענין שלש על שלש אבל בשלשה על שלשה מרבה כאידך תנא דבי ר"י ור"נ ממעט בציצית לגמרי שאר בגדים:

בא"ד ותו דהתם לא משמע הכי דתנן בהדיא דשאר מינים כו' כצ"ל. יש רוצים ליישב הגירסא שלפנינו בע"א ושיבוש הוא:

בא"ד דבשרצים הוא דכתיב כו'. פירוש ובשרצים אמר רבא התם דהיאך תנא דבי ר"י לא מפקא מאידך תנא דבי ר"י ומרבה לענין שלשה על שלשה אבל בנגעים ס"ל להיאך תנא דוקא צמר ופשתים אבל לא שאר בגדים אפי' לענין שלשה ומ"ה ר"נ דס"ל כהיאך תנא וממעט בציצית לגמרי שאר בגדים ויליף מנגעים:

בא"ד הא שק כתיב בהדיא כו'. פי' ושק הוי דבר הבא מן העזים:

בא"ד וי"ל דעושין בגדים מן הדק כו' כצ"ל. פי' אבל שק הוי מן השער:

דף מ.

רש"י ד"ה ב"ש פוטרין כו' והאי דנקט פלוגתייהו בסדין כו'. פי' ה"ל למינקט פלוגתייהו בטלית של צמר. אבל דבריהם אינם מובנים לי דאי הוי נקט פלוגתייהו בטלית של צמר הוי צריך למינקט אוסרי' ומתירי' דבמינו מחייב ולפ"ז לא הוי שמעינן דציצית חובת בגד הוא מ"ה נקט פלוגתייהו בסדין בציצית ונקט פוטרים ומחייב לאשמעי' ג"כ שחובת בגד הוא ויש לישב:

ד"ה לפי שאין כו' משום גזירה הא כו' כצ"ל:

ד"ה וניכתבי' אדיסקא ולשלוח באותן המקומו' כו'. כצ"ל וכ"ה בס"י:

תוס' ד"ה סדין בציצית כו' דציצית דכלאי' הוא דאסירי כו' כצ"ל. פי' אבל במינו דהיינו ציצית דפשתן דלא הוי כלאים חייב סדין בציצית:

בא"ד וכן כתב רבינו כו' כצ"ל:

בא"ד במשנה תורה דיש כו'. פי' והאי סמוכי' דכלאים בציצית במשנה תורה הוא ודרשי':

בא"ד חד תנא בנזיר דמפיק מראשו כו'. פי' אבל לא מציצית ולמימר בציצית עשה דציצית דוחה לא תעשה דכלאים:

בא"ד היכא דמוכח או מופנה כו'. פי' וכיון דב"ש ס"ל כרבא דצמר ופשתים אתי לענין מין כנף לפ"ז אינו מוכח ואינו מופנה ועיי' ביבמו' ד"ד:

בא"ד אי נמי לאשמעינן קשר עליון דלא ידעי' כו' כצ"ל. פי' הא דשריא תורה ציצי' דכלאים היינו שני חוטי צמר ושני חוטי פשתי' ולאשמעינן קשר עליון דאורייתא כדאמרי' לעיל דל"ט ע"א אבל היכא דטלית של פשתים כגון סדין לא שרי' רחמנא כלאים כיון דאפשר לקיים שניהם בלבן דפשתן. ומ"ו הב"ז נכנס קצת בדרך הזה אבל קצת מגומגם וע"ש:

בא"ד לפי מה שפרשתי למעלה כו' כצ"ל. פי' דלעיל דל"ט ע"א בד"ה קשר העליון כו' פירשו דעיקר הוכחה דקשר עליון דאורייתא ממשמעותי' דגדיל:

בא"ד דלפי' הקונטרס קים לן כן. פי' דלפ"ה דב"ש אוסר כלאים בציצית ע"כ בהא נמי הלכה כב"ה ולא כב"ש כדאמרי' בכל דוכתא דכלאים בציצית שרי:

בא"ד ומדב"ש נשמע לב"ה כו'. פי' מלישנא דב"ש דנקט פוטרים וגם ב"ה לא פליגי אב"ש בסברא זו:

בא"ד התכלת מעכבת הלבן כו'. פי' כיון דלא מצי למירמי תכלת משום כלאים לבן נמי ליכא ומ"ה ב"ש פוטרי' אף במינה בלבן דפשתן:

בא"ד הא דנקט סדין כו'. פי' דדוקא בסדין פוטר ב"ש אף במינה משום דלא מצי למירמי תכלת אבל בטלית של צמר מצי למירמי תכלת וחייב במינה בלבן דצמר:

בא"ד דהשתא כיון דלא אפשר כו'. פי' דהשתא דאמרינן דב"ש כר' ס"ל ולא אפשר לקיים שניהם בלבן דפשתן דתכלת מעכבת הדרא קושיא דלעיל לדוכתא נדחי עשה דציצית ללא תעשה דכלאים. ומ"ו הב"ז מפרש דהשתא קאי אבזמן הזה דאין לנו (כלאי') [תכלת] וכן ראיתי בדפוס חדש שנדפס בצדו ודוחק הוא וכאשר כתבתי נכון וברור הוא:

ד"ה אמר ר"א כו' וללשון שני פירוש דקאי כו' כצ"ל:

בא"ד לא יתכן דניקו כו'. פי' כיון דב"ש לא דרש סמוכי' למישרי כלאים בציצית מאי פריך ר' לב"ש למה אסרוה:

בא"ד ולמה מתמיהין דהלכה כב"ה וי"ס גורסין אי עשה ציצית כו' כצ"ל והד"א. פי' די"ג אי עשה ציצית של צמר בסדין של פשתן אפי' לב"ה ביום פטור מכלאים ובלילה כיון דלאו זמן דציצית מחייב משום כלאים ומחקו ר"ת ועיין ע"ב ד"ה תכלת כו':

ד"ה כיון דאפשר כו' דתכלת פטור לבן בשל פשתן נמי פטר כו' כצ"ל:

בא"ד דבלאו הכי איכא כלאים כו'. פי' משום תכל' דעמרא הוא:

ד"ה וליבדקה כו' לשון אחד כו' כצ"ל:

בא"ד משום טעימה כו' כצ"ל:

דף מ:

גמרא פסולה משום תעשה כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה היו מטילי כו' כדלקמן אלמא שכל ציצית שנעשי' מתחלת' כו' כצ"ל:
בא"ד שלא לצורך ליכא מן העשוי כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה שמא יקרע כו' אפי' לר' מאיר גזרינן שמא יתפור כו' כצ"ל וכן הגירסא בכל הספרים. וה"פ פשיטא לרבנן דס"ל בטלית של צמר שנקרעה תוך שלש דשרי להתפיר ולא חיישי' שמא יקח מחוט התפירה לשם ציצית. בסדין של פשתן דאיכא נמי איסור כלאים חיישינן אפי לר"מ דס"ל בטלית של צמר דאסור להתפיר ואיכא תרתי חששא שמא יעבו' ויתפור ושמא יקח מחוט התפירה לשם ציצית אפ"ה בטלית של פשתן משום איסור כלאים חיישי'. ומ"ו הב"ז גורס אפי' לרבנן ואינו. חדא דאינו מן הצורך לשבש הגירסא ועוד כיון דלרבנן מותר לתפור לא שייך למיתני גזרינן שמא יתפו' הכי ה"ל למיתני גזרינן שמא יקח חוט התפירה לשם ציצית וכאשר כתבתי נכון וברור:
בא"ד דחסידי ליכא לאקשויי כו'. פי' לר"ה דאמר רחוק מן הכנף ד' הוי מצות ציצית וחסידים הראשונים כיון שארגו בה ג' אצבעות היו מטילי' בה תכל' מ"מ כתבו דמפרשי' כאן הא דקתני גבי חסידים כיון שארגו כו' פי' כיון שפצעו בה ג' שהגיע לג' האצבעות האחרונים של בגד היה מטילי' בה תכלת אבל מ"מ רחוק מן הכנף ד' כר"ה:
בא"ד והוי כאלו נפסקו לגמרי כו'. פי' ובהא פליגי ר"מ ורבנן דלר"מ לא מהני התפירה לציצית שהיו כבר ולרבנן מהני התפיר' וסוגיא דהכא אתיא כר"מ ומ"ה חיישי' שמא יקרע סדינו בתוך ג' ולא ישתייר ג' והוי כאלו נפסקה לגמרי ולא מהני תפירה לאותן ציצית שהיו כבר ויהא בו איסור כלאים:
ד"ה משום כסות לילה כו' פרשת ציצית בלילה ור' יוסף אמר עלה כמא מעליא כו' כצ"ל:
בא"ד ר"י לבד היה עושה כן כו'. פי' ולא האחרים ומ"ה לא קי"ל כותי':
ד"ה בבל תוסיף כו' דלא אמרי' קציצתן כו'. ול"נ דהכא רבא קאמר אליבא דר"ה ור"ה ס"ל התם כרב דאמר קציצתן זו היא עשיתן ע"ש:
ד"ה ממאי דגברא כו' אפי' לרבא דאמר בפ"ג דר"ה דכ"ח ע"ב דלעבור משום כו' כצ"ל. ומה שנדפס בפ"ב דעירובין ד"ק טעות סופר הוא דבסוגיא דהתם אינו מזכיר כלל אי בעי כוונה או לא ועיקר מקומה בר"ה ותוס' הקשו מדפריך ר"פ לרבא ושתיק רבא משמע דמוד' לר"פ דבל תוסיף ליכא כיון דלא מכוין והתם אמר רבא דלעבור אבל תוסיף לא בעי כוונה ומ"ה כתבו דהכא מודה רבא כנ"ל ברור:
ד"ה תכלת כו' ומוכח' מסוגי' דהתם כו' כצ"ל:

בא"ד רק בלילה דכסות יום חייב אפי' בלילה ור"ת (כותב) [סותר] פירושו לעיל וכן פ"ק דקדושין כו' כצ"ל. פי' דלעיל מפרש ר"ת דאע"ג דכסות יום חייב אפי' בלילה מ"מ מיקרי שפיר זמן גרמא. ומ"ו הב"ז מוחק גירסא זו וכתב דאיזה תלמיד כ"כ ונכנס בדוחק ליישב ואינו מן הצורך וכאשר כתבתי נכון הוא:

בא"ד ואע"ג דפטור מדאורייתא כו'. פי' השואל מ"מ כיון דהותרה כלאים לגבי משאיל אין לחלק:

בא"ד דכל לבישה שרי רחמנא כו'. פי' אבל התם לבישה בלא עבודה לא הותרה מעולם:

בא"ד שאינם מיוחדים לעבודה כו' פי' בגדי חול:

בא"ד ואין לדמות מקדש למדינה כו' כצ"ל. פי' דבמקדש פטור אפי' שלא לשרת:

בא"ד ותדע דהתם כו'. פי' התם ביומא בעי למיפשט דבמקדש כלאים מותר אפי' בלילה מדתני ובמקדש בין בשעת עבוד' בין שלא בשעת עבודה הי' לחלק דשלא בשעת עבודה היינו שעה הראוי' לעבוד' אבל לילה לאו זמן עבודה אלא ע"כ דבמקדש אין לחלק:

בא"ד דלאו דוקא תחת ראשיהן אלא כנגד ראשיהן משום כלאים כו' כצ"ל:

בא"ד דלא דמי ללבישה כו'. פי' שלא ניתנה תורה למלאכי שרת דכשיגמור עבודתו יפשטם מיד בלי שהי' רגע א' ע"כ כשהתירה לבישה לגמרי הותרה:

דף מא.

רש"י ד"ה אילימא וכן לענין איסורה דכלאים כו' כצ"ל:

ד"ה איפשיט כו' שהיתה ארוכה כפלים כו' כצ"ל:

בא"ד בקרנות האחד כו' כצ"ל:

ד"ה מסייע ליה כו' הס"ד ואח"כ ד"ה חסידים הראשונים כו' ואי כו' כצ"ל:

ד"ה ופליגי דמלאכא אדרבא כו' כצ"ל:

ד"ה נהי דחייביה כו' לציצית הס"ד ואח"כ ד"ה מי חייבי' רחמנא כו' כצ"ל:

בא"ד ולאכסויי בה הס"ד וכצ"ל:

ד"ה ממקום אחר כו' משום דעל כנפי בגדיהם בעינא כו'. ונ"י כתב משום תעשה ולא מן העשוי. ואפשר דרש"י ס"ל כיון שהיה אמה על אמה הוי כשיעור טלית שהקטן מתכסה בו ראשו ורובו ויכול לעשות ד' ציצית על אותו חתיכה דלא הוי תעשה כו' מ"ה כתב רש"י משום דעל כנפי כו':

דף מא:

רש"י ד"ה דילמא כו' ראשונה בטלית דאין כו' כצ"ל:

ד"ה דילמא דאי עביד כו' חורבא דמשתרא כו' כצ"ל:
ד"ה משולשת תלויה הענף לבד מן כו' כצ"ל:
ד"ה אין לשון ציצית אלא לשון יוצא תלוי כו' כצ"ל וכ"ה בהרי"ף:
תוס' ד"ה ובלבד כו' ומאי אשמעינן הס"ד ועיי' בב"י טור א"ח סי' ט"ו שמתרץ עיון זה:
ד"ה אין (פוער) [צאן קדשים: פוטר] כו' זה אלי ואנוהו ויש שפירשו דמיירי בשיראין דאין פוטר אלא במינן מדאורייתא ולא דק דהא אמרינן כו' כצ"ל:
ד"ה בית שמאי כו' הרי תלתא ושמא הא דדרשינן כו' כצ"ל:
בא"ד דפתיל לאו דוקא כו'. פי' דפתיל דכתי' גבי תכלת דמשמע חד לאו דוקא:
בא"ד דריש מפתיל תרי התם אשנים דכתיב ברישא מהדר דמיירי כו' כצ"ל. פי' דקרא וקצץ פתילים קאי על קרא דלעיל מיני' ולעיל מיירי בכפול דהיינו שנים וע"כ פתיל נמי היינו שנים. ובריש פירק' מיישבו בע"א:
בא"ד דעבות מתרגם עובד כו' כצ"ל. פי' דעבות היינו ג' כמו בעבות דהדס דהוי ג' כדאמרי' פ' לולב הגזול:
בא"ד דרשי גדילים הרי ששה כו'. פי' גדיל לבן וגדיל תכלת וכ"א ג' חוטי' הרי ששה:
בא"ד ויתכן יותר דדרש גדילים כו' כצ"ל:
בא"ד מכמה גדילים נעשית אין גדיל פחות כו' כצ"ל:
בא"ד ד' של צמר כי דייקת בה כו' כצ"ל וכ"ה בכל הספרים. ומ"ו הב"ז גור' תיבת אכן כי כו' ואינו מן הצורך לשבש הגירסא:
ד"ה בית שמאי כו' נמצא הגדיל שנים כו'. פי' דאמרי' לעיל נויי תכלת שליש גדיל וב' שלישים ענף:
בא"ד מכמה גדילי' נעשית אין גדיל פחות כו' כצ"ל:
בא"ד של לבן של ארבע כו' כצ"ל:
ד"ה ארבעה בגודל כו' קדשים קתני דכבש כו' כצ"ל:
בא"ד האצבע קמא הוא בזכרותו ואית דמפרשי בזכרותו היינו ראשו והכא כו' כצ"ל. פי' דגודל רחב למעלה והולך ומתקצר למטה וד' גודלים בטפח ובזה נחלקו אית דמפרשי ברוחב קשר קמא שאינו רחב כ"כ למטה במקום הקשר ואית דמפרשי ראשו דלמעלה הגודל רחב יותר מלמטה ומה שכתבו והכא דלא מפרש מידי צ"ע כתב המדרכי בה"ק התם דמפרשי הכי כדי שיהיה החשבון מכוין אבל הכא אין דרך מדידה בכך:

דף מב.

גמרא ובציר ממלא קשר גודל כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה ויש לה שיעור כו' דבמשהו נמי מתכשרי גרדומי הס"ד. והא דלא משני הא דקתני אין לה שיעור היינו גרדומי דא"כ הא דקתני כיוצא בו לולב ובלולב לא שייך גרדומי מ"ה משני אין לה שיעור למעלה:

ד"ה שתהא נוטפת כו' כלומר שיגביהנה כו' כצ"ל:

ד"ה ואיצטרך כו' אצבעות הס"ד:

ד"ה דסתר ובציר כו' דנסתר ונרקב הנקב ויורד למטה כו' כצ"ל וכ"ה ברש"י בריף:

בא"ד קשר א"נ נסתר כו' גודל הס"ד ואח"כ ד"ה בשעת עשיה אתמר דר"י כו' כצ"ל:

בא"ד בשעת עשיה היה בו מלא כו' כצ"ל:

ד"ה ועייף להו כופל לה לשמונה קודם כו' כצ"ל:

ד"ה ואביק להו כו' שחוזר ומכניס שתי הראשין כו' כצ"ל:

בא"ד כופלן לשמנה הס"ד ואח"כ ד"ה רמי ח' חוטין דכתיב כו' כצ"ל והשאר יש למחוק:

ד"ה כדידן כו' לשמונה הס"ד ואח"כ ד"ה רמי חוטין הי' מטיל ציצית לטליתו הס"ד ואח"כ ד"ה ציצי ליגלג הס"ד וכצ"ל:

ד"ה כל מצות כו' דהא נכרי כו' כצ"ל:

ד"ה אלא לרב כו' דרב חסדא לא קשיא אלא לרב הס"ד וכצ"ל:

תוס' ד"ה מנין לציצית כו' וגבי תפילין דרשי' כי האי גוונא כו' כצ"ל. פי' לקמן דגבי תפילין גופא כתיב וקשרתם וכתבתם מ"ה דרשינן כל שישנו בקשירה כו':

בא"ד האי גוונא הס"ד ואח"כ ד"ה בישראל כצ"ל:

ד"ה ואל ימול כו' דבפרק המביא קאמרינן גבי גט כו' כצ"ל:

בא"ד אחרים יעשו כו' כצ"ל:

בא"ד שלא לשמן וי"ל דאגב דתני עבד ואשה כו' כצ"ל:

בא"ד ומומר תני נמי נכרי דהכי נמי תני כותי כו' וכצ"ל: ועיי' בתוספת (ד"ו) [צאן קדשים: דמס'] ע"א דכ"ז ע"א ד"ה [ו]כי היכן כו':

דף מב:

גמרא ושמע מיניה טעמה פסלה כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה עשאה לציצית כו' קרי להו קוצים שיוצאים מן הבגד כקוצים הס"ד וכצ"ל. ועיין בפרש"י בסוכה ד"ט ע"א:

ד"ה (גיטין) [נימין] היינו כו'. ועל סיסין לא פרש"י ועיי' במסכ' סוכה שם פירושו:

ד"ה וסממנים לשרות בהן כדרך הצובעים לשרות בצריף כו' כצ"ל:

ד"ה וש"מ מדשרינן ביעת' לברא כו'. והא דלא דייק רש"י כפשוטו מדנוטלי' מן היורה בביעת' לעשות הנסיון ולא מנסי' ביורה גופה ש"מ טעמה פסלה וכ"כ הנ"י ברי"ף. ונ"ל דרש"י אזל לשיטתי' דס"ל דהא דאמרינן טעמה פסלה לאו משום דהוי שלא לשמו אלא טעמא פסלה היינו מלצבוע פעם שנית אפילו לשמו משום דבעינן כליל תכלת כמו שמפרש רש"י לקמן אליבא דר"ח וכ"כ תוספת אליבא דרש"י ואפשר ליתן טעם לפרש"י משום דאי טעמא דטעמא פסלה משום דהוי שלא לשמו א"כ כדפריך היינו טעימה היינו צביעה ליפרוך נמי היינו טעימה היינו טעמה ולא מצי לשנות מה טעם קאמר כדמשני על טעימה וצביעה ולא הוי הנך תלת אלא חדא מ"ה מפרש רש"י טעמא דטעמה פסל אפילו לשמו פסלה (מצביע) [צאן קדשים: מלצבוע] פעם שנית ולפ"ז ליכא למידק הך סברא מדלא מנסי' ביורה גופא דאפשר לומר דלמא מראה שני כשר כר"י והא דלא מנסי' ביורה גופא דאם היה מנסי' ביורה לא היה כשר לצבוע מן היורה אח"כ אלא פעם א' ומ"ה מנסי' בביעת' כדי לצבוע אח"כ מן היורה שני פעמים מ"ה דייק רש"י מדשדינן ביעת' לברא ולא צבעינן פעם שנית מביעת' ש"מ מראה שני שבה פסול משום כליל תכלת כר"ח כנ"ל ברור כוונות רש"י:

ד"ה טעמה פסלה אם צבע נסיון כו'. כצ"ל וכ"ה בכל הספרים ומ"ו הב"ז מגיה תיבת עירה ואינו מן הצורך לשבש הגירס' כאשר כתבתי:

ד"ה משום שנאמר כו' בעינן שיהא כל כו' כצ"ל:

ד"ה מגביא כו' אלים הס"ד:

תוס' ד"ה הקוצים כו' אלא טעמא משום דבעינן תלי' לשמה כו'. ודבריהם אינם מובנים לי דכוונת רש"י נמי לזה והא בהא תלי' כיון דתליה היה שלא לשמו לא חשבינן העשי' לשמו וכ"כ רש"י בהדיא במסכת סוכה ד"ט ע"א עיי' שם:

בא"ד לפי אותה גירסא משמואל פריך כו' כצ"ל. פי' לפי הגירסא אלמא בעינא כו' משמע דהאי דמותיב קאמר לה וא"כ לא פריך אלא משמואל ורב נמי עשיה לשמו בעי וא"כ מרב נמי הוה מצי למפרך וכ"כ רש"י שם דלא גרסינן תיבת אלמא:

ד"ה כתנאי כו' תעשה לך ומשני דאיצטרך כו' כצ"ל:

ד"ה עד שיעבדן כו' כוותיה אזלא כו'. פי' דמסיק התם דנאמן אתה להפסיד שכרך ואין אתה נאמן להפסיד ס"ת:

בא"ד ואהדר כרשב"ג כו'. פי' דבעינ' צביעה לשמה:

ד"ה וסממני' כו' ושמא עם כו' כצ"ל:

ד"ה מה טעם כו' והשתא הנך תלת תרי נינהו הס"ד. פי' דתוספת אזלי לשיטתן דס"ל דטעמא דטעמה פסלה משום דהוי שלא לשמו וכ"כ בדיבור שלאחריו ולפ"ז לא הוי הנך תלת רק חד אבל השתא דכתבו דטעימ' פסולה אפילו לשם ציצית תרי נינהו וק"ל:

ד"ה משום שנאמר כו' והוי קרוי מראה כו' כצ"ל:

בא"ד ולעיל משמע דלא פסלינן אלא משום טעמה דהוי שלא לשמה כו' כצ"ל. פי' ולפרש"י דאפילו אם צבע מתחלה לשמו פסול לצבוע פעם שנית לא תלי בטעמה:

בא"ד אבל לכ"ע הטעם כדלעיל כו' כצ"ל. פי' משום דהוי שלא לשמו:

בא"ד א"כ לא אתיא כחד תנא סוגיא דהכא לפירוש הקונטרס לכך צ"ל כו' כצ"ל. פי' דהכא אמרינן דטעמא פסלה משום שלא לשמו אבל לשמו כשר אפילו כמה פעמים ולר"ח אפילו מראה שני פסול ור"י לא מכשיר אלא מראה שני אפי' בלשמו לפרש"י כנ"ל ברור ועיין בספר קרבן אהרן דקכ"ח ע"ד דמאריך בביאור דיבור זה:

ד"ה תפילין יש להן כו' מן המומחה שמא לא עבדן כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:

בא"ד דספר תורה בעי עיבוד לשמה ושמא דמפרש דהכא בשאר ספרים איירי ודוחק הוא ונראה לפרש כו' כצ"ל וכ"ה בראש"ש בה"ק. פי' משום דאכתי קשיא ממזוזה דמהיכא תיתי לחלק בין מזוזה לס"ת ועיי' במרדכי:

בא"ד שגנאי לסותרן כו'. פי' לסותרן כדי לבודקן:

בא"ד הלוקח תפילין ממי שאינו מומחה כו' התם בדיעבד איירי כו' כצ"ל. וגירסא שלפנינו לא מצינו בסוגיא דהתם:

בא"ד ולפירוש הקונטרס נמי יש לפרש דבדיעבד כו' כצ"ל. פי' דלפרש"י נמי קשה מסוגי' דהתם מ"מ כתבו דיש לפרש נמי בדיעבד לא חיישינן שמא לא עיבדן לשמה ומ"ו הב"ז מוחק זה וכתב שאיזה תלמיד טועה כתבו על הגליון וקשה לשבש הגירסא:

בא"ד תפילין פעם א' לי"ב חדש כו' כצ"ל:

בא"ד תפילין צריך בדיקה פעם אחת כו' כצ"ל:

בא"ד סבירא להו בחוקת תפילין הכתוב מדבר כו' כצ"ל. פי' דס"ל דושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה קאי על חוקת תפילין אבל לא קי"ל הכי אלא כמ"ד דקאי על חוקת הפסח ועיי' פלוגת' זו במסכת עירובין דצ"ו ע"א:

בא"ד ובמזוזה אשכחן נמי בדיקה כו' כצ"ל:

בא"ד ויש לחלק הס"ד. פי' דלא דמי למזוזה דבמזוזה יש לחוש שמא נתקלקלה מפני לחלוחית מקומה בסף והזרם והמטר ועיי' בהרא"ש בה"ק:

דף מג.

רש"י ד"ה בן ארבעים כו' מגוף האדם הס"ד ואח"כ ד"ה איפרד חזותא נתקלקל כו' כצ"ל. ותיבת נתקלקל ראשון יש למחוק:

ד"ה וסימנך כו' שרע הוא שינוי אמת המשנה דברו להוסיף עליו ולקיימו הכל יודעין שטוב הוא הס"ד וכצ"ל וכ"ה ברש"י בריי"ף:

ד"ה משום דינה כו' ותבעל לו ועברין כו' כצ"ל:

ד"ה אם כן דלילה זמנה אמאי מברך כל צפרא פעם ראשון כו' כצ"ל:

בא"ד מכאן ואילך ביומא כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה מאי אין להם כו' דטעימה פסולה וידע מקלא אילן אבל איהו גופיה כו' כצ"ל. פי' דידע נמי דקלא אילן פסולה כמו טעימה אבל ההפרש בין קלא אילן לתכלת לא ידע בדקינה בדר"י ור"א. ומ"ו הב"ז גורס כגירסא שלפנינו אבל אין להבין וגירסא זו ניחא יותר:

ד"ה ור"ש פוטר כו' כי היכא דלא נאסרי אהדדי כו' כצ"ל:

בא"ד גבי אכילת מצה כו'. ועיי' בתוספת דמסכת פסחים דף מ"ג ע"ב ד"ה ס"ד כו':

דף מג:

רש"י ד"ה האי אשר כו' סומא דישנה כו' הד"א:

ד"ה זו קרי' שמע דכשתכיר צבע של כו' כצ"ל:

ד"ה סביב ליראיו כו' מחטא את הצדיקים הס"ד וכ"ה ברש"י בריי"ף:

ד"ה דומה לים שנעשו בו ניסים לישראל הס"ד. פי' ומכח תכלת מזכיר הניסים ואיצטרך רש"י לפרושי הכי משום דליכא למימר כפשוט' שים דומה לרקיע דא"כ ל"ל למימר דומה לים הל"ל שהתכלת דומה לרקיע ורקיע נמי אנן קחזינן מ"ה מפרש רש"י דבים איכא מילתא אחריתא:

ד"ה גדול עונשו כו' מטיל ציצית מתכלת הס"ד וכצ"ל:

תוס' ד"ה ואיזו זו ק"ש כו' כצ"ל:

בא"ד דרבנן הס"ד ועיי' במסכת ברכות בפרק מי שמתו דכ"א דפלוגתא היא ואנן קי"ל ק"ש דאורייתא וכ"כ בטא"ח סי' ס"ז:

ד"ה בין תכלת כו' ירושלמי בעי מתניתא בין כו' כצ"ל:

בא"ד ללבן שבה ומה טעמי' דרבנן וראיתם אותו מן הסמוך לו ומה טעמי' דרבי אלעזר כו' כצ"ל:

ד"ה שואל מעמך כו' ובקנטרס פי' אל תיקרי כו'. ונ"ל ליישב פי' הקונט' דמנ"ל לומר א"ת מה אלא מאה משום דעל גופא דקרא קשה קושית הגמרא דמסכת ברכות דל"ג ע"ב ובמסכת מגילה דכ"ה אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא ומאי דמשני התם אין דלגבי משה כו' יש להקשות דהא משה אמר לישראל הכי וכן הקשה מהרש"א אלא ע"כ דקרינהו מאה ועיקר שאלה מ"ה לישראל ולקיים מאה ברכות בכל יום ומסיים הקרא אפילו אתה מקיים מ"ב אפ"ה כי אם ליראה היראה הוא עיקר כדאמרינן במס' שבת דל"א כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים כו' ובזה מיושב קושי' מהרש"א התם במסכת ברכות:

דף מד.

גמרא צא ולמד ממצות ציצית כו'. פי' דמצות ציצית קלה היא לעשותו הן בהוצאות ממון הן בטרחת גופא משא"כ שאר מצות עשה אבל המצוה גופא לאו קלה היא ולא כמו שפרש"י דקלה היא מחמת שהיא עשה בעלמ' לפ"ז כל מצות עשה קלים הם. ומ"ו מהרש"א נכנס בדוחק ליישב למה קרי למצות ציצית קלה אבל כאשר כתבתי נכון הוא:
שם וטפח לו על פניו כו'. יש ליתן טעם למה היו הציצית טופחין לו על פניו משום דק"ל הבועל ארמית קנאים פוגעים בו כדאיתא במסכת סנהדרין דפ"א ע"ב ופרש"י שם בני אדם כשרים המקנאים קנאתו של מקום פוגעים בו בשעת מעשה ובציצית כתיב אני ה' אלהיכם שני פעמים אני הוא שעתיד ליפרע מ"ה היו מקנאים בשעת מעשה ליפרע ממנו:
שם ישוב דא"י פסקא תפלה של יד כו':
רש"י ד"ה זיל טפי כו' ל"א זיל טפי כלומר כו' כצ"ל. פי' עבד זיל טפי עבד אתה צריך להוסיף:
ד"ה אותן מצעות כו' והוא היה מתן שכרו כו'. ודברי רש"י אינם מובנים לי דיש לפרש כפשוטו בשביל שהיה אותו אדם זהיר במצות ציצית זכה שהיה מצילין אותו מאותו חטא ואח"כ נטלה בהיתר עם שליש נכסיה וזו היה שכרו בעוה"ז:
ד"ה בשמונה עשה כו' כי יביאך כתב והיה לאות והיה לטוטפות ובסוף הפרשה דקדש כתיב והיה לאות וגו' הרי ג' כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה זיל טפי כו' שאינו מצווין כמותו הס"ד וכצ"ל וכ"ה בס"י. פי' שכמה מצות שהנשים ועבדים פטורים מהם מ"מ ראוי לברך שלא עשני אשה או עבד אבל (ביד) [צאן קדשים: בור] מצווה על כל מצות כמו שאר בני אדם ומ"ו הב"ו מגיה שאין כו'. ומפרש שהם מצווים כמותו וטעות הוא בידו לשבש הגירסא:

ד"ה לבית מדרשו של ר' אחייה ואינו ר' חייא כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:
ד"ה טלית שאולה כו' ועוד הכא דלא מיפטר אלא עד ל' יום משום דעד ל' יום סברי אינשי דשאול הוא אבל אחר ל' יום נראית כשלו הוא דאין דרך שאלה יותר אבל מדאורייתא פטורה לעולם כדדרשינן בראשית כו' כצ"ל. ועיין בתוספת מסכת ע"א דף כ"א ע"א ד"ה הא אמר כו':
בא"ד דלאו בית דירה דידיה הוא ומשום הא לא מייתי בפ"ק דב"ב הא דמזוזה גבי נשתה' שם ל' יום ה"ה כאנשי העיר והכא דסייע' לר' יהודא ומסתבר לי' כו' כצ"ל. והכי פירושו התם גבי נשתה' כו' דמייתי התם ראיה ממודר הנאה כו' ע"ש ולא מייתי ראיה ממזוזה לאחר ל' יום חייב במזוזה אבל השתא דכתבו דביתך לא אתי לאפוקי בית אחרים מטעם דמסתברא כיון דלשמור עביד מ"ה לא מייתי שם ראי' ממזוזה אבל הכא דמסייע לר"י ממזוזה צ"ע כיון דטלית שאולה פטורה מדאורייתא לעולם דכסותך אתי למעט של אחרים ואינו חייב אחר ל' יום רק מדרבנן ובמזוז' מדאורייתא דביתך לא אתי למעט של אחרים אם לא שתאמר דמייתי ראיה לפטור עד ל' יום ממזוזה דחייב מדאורייתא אחר ל' יום ואפ"ה עד ל' יום פטורה וזה צ"ע דעד ל' יום לא צריכא ראיה דממעטינה מכסותך ומ"ו הב"ז גורס תיבת כדאמרינן ומשמע דמייתי ראיה כמו התם לאחר ל' יום ה"ה כאנשי העיר ה"ה גבי מזוזה אבל אינו מובן לי כיון דכתבו דביתך לא אתי למעט של אחרים מכח טעם דמסתבר מה צריך ראיה לזה דאחר ל' יום חייב במזוזה וגם המעיי' בס"י יראה דכוונת התוספת כאשר כתבתי וברור ונכון הוא:
בא"ד הואיל ובידו להניחן אלא טעם כו' כצ"ל. פי' דקאי על תרוייהו להניח הציצית בטלית ומזוזה בפתחו ולא ילבש אותו טלית ולא ידור באותו בית כמו שכתבו לעיל שאם ירצה לא ידור בו ומ"ו הב"ז גורס תיבת שלא ולא ניח' לי גירס' זו אע"ג דמשמעות א' להם חדא דלפי גירסתו אי אפשר לפרשו אלא על הטלית שלא להניח הטלית ובמזוזה לא שייך הך סברא ומ"ה קאמר הואיל דבידו להפקירן ועוד דאין לו שייכת למה שכתבו לעיל אבל להך גירס' קאי על תרוייהו וקאי על מה שכתבו לעיל וכ"ה בס"י:
ד"ה כל כהן כו' כשאומר לו עלה כדאיתא בספרי צריך כו' כצ"ל. וגירס' שלפנינו אינו במסכת סוטה ותמיה לי על מ"ו הב"ז שלא הרגיש בזה ועיי' בר"ן במסכת מגילה פ"ד גירס' זו:
בא"ד מתרגמינן אמור להם כד כו' כצ"ל:
בא"ד מיניה עשה ומפיק ליה בפרק ואלו כו' כצ"ל. פי' פסוק אמור להם דרשינן מינ' לענין עשה שם:

בא"ד תרתי שמעינן מיני' כו' כצ"ל. ועיי' בב"ח בטא"ח סי' קכ"ח:
בא"ד ואומר ר"ת ששי"צ הוא פותח כו'. פי' שר"ת רוצה ליישב המנהג מה שנוהגים ששי"צ בעצמו קוד' לכהנים משום שנהגו לומר אלהינו בלשון ברכה ותפלה אין זו הפסקה ועיי' בתוספת במסכת ברכות דל"ד ע"א ד"ה לא יענה וכו' ומ"ו הב"ז כתב דהתם כתבו תוספת להיפך דגם ש"ץ יכול להקרות אבל כאשר כתבתי אינו להיפך:
בא"ד ואומר לו עלה כו' כצ"ל:
בא"ד הוה תשיש הוה קאי כו' כצ"ל:

דף מד:

רש"י ד"ה מנחתם ונסכיה' כו' בלא נסכים ולאחר זמן כו' הד"א:
בא"ד בלילה הס"ד:
ד"ה אין הנסכים כו' הזבח הס"ד ואח"כ ד"ה בשחיטת הזבח דכל זמן כו' כצ"ל:
ד"ה ישפך שפיכה אחת הס"ד ואח"כ צריך לציין גמרא ואח"כ ד"ה כמשפטן כו' כצ"ל
ד"ה אי דעצרת גרידא כו' כצ"ל:
בא"ד דת"כ באומר אל הכהנים איניש כו' הד"א:
תוס' ד"ה הסולת כו' וגלוי מילתא בעלמא כו'. פי' אע"ג דאפשר למיפרך ולא מצינו למילף מהדדי מ"ה כתבו דגלויי מלתא בעלמא הוא כיון דגלי לן קרא לגבי מיעוטו מעכב את רובו דשוו להדדי:
ד"ה למנחתם ונסכיהם כו' כצ"ל:
בא"ד נפקא לן מדבר יום כו' כצ"ל:
בא"ד כי ההוא דשבח נעורי' כו'. פי' דילפינן מבנעוריה בית אביה אע"ג דנפקי מקרא אחרינא מוכי ימכור איש וגו' עיי' שם:
בא"ד וכן מוהתעלמת כו' עיי' בזבחים בתוספת ד"ט ע"א ד"ה ושלמים כו':
בא"ד וכן ספר כורתה כו'. עיי' בתוספת דגיטין דכ"א ע"ב ד"ה ואינה מתגרשת בכסף כו':
בא"ד ומסיק רבא דאף לאו"ב כו'. פי' ואביי נפיק תרוייהו מאך עיי' שם:
בא"ד ומסקינן דבסברא פליגי הס"ד. פי' ור' נפיק מזבח ונסכים תרוייהו הבא זבח ואח"כ נסכים ולדזעירי:
ד"ה מנחתם ונסכיהם כו' דפרים ואילים קדמו כו'. פי' למנחות ונסכים:
בא"ד ומאי פריך הא טובא כו' כצ"ל:

בא"ד ונקט מנחה ברישא כו'. פי' דלא תקשה לרבי הא כתיב מנחה ברישא וליכא לשנויי ללילה ולמחר הא כבר שמעינן מדכתב בין עולה לאשה מ"ה כתבו דנקט מנחה ברישא דדמי לעולה כו':

בא"ד דווקא קדריש דהתם גבי נזיר כו' כצ"ל. פי' גבי נזיר דריש מיתורא דלא ילפינן נזיר מעצרת כמו שכתבו לקמן דהוו נסכי יחיד:

בא"ד ולמחר נמי שמעינן וכיון דגלי כו' כצ"ל. פי' כיון דילפינן דבאים בלילה שמעינן נמי דבאים למחר וכיון דגלי גבי עצרת דבאים בלילה ולמחר ה"ה בשאר מנחות ונסכים כמו שכתבו לקמן:

ד"ה כיון דמתאמר' כו'. פי' להבאים עם כו' כצ"ל:

ד"ה אלא דראש חודש כו' לאו עלויהו קאי כו'. פי' אלא על התמיד ואנסכים שיהיו תמימים ועיי' פרש"י בחומש:

בא"ד דלז' ימי פסח קאמר כו'. פי' משום דבתורה כתיב פרים בני בקר שנים ואיל אחד ע"כ מקרא זה לז' ימי פסח קאמר:

בא"ד והשתא ניחא כו'. פי' הא דלא פריך מפסח:

בא"ד ובספרי דורש גבי פסח כו' פי' מספרי נמי מוכח דע"כ יהיו לשום דרשא אתא:

בא"ד ומיהו הא דקאמר כו'. פי' מספרי אינו מוכח דיהיו אתא לשום דרשא דהא ע"כ הא דקאמר שומע אני כו' לאו משום דסמיך איהיו לעיכוב וכשאומר ת"ל תקריבו אשה אפי' א' ויהיו לא אתא לעיכוב' אלא לדרשא אחריתא דהא גבי עצרת דרש נמי הכי אע"ג דכתיב כמשפט וכמשפט אתא ודאי לעיכוב' כדמסיק הכא והדרא קושי' התוספת לדוכת' ודוק:

דף מה.

רש"י ד"ה לא אלים דת"כ כו' כצ"ל:

ד"ה מעכבי לאיל כו' ולאו אאלים כו' כצ"ל. פי' דהדדי מעכבין:

ד"ה לפי שנאמרה בתורה בר"ח הס"ד ואח"כ ד"ה שבעה כבשים כו' כצ"ל:

ד"ה אלו שבע שבטים והכי משמע וכן תעשה פר כי כו' הד"א וכצ"ל:

ד"ה וכי מדת פרים ואילים אחת כו' כצ"ל:

בא"ד שמוטב להביא כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה אלא פרים כו' פ"ק דיומא פר דע"א ואילו של אהרן גבי הא דקתני היה כו' כצ"ל:

ד"ה מילואים כו' למה אלא חוקת כו' כצ"ל:

ד"ה הואיל כו' וכלאים נמי כו' פירוש דכלאים אסרינן לגבי כהנים אע"ג דאישתרי לגבי עבודה מהאי טעמא דמצותו בכך:

בא"ד מיניה ולמאן דאמר אין שחיטה לעוף מן התורה פירשתי בחולין הס"ד וכצ"ל.
פירוש למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה לא היה מליקת העוף בכלל נבלה עיי' שם:
ד"ה בשבעה שבטים כו' בהוראתם ומפני שהלכו כו' כצ"ל:
ד"ה וכי מדת כו' וכי יש שם איפה כו'. פירוש שהרי אמרה תורה ג' עשרונים לפר:
בא"ד ואיפה לאיל להוציא ממנה שני עשרונים סלת כמו ששנינו כו' כצ"ל:
בא"ד שנתות היה בהין כו'. פירוש והיה מקריב שמן לפי הסלת לפר כמשפטו ולאיל כמשפטו ועיי' ברש"י יחזקאל:

דף מה:

רש"י ד"ה אין הטעם כו' קרבו כבשים דשלמים כו' כצ"ל:
ד"ה שכל האמור כו' קרבו במדבר הס"ד וכצ"ל:
ד"ה והאמור בת"כ כו' ואילים העולה כו' כצ"ל:
ד"ה דאמרינ' ואע"ג דשווין הס"ד:
ד"ה מדאשתני סדרן דבת"כ כתיב כו' כצ"ל:
בא"ד ובפנחס כתיב והקרבתם פרים שנים ואיל אחד ושבעה כבשים וגו' הס"ד וכצ"ל:
ד"ה גמר יהיו כו' כבשים יהיו עולה לי"י הס"ד ואח"כ ד"ה שמתנה לכהן לחם וכבשים דשלמים כו' כצ"ל:
ד"ה שכולו לכהן כו' למזבח הס"ד:
ד"ה קנאו השם ונתנו כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה קרבו כבשים כו'. פירש בקונטרס כו'. וברש"י שלפנינו ליתא לגירס' זו:
בא"ד מוכח דתגרי א"ה כו' כצ"ל:
בא"ד דהיינו טעמא דכתב כי תבוא כו' כצ"ל:
בא"ד ויש לחלק משום כו' כצ"ל:
ד"ה שבעת כבשים כו' והקרבתם עם הלחם כו' כצ"ל. ובד"ח נדפס בצדו נ"א ואינו מן הצורך:
ד"ה מדאישתני כו' מצריך אחד לאשמעינן כו' כצ"ל:
בא"ד ושני פרים ולא כתב ג' פרים וג' אילים ש"מ איבעי' קאמר והיינו כדרשה כו' כצ"ל.
פירוש ומ"ה קאמר מדאישתני סידרן:
ד"ה גמר יהיו כו' ותימא הוא הס"ד. פירוש דמאחר דמצינן למיגמר מתרווייהו למה לא גמרינן ונאמר דיהיו קאי אתרווייהו אלחם ואכבשים וזה מעכב את זה. ואפשר לומר

דמ"ה הוצרך לומר אח"כ ואב"ע בקרא גופא פליגי. ועיי' בס' קרבן אהרן על ת"כ דרנ"א ע"א:

ד"ה ובן ננס כו' במתניתין מ"מ יהיו מיהיו כו' כצ"ל:

בא"ד הדבר שקול מי מכריע כו' כצ"ל:

בא"ד אני אכריע כו'. פירוש מהתם משמע דבן ננס הכריע את ר"ע מטעמא דמתני' שכן מצינו מ' שנה כו'. וראיתי בדפוס חדש שמחליף הגירס' בדיבור זה שלא לצורך:

ד"ה דאמר ר"ה כו' וליתא התם ותו דהתם קאמר כו' כצ"ל וכ"ה בס"י. ופי' דלא מצינו דברי ר"א התם:

דף מו.

רש"י ד"ה מעיקרא קודם שחיטה הס"ד:

ד"ה נפרס לחמה כו' שהיא מנחה כתודה וכתיב בה הוא שאם נפרסה אחד מחלותיה כולן פסולות הס"ד וכצ"ל:

ד"ה תורם ממה כו' כל יוצא דתודה לאו כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה ואיזו היא זיקה כו' ולראב"ש נהי דאם אבד כו' כצ"ל. וכ"ה בס"י ומ"ו הב"ז גורס תיבת קשה דתוס' הקשו לראב"ש ולא ידעתי למה ולענ"ד דגירס' זו יותר ניחא דבלשון ניחותא כתבו דסוגי' זו אתיא כר' ולא כראב"ש ועיי' לקמן בתוס':

בא"ד הא איתא ליה פדיון כדפריך בפ"ק דפסחים כו' כצ"ל:

בא"ד מהן ומניפן והשאר כו' כצ"ל:

בא"ד דאיכא תנופה בכולהו ומשמע התם כו' כצ"ל. פירוש תנופה מחיים ועדיין לא מסיק דהתם לא אלימא תנופה שאינה ראויה אלא לשתי חלות מ"ה פודין כמו שכתבו לקמן:

בא"ד ונאכלין בחוץ וצ"ע הא דאיפליגי אביי כו' כצ"ל:

בא"ד קדוש ואינו גמור רבא אמר קדוש ואינו ניתר כו' כצ"ל:

[צאן קדשים: בא"ד] וא"כ מאי אבד הלחם כו'. פירוש השתא לא אתי סוגי' דהכא אפי' כר':

בא"ד דפשיטא דאינו חזו לזבח אחר מ"ש כו' כצ"ל:

בא"ד ותימא הוא כו'. פירוש למה פקעה קדושת תנור כיון דתפיס פדיונו ולא הוקבעו לאותן כבשים למה אינו חזו לזבח אחר:

בא"ד אליבא דאביי דלרבי אלעזר כו' כצ"ל:

בא"ד ולאו מטעמיה דהכא פליג עליה כו' כצ"ל. פי' דראב"ש לא פליג אר' מטעמיה אי תנור מקדש אי לא דעיקר פלוגתא דלר' שחיטה לחוד מקדש ולראב"ש שחיטה וזריקה דוקא:

בא"ד דאי תנופה עושה זיקה אבדו הכבשים אבד הלחם כו' כצ"ל:

בא"ד לראב"ש דמי ואית להם פדיון כו' כצ"ל:

בא"ד וערבה למ"ד דיש שיעור למים כו' כצ"ל:

בא"ד מודה הכא דתנופה קבעה כו' כצ"ל:

בא"ד כלומר וכ"ש שאסורין כו'. פי' דאינו קאמר לראב"ש דזריקה היא מקדשה וכיון שזרק שלא לשמן יהא הלחם מותר באכילה הא התם הוי התנופה חשיבא ומודה ר"א דתנופה קבעה אלא דפריך לראב"ש הלחם אסור:

בא"ד דהתם הוי תנופה וכדפרש"י כו' כצ"ל:

בא"ד דפריך להו קודם זריקה מיגו דחזו לקרבן כו' כצ"ל. פירוש לפרש"י משמע דוקא קודם זריקה מצי למפרק אבל לא לאחר זריקה קשה אמאי כיון שאינה ראויה אלא לשתי חלות לא אלימא האי תנופה ושחיטה וזריקה לאקבועי לכ"ע מ"ה כתבו מיגו דחזו לקרבן כו'. פירוש מ"ה פרש"י דפריך להו קודם זריקה דאי בעי מיניף דכבשי עצרת טעונין תנופה מחיים ולאחר שחיטה כדאמרן לקמן דס"א ע"ב והאי תנופה אלימא למיתפס פדיונן ומ"ו הב"ז מפרש דהאי ובקונטרס פי' קאי לתרץ התימא דלעיל ונכנס בדוחק שלא לצורך וכאשר כתבתי ברור ונכון הוא:

ד"ה נפרס לחמה כו'' בפ"ק די"ב ע"ב דלמ"ד זריקה כו' כצ"ל. פי' והכא משמע דכולן שווי' אבל דבריהם אינם מובנים לי דהא סוגיא דהכא אתי' כר"א דאמר אין זריקה מועלת ליוצא כמו שכתבו תוספת לקמן ומ"ה הלחם כולו פסול ומכ"ש בנפרסה ורבא קאמר אליבא דר"ע דזריקה מועלת ליוצא דמודה בחסרים דאין זריקה מועלת:

ד"ה משחטה ניטמא כו' ועוד דהוה ליה למיתני כו'. ודבריהם אינם מובנים לי כיון דקתני וידי נדרו יצא ע"כ הלחם פסול דקתני היינו אותו שיצא ולא כולו ותורם מן הטהור על הטמא ומ"ה יצא ותו לא צריך למיתני תורם מן הטהור כו':

בא"ד והא הכא קתני משחטה כו'. פי' מדקתני ביצא דידי נדרו לא יצא דמשמע דאין זריקה מועלת ליוצא ובנטמא קתני נמי דידי נדרו לא יצא והלחם כולו פסול אפי' על מה שבפנים ולא מהני ריצוי הציץ על מה שבפנים:

דף מו:

גמרא למה להו עיבור צורה כו' כצ"ל:

שם הקרבתם לבתר הכי כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה בעי תנופה כבשים אחרים בעו תנופה לדברי הכל כו' כצ"ל:
ד"ה מה איל נזיר כו' כצ"ל:
ד"ה לפיכך הואיל ואיל מקדשן כו' כצ"ל:
ד"ה אינו חוטא כו' כדפרשינן בפ"ג דמייתו כו' כצ"ל:
ד"ה שלנו הן כו' באין ורבן יוחנן כו' הד"א:
ד"ה גזרה משום דרבה כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה אבדו כבשים כו' ולא דמי לזו תודה כו'. וליכא למימר כדאמרינן טעמא לקמן ד"פ ע"א דלחם בגלל תודה ואין תודה בגלל לחם מ"ה אין מביא תודה אחרת הא אמרינן לעיל דט"ו ע"א דלחם נמי בגלל כבשים ואין כבשים בגלל לחם אלא היינו טעמא דלא דמי כיון דאמר זו תודה יצא ידי נדרו מ"ה אין מביא תודה אחרת אבל כבשים קרבנות ציבור:
ד"ה מה בכורים כו' ללחם דמעכב כבשים הס"ד. פי' דמבכורים ליכא למילף עיכובא אלא דיכולין לבא בפני עצמן אבל יהיו משמע בהוייה תהא לעיכובא ומ"ו הב"ז מפרש בע"א:

דף מז.

גמרא איכא בינייהו לאיפסולי ביוצא כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה לא קדש הלחם כו' ובת"כ יליף כו'. פי' אע"ג דכבשי עצרת גמרי מאיל נזיר דשחיטתן מקדש את הלחם רק מנ"ל לרבי שאם שחטן שלא לשמן דלא קדש הלחם דהא קי"ל כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשירי' וכפרש"י במסכת פסחים די"ג ע"ב מ"ה כתב רש"י דגמרי מתודה שאם שחט' שלא לשמן דלא קדש הלחם כמו בתודה:
ד"ה מאי בינייהו כו' וזריקה לא הוי לשמה (דמשתרייהו) [צאן קדשים: דתשתרייהו] כו' כצ"ל:
ד"ה לאיפסולי ביוצא כו' שני דברים כו' כצ"ל:
בא"ד בלא זה ולא נפיק כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה עד שישחוט כו' ויש לחלק כו'. ועיי' בפסחים די"ג ע"ב בתוס' ד"ה כל העומד כו' דמתרצו קושי' זו בע"א:
בא"ד בעי למימר ויהא ראוי כו'. פי' הא דקאמר ראב"ש ויזרוק דמו לשמן היינו שיהא ראוי לזריקה:
ד"ה ואת האיל כו' לשלמי נזיר כו' כצ"ל:

בא"ד ואע"ג דהוה ליה הימנו וד"א כו'. פי' דתודה ילפינן מנזיר לעשרת קבין ירושלמי ושתי הלחם ילפי' מתודה דשחיטה מקדשם דהיינו דבר אחר ואי הוי מלמד תודה על שתי הלחם אותו דבר עצמו שהוא למד מנזיר היה למד מן הלמד:

בא"ד דא"כ מאי איצטריך קרא בתודה כו'. ויש רוצים לפרש דלפרש"י מתיישב זה דבעי' בתודה שיהא הזביחה לשמה דוקא ומיהו התוס' ס"ל דלשמ' לא בעי קרא כו' עכ"ד כ"כ מ"ו הב"ז ונכנס בדוחק ליישב קושית התו' ותמי' לי על דבריהם ועל מ"ו הב"ז שנעלם מהם הת"כ דמתרי דרשות ילפי' התם דמקרבנו על זבח דקרא יתיר' הוא דכבר נאמר והקריב על זבח התודה חלות וגו' ילפינן קרבנו שהוא הלחם תלוי קדושתו בשחיטת הזבח ומדכתי' תודת ולא כתיב על זבח שלמיו ילפי' שתהא זביחתה לשם תודה לשמה דוקא ומ"ה מדייק רש"י בלשני' זבח תודה מגיד כו' ועיי' בקרבן אהרן פ' צו דכ"ד ע"ג ולפי זה קושי' התוס' קרבנו ל"ל:

בא"ד כיון דגלי קרא בנזיר כו'. פי' השתא דגלי קרא בתודה דשחיטה מקדשה ילפי' שפיר מנזיר (דכל) [צאן קדשים: דבכל] עשיות הקידוש תלוי כיון דגלי:

ד"ה במה יעשה כו' ודריש לכל עשיות כו'. פי' אי לא הוה דרש לכל עשיות הוה ילפי' שחיטה מזבח שלמי' שינוי בעלים באא"ע ומיעשה הוי ילפינן שיעשה כל עשיותיו לשם סל המצות אבל השתא דדריש יעשה לכל עשיות לשינוי בעלים א"כ דראב"ש מנ"ל:

בא"ד מנא ליה שאר עבודות בשינוי בעלים וצ"ע הס"ד וכצ"ל. פי' בשלמא זביחה שמעינ' תרתי כמו לר"א ב"ש אבל שאר עבודות מנ"ל כיון דר' לא דרש מיעשה כל עשיותיו ואפשר לומר דר' דרש שאר עבודו' מלה' כל לה' כדאמרי' התם:

ד"ה בקונטרס גורס כו' כי אין תנופה אלא קדושת תנור כו' כצ"ל:

בא"ד אבל הכא דאינה תנופה להכי לא כו' כצ"ל. פירוש דהתם לא הוה תנופה חשיב' שאינה ראויה אלא לב' חלות כמו שכתבו תוספת לעיל בד"ה ואיזו היא כו':

בא"ד צ"ע דתחלה פי' לאביי דכ"ש שאינו ניתר ולפירושו לאביי קדיש טפי דאלים מלמיתפס ויתכן יותר כו' כצ"ל. וכן הגירסא בכל הספרים ופירושו דתחל' פרש"י בד"ה מאי בינייהו כיון דאמר אביי אינו גמור כ"ש דאינו ניתר משמע דלאביי קדיש טפי ואינו מיתפס פדיונו ואחר כך גורס רש"י לאביי תפוס פדיונו דלא חלה עליו קדושת הגוף ושייר ליה פדיון. ומ"ו הב"ז גורס הגירסא שלפנינו ונכנס בדוחק ליישבו ואינו מן הצורך וכאשר כתבתי ברור ונכון הוא:

בא"ד במקומות אחרים ודייקינן לאשכוחי' כו' כצ"ל. פי' דבאמת איכא בין אביי לרבא במקומות אחרים אי תפוס אי לא תפוס רק דש"ס מדקדק לאשכוחי הכא בין רבי לראב"ש:

דף מז:

רש"י ד"ה מאי כלומר כו' פיגול קבעה ליה כו' כצ"ל:
בא"ד כבשר כשאר כו' כצ"ל:
ד"ה או דילמא לחומרא להיות לחם פיגול אמרי' לקולא לענין כו' כצ"ל:
בא"ד נאכל ככבשים לא אמרי' הס"ד וכצ"ל:
ד"ה וממאי כו' זריקה פליגי כו' הד"א:
בא"ד הוגנת לכולי עלמא כו' כצ"ל:
בא"ד דהתם גופיה דזבח היא אבל בלחם מודה ר"ע כו' כצ"ל:
בא"ד לא משתרי לחם ככבשים והס"ד ואח"כ ד"ה ור"ע סבר כו' כצ"ל:
בא"ד משתרי לחם ככבשים כו' וכצ"ל:
בא"ד שלא לשמן לא כדלעיל אליבא דרבי ואכתי איכא למיפרך הס"ד וכצ"ל. פי' דלרבי אפי' הלחם קדוש אינו ניתר באכיל' ואכתי איכא למיפרך אליבא דמאן מיבעי' ואח"כ ד"ה זריקת פיגול כו' וראיתי דפוס חדש דמשני הגירס' שלא לצורך:
ד"ה באימורי קדשים קלים דממון בעלים הוא כו' כצ"ל:
בא"ד קדשי ה' אבל זריקת פיגול כו' כצ"ל:
ד"ה ואינה יוצאה כו' כבשר קדשי כו' כצ"ל:
ד"ה מה שיזרוק כו' לשמן לא חזי כדאמרי' כו' כצ"ל:
בא"ד זה את זה הס"ד ואח"כ ד"ה וכשר שלא לשמו דפסח בשאר ימות השנה כשר לשלמים כדאמרי' בפרק כו' כצ"ל:
בא"ד בין הערבים וכשר לשלמים הס"ד והד"א:
ד"ה ונדחה כו' לאחר אבידת כו' כצ"ל:
ד"ה והרי תודה כו' יאכל וידי נדרו כו' כצ"ל:
ד"ה תודה כו' שלמים כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה תנן כו' תימא דלא מייתי רישא כו'. ויש ליישב דמריש' הוה אמרי' כי אמר ר"א אין זריקה מועל' ליוצא לאפוקי מידי מעילה דס"ל דזריקה כתיקנה מפקא מידי מעילה זריקה שלא כתיקנה לא מפקא מידי מעילה מ"ה סבירא לי' דמועלין בו אבל לחומרא לא והכי עביד צריכותא התם במס' מעילה ד"ו ע"ב והכא ס"ל אפי' לחומרא דזריקה שלא

כתקנ' לא מייתי לידי פיגול ולא מצי אמר ר"א לטעמיה מ"ה מייתי סיפא דאפי' לקולא ס"ל דאין זריקה מועלת ליוצא ואין מועלין בו והוי שפיר לטעמי' כנ"ל ברור:

ד"ה ובדהדר עיילינהו כו' אבל אאימורין כי לא הדר כו' כצ"ל. ותיבת אפי' יש למוחקו דבהדר עיילינהו אימורי' כ"ע ל"פ וכן מוכח שם בפ' כ"ה:

ד"ה ואינה מוציאה כו' פרק קמא כו' כצ"ל:

בא"ד משמע דכי נשחטה בהיתר כו'. ותמי' לי על דבריהם דהא בהדיא קתני התם שנשחטה חוץ לזמנה ושקבלו פסולי' וזרקו את דמה ומשמע דאו או קתני כפרש"י שם בהדיא ד"ב במתני' ע"ש ומשמע אפי' נשחטה בהיתר אפי' זריקה היה בפסול מיקרי לא היתה לו שעת היתר לכהני' וצ"ע:

בא"ד ולאו קושיא היא הס"ד. נ"ל דתוס' אזלו לשיטת' דמפרשי דברי רב גידל שם ד"ג ע"ב דלא כרש"י וכתבו דשחיטה היתה בפיגול וזרק סתם אע"ג דמהני זריקה לאקבועי בפיגול דדרשי' כהרצאת כשר כו' לא מהני להוציא מידי מעילה ע"ש:

ד"ה מהו שיזרוק כו' שלא לשמן. פי' דאי תנופה כו' כצ"ל וכ"ה בס"י ומ"ו הב"ז גורס לר' ירמי' ולא ניחא לי חדא דר"י גופא בעי הך איבעי' ומאי לדברי ר"י ועוד דר"י קאמר לעיל בדרך אם תמצא לומר ולא להלכה פסוקה:

ד"ה והרי פסח קודם חצות מצי כו' כצ"ל:

ד"ה והרי תודה כו' דליתא לי' סוגיא דלעיל כו'. פי' דלעיל דט"ו ע"א אמרי' דתודה לא איקרי לחם ולשמ' כשרה אפי' נפסל הלחם וה"ה אבד:

בא"ד דשלא לשמן בעי למיזרק וכי זריק כו' כצ"ל:

בא"ד והמקשה הי' יכול להקשות כו'. פי' דע"כ לשמה פסולה:

בא"ד דשחיטה עושה זיקה איפסל כו' כצ"ל:

בא"ד הוה לי' למימר כו' פי' אף ע"ג דהמקשה לית לי' סוגיא דלעיל מ"מ התרצן לשני כסוגיא דלעיל:

בא"ד אבל לשם תודה כו' כצ"ל:

בא"ד ואפי' למ"ד שפסח דלא כו' כצ"ל. פי' ואם שחטו סתם לשם שלמים קשחיט ה"נ גבי תודה נימא כיון דנפרס לחמה לשם שלמים קאי ולמה יפסול לשם תודה מ"ה כתבו דהכא שאני דכבר שחטה לשם תודה:

ד"ה מושך שתים כו' שיניף הד' ונראה כו' כצ"ל:

בא"ד שלא יניף הד' בבת כו' כצ"ל:

דף מח.

רש"י ד"ה ואי דפריק כו' לעזרה הס"ד:
ד"ה הכל מודים כו' דלא פריש כו' כצ"ל:
ד"ה אביי חטאת כו' כצ"ל:
בא"ד למזבח הס"ד ואח"כ ד"ה ונתנו כו' המערכה הס"ד:
ד"ה חביות של תרומה שנשברה בגת העליונה כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה כיון דכתיב כו' תודה נמי כתיב לפני ה' כו'. פירוש בשלמים ותודה בכלל שלמים וכפרש"י לקמן דפ"א ע"א:
ד"ה לעולם כרבי כו' דלא חזו כולהו כו' כצ"ל:
ד"ה הא דלא כר' כו' שמקדשת הכל אלא דלא גמור קדושה כו' כצ"ל:
ד"ה חטא בחטאת כו' דומי' דחטאת דעובר כו' כצ"ל:
בא"ד וי"ל דמשום גזירה הוי כו'. פירוש דגזרינן שדם התמצית יהי' רבה על דם הנפש ויבטל לדם הנפש ולא יהיה לו זכיה בדם הנפש:
ד"ה או ששחטן כו' דאפילו לשמן כשירים כו'. פי' דזריקה דלא כרש"י:
בא"ד דבי לוי דבסמוך כו' כצ"ל:
ד"ה חטא בשבת כו' ואין לדמות כו'. וודאי לא דמי דהתם גבי רדיות הפת ליכא איסורא אלא מדרבנן שחכמה היא ואינה מלאכה כדאמרינן בר"ה דכ"ט מ"ה התירו אבל תמיה לי דלא מצינו שהתירו רק בעיא היא במסכת שבת ולא איפשטא ע"ש ד"ג ע"ב:

דף מח:

רש"י ד"ה תרד ותיטמא כו' חזו ליה בימי כו' כצ"ל:
ד"ה אף יטמא אלמא אמרינן כו' בחולין הס"ד וכצ"ל:
ד"ה כי אתי ר"מ כו' המורה שמעתי ומפי כו' כצ"ל:
ד"ה דמקיש לחטאת דכתיבי כו' כצ"ל:
ד"ה ושאר שלמי נזיר אדלעיל מיניה קאי אקרבנות כו' כצ"ל:
בא"ד דשלמי נזיר איל כתיב כו' כצ"ל:
ד"ה כשירים כו' מר ושלמיו לרבות כו' כצ"ל:
ד"ה עולות נזיר כו' כבש הס"ד וכצ"ל:
תוס' ד"ה כבשי עצרת כו' דלא פסיק ליה לאפוקי שלמים כו'. פי' דאי הוי תני כבשי עצרת וכבשי עצרת שלמים נינהו ה"א דבשאר שלמים נמי ששחטן שלא לשמן פסולין:
בא"ד ולא התירו כדאמר רב בפרק כו' כצ"ל:

בא"ד דא"כ ליחשיב נמי רב כבשים כו' כצ"ל. פי' דרב חשיב מנחת העומר ואשם נזיר ואשם מצורע דשלא לשמן פסולים מהאי טעמא דבאו להכשיר ולא הכשירו ואי בכבשי עצרת נמי מהאי טעמא פסולים ליחשוב נמי כבשי עצרת:

בא"ד מתיר כיון דקודם כו' כצ"ל:

בא"ד ומחוסר זמן בכלל כו'. פי' ולכך נקט שלא כמצוותן לכלול נמי שלא בזמנו ומחוסר זמן. אבל לפ"ז קושית התוספת במקומה עומדת ליפרוך מההיא דלעיל דקתני או ששחטן בין לפני זמנן בין לאחר זמנן הדם יזרק והבשר יאכל ותוספת כתבו לעיל דאפי' לשמן כשירים וצ"ע:

ד"ה איתיביה אשם כו' לא דמי כלל להכא דהתם כו' כצ"ל:

בא"ד פירוש שלא לשמן כשירים כו'. פי' הא דקתני שחטן בחוץ חייב מיירי שלא לשמן דכשירים וחזו לפנים והא דקתני פטורים מיירי לשמן דלא חזו בפנים לפ"ז יתורץ קושית התוספת הא דקתני התם כשירים מיירי בשלא לשמו ומ"ה כשר דראוי לפנים הוא:

בא"ד ומאי משני מהא כו' פי' לר"ה קושית תוספת במקומה עומדת ברייתא אהדדי:

בא"ד כדמשני רב הונא כו' כצ"ל. פי' הא דקתני התם כשירים מיירי בהפריש שתי אשמות לאחריות וסופו לרעיי' קאי וחזו בפני' ומ"ה כשירים מ"ה כתבו מאי לא עלו כיון דמצותו בכך:

בא"ד ותו אמאי איצטרך כו' וקאי אתירוץ קמא:

ד"ה אשם נזיר כו' אלא קרבנו' יחיד כו'. והא דכתבו תוס' לעיל בד"ה כבשי עצרת כו' והא דלא ממעטינן להו מאותה כו' הא כבשי עצרת נמי שלמי צבור הם ולא ממעטינן מאותה אלא קרבנות יחיד באמת הוה מצי לשנוי' הכי אלא דעדיפא משני דאיתקיש לחטאת:

בא"ד לא בעי למיפרך מגופא כו'. פי' ואי האי תנא דבי לוי הוא אמאי פסולי' לגמור משלמי' כמו שלמי נזיר מ"ה כתבו דהוי מצי למידחי לי' תנא אחרינא הוא וטעמא דאשם כיון דלא חזי לנדבה:

דף מט.

גמרא אלא בקטורת הסמים כו' נ"א של בין הערבי':

שם ולא המוספים מעכבי' זה את זה כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה שנקמצו כו' מחמת כו' כצ"ל:

בא"ד מחבת צפה ומעשיה כו' כצ"ל:

ד"ה וכולהו היתה כו' כל המנה שלם הס"ד וכצ"ל:

ד"ה אלא בקטורת הסמים של מנה שלימה ובין כו' כצ"ל:

ד"ה תמידי' דלמחר כו' מחר הס"ד:
תוס' ד"ה עקירה בטעות כו' משום שלמי נדבה כו'. פי' הא דתני בתוספתא עלו לשם כבשים היינו לשם כבשי שלמי נדבה ולא לשם כבשי עצרת דעקירה בטעות הוי עקירה:
ד"ה וקא מחשב בה כו' כצ"ל:
ד"ה מתיב רבי זירא כו' לא כרבה ולא כר"א כו' כצ"ל. דלרבה פשיטא דלא פריך כדמשני הכא וע"ש דתלתא אמוראי מתרצו דברי ר"ש ולכולהו לא פריך מידי:
ד"ה תדיר מקודש לשון ראשון פי' הקונ' כו' כצ"ל:
בא"ד והא לא מקודש כו'. פי' דמוספי' זמנם עכשיו ותמידי' בין הערבים:
בא"ד בין הערבים הס"ד ואח"כ ד"ה תלמוד לומר כו' דאע"ג דתדיר כו'. פי' חביתי' נמי בכל יום:
בא"ד דקדמי למנחות דתנן כו' כצ"ל. דחביתי' קדמי למוספי' כדאיתא ביומא אביי הוה מסדר כו':
בא"ד לא מייתי מתני' דהתם דלענין כו' כצ"ל. פי' דמתני' דהתם תני בפי' דתמידי' קודמין למוספין:
בא"ד תנן הביא גזילו עד שלא הביא אשמו יצא כו' כצ"ל:
בא"ד דדרש' ממלבד איפכא דעולת הבקר קדמה לכך נראה כו' כצ"ל:
בא"ד ועשיות בתר מלבד כתיב כדכתיב כו' כצ"ל. וכאן קצרו דבריהם ועיי' בפ' כ"ה וביומא דל"ד ותבין דבריהם:
בא"ד ואי מיפסל בכך ניחא כו' כצ"ל. פי' דקרא אתי לאשמעינן לעיכובא דמפסל בהכי אבל (בסמך) [צאן קדשים: בסמוך] משמע דאינו אלא למצוה ולא לעיכובא וא"כ קרא ל"ל ומ"ו הב"ז גורס נ"א ואינו מן הצורך:
בא"ד דהיא גופא שמעינן מהעולה כו' כצ"ל:
בא"ד לכל מעשיה תלמוד כו' כצ"ל:
בא"ד אפי' בהקטרה כו' כצ"ל:
בא"ד אי נמי אי לאו קרא כו'. פי' אי לאו קרא ופר שני בן בקר תקח לחטאת הוי ילפינן מועשה את האחד חטאת דדם חטאת דוקא קודם לעולה אבל בהקטרה יקטיר מאי דבעי ברישא מ"ה כתיב ופר שני וגו' דבהקטרה עולה קודם ומ"ו הב"ז נכנס בדרך אחר והוא דוחק ובד"ח נדפס בצדו נ"א ואינו מן הצורך:
בא"ד בעיצומו של יום דמיני' כו' כצ"ל:
בא"ד בהגוזל קמא כו'. פי' ותעשה בבקר הוה מוקמינן לעבודת הדם:
בא"ד לישתוק ממלבד כו'. פי' לא נכתב העולה ולא מלבד לא ה"א ולא וא"ו:

בא"ד בכך ניחא שפיר כו' כצ"ל:
בא"ד אקדמינהו קודם תמיד כו'. פי' שלא היה שוחטי' את התמיד עד שהיה שומעין קול השער הגדול שנפתח כדתנן במס' תמיד:
בא"ד דפשטא דמילתא כו'. פירוש שלא תאמר דהתם מיירי שנסגרו דלתות ההיכל אחר שנשחט התמיד וכ"כ בחידושי תוס' מס' יומא מ"ה כתבו דפשטא דמילתא כו':
בא"ד לבית הפסול ופרש"י והוה ליה כו' כצ"ל. פי' מזה מוכח דנתערבו מחיים:
בא"ד דומה נמי דכמותר הפסח דמי לכך כו' כצ"ל. פי' דרבנן פליגי אר"ש דס"ל דאם חבורת כהנים יאכלו:
בא"ד אבל אי מתעשו נפיק כו'. פי' דילפינן תמיד של ערב מתעשו דכתיב בתמיד של שחר דאפי' עשיות דם מעכבי:
בא"ד כדדרשינן לעיל והא דמוקי לה בחטאת העוף כו' כצ"ל. פי' לוקמ' בשאר מחוסרי כפרה ואפ"ה מתעכב' אחר תמיד של בין הערבים דהקטר' אימורים כל הלילה ועיקר עיכוב' בהקטרה כתיב:
בא"ד משמע שהקריב כולו כו' פירוש שכבר זרק:
בא"ד אפי' הקטיר ועשה הכל כו' כצ"ל:

דף מט:

גמרא דאית להו ולקדם כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה אלא פשיטא כו' למוספין הס"ד ואח"כ ד"ה המבוקרים כו' יום שני הס"ד ואח"כ ד"ה כדי לשבת כו' ליום הס"ד ואח"כ ד"ה תמידין כו' טלאים בעינ' ותהוי ששה לתמידין ושש עשרה למוספין הס"ד ואח"כ ד"ה ושמע מיניה כו' כצ"ל:
ד"ה דפניא כו' וששה הס"ד:

דף נ.

רש"י ד"ה סימנא בעלמא כו' דביום חינוך הוו בה ששה מבוקרים כו' כצ"ל. פי' מלבד השנים שהי' צריך ביום החינוך דהוו שמונה וכפרש"י במס' עירובין די"ג ע"ב:
בא"ד נשארו שם שנים מן הראשוני' כו' כצ"ל:
בא"ד בראשון יהיו ראוין לחמשה ושנים של שני יהין ראוין לששה ושנים של שלישי יהיו ראוין לשבעה וכן כולם כו' כצ"ל:
ד"ה אבל נתחנך המזבח כו' כמנחת הבקר כו' ותני' בספרי כו' כצ"ל:

בא"ד ואת הכבש וגו' מגיד שאם לא הקריב של שחרית יקריב של בין הערבי' הס"ד וכצ"ל. אע"ג דבפרש' חינוך נמי כתיב ואת הכבש השני תעשה בין הערבי' וגו' ואפ"ה ס"ל דלא קרב אא"כ קרב של שחרית וקושי' זו מקשי' העולם וכ"כ מ"ו הב"ז ונ"ל דבפ' חינוך צריכא דילפינן מיני' במס' יומא דל"ד ע"א דמה מנחת הבוקר קטור' קודמת לנסכים ה"ה מנחת הערב וכיון דגלי קרא בחינוך ה"ה לדורות ובפ' פנחס מיותר ע"כ להאי דרשא ומ"ו הב"ז נכנס בדוחק ליישב קושי' זו גם התי"ט וכאשר כתבתי ברור ונכון:

ד"ה דלא שכיח כתמיד דתמיד כו' כצ"ל:

ד"ה ולא מזבח כו' הערבים הס"ד ואח"כ ד"ה דכתיב בבקר בבקר בהטיבו כו' כצ"ל:

ד"ה הא קדושי כו' ימים רבים כו' כצ"ל:

בא"ד ולא לשום פסול הס"ד וכצ"ל:

ד"ה כדקתני סיפא כו' ומנורה כו' הערבים דהיינו הדלקה כו' כצ"ל:

בא"ד דידיה קידוש וחינוך דשולחן בשבת הס"ד וכצ"ל:

ד"ה והוראות שעה כו' היה בא כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה אית דגרסי כו' אחר השבת כו'. פי' וה"פ אם היו ב' ימים ר"ה ביום הראשון וביום השני ביום השלישי קודם ר"ה יבקרו התמיד שהוא ארבע ימים קודם שחיטתו של שבת וביום הד' יבקרו התמיד שהוא ד' ימים קודם שחיטתו של יום ראשון של ר"ה וביום ה' יבקרו התמיד שהוא ד' ימים קודם שחיטתו של יום ב' דר"ה ופריך הא איכא צפרא דתלתא בשבת' שגם הוא טעון ביקור ד' ימים קודם שחיטתו וא"כ היאך יפחתו מז':

בא"ד שבאמצע היום כו'. פי' קודם שהקריב תמיד של בין הערבים וכפרש"י:

ד"ה דיקא נמי כו' למיטעי דהתם הס"ד פי' דהתם ע"כ משמע לצורך ולא לסימנא בעלמא:

ד"ה שאין מחנכי' לפי' הקונ' משמע דטעמא דר"ש קאמר כו' כצ"ל. דגירסא שלפנינו ליתא ברש"י אבל גירסא זו ניחא וה"פ כיון דאמר ר"ש דאם לא הקטירו בבקר יקטירו בין הערבים כל המנה שלימה וע"ז קאמר שאין מחנכי' כו'. ופרש"י אלא בקטורת הסמי' של מנה שלימה ובין הערבי' ע"כ טעמא דר"ש קאמר דמ"ה ס"ל לר"ש דכולה היתה קריבה והאי ומ"מ פריך שפיר כו' מדברי תוס' הם ודוק:

בא"ד דההוא הוה טעמא כו'. פי' דקטרת:

בא"ד אדרבנן אלמא כו' כצ"ל:

ד"ה במה ד"א כו' דמתני' הס"ד ואח"כ ד"ה אבל כו' כצ"ל:

ד"ה דלא שכיח כו' דעולה נמי מעתרא הס"ד ותוספת לא ס"ל פרש"י דהתם דמפרש עולה שכיח ומסתברא דכי כתיב עושר אדלא שכיח אקטור' עכ"ל ולפי' התוספ' צריך לפרש סוגיא דהתם הכי דפריך א"ה אפי' עולה נמי ה"ל להפיס חדשים לעולה וע"ז

משני כיון דשכיח לית לן בה דיוכל החדש להתעשר להתנדב עולה ולהביא אבל קטורת אין יכולין להתנדב אלא אותה של צבור וכן מצאתי בתוס' ישיני שם ומ"ו הב"ז מפרש בע"א דתוספת כרש"י ס"ל ונכנס בדוחק ואינו מן הצורך ומה שהקשה מ"ו הב"ז על זה דא"כ לקטורת נמי לא ה"ל להפיס בחדשים כיון דכ"א וא' יוכל להתעשר ע"י עולה עכ"ל לאו קושיא היא דעולה עכ"פ צריכה להביא בנדבה משלו ובקטורת מתעשר משל צבור בחנם מ"ה הפיסו בחדשים דיתעשרו ג"כ משל צבור כנ"ל ברור:

דף נ:

גמרא עשרון שלם מביתו וחוצהו כו' כצ"ל:

שם דבעידנא דפלגינהו כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה לא היו באין כו' של שלימה מחצה מתוך שלם כו' כצ"ל:

ד"ה מחצה ראשון שנשאר מכהן ראשון ומחצה שני שנשאר מכהן שני הס"ד וכצ"ל:

ד"ה חזי להקרבה כי אפרשי' כו' כצ"ל:

ד"ה לישנא אחרינא רבה גדולה כו' כצ"ל:

בא"ד אופה ואיכא נא טיגון ונאה דגדול' היא הס"ד וכצ"ל:

ד"ה לישנא אחרינא רכה שירככנה בשמן הרבה וזהו נויה כו' כצ"ל:

ד"ה בפנים בעזרה דתנור של כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה תלמוד לומר כו' ככל אשר כו' כצ"ל:

בא"ד אבל יחיד כעין צבור מביא כו'. פי' על מזבח הפנימי דיעשו משמע לשון רבים:

בא"ד כיון דמייתי חובה אי מייתו נדבה יעשו כמו בחובה כו' כצ"ל. פי' וה"ק ככל אשר צויתיך בחובה יעשו נדבה ובד"ח נדפס נ"א ואינו מן הצורך:

בא"ד ועוד נראה דלא מהדר כו' כצ"ל:

בא"ד אמאי דלא כתיב קודם כו'. פי' דהיינו על מזבח החיצון מביאו ומ"ו הב"ז מפרש בע"א דקאי על תימא דלעיל והוא דוחק:

ד"ה ומחצה אבד כו' מחצה משלם למצוה הוא כו' כצ"ל. ועיין לעיל ד"ח ע"א:

בא"ד במס' שקלים אבודי' ממש מה בין זה כו' כצ"ל. ועיין במס' שקלים ד"י ע"ב:

בא"ד משום הכי קרי ליה אבד הס"ד. פי' משום דלא חזו ליקרב ועיין לעיל בתוס' דמ"ז ע"א ד"ה איזו כו':

ד"ה אפילו פיגול כו' מדהתם איכא עיבור צורה הכי נמי כו' כצ"ל. פי' דבנותר כבר עובר צורתו אף פיגול צריך שתעובר צורתו:

ד"ה תעשה כו' שבת וטומאה וגבי פסח דרשינן מבמועדו כו' כצ"ל:

בא"**ד** ולא דמי לפסח הס"ד. פירוש כיון דטומאה הותרה בצבור מ"ה צריכא לגבי פסח תרי קראי דאי הוה כתיב חד קרא הוה מוקמינא אמיסתבר אטומאה ועיין במס' פסחים דף ע"ו ע"א ד"ה מה מועדו כו':

דף נא.

גמרא ר"ש היא ובדינא מאן כו' כצ"ל:

רש"**י** ד"ה רבא אמר כו' שרת היא הס"ד ואח"כ ד"ה איפסל ליה בלינה דאפי' מנחו' משקדש' כו' כצ"ל:

ד"**ה** דחביתין כו' עם הזבח הס"ד וכצ"ל:

ד"**ה** ר' ישמעאל כו' בחביתין הס"ד:

ד"**ה** ריבה כאן כדאמרי' לעיל כו' הד"א:

ד"**ה** והדר תני כו' והוי מצי למיפרך כו' כצ"ל:

ד"**ה** מאן תני כו'. ראיתי דברי רש"י אינם מסודרים כסדר ועירבוב דברים יש כאן ובכן באתי לסדרן דיבור דיבור על אופניו: ד"ה מאן תני בשמן כו' כאן שמן כו' וילפינן לטעמי' מדינ' דריבה כאן שמן ולרבי שמעון ליכא למיפרך ממנחת נדבה משום דהאי להוסיף ונדבה לקבוע והא דלא סיימ' ברישא משום דרבי ישמעאל אפסקי' ממאי דאמר להוסיף הוא הס"ד וכצ"ל. ואח"כ ד"ה ובדיני דמנחת נדבה מאן קמהדר הס"ד ואח"כ ד"ה רבי ישמעאל הוא ונפקא ליה שפיר מדינא דלרבי ישמעאל איכא למיפרך שפיר ממנחת נדבה דהא לדידי' תרוייהו לקבוע ולא להוסיף ואיצטרך קרא הס"ד וכצ"ל. ואח"כ ד"ה כולה רישא ר' ישמעאל אמר והכי קאמר רישא בשמן להוסיף לה שמן ור"י קאמר ליה והס"ד וכצ"ל. ואח"כ ד"ה דאי לקבוע כו' מנחות הס"ד ואח"כ ד"ה לא צריך כו' מחבת הס"ד. ואח"כ ד"ה תהא כמנחת כו' כלי הס"ד. ואח"כ ד"ה הדר אמר ר"י כו' נאמר כאן שמן כו' הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה ודן דינא כו' יג"ל מיג"ל כו' ואצרכא קרא סלת מנחה תמיד ואתי ר"ש למימר ודאי להוסיף הוא ולא לקבוע ואינו יודע כמה יוסיף הס"ד וכצ"ל. ואח"כ ד"ה ועד שלא יאמר כו' הדר אמר קרא נמי לא צריך דמדינא נפקא הס"ד וכצ"ל. ואח"כ ד"ה הדר אמר תהא כמנחת פרים ואילים דאע"ג דלהוסיף הוא לא הויין אלא שני לוגין לעשרון ואצרכא קרא הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה הדר אמר ר"ש דלא צריך קרא כיון דמוקמת להוסיף והאי דפרכת תיהוי כמנחת פרים כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה הרי היא לך כו' תימא דלמד מן הלמד כו'. פי' דמנחת תמיד ילפינן מתמיד גופא וחביתי כ"ג ממנחת תמיד. ולענ"ד לאו קושיא היא כלל דלקמן דע"ב ע"א ובמס'

פסחים דע"ז ע"א מסקינן דכל קרבנות צבור והקרב עמהם האמורים בפרש' פנחס ילפינן מדכתיב וידבר משה וגו' הכתוב קבע מועד א' לכולן לפ"ז לא הוה למד מן הלמד וכ"כ תוספת במסכת פסחים דס"ו ע"א דתנאי היא:

ד"ה אפי לה כו' וי"ל דבהקטר' פשיטא להו או מתעשה כו' כצ"ל:

בא"ד לא כתיב תנור בקרא כו'. פי' לפ"ז אין התנור מקדשן שלא בזמנן:

בא"ד מאתמול הוה זמנן כו'. פי' והוי התנור מקדשן ואיפסלו בלינה:

בא"ד וכי האי גוונא אמרינן בסוף פרק שתי לחם כו' כצ"ל. ועיי' בד"ק ע"א וצ"ע דה"נ איכא לשנויי כיון דלא דחי שבת מאתמול נמי הוי זמנן ואיפסלי כמ"ש לעיל:

בא"ד שתי לחם והא דאמרינן התם בחול אשכחינוהו דקא אפי ליה אמר להו כו' כצ"ל ועיי' לקמן דצ"ה ע"ב:

בא"ד יקדש בכלי איפסל בלינה לפי דבריהם כו' כצ"ל. אע"ג דאין כ"ש מקדשין אלא בזמנן וזה אין זמנו בע"ש מ"ה כתבו לפי דבריהם היה אומר:

דף נא:

רש"י ד"ה הכהן המשיח תחתיו אחד מבניו כו' כצ"ל:

ד"ה אם כן דכולי ליורשים אתי כו' כצ"ל:

ד"ה שבעה דברי' כו' רבי שמעין שבעה דברים כו' הד"א:

ד"ה דקא מדחקא כו' פוחתין השקלים כו' כצ"ל:

ד"ה חטאת היא כו' לכהנים הס"ד ואח"כ ד"ה למכתן אפר מרפא מכה הס"ד ושייך לדף נ"ב:

תוס' ד"ה והכהן המשיח כו' תימא מהכא דרשינן כו' כצ"ל:

בא"ד טעון משיחה וי"ל דהתם דריש מדכתיב המשיח והיינו הא נמי דמצריך ההיא קרא לקמן כו' כצ"ל. פי' הא דמצריך ההוא קרא לקמן לכהנים גדולים דווקא שיקריבו לא קשה מההיא דכריתות ותיבת בתמורה ט"ס הוא דלא מצינו בתמורה ההיא דרשא:

ד"ה וי"ו לא דריש על ענין ראשון בפ' הקומץ רבה דריש וכן כו' כצ"ל. ועיי' לעיל די"ט ע"א:

בא"ד ומוי"ו הוא דרשינן כו'. פי' מוי"ו דומן הצאן:

בא"ד דאיכא מן מוכח כו'. פי' כיון דכתיב מן הבהמה מן הבקר ולגבי צאן כתיב ומן הצאן ע"כ וי"ו לדרשה אתי:

ד"ה אף כאן לא תעשה כו' וקצת קשה אמאי לא כו'. ולענ"ד לאו קושי' הוא דהתם הוה לאו הבא מכלל עשה ועשה היא שתעשה נדבה ואיצטריך לאמר ללאו אבל הכא עשה גופ' להקטיר ולא לאכול וכ"כ תוספות התם עיי' שם:

דף נב.

רש"י ד"ה קמיית' כו' הלשכה הס"ד ואח"כ ד"ה דלית' בהו כפרה מנחת כהן כו' כצ"ל:
בא"ד בגוה אבל פר כו' כצ"ל:
ד"ה לרבות כו' הלשכה כתמיד כו' כצ"ל:
ד"ה הא נמי דאהרן כו' אמרתי דנפקא כו' כצ"ל:
בא"ד אינה בטלה ודאי לא קתני הס"ד וכצ"ל. פי' דלא תקשי השתא מסלת ויין דזמנין דקרב תמיד בלא נסכים מ"ה פרש"י דהשתא מודה רבא דאי לא הוה נסכים לא קתני וק"ל ומ"ו גורס דאי קתני ולא ניחא לי גירסא זו ואינו מן הצורך להאריך:
תוס' ד"ה ואין מועלין כו' דאפר הקדש כו' כצ"ל:
בא"ד בתרומת הדשן התם ובפרק כל שעה כו' כצ"ל:
ד"ה גזרי ביה כו'. ושיבוש הוא כו'. פי' משום דמשמע דמ"ד מועלין היינו מדאורייתא והתם (צאן קדשים: ד)דרשינן מקרא דמדאורייתא אין מועלין:
בא"ד וכ"ש קרבן כו'. פירוש קרבן מעילה:
בא"ד דכמאן דחנקינהו דמו וכ' פירש בקונטרס התם והרב ר"ח תירץ דדם אקדשוה בית דין והשתא איכא כו' כצ"ל:
בא"ד שפיר וקשה לפירושו כו' כצ"ל:
בא"ד איכא לפלוגי ועוד אמאי לא מייתי מאפר פרה דאיכא נמי מעילה מדרבנן לכך נראה כו' כצ"ל. ועיין בתוספת יומא דף נ"ט ע"ב ד"ה הוא כו' ותבין ביותר ומ"ו הב"ז נכנס בדרך אחר והוא דוחק וכאשר כתבתי ברור ונכון:
בא"ד כמו שפרשתי כו'. פי' מ"ה מייתי ראיה מקדשים שמתו משום דדמי לק"ק ששחטן בדרום כדלעיל:
בא"ד לא שמעינן הא דעולא כו' כצ"ל:

דף נב:

רש"י ד"ה חמשה קמצים כו' דמשכחת שבעה כגון כו' כצ"ל:
ד"ה והא מעלה כו' גבי חמשה כו' כצ"ל:

בא"ד חייב הס"ד ואח"כ ד"ה וקתני ליה ש"מ אפילו דאי קתני ואם איתא דהוכפל ליתנינהו הס"ד וכצ"ל:
ד"ה אלא אבא יוסי כו' לא הוכפל ואיפשטא בעי' דשמן כו' כצ"ל:
בא"ד ומדשמן לאבא יוסי כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה לרבנן כו' ולרבנן הוא דבעי כו' כצ"ל:
בא"ד אבל משמן בעי לאבא כו' כצ"ל:
הדרן עלך התכלת
פרק כל המנחות באות
רש"י ד"ה שאור בודה כו' שהיה לשמן כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה מנין לכל כו' כל המנחה וגו' לא תעשה חמץ והכי כו' כצ"ל:
בא"ד מייתורא דקראי לפי שהיה כו' כצ"ל:
בא"ד שאר מנחות ועוד דמשמע כו' כצ"ל:
בא"ד במנחת סלת כתיב דכתיב כו' כצ"ל:
בא"ד דילמא לא תיאפה כו' כצ"ל:

דף נג.

גמרא ואי בר אבהן ולא בר אוריין אישא תיכליה כו'. ויש ליתן טעם על מה שאמר אישא תיכליה משום דלאו בר אוריין אישא תיכליה דתנן במסכת חגיגה דכ"ו ע"א תנינא אמר ר"א ת"ח אין אור של גיהנם שולטת בהן ק"ו מסלמנדרא ומה סלמנדרא כו' ת"ח שכל גופן אש דכתיב הלא כה דברי כאש נאם ה' על אחת כמה וכמה ע"כ לפ"ז שפיר קאמר האי לאו בר אוריין דלאו ת"ח אישא של גיהנם תיכליה:
רש"י ד"ה מנין לכל כו' שנלושית כלומר כו'. פי' מדקתני שנילושית ולא קתני נילושית ע"כ נתינת טעם היא:
ד"ה היא נמי הויה משמע כו' כצ"ל:
ד"ה חזיא כו' שהיה כעור הס"ד וכצ"ל:
תוס' ד"ה כי קא כו' אבל בסלת ומרחשת כו'. פי' ואתי זאת תורת למצוה בסלת ומרחשת ועדיין לעכב מנ"ל:
בא"ד ודוחק הוא שהיה לו לפרש כל זה כו' כצ"ל. פירוש שהיה לפרש דנפקא באא"ע:
ד"ה אי שיאור לרבי מאיר כו' רבי יהודא שיאור דחייב כרת כקרני חגבים וסידוק שנתערבו סדקיו זה בזה אבל פחות מכן פטור כגון כו' כצ"ל:

ד"ה אלא דרבי מאיר כו' ואדרבה נילף מחמץ גמור כו'. פי' מה התם אינו חייב כרת אלא על חמץ גמור ה"נ בעינן דוקא חמץ גמור אבל שיאור דרבי מאיר לענין פסח נמי לא חשיב חמץ גמור:

בא"ד ולא יצא בו ידי מצה דתודה כו'. פי' אע"ג דמפסח ליכא למילף דחמץ הוא מ"מ מצה נמי לא איקרי שיצא בו ידי מצה דתודה אבל הכא כתיב לא תאפה חמץ משמע דוקא חמץ גמור אבל שיאור דרבי מאיר מותר:

בא"ד היה יכול לומר דלרבנן כו'. פירוש ומ"ה ס"ל בלחמי תודה ושתי הלחם דאין מחמיצין בתפוחים אבל בחמץ נוקשה מודים דחשיב חמץ אבל לפי המסקנא קשה כו':

בא"ד דמחמיצים ופליגי בהכי כו' כצ"ל:

דף נג:

גמרא האי לקול המולה גדולה לקול המולה מיבעי' ליה כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה זית אחריתו כו' טוען פירות הרבה כו' כצ"ל:

ד"ה עבה כו' ונמצאת יתירה כו' כצ"ל:

ד"ה ונחמציה כו' במקומו עם השאר הס"ד וכצ"ל:

ד"ה לישנא אחרינא כו' ולשוה בלישה אותו כו' כצ"ל:

בא"ד ואם עבה הוא יראה מה שחסר בעשרון עכשיו כו' כצ"ל:

בא"ד כך נפח של אותו שאור חסר אז ממה שהיה קמח וכאותו שיעור כו' כצ"ל:

בא"ד כאותו שיעור ישליך מן הסלת חוץ כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה ולישקול פורתא כו' ויטמננה בשאור דעלמא כו' כצ"ל:

בא"ד ומבחוץ ולשו כו' כצ"ל:

בא"ד לאתויי שאור מעלמא לבד כו' כצ"ל:

בא"ד ולר"י מביא מביתו קודם כו' כצ"ל:

ד"ה אין מחמיצי' כו' מיירי כדרבנן כו' כצ"ל:

בא"ד ליכא כרת דנוקשה הוי כו' כצ"ל:

בא"ד לר"מ כדאיתא ליה כו'. פירוש אפילו לא גבלה במים הוה חמץ נוקשה ולר"י דוקא גבלה במים:

דף נד.

גמרא פיגול ונותר בדרבנן מי איכא כו'. וליכ' למימר דהכא נמי בדרבנן קאמר אף על גב דליכא כרת מדרבנן אסור לאכלו דאם כן מאי ארי' תפח אפילו חצי שיעור נמי אסור מדרבנן:

רש"י ד"ה רבי יצחק כו' חסר נפחה ממלא הקומץ וסלתו יותר משאם היה קמח ואם רך היא נתרבה נפחה במלא הקומץ וחסר סלתו הס"ד:

ד"ה כמות שהן כו' כמות שהיא ואם תאמר אמאי פסול רבי אילא כצ"ל:

ד"ה ורבי שמעון כו' מעיקרא ובשר כו' טמא הד"א והס"ד:

תוס' ד"ה תא שמע כו' אף היא היתה כו' כצ"ל:

ד"ה דמעיקר' לא הוה כו' בשעת הנחה ומשום דתפחה כו' כצ"ל:

בא"ד והנחה בחדא מחשבה אפילו כו' כצ"ל. פי' לאכילה:

דף נד:

רש"י ד"ה כי פליגי כו' משערי לכמות שהן הואיל כו' כצ"ל:

בא"ד בהן האי שיעורא כו' כצ"ל:

בא"ד שצמקו נדחו כו' הד"א. וראיתי בדפוס החדש גירס' אחרינא בדיבור זה ואינו מן הצורך:

ד"ה הניחן כו' שצמקו הס"ד וכצ"ל:

ד"ה אי אמרת בשלמא לכמות שהיו כו' כצ"ל:

בא"ד שפיר תאנים על גרוגרת תרם אלא כו' כצ"ל:

ד"ה תרומה גדולה כו' מארבעים בינונים אחד כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה כשם כו' מן המעשר ולענין זה כו' כצ"ל:

בא"ד מתרומה גדולה דניטלת מאומד למצוה דמתוך שירא כו' הד"א וכצ"ל:

בא"ד ולא במשקל ולא במנין כו'. פי' ע"כ מאומד:

בא"ד שאמר ללוי כו' כצ"ל:

בא"ד דלא קיץ לא ניחוש כו' כצ"ל:

בא"ד פ"ד המונה משובח כו' כצ"ל:

בא"ד משלשתן בירושלמי מקשי לה כו' כצ"ל. פי' דהתם משמע מונה ומודד ושוקל והכא אמרינן דמצוה במאומד ומ"ה כתבו דבירושלמי מקשי נמי קושי' זו:

בא"ד לתרומת מעשר דתני' אבא כו' כצ"ל:

בא"ד אמרה אההיא דהמונה כו' כצ"ל:

בא"ד תיפתר בשלשתן כו'. פי' תני במתניתין והשוקל משובח בשלשתן ולפ"ז ליכא למישמע מיני' דאיכא שלשה בר משוקל:
בא"ד איתקש לתרומה כו'. פי' דשרי באומד:
בא"ד דהנהו לא איתקש דלא איירי כו'. פי' מעשר עני ומעשר שני לא איתקש לתרומה דקרא לא איירי אלא במעשר ראשון:
ד"ה כך תרומת כו' ומתוך פרושו נמי משמע כו' כצ"ל:
בא"ד מחשבה ממעשר כו' כצ"ל:
בא"ד אלא אם יש עשרה לפניו נוטל כו' כצ"ל:
בא"ד דלא חיישי' במעביר לשוין כו'. פי' במעביר לא ילפינן ממעשר אבל בנטל אחד מעשרה ילפינן ממעשר ובעינן דומי' דמעשר דוקא שוין:

דף נה.

רש"י ד"ה ומינה כלומר מהא כו' כצ"ל:
ד"ה אי איכא כו' מיד הס"ד:
ד"ה דליכא כהן כו' המתקיים הס"ד:
ד"ה ולא מוקמי כו' דהא תרי כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה במחשבה כו' ואשכחן נמי דוכתא דקרי לדיבור מחשבה כמו כו' כצ"ל. וכן מוכח מתוספת דב"מ דף מ"ג ע"ב ד"ה החושב כו' ובתוספת דפסחים דס"ג ע"ב ד"ה ר"מ כו'. וה"פ השתא דאמרי' דצריך דיבור קשה הא כתיב ונחשב מ"ה כתבו דדיבור נמי קרי מחשבה ותמי' לי על מ"ו הב"ז שלא הרגיש בטעות זה וכתב פירוש אחר בדוחק:
בא"ד תרומה ובתוספתא דמסכת תרומות נמי מצאתי כו' כצ"ל וכ"ה במסכת גיטין ובבכורות. ומ"ו הב"ז רוצה ליישב גירסא ומיהו והוא דוחק:
ד"ה כל המנחות כו' דלתיתה לית' בזריזי' כו' כצ"ל:
בא"ד האי טעמא בפ' כ"ש כו'. פי' למה מסיק דליש' ליתא בזריזי' רק במקום זריזי' ולא משני לישה אית' בזריזי' וכמ"ד עשרון נתקדש:

דף נה:

רש"י ד"ה חייב כו' דלגבי כתיב הס"ד וכצ"ל:
ד"ה אנן הך דרשא דשירים מחלק' כו' כצ"ל:
ד"ה אימא כוליה כו' דליהוי חייב אלא בקומץ ובשירים כו' כצ"ל:
ד"ה ואימא אפיי' כו' ולא ליחייב תרתי הס"ד וכצ"ל:

ד"ה האי פרט כו' למה לי הס"ד ואח"כ ד"ה אלא תנא לאו כו' כצ"ל:
בא"ד קא קשי' ליה אלא אותו קא קשי' ליה ומ"ה כו' כצ"ל:
ד"ה שעיר נחשון כו' דלא באו על חטא כשאר חטאת הס"ד וכצ"ל:
ד"ה וסמך ידו כו' מדות הס"ד:
תוס' ד"ה א"כ כו' ומקשינן הא איצטרך כו'. פי' תוספת הקשו קושי' זו במסכת שבת ד"ע ע"א:
בא"ד דאפיי' דאסר רחמנא אשירים כו' כצ"ל. פי' דוקא אפיי' ולא שאר עשיות:
ד"ה כלל ופרט כו' לא הוה לי' למידן כלל כו'. וע"ש בתוספת דמתרצו בע"א:
בא"ד ואין להקפיד אהא כו'. פי' דאין להקפיד על מדה זו דפעמים בא מדה זו לרבות ופעמי' למעט:
ד"ה או אינו כו' תיפוק לי' דבגופא כתיב בלא בנין אב כו'. פי' כיון דמוכח מקרא ושחט את החטאת דאותו לאו דוק' ע"כ במקום אשר תשחט העולה וגו' מרבה כל חטאת בין שעירי' בין שאר בהמות חטאת טעוני' צפון ולא צריכא תו לב"א וק"ל וראיתי בדפוס חדש גירסא אחריתא ואינו מן הצורך:
בא"ד לכך נראה דמאותו דשעיר כו' כצ"ל:
בא"ד דקאמר ובפ' איזהו מקומן פי' הקונ' דמהחטאת קדריש דמרבה שאר חטאת ואו אינו אלא שזה טעון צפון ואין אחר טעון צפון כגון שעירי הרגלים או שעיר הפנימי הס"ד ואח"כ ד"ה לאו משום דהוי כו' כצ"ל ומ"ו הב"ז מהפך הגירס' ומיישב בדוחק בד"א ואינו מן הצורך וכאשר כתבתי ברור ונכון. ובד"ח נדפס בצדו ג"כ נ"א ואינו מן הצורך:
בא"ד ולפי המסקנ' דאמרי' אותו כו'. פי' לפי המסקנ' דמאותו פריך או אינו לפ"ז למה לי' בכבשה ובשעיר' דמחד נמי מוכח דאותו ל"ד מ"ה כתבו דצריכי תרווייהו כו':
בא"ד וצ"ל דה"נ כו'. פי' דגם זו קושי' אלא דנקט חדא ובתירוץ חד מתרץ לתרוייהו למעט השוחט בצפון וכן כתב בספר ק"א דק"י ע"א:
בא"ד דמשמע דלעולם איצטרך כו'. פי' ובאמת אינו צריכה דנילף מחטא' יחיד בין למצוה בין לעכב:
ד"ה הואיל כו' לא מצי למימר דשעה מדורות כו' כצ"ל:

דף נו.

גמרא אלא שעה מדורות לא ילפי' כו'. ויש לדקדק כיון דהשתא דאיתרבי לסמיכה ס"ד שעה מדורות ילפי' ואיתרבי נמי צפון מ"ה איצטרך אותו ויש ליישב:
שם וחייב על לישתה ועל עריכתה ועל אפייתה כו'. פסיקתא בפני עצמה:

שם ובלבד שלא ישחוט על אותו המום כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה אלא שעה מדורות לא ילפינן הלכך איצטרך קרא לרבות לסמיכה ואמאי איצטרך כו' כצ"ל:
ד"ה דרבי אחייה לאו למעוטי שוחט מצפון כו' כצ"ל:
בא"ד ואי קשיא לר"א כו'. וכתב מ"ו הב"ז והתירוץ חסר בדבריהם ורוצה ליישב קושיא זו ולענ"ד נראה ברור דכוונת רש"י לזה דהתם במס' זבחים דף מ"ח הגירס' כך היא בסוגי' זו ודקשיא לך מדר"א נפק לן לאו למעוטי כו'. ופירש רש"י התם דאותו דגבי שעיר לאו למעוטי שוחט בצפון דמאותו דר"א נפקא אלא לרבוי' מקבל בצפון עכ"ל והכא גרסינן דר"א לאו למעוטי שוחט בצפון כו' דמשמע דאותו דר"א אתי לרבויי מקבל בצפון ורש"י לא ניחא בגירסא זו מ"ה כתב רש"י דלגירסא זו קשי' לר"א וליכא למימר דר"א דריש ולקח לו יקח דהא מסקינן הכא לקח ולקח לא משמע ליה אלא ע"כ גירסא דהתם ניחא דמאותו דשעיר אתי לרבויי מקבל ור"א דריש לקח ולקח וכ"כ תוספת התם כנ"ל ברור ודוק:
ד"ה ערך הוא כו' לא מחייבי תרתי כו' כצ"ל:
ד"ה ערך חברי' כו' מחייב חבריה כו' הד"א:
ד"ה ובלבד שלא כו' מום הס"ד ואח"כ ד"ה אף נשחט על אותו מום ר"ש לטעמי' כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה לרבות שעירי ע"א כו' למעוטי שעירי ע"א כו'. ולר"י ליכא לשנויי הכי דאיצטרך אותו דאי לאו אותו הוה ממעטינן מהחי שעיר נחשון לסמיכה והשעיר לרבות שעירי ע"א מ"ה איצטרך אותו למעט שעיר נחשון מצפון וע"כ משום דסד"א הואיל ואיתרבי לענין סמיכה איתרבאי נמי לענין צפון משום הכי איצטרך אותו דליכא למימר הכי דאי לאו אותו ה"א דהחי ממעט [שעיר] נחשון דא"כ לישתוק קרא מיניה דשעה מדורות לא ילפינן וכ"כ תוספות לקמן דצ"ב ע"א ד"ה ואין שעירי כו':
ד"ה שוחט מדרבי כו' דתלא רחמנא כו'. פי' דלישחוט החטאת במקום העולה:
בא"ד לא יהא שוחט חטאת בצפון כו'. פי' כיון דשוחט של עולה אין טעון צפון דזהו עיקר לא יהא הטפל שוחט של חטאת חמור דליבעי צפון ומ"ו הב"ז מוחק תיבת חטאת ואיני יודע למה:
בא"ד דכתי' במקום העולה כו' כצ"ל:
בא"ד לא יהא שוחט חטאת בצפון הס"ד וכצ"ל. פי' כיון דהזהיר הקרא לישחט החטאת במקום העולה משמע דשוחט של חטאת יהא עומד במקום שהשוחט של עולה עומד:
ד"ה אלא אין השוחט כו' דללמד על מקבל אתי' כו'. פי' על המקבל נמי דאין השוחט בצפון אבל מקבל בצפון דאי על השוחט לחוד דאין השוחט בצפון לא איצטרך:

ד"ה אפאה לוקה כו' לפי זה בחנם נקט כו' כצ"ל:
ד"ה רבי שמעון כו' בברייתא מטעם דבר כו' כצ"ל:
בא"ד ע"ב ושייך לכאן דבמתניתין תנן וחכמים אומרים כו'. פירוש מ"ה במתניתין ליכא למימר דרבי שמעון סבירא ליה דיקיז אף על פי שעושה מום במתכוון דזה הוא פלוגת' רחוקה דלחכמים אסור אפי' שלא במתכוין:
בא"ד לידי מום ובלבד שלא יהא פסיק כו' כצ"ל:
בא"ד נפל מן הגג ונשתבר יהא כו' כצ"ל:
בא"ד לא יהיה כו' אל תתן כו' כצ"ל:
בא"ד דם כו' כדאיתא כו' כצ"ל:

דף נו:

רש"י ד"ה אפילו ימות כו' דפסחים מפרש טעמא דר"י מתוך כו' כצ"ל והשאר יש למחוק:
ד"ה במסרס כו' בכיס ובא כו' הד"א:
ד"ה אם על כורת כו' תלויה בכיס חייב כו' כצ"ל:
ד"ה כמעש' צלי כו' בהנחה בעלמא כו' כצ"ל:ד"ה לא יהי' כו' (יחיה) [צאן קדשים: יְהַיה] שלא יטיל בו מום הס"ד ואח"כ ד"ה אמר מום דמום לא יהיה כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה הכל מודים כו' דע"א גבי מקדיש בזמן כו' כצ"ל:
ד"ה להביא נותק כו' שנכרתו לגמרי ממקום חיבור' ונתוק שניתקה לגמרי אלא שהם בכיס הס"ד וכצ"ל:
ד"ה אמר מום כו' בשום דוכתא למימר שיסבור דתערובות כו' כצ"ל:
בא"ד וכגון נשים משום היקיש' כו'. פי' דפוטר ר"י מחמץ משום היקש דתאכלו מצות דליתנהו בקום אכול מצה:
ד"ה ומעשה שבת כו' מיחייב התם משום דדרכו לאפות לפת כולו שלם אבל כאן כשאדם מניח שאור ע"ג עיסה כו' כצ"ל:
בא"ד חימוץ גמור בכיה"ג אלא כעין חמץ נוקשה דדמי כו' כצ"ל:
בא"ד דכל בצד אחד כמאכל כו' כצ"ל. פירוש וה"נ בשאור ע"ג עיסה שחייב היינו שהיפך השאור מצד השני ודלא כפרש"י:

דף נז.

גמרא אין לי בלא תעשה חמץ כו' כצ"ל:

שם אשר תקריבו לה' ל"ל כו'. וכתב מ"ו הב"ז דגרסי' אשר תקריבו ל"ל ולא גרסינן לה' דמלה' ילפינן כשרה ולא פסולה דלא כמו שכתב בעל המחבר קרבן אהרן דכשרה ולא פסולה ילפי' מה"א דהמנחה דמשמע מנחה הידועה שהי' כשרה עכ"ל ולענ"ד לא כדברי זה ולא כדברי זה ולקיים הגירסא שלפנינו הא דקאמר לעיל הייתי אומר כו' אלא קומץ בלבד משום דכתיב לה' משמע דקאי אקומץ לבדו שהוא לה' ת"ל מנחה. וכשרה ולא פסולה ילפי' מדכתיב תקריבו. משמע דוקא הראוי להקרבה דהיינו כשרה. ולפ"ז פריך השתא דנפקא מכל המנחה דלא קאי אקומץ לבדו לה' ל"ל ועפ"ז מתורץ קושי' התוספת שהקשו בד"ה אשר תקריבו כו' ומסיק מיבעי לכדתניא פירוש אשר תקריבו מיבעי ליה לכדתניא לרבות מנחת נסכים וע"כ איצטרך לה' לכשירה ולא פסולה ומה שכתב מ"ו הב"ז וכ"כ תוספת לקמן ד"ס ע"א ד"ה יכול כו' דמלה' קדריש ועיקר עכ"ל אינה ראיה דתוספת כתבו אליבא דמסקנא דאשר תקריבו אתי לרבות מנחת נסכים וע"כ לה' אתי לכשירה ולא פסולה ומה שמביא ראיה מהרמב"ם פי"ג מה' מע"ק שכ"כ ג"כ אליב' דמסקנא כ"כ כנ"ל לקיים הגירסא שלפנינו:

רש"י ד"ה לרבות מנחת כו' דקסבר מדת יבש לא נתקדשה כו'. פירוש ולחם הפנים לא נתקדשה בעשרון וקדושתו אינה אלא עד התנור ומ"ה אם חמצו אינו עובר עליו:

בא"ד לחם הפנים דסד"א בנקמצות אסר רחמנא כו' כצ"ל:

בא"ד מיניה לא קמ"ל וקסבר מדת כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה ואם נצלה כו' דרוסאי הס"ד ואח"כ ד"ה בשנים ושלשה כו' והוציא חצי גרוגרת כו'. פירוש דהתם משמע דלרבנן חייב אפילו אם הוציא לשתי רשיות אע"ג דמחוסר קריבה:

בא"ד מחוסר קריבה לאו כמחוסר כו' כצ"ל. ועיי' שם בתוספ' ד"ה התם כו' ובפ' המוציא ד"ה בהעלם כו':

ד"ה לרבות כו' אין תימא דסברא דכל מרבה טפי מאת אבל זה כו' כצ"ל. ועיי' בס' קרבן אהרן דע"ז ע"ג דמיישב תמיה זו:

דף נז:

גמרא ורבי יונתן סבר מדת כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה וקפריך מנחת כו' שמנן מרובה ובהכרח נותני' כו' כצ"ל:

בא"ד הילכך אית' בהן חימוץ כו' כצ"ל:

ד"ה מגבלה כו' אית בהו כו' כצ"ל:

ד"ה מדת יבש כו' בביסא שהיא כלי שרת כו' כצ"ל:

ד"ה ושמעינן לר"ע כו' ולקמן פריך הא איכא ביסא דמדת לח היא שהרי נתנו בביסא כשלשה ומשני כו' כצ"ל:
ד"ה תדע לך כו' שנמדדו בו ורבי כו' הד"א:
בא"ד אפייה קאי הס"ד:
ד"ה משום דלא שוו כו' כצ"ל:
ד"ה והאיכה ביסא כלי שרת הס"ד:
ד"ה עשרון כו' סלת הס"ד:
ד"ה כל שממנו כו' לבונה הס"ד:
ד"ה מכולם מאחד מאלה הס"ד:
ד"ה חייב כו' המזבח הס"ד ואח"כ ד"ה ואל המזבח כו' וכצ"ל ותיבת מזבח יש למחוק:
ד"ה אותם ב' הלחם ובכורי' דשאור ודבש דכתיבי בההוא קרא קרבן ראשית תקריבו אותם היינו שתי הלחם דמן השאור דכתיב חמץ תאפנה וראשית כו' הד"א וכצ"ל:
בא"ד שנה זו דכתיב בה מנחה חדשה ובכורים מן הדבש ואיקרו ראשית בכורי כו' הד"א וכצ"ל:
ד"ה מידי אחרינא כו' כבש כמזבח הס"ד וכצ"ל:
תוס' ד"ה ושמעינן ליה לר"ע כו' ונראה לדקדק מתוך כך כו' כצ"ל:
בא"ד ונפקא מינה למצה של פסח כו'. ולפי מאי דאיתא בירושלמי והובא התם במסכת שבת בתוספ' ד"כ ע"א ד"ה תיבעי' כו' דר"א מודה בלחם הפנים שאין קרוי לחם עד שיקרמו פניו בתנור וכתבו תוספ' התם דמזה משמע דהכא בלחם דשבת סגי בקרימת כל דהוא אבל בלחם הפנים בעינן קרימה מעלי' לפ"ז במצה של פסח שלא יבא לידי חימוץ נמי בעינא קרימה מעליא כמו גבי לחם הפנים.
בא"ד קדשו בכלי הס"ד ואח"כ ד"ה ר' יאשיה כו' לא איצטרך אותם אלא כו' כצ"ל:
ד"ה אין לי כו' על גבי הכבש אלא מאינך קאי כו' כצ"ל:
בא"ד ועל זה קאמר אלמא קסבר שלא במקומן כמקומן דמי כו' כצ"ל:
ד"ה כבש מנין כו' נתקדשת במזבח כו' כצ"ל:

דף נח.

רש"י ד"ה יכול יהא כו' כיוצא בה שתי הלחם כו' כצ"ל:
בא"ד וגומר הס"ד:
ד"ה מה יש לך כו' קרבן ראשית נדבה הס"ד וכצ"ל:
ד"ה לקרב עמהן כו' עמהן הס"ד: ואח"כ ד"ה בכורים נמי כו' כצ"ל:

ד"ה לעטר בכורים כו' נינהו והדתנן במסכת כו' כצ"ל:
בא"ד זה לזה לבא יחד כו' כצ"ל:
ד"ה מאי קאמר כו' כולו ומקצתו הס"ד וכצ"ל:
ד"ה חצי מנין דדריש כל כו' ולאפוקי כו' כצ"ל בא"ד אלא לרבות מקצתן הס"ד. פי' חצי קומץ והיינו זית שלם ולא להיתר מצטרף עם האיסור אבל לר"א דנ"ל מכל חצי קומץ ע"כ כי כל להיתר מצטרף עם האיסור:
ד"ה אבייי סבר כו' ואע"פ שאין בו כדי קומץ כו'. פירוש אע"ג דס"ל דיש קומץ פחות משני זתים מודה דבעינן יותר מזית:
בא"ד לרבות חצי זית ועל כרחין יש הקטרה פחות מכזית סבירא ליה כיון דסבירא ליה יש קומץ פחות מב' זיתים דאל"כ לא מצי לרבויי' אלא כזית ומהכא כו'. כצ"ל וכ"ה בס"י. פי' דאי הוה ס"ל אין הקטרה פחות מכזית לא הוה מצי לרבויי' פחות מכזית לחיוב כיון דלאו הקטרה הוא:
בא"ד בהקטיר קומצה פעמים לעיל כו' כצ"ל. פי' דלר"י דס"ל דאפילו הקטיר פעמי פעמים משום דס"ל דיש קומץ פחות מב' זיתים ויש הקטרה פחות מכזית:
בא"ד לאכילת אדם כו'. פי' ואכילת אדם בכזית:

דף נח:

רש"י ד"ה איכא דאמרי כו' דשאור וערובין משתמעי מיניה כו' כצ"ל:
ד"ה ואיכא דאמרי כו' זונה לא הוי לאו שבכללות כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה המעלה משאור כו' ואם הם בעין כו'. פירוש דמיקרי בעין אע"פ שעירבן כיון שלא עירבן בדברים אחרים:
בא"ד ואשאור לחודיה כו' כצ"ל:
בא"ד ואדבש לחודיה כו' כצ"ל:
בא"ד וכל דבש כו' פירוש וי"ו דוכל כמו שכתבו לקמן:
בא"ד אשאור תרי והדבש תרי כו'. פי' והא דקתני לוקה משום עירובי שאור כו' היינו בבא בפני עצמו אם עירבן לוקה נמי ד':
בא"ד משום דכי נפש הוא חובל יתירא הוא משמע נמי כו' כצ"ל. ועיי' שם בתוספת ד"ה אמר לך כו':
בא"ד דבעינייהו לוקה שתים ועל עירובן כו' כצ"ל:

ד"ה אין לוקין כו' מדלא קרינן ורכב בחטף כו'. פי' אי הוה קרינן ורכב בחטף הוה דבוקה לתיבת ריחיים וה"מ דוקא תרתי השתא דכתיב ורכב מפריד התיבת רכב מתיבת ריחיים משמע אפי' על חד נמי חייב:

בא"ד וכל מעשר דגן כו' כצ"ל:

ד"ה איכא דאמרי כו' טבריא אין חייב כי אם משום צלי אש כו' כצ"ל:

בא"ד אנא דאמרי אפי' לר"י דלא כו' כצ"ל:

בא"ד ומשום צלי אש לא לקי כ"א משום נא או משו' מבושל אבל אם כו' כצ"ל:

בא"ד שאור ועירובין שאור בפני עצמן ועירובין בפני עצמן מיירי כדפרשתי לעיל כו' כצ"ל:

בא"ד אמאי לא לקי תרתי כו'. פי' בשלמא גבי נא ומבושל לאביי שפיר אע"ג דהתרו משום נא ומשום כי אם צלי אש לא לקי אלא חדא דחדא אכילה היא וכי אם צלי אש לא הוי לאו לנא לחוד או למבושל לחוד רק לאו שבכללות אבל הכא דהעלה שאור בפני עצמו ועירובין בפני עצמן והתרו בו משום תרתי אמאי לא לקו תרתי ומ"ה פירשו דעל עירובין גופא פליג אביי וס"ל דלא לקי תרתי אלא חדא ועל שאור נמי חדא וה"ה על דבש:

בא"ד ואם כן אם איתא דרבא כו' כצ"ל:

בא"ד אחרים אתי לא לילקו כו' כצ"ל. ועיי' בתוספת דב"מ דקט"ו ע"ב ד"ה אמר לך רבא כו' דמיישבו קושיא זו:

ד"ה ואיכא דאמרי כו' כמו איכא דהכא שאינו לוקה אלא אחד ויש כיוצא כו' כצ"ל:

דף נט.

רש"י ד"ה מנחת סלת המתנדב כו' כצ"ל:

בא"ד ובוללה וקומצה כו' כצ"ל:

ד"ה החלות כו' כיון דאי בעי חלות כו' כצ"ל:

ד"ה כל היכא דתנן הנך מנחות במתני' דמנחות עשר תנן כו' כצ"ל:

ד"ה ל"א כל היכא דתנן האי סידרי מנחות דמתניתין דדינן שוה ועוד בבא אחרת דמתניתין דפרק אלו מנחות עשר תנן ממנחת הסלת כו' כצ"ל:

בא"ד דבמנח' מאפה איכא ביה ג' מנחות כו' כצ"ל:

בא"ד וה' רקיקין ומפקיני' מדין שאר מנחות הס"ד וכצ"ל:

ד"ה ולא על מנחת כו' נשים וגוים דכל כו' כצ"ל:

ד"ה חוץ כו' בהיכל הס"ד ואח"כ ד"ה צורה הכל נפסלו כו' כצ"ל:

בא"ד לשכת הס"ד ואח"כ ד"ה הגשה כל המנחות כו' כצ"ל:

בא"ד הגשה ולחם הפנים כו' הד"א:
ד"ה בטומאה כו' דאי טומאה הס"ד וכצ"ל:
ד"ה מסתבר' נפש לרבות מנחת כהנים וכל מנחת יחיד טעונה שמן הס"ד וכצ"ל: ואח"כ ד"ה בלול מנחת כהנים בלול הס"ד ואח"כ ד"ה בלוג בכל כו' בחד לוג. לעשרון ומנחת כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה ונתת עליה כו' דלא ניהדר ונילף בק"ו כו'. פי' כוונת התוס' מדאיצטריך עליה דמנחת העומר למעוטי לחם הפנים משמן דלא תיתי בק"ו ממנחת נסכים דאינה טעונה לבונה לפ"ז עליה דלבונה ל"ל וכן איפכא יש להקשות:
בא"ד בלא ק"ו נמי הוו גמירי כו' ובזה יתורץ נמי קושיא דלעיל דליכתוב חד עליה:
ד"ה ואימא כו' נשים וגוים ונראה כו' כצ"ל:
ד"ה כלי פי' כו' לר' זו מנין כו' כצ"ל:
בא"ד לחם הפנים נמי בעי כלי כו'. ולפי מה שכתבו תוס' לעיל דנ"ז ע"ב ד"ה ושמעי וז"ל כו' וצ"ע דמשמע הכא כו' לפ"ז ניחא פ"ה כיון דלא מצינו בשום דוכתא דליקדוש לחם הפנים אלא או בתנור או על השלחן אע"ג דמדת יבש נתקדש ע"ש:
בא"ד לא יתכן לומר כן הס"ד. פירוש דגבי שתי לחם לא שייך לומר דבעי שולחן ע"כ כלי ממש בעי:

דף נט:

גמרא תלמוד לומר כי חטאת כו' כצ"ל:
שם ואמר רב יצחק ב"י אמר ר"י נתן משהו לבונה ע"ג כזית מנחה לא פסל מ"ט לא יתן כתיב עד דאיכא נתינה נתן כזית לבונה ע"ג משהו מנחה פסל מ"ט עליה כתיב הוי ריבוי אחר כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה שתי הלחם כו' וקריבים בשבת כעומר ובלבד כו' כצ"ל:
ד"ה מתיר העומר מתיר חדש במדינה ושתי הלחם במקדש כו' כצ"ל:
ד"ה כי חטאת כו' כצ"ל:
ד"ה ת"ש דקתני כו' מכשרינן הא שחוקה פסולה כו' כצ"ל:
ד"ה משליקט לבונתה כו' מילתא הס"ד ואח"כ ד"ה ה"ג אמאי פסולה במחשב' דחוי' הוא כלומר תיהוי הך מנחה בעוד כו' כצ"ל:
בא"ד כלל ולכי לקיט לה תיתכשר הס"ד וכצ"ל:
ד"ה ומזווג ליה כו' דיתבין לומר מת המשתלח כו' כצ"ל:
ד"ה ימות המשתלח כו' דחוין הס"ד:

ד"ה מדם התערובות בפ' תמיד נשחט כוס כו' הד"א:
בא"ד פסחים שנשפכו על כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה ותיהוי הך פי' אמאי כו' כצ"ל:
בא"ד ותיהוי דיחוי ופריך בין אמתני' כו' כצ"ל:
בא"ד תידחה ומשני חטאת כו' כצ"ל:
בא"ד בספרי' פירוש כו' טעה כו' כצ"ל:
בא"ד קושי' דמקשה ותיהוי כו' כצ"ל:
בא"ד למעלה מפירושו כו'. פירוש קודם שהי' כותב אמאי פסולה הי' כותב תיבת פירוש:
בא"ד פסול ואם עד שלא כו' כצ"ל:
בא"ד פסול ולגבי לבונה לא מכשיר אלא לפי שאפשר ללוקטה כו' כצ"ל:
בא"ד ותיהוי הך אמאי כו' כצ"ל:
בא"ד בהך מנחה כו' כצ"ל:
בא"ד דלכי לקוט לה כו' כצ"ל:
בא"ד דחוי' היא ומשני חטאת כו' כצ"ל:
בא"ד ודבר תימא הוא כו'. פירוש לכל הפירושים הוא דבר תימא:

דף ס.

גמרא נאמר הבא במנחת חובה כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה לא יתן בלבונה כתיב נתינה כו' כצ"ל. ושאר הדיבור שלמעלה הימנו יש למחוק:
בא"ד בכזית הס"ד ואח"כ ד"ה עליה משמע כו' כצ"ל:
ד"ה יכול לא יתן כלי כו' הס"ד:
תוס' ד"ה מי בעינא כו'. עיי' דיבור זה במס' פסחים שם ובמסכת ב"מ שם ובמס' גיטין שם דמפרשי התם ביותר:
ד"ה יכול בשני כו' בשני כהנים כלומר בשני מקומות כו' כצ"ל:
בא"ד ובעי אי חייב כו' כצ"ל:
בא"ד מצד אחר במקום כו' כצ"ל:
ד"ה מנחת חוטא כו' ע"ב ושייך לכאן והדר אמעט כו'. פי' דמשמע דאי הוי תרי מיעוט' לא הוי ממעט מנחת כהנים ומנחת כהן משיח דמסתברא טפי לחם הפנים ושתי לחם ומנחת נסכים ה"נ לרבנן דלא הוי אלא ב' מעוטים:

דף ס:

גמרא במנחת חובה ונאמר הבא במנחת נדבה כו' כצ"ל. פי' לשון הבאה דכאן נאמר והבאת אל הכהן ובמנחת חובה נמי כתיב והביאה אל הכהן וגו' מן החיטים נדבה יביא מנחה כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה מנחת חוטא לא הוכשרה לבא אלא בעני כו' כצ"ל:

ד"ה מנחת העומר בא שעורין כו' כצ"ל:

ד"ה ור' שמעון דמצריך כו' כצ"ל:

ד"ה וקפריך תנא כו' מן השעורין הס"ד ואח"כ ד"ה ומביא מנחה מן השעורין חובה מנחת העומר הס"ד וכצ"ל. ואח"כ ד"ה או אינו אומר (אלא) [צאן קדשים: אלה] להך דרשא אלא ללמד על האומר הרי עלי מנחה סתם כו' כצ"ל:

ד"ה מאלה מקצת אלה הס"ד:

ד"ה ר"ש אומר את המנחה לרבות את שאר המנחו' כמו שאמרנו לרבות של חוטא להגשה הס"ד וכצ"ל:

ד"ה והקריב מצי למיכתב וכתב והקריבה ממעטה מנחת כו' כצ"ל והד"א:

תוס' ד"ה מנחת סוטה כו' לר"י קשי' טפי כו'. פי' דלר"ש איכא למימר דבלא"ה מיפרך הק"ו אבל לר"י דיליף מק"ו קשיא טפי:

בא"ד ומדינא יליף האיכא כו' כצ"ל. ולענ"ד אפשר ליישב דהא דממעטינן שתי לחם ולחם הפנים מאלה משום שאין מהן לאישי' לפ"ז לוג של מצורע ואשמו וכבשי עצרת ושלמי יחיד דיש מהן לאישי' למה לא ילפי' ק"ו ממנח' חוטא שאינו טעונה תנופה וטעונה הגשה מכ"ש הנך דטעוני' תנופה א"ד שיהיו טעונים הגשה אלא על כרחך דאיכא שום פירכא דאיכא למיפרך לפ"ז ליכא למימר נמי הנך תוכיח:

ד"ה ר' שמעון כו' לא דריש ושם פרשתי הס"ד וכצ"ל:

ד"ה יכול שאני כו' בתר דממעטי כל הנהו כו' פי' השתא דממעטינן כל הני מאלה ולא מרבינן מאת המנחה איצטריך הנך ריבוי למנחת העומר ומנחת סוטה ולא מרבינן להו מאת המנחה אבל דבריהם אינם מובנים לי דשתי הלחם ולחם הפנים לא מרבינן מאת המנחה כדקאמ' טעמא שאין מהם לאישים משא"כ במנחת העומר ומנחת סוטה וצ"ע:

דף סא.

גמרא חיין ושחוטין ואין בהם סמיכה ואשם מצורע כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה מרבה אני כו' השירים הס"ד:

ד"ה שתי הלחם וגו' הס"ד:
ד"ה שלשה מינין כו' שלשתן ג' מצות כו' כצ"ל:
ד"ה שלמי יחיד כו' ושוק שלהן הס"ד ואח"כ ד"ה זבחי ש"צ כתי' בהו תנופ' חיי' והניח הכהן אותם דהיינו חיים שחוטי' בחזה ושוק שלהן דגמרינן לה משלמי כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה ובאות בגלל כו' משום דנקטיה ברישא כו'. פי' לעיל דממעט מנחת נסכים לחוד ממעט משום שאינה באה בגלל עצמן משום דרוצה לפרש דמנחת כהני' אע"ג דבאות בגלל עצמן ממעטינן מן והגישה מ"ה בסיפ' דכלליהו ממעט נמי מנחת נסכים מהאי טעמא:
בא"ד אחר זה הס"ד ואח"כ ד"ה ומנחת כהנים כו':
ד"ה ה"מ מנחה כו' משובשת דהא חטאת העוף לא טעונה כו' כצ"ל:
בא"ד מן השאר מנחות ולחטאת כו' כצ"ל:
בא"ד הוה לאיתויי במתני' כו' כצ"ל:
ד"ה אבל הכא כו' אלמא דאי לאו הכי כו'. פי' והכא משמע דאי לא בעי יסוד הוי מכשרינן דרומית מזרחית אע"ג דכתיב לפני ה':

דף סא:

רש"י ד"ה מה כאן בבכורים כהן הס"ד וכצ"ל:
ד"ה הואיל כו' דהוא יליף כו' כצ"ל:
ד"ה יכול כו' תנופה כישראל הס"ד וכצ"ל:
ד"ה שהתנופה כו' שליח הס"ד:
תוס' ד"ה כהן מניח כו' גבי בעלים חברים כו'. כצ"ל פי' שותפי':
בא"ד הבעלים אוחזי' כו'. לפ"ז הדר' קושי' לדוכת' גבי חברים נמי ניעבד הכי וצ"ע:
בא"ד ובקונטרס פי' לקמן כו'. וברש"י שלפנינו לית' לקמן:
בא"ד משמע קצת דהוי תחת ידו ממש כו' כצ"ל:
בא"ד מביא מפה ואינו חוצץ כו'. פי' בתמי' ופשיט' דהוי חציצה ועיי' במסכ' קדושין דל"ו ע"ב ד"ה מכניס כו' דמתרצו בע"א ול"נ משום קושי' דלעיל גבי חברים נמי נעביד הכי מתרצו שם ע"ש:
ד"ה מצינו שחילק כו' ישראל בשבילן כיון כו' כצ"ל:
בא"ד וא"ת מקרבנו כו'. פי' האיך ס"ד שיסמוך ישראל בשבילו שמביא כו' כצ"ל:
ד"ה יכול נחלק כו' תנופה כישראל לא כו' כצ"ל:
בא"ד בסמיכה שהיה בבעלים כו' כצ"ל:

בא"ד ואין הנשים מניפות וברוב ספרים לא מסיים כו'. פי' דלגירסא שלפנינו משמע שהנשים והעכו"ם שוויים ששניהם טעוני' תנופה אלא שלא יהיו המה מניפים אלא כהן לחוד והקשו ע"ז דברוב ספרים לא מסיי' כו' משמע דאינם שוויים:

בא"ד ואחד נכרים בישראל אבל לא באחרים ועוד דר"י ה"ל לפרש דהכי קאמר כו' הד"א וכצ"ל. פי' כיון דנשי' ועכו"ם שווי' היה להביא ולהזכיר בכל פעם ג"כ עכו"ם כשמזכיר נשים. וראיתי בדפוס חדש שגורס גירסא אחרינא ושיבוש היא:

בא"ד לא נחלוק בתנופה לא מה לי לא חלוק בסמיכה כו' כצ"ל:

בא"ד ועוד דאע"ג דתני דכל שלמי כו' כצ"ל:

בא"ד דשאר הבשר שרי לישראל כו' כצ"ל:

בא"ד חלוק משאר הבשר כו'. פי' ליבעי נמי תנופה:

בא"ד ולא תנופה במנחת נכרים כו' כצ"ל:

בא"ד הגשה ולמ"ד שלמי כו' כצ"ל:

בא"ד אלא עם הזבח כו'. פירוש ולפ"ז מנחת נסכים הבאה בנדבה ולא עם הזבח טעונה הגשה:

בא"ד מדלא חשיב לה גבי הגשה הס"ד. פי' דמנחת נסכים הבאה בנדבה טעונה הגשה אלא ע"כ דלא טעונה אפי' הבאה בנדבה:

דף סב.

גמרא אמר אביי ההוא דמייתי כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה ההוא דמייתי כו' ורמי ליה החלב על כו' כצ"ל:

ד"ה ההוא היינו כו' המקטיר ואישתכח כו' הד"א:

ד"ה והא קמ"ל כו' דליתהפכו כולי' האי הס"ד וכצ"ל:

ד"ה בין ירכותיהן כו' התחתון הס"ד:

ד"ה אין עושין כו' ירכים הס"ד: ד"ה שירי מצוה היא כו' מעלה עליו הכתוב כאלו לא עשה מצוה מן המובחר וכפר הס"ד וכצ"ל:

ד"ה לאגרויי שטנה הס"ד ואח"כ ד"ה טעוני' תנופה לאחר שחיטה דבחיים לא איצטרך ליה למיתני מה שלמי יחיד טעוני' תנופה אף שלמי צבור כו' והס"ד וכצ"ל. פי' דבחיים כתיב בגופה בשלמי צבור ומה שנדפס בדיבור שמע"ל טעות הדפוס ושייך לדיבור זה:

תוס' ד"ה במילואים דכתיב כו' וישם על החלבים ועל שוק הימין כו' כצ"ל:

בא"ד ואז נהפך הלחם כו' והתירוץ נעלם. ולענ"ד לאו קושיא היא כלל דאי אמרינן דהאי וישם על החלבים דכתיב גבי משה לאו לאשמעינן דבשעת תנופה יהיה ג"כ הלחם בכ"מ

למעלה רק שאח"כ נתהפך ביד אהרן בשעת תנופה מאי קמשמע לן בזה כשהיה ביד משה בתנופה גופא הוה לאשמעינן אם הלחם יהיה למעלה כמו דכתיב גבי חזה ושוק על אשה החלבים יביאו להניף וליכא לשנויי ברוב עם הדרת מלך קמשמע לן כדמשני בברייתא דבג' כהנים שייך לומר ברב עם אבל במלואים לא היה אלא ב' דמשה היה יהיב על כפי אהרן ואח"כ לקח מכפי אהרן והקטיר כדכתיב ויקח משה אותם וגו' אלא ע"כ אתי לאשמעי' שנתן הכל על כפי אהרן כסדר שהיה מונח לחם מלמעלה דבכ"מ הלחם מלמעל' כנלע"ד ברור ונכון ומ"ו הב"ז מיישב בדרך אחר:

ד"ה כדי לעצור כו' בחג על המים ולכך בהניענוע שבלולב יש בו כו' כצ"ל:

דף סב:

רש"י ד"ה דון מינה כו' שחוטין הס"ד וכצ"ל והשאר שייך לדיבור שמע"ל כאשר ציינתי ברש"י מע"ל:

ד"ה ואוקי באתרא כו' שלמים הס"ד ואח"כ ד"ה כמות שהן בחיים מה מחיים כו כצ"ל:

ד"ה מה להלן בשלמי יחיד דבר שמתנה כו' חזה ושוק הס"ד:

ד"ה גמירי מסיני ב' סמיכות בצבור כו' ידיו וגו' ומצבור הוא כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה ויהא זבחי שלמי יחיד טעוני כו' כצ"ל:

בא"ד כדפרשתי לעיל כו' כצ"ל. ועיין לעיל דנ"ט ע"א בד"ה ונתת עליה כו':

ד"ה וכן השולח כו' אמר ר"י בקרבן נשים והכא נמי קשיא והא בעי' סמיכה ולא שייך כו' כצ"ל:

בא"ד ובבכור ומעשר ופסח נמי ליכא לאוקמי דהא כו' כצ"ל:

בא"ד מצורע לאו דאורייתא והיכא עביד בלא סמיכה הא בעי סמיכה גמורה ובגברי איירי כדמוכח בתוספתא וי"ל דתקוני גברא שאני כדאמרי' התם והא דאמרי' בפר' (שני) [ג'] דמועד קטן דאכל כו' כצ"ל וכ"ה בתוספת דזבחים דע"ה ע"א:

בא"ד ראייה וחגיגה וכגון שהיה עובר עליה כו' כצ"ל:

בא"ד לא מצינו למידרש מהני קראי כו'. פי' היכא דאינו ראוי לסמיכה שלא יעכב בו סמיכה דטמא ראוי לסמיכה ולכך א"צ לסמוך:

דף סג.

גמרא רוחשין ורכין כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה שאינה עמוקה אלא על שוליה צפין כו' כצ"ל:

ד"ה מחבואי הפה כו' שהרכיל הס"ד ואח"כ ד"ה נחבאת טמונה כו' הוא הס"ד וכצ"ל:

ד"ה יהא מונח כו' להו אי על כו' הד"א:
ד"ה או על שם כו' מנחה נדר כו' כצ"ל:
ד"ה כלבוש כו' כלפי פנים כזה כו' כצ"ל:
ד"ה וכל נעשה וגו' הס"ד וכצ"ל:
ד"ה מנחת מאפה כו' בויקרא הס"ד ואח"כ ד"ה לא יביא מחצה חלות כו' ואמרי' כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה מספקא להו כו' ובמרחשת כו' כצ"ל:
בא"ד על שם רחישה וכיון דלא כו' כצ"ל והשאר יש למחוק שיתור לשון הוא וכ"ה בס"י:
בא"ד יהא הכלי קנוי בהן כו'. פי' ובמעות שהקדיש יקריב מנחה:

דף סג:

רש"י ד"ה מה וכל האומר כו' מינן מרחשת ומחבת שתי מינין כו' כצ"ל:
הדרן עלך כל המנחות באות
פרק רבי ישמעאל
רש"י ד"ה אבל גבי עומר כו' דבעי ליה בחול ואי הוה בעי בחול טפי עבדינן נמי בשבת הס"ד וכצ"ל:
תוס' ד"ה וחכמים אומרים אחד שבת כו' כצ"ל:
ד"ה מפשיט כו' ולא דמי להההיא כו'. פי' לרבנן דס"ל שיפשיט את כולו אבל לר"י פשיטא דלא דמי דהכא אינו מפשיט אלא עד החזה והתם מפשיט כולו:
בא"ד רגלו דרך צוארו כו' כצ"ל:

דף סד.

גמרא דרבה ורבא דאיתמר שמע כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה אימא ר"י כו' באחד בשבת הס"ד ואח"כ ד"ה אבל הכא לגבי שלש סאין לא איתעביד כו' כצ"ל:
בא"ד שכיחא מילתא הס"ד וכצ"ל:
ד"ה אבל הכא כו' שכיחא מילתא הס"ד וכצ"ל:
ד"ה שחט בשבת כו' כגון (מין) [צאן קדשים: מן] שעירי רגל כו' כצ"ל. פי' דבשבת ליכא חטאת וראיתי בדפוס חדש גירסא אחרינא ושיבוש הוא:
ד"ה אפי' כו' חייב הס"ד:
ד"ה סמי כו' דרבה הס"ד וכצ"ל:

ד"ה מהו ואליבא כו' שנייה הכא מאי הד"א והס"ד ואח"כ ד"ה לאיסורא קמכוין כי שחט שנייה כיון דעדיין לא נודע כו' הד"א וכצ"ל:

ד"ה לאו היינו פלוגתיי' כו' והאי דנקט שמע לאשמעינן כו'. ולענ"ד דזה לא איצטריך לאשמעינן כיון דפרש להעלות דגים [צאן קדשים: והעלה דגים] פשיט' דחייב דהא לא היה כוונתו לתינוק ומ"ה הרמב"ם בפ"ב מה"ש שכתב מדין זה משמיט דין זה משום דמילתא דפשיטא הוא אלא אפשר לפרש דהא דנקט שמע לאשמעינן דבשמע דוקא לעלו' דגים והעל' חייב אבל לעלות תינוק והעלה דגים לחוד פטור לכ"ע וכ"פ הרמב"ם שם וברור הוא וע"ש ברמב"ם ובמגיד משנה ובמ"ע דמשמע התם דגרסי' כאיכא דאמרי לא שמע:

תוס' ד"ה שחט שני חטאות כו' (צאן קדשים: חטאות כו') עולות טובא במוספים אבל כו' כצ"ל:

בא"ד פעמים הס"ד ואח"כ ד"ה ואפי' נתכפר כו' או בתר מעשיו כו'. פי' והכא נמי נימא דאיגלאי למפרע דשפיר עביד ומ"ה כתבו דהתם אם יבא אליהו כו'. פירוש התם בשעת מעשה שפיר עביד דהיה כחושה קודם ששחט השניה רק שהוא לא ידע אבל הכא בשעת שחיטת שני' עדיין לא היה נשפך דם הראשונה ושלא כדין שחטה משום הכי חייב אשניה:

בא"ד ועשה מצוה הס"ד. פי' דהתם טעה ומל את של ע"ש בשבת דעשה מצוה דראוי הוא למול אלא שאינו דוחה שבת אבל הכא שני אינה ראוי' כלל לישחט כיון דשחט ראשון תו לא חזי ועיין במסכת שבת דקל"ו ובמסכת פסחים דע"ב פלוגתא דר"א ור"י בזה:

ד"ה להעלות דגים כו' לא דמי לאופה מי"ט כו'. ותמיה לי על דבריהם דאפילו אי הוה דמי לאופה לא קשה מידי דהתם רבה קאמר דפטרינא מטעם הואיל דהוא בר פלוגתא דרבא דהכא אבל רבא ס"ל כר' חסדא דהתם דלוקה ולא פטרינן ליה מטעם הואיל דלא אמרינן הואיל ע"ש:

ד"ה שתים מייתינן כו' כדפי' שם בקונטרס וכן פירש ר"ח ואפי' כו' כצ"ל:

בא"ד אלא איסורא דרבנן כו' פי' להרבות בשביל התינוק וע"ש בגיטין ד"ח ע"ב בתו' ד"ה אע"ג כו' דכתבו שם להיפוך דוקא ע"י נכרי שרי להרבות בשביל התינוק ודוקא לצורך מילה אבל לא לצורך ד"א אבל על ידי ישראל אפילו במקום מילה אסור להרבות וצ"ע:

דף סד:

רש"י ד"ה דעד כאן לא קאמר ר' ישמעאל במתני' כו' כצ"ל:

ד"ה אלא משום דכי ממעט כו' בתבואה ממעטת קצירה כו כצ"ל:
בא"ד באוכל הס"ד ואח"כ צריך לציין מתני':
ד"ה לא ביכר כו'. כצ"ל והשאר יש למחוק ושייך למתני':
ד"ה לזיבתי אני מביא הקן זה וכן לימתי ולעונתי הס"ד וכצ"ל:
ד"ה לזיבתי ממש כו' (סיפרה) [צאן קדשים: ספירה] קן א' הס"ד וכצ"ל:
ד"ה לזיבתי ממש היינו זבה ששופעת כים הס"ד וכצ"ל:
ד"ה לעונתה ממש כו' שלה הס"ד:
תוס' ד"ה איבעית אימא כו' מן המפורש מחטאת פנימי משמע כו' כצ"ל:
בא"ד אמרינן דישון מזבח קודם כו' כצ"ל:
ד"ה ארור אדם כו' כמו בר"ג כו' כצ"ל:
בא"ד מאה ושלש קודם שעמד הורדוס כו' כצ"ל:
ד"ה ועל אותה שעה כו' שפעם אחת יבשה א"י כו' כצ"ל:
בא"ד עובדא דהכא על ההיא דתמיד כו'. פי' ההוא עובדא שצרו מלכות בית חשמונאי שר"י העיד שפעם אחד היה מקריבים תמיד של שחר בד' שעות משום שפעם אחד כו' ועיין בפ"ו ממסכת עדיות בברטנורה:
בא"ד בד' שעות ורש"י פי' כו' כצ"ל:

דף סה.

גמרא דהוה בייל כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה ודרשן כגון עין סוכר כו' כצ"ל:
ד"ה מגל זה כלומר במגל זה אקצור הס"ד וא"כ ד"ה בקופה זו אתן התבוא' הס"ד וכצ"ל ואחר כך ד"ה שבת זו כלומר אקצור בשבת וכצ"ל:
ד"ה דלא להתענאה כו' שרי הס"ד ואח"כ ד"ה ומקצתהון במקצתן איכא דחמירי כו' כצ"ל:
ד"ה תשמרו לשון רבים הס"ד וכצ"ל:
ד"ה כולן כל הקרבנות הס"ד ואח"כ ד"ה מניין לכם כו' הס"ד ואח"כ ד"ה זקן אחד ביתוסי היה הס"ד וא"כ ד"ה מפטפט בדברי ווכוחין הס"ד:
תוס' ד"ה בעלי כשפים כו' שלש מאות הלכות כו'. פי' הלכות מיני כשפים ופרש"י שם:
בא"ד ולהורות הס"ד ואח"כ ד"ה ויודעין בשבעי' לשון. בסוף דיני ממונות משמע דסגי בשנים לדבר ואחד לשמוע כו' כצ"ל:

בא"ד לדיני נפשות דלא סגי כו' כצ"ל. פי' באותן דיני נפשות דלא סגי בכ"ג כדמפרשי ולשאר ד"נ סגי בכ"ג:

ד"ה אילין יומיא כו' הוה מצי למינקט כל שלפניו כו'. פי' דשלפניו נמי מותר בהספד:

בא"ד למה לי שיהא מוטל כו'. פי' ל"ל דקאמר התם דמ"ה נקט ריש ירחא דניסן דהיינו יום שלשים לאדם למהוי יום כ"ט בין שני ימים טובים בין כ"ח לל' תיפוק ליה דמ"ה נקט ריש ירחא דניסן למהוי יום כ"ט שלפניו ולמיסר אף בהספד אלא ע"כ שלפניו נמי מותר בהספד:

ד"ה מריש ירחא כו' כמאן כר"י כדפריך כו'. פי' אבל לגירסת רש"י אתי שפיר דגם לרבנן לפניו אסור בהספד:

ד"ה עמד ותיקנה והקב"ה כו'. פי' שגם צדוקים מודים בזה שאין ביד משה לתקן שום דבר זולת דעת המקום אבל איכא למידק למה לא אמר שהקב"ה אוהב ישראל היה ותיקן זה ולמה תלה הדבר במשה ויש ליישב:

דף סה:

גמרא שהם יודעים לקדש י"ט יצאת שבת כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה לא תהא תורה שלימה שלנו לדחות כו' כצ"ל:

ד"ה יצתה שבת כו' בכל אדם שאין כו' כצ"ל:

בא"ד שבתוך הפסח ומתחיל למנות הס"ד וכצ"ל:

ד"ה מנה ימים כו' ימים מנה תשעה כו' כצ"ל:

ד"ה רגל תחילת כו' שיהא סמוך הרגל לעומר הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה לכל אחד ואחד שכל אחד חייב לספור הס"ד ואח"כ ד"ה ממחרת השבת וממחרת י"ט קאמר די"ט קרוי שבת דכתיב ביום הראשון שבתון הס"ד וכצ"ל. ותיבת אלמא יש למחוק וכ"ה בס"י:

ד"ה כל ספירות כו' של אשתקד שהתחילה כו' כצ"ל:

בא"ד כגון אם חל פסח בערב שבת כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה מה חדש סמוך כו' שהצדוקים מודים בו כי ההיא דתני בתר הכי אמרה תורה כו' כצ"ל. וראיתי בדפוס חדש שגורסים כי ההיא דתני בפרק בתרא דר"ה וטעות הוא בידם דסוגיא זו ליתא בר"ה והכי איתא לקמן וכן גורס תוספת בר"ה ד"ה ע"א ד"ה אמרה תורה כו':

בא"ד אמרה תורה חדש והבא לי כו' כצ"ל:

בא"ד על ידי חשבון השוה מתי כו' כצ"ל:

בא"ד יהא עצרת ולדברי כו' כצ"ל. ועיין דיבור זה במס' ר"ה שם ומפורש שם יותר:

דף סו.

גמרא דר' ישמעאל ורבי יהודה בן בתירא כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה וכי נאמר ממחרת שבת שבתוך כו' כצ"ל:
בא"ד לימנות הס"ד:
ד"ה קצירה וספירה בלילה כו' דלא הוי מקמי כו' כצ"ל:
בא"ד מיום הביאכם וספירה דמקמיה הבאה דביום אע"ג דביום הביאכם תספרו כתיב דמשמע אחר הבאה תספרו דהא מיום הביאכם כתיב ולא משעת הביאכם כיון דחשכ' מבערב יום הביאכם הוא דהיום הולך אחר הלילה הס"ד וכצ"ל וכ"ה בס"י:
ד"ה דלמא מי"ט כו' לניסן לעולם הס"ד וכצ"ל:
ד"ה זה אביב כלומר ראשית קציר הס"ד ואח"כ ד"ה אין אור כו' קלי הס"ד ואח"כ ד"ה דבר קליל בכלי נחשת קליל הס"ד ואח"כ ד"ה אלא דבר כו' אחר הס"ד וכצ"ל:
תוס' ד"ה זכר למקדש כו' כדאמרינן לעיל ואין נראה כו. פירוש שיכניס עצמו בספק לכתחלה משום תמימות שהוא מדרבנן בספירה דאורייתא ואם סופר בלילה נמי תמימות מיקרי:
בא"ד נימנו על ב' פרקים הללו כו' כצ"ל:
בא"ד הלכתא פסיקתא כו'. פי' מתני' דמגילה דלעיל:
בא"ד ואין הלכה כן כו'. ולפי מה שכתבו תוספת בהגוזל קמא דק"ב ע"א ובמסכת ע"א שם דמ"ה הוה הילכתא פסיקתא דלישנא דכל החוזר וכל המשנה משמע לפסוק הלכתא לפ"ז ה"ה הכא דקתני כל הלילה נמי משמע לפסוק הלכתא דלילה ביום לא:
בא"ד ותימא גדולה הוא כו'. פי' כיון דכל לילה מצוה בפני עצמו היא למה לא יהיה סופר אם שכח לילה א' ועיין בא"ח סי' תפ"ט:

דף סו:

גמרא אין אור לשון קלי אלא דבר א' קליל הא כיצד אביב כו' כצ"ל. וראיתי בדפוס חדש נ"א דגרסו לישנא אחרינא אין לשון קלי כו' אבל מפרש"י לא משמע האי גירסא:
רש"י ד"ה אלא דבר כו' דבר אחר הס"ד:
ד"ה בצקלונו כו' ויצק ל' לנו כו' כצ"ל:
בא"ד נ"ו ונווה כו' הד"א:
ד"ה כנף רננים כו' נעלסה נוטריקון כו' כצ"ל:

בא"ד ע' עולה ל' למעלה ח' חטוי כו' כצ"ל. פירוש דה"א מתחלפת בחי"ת ויש לדקדק כיון דהאי חטוי לשון הורדה למה לא דרש ה' דנעלסה הורדה:

ד"ה כר מלא כו' שיהא הזג של כו' כצ"ל:

ד"ה היא כלומר כי היכא כו' כצ"ל:

בא"ד הכי נמי פליגי כו' כצ"ל:

ד"ה ומשל כל כו' מאיזה שירצה יתרום על כל כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה כנף רננים כו' דפריך מי שריא ליה כו' כצ"ל:

ד"ה אומר היה ר"ע כו' דבאינו מעושר עסקי' כו'. פי' דליכא למימר דלר"ע ה"נ שהיה מעשרים קודם שהקריבו את העומר דהוי ממשקה ישראל מ"ה כתבו מדקתני באותו שנפדה שחייב במעשר משמע דאותן שהקריבו לא היו מעשרי':

ד"ה מירחו הנכרי כו' מיהו אין נראה כלל לומר כן כו'. פירוש לומר דפליגי ביש קנין ור"מ ס"ל אין קנין ולא דרש דגנך ודרש דיגונך ופוטר במירוח נכרי דהא לקמן נקט ר"מ ור"י לחיובא במירוח נכרי:

בא"ד ואין לומר דנקט עיקר פלוגתייהו במירוח כו'. פי' דפליגי במירוח ור"מ מיחייב מירוח נכרי ולא דרש דיגונך ופליגי נמי ביש קנין ור"מ ס"ל יש קנין ודרש דגנך:

בא"ד יכול לסבור נמי מירוח הנכרי פוטר כו'. פי' אע"ג דס"ל אין קנין ולא דרש דגנך ס"ל חד דגנך אתי למעוטי מירוח נכרי דפוטר ודגנך ב' לדרשא אחריתי. ובאמת סברא זו סברא דחוקה היא ולענ"ד אפשר לפרש בע"א דלמ"ד אין קנין דרש תרי דגנך למיעוט אחר מיעוט לרבות דגן נכרי כמו דדרשינן לענין דיגון נכרי לחייב מירוח נכרי ומדכתיב דגנך ולא כתיב תבואתך דהוו נמי דרשינן מיני' ולא תבואות נכרי דרש נמי לדיגון נכרי דפוטר וסברא זו כתבו תוספ' בפ' השולח דמ"ו ע"א ד"ה מר סבר כו' עיי' שם ודוק. ומ"ו הב"ז כתב אי קשיא לי הא קשי' לי דכאן מוכח דר"י סבר אין קנין ובפ' השואל מוכח דס"ל דיש קנין ולא ידעתי למה לא הרגישו תוספ' בזה עכ"ל. ותמי' לי שלא ראה תוספ' במסכת בכורו' די"ב ע"א שהקשו קושי' זו:

בא"ד ור' שמעון ור' יוסי אפילו סבירא להו יש קנין ע"כ נמי פטרי כו' כצ"ל וכ"ה בס"י. ויש גורסי' אפילו ס"ל אין קנין וגירס' זו לא ניחא לי' חדא דלעיל כתבו תוספ' דלמ"ד אין קנין יכול לסבור נמי מירוח הנכרי פוטר משמע דלא פסיקא וכאן כתב ע"כ נמי פטרי ועוד דבאמת אינו מוכח דאפשר לומר דמ"ד אין קנין משום דדרש תרי דגנך למיעוט אחר מיעוט לרבות דיגון נכרי כדלעיל והשתא מהיכן נמעט דיגון נכרי לומר דמירוח נכרי פוטר ולית ליה האי סברא מדכתיב דגנך ולא כתיב תבואתך ועוד דלישנא ע"כ נמי כו'

לשון נמי משמע דדיגון נכרי נמי פוטר ע"כ גירס' יש קנין נכונה ודוק. ומ"ו הב"ז גורס נמי אין קנין:

ד"ה ר"י כו' ולהכי חשיבי ב' גזירות כו'. פי' דגזרו בי"ח דבר על בנותיהן משום ד"א והיינו שיהיו נדות מעריסות' וחשיב להו בתרתי גזירות בנותיהן ובנות כותים מ"ה כתבו דאינן שוות ומ"ה חשבו בתרתי גזירות:

בא"ד מעיקרא בת יום אחד כו' כצ"ל. פי' מעיקרא קודם שגזרו י"ח דבר היה בנות הכותים מטמאות בת יום אחד אפ"ה השתא דגזרו על בנותיהן של נכרים חשיבי ב' גזירות:

בא"ד והא דמוקי לה בנדה כר"מ כו'. פי' הא דמוקי מתני' דבנות כותים כר"מ דחייש למיעוטא לוקמי' ככ"ע כיון דטעמי' דמתני' משום טימוע ור"מ נמי ס"ל טעמא דטימוע:

בא"ד לאו משום דטעמי' משום נידות כו'. פירוש דהא טעמא משום טימוע:

דף סז.

רש"י ד"ה ופדאתה כו' נתגלגלה הס"ד:

ד"ה התם היינו כו' משום דתלתא דגנך כו' כצ"ל:

בא"ד הוה דיגון נכרי כו' כצ"ל:

ד"ה ותרומתו מתבואת כו' מדרבנן הס"ד ואח"כ ד"ה הא תרומתו בארץ כלומר מכלל דתרומתו בארץ כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה דכתיב דגנך כו' דכולהו במעשר כתיב ופיר' הקונטרס עיקר הס"ד וכצ"ל. פירוש דאפ"ה פירש"י עיקר דמירוח נכרי לא הוי מצינן למילף מתירושך ויצהרך:

ד"ה חד עריסותיכם כו' ומיהו קצת קשה כו'. פירוש דמעשר הוה כהקדש ומעשר ילפינן מדכתיב תרי זימני עריסותיכם וה"ה גבי הקדש:

בא"ד ומעריסותיכם דריש מדבעי לאוקמי כו'. פירוש דלא תימא דאפ"ה דריש שפיר הכא ולא עיסת הקדש מדלא כתיב עריסותיך דהוי נמי משמע כדי עיסת מדבר דבמדבר נתנה להם תורה ושם נאמר כדי עריסותיך של עכשיו וכפרש"י שם מ"ה כתבו דבעי לאוקמי מעיקרא לרבות של שותפי' וקאמר דאיצטרך לכדי עיסותיכם ע"כ מעריסותיכם דריש לעיסת המדבר ולא לדבר אחר:

בא"ד ושמא כולהו ש"מ כו'. פי' דלרבות השותפי' ילפינן התם ראשית ראשית מתרומה לחיובא ומעריסותיכם ילפינן כדי עיסת המדבר ומדלא כתיב עריסותיך ילפינן ולא של הקדש ודוק:

ד"ה ותרומתו כו' והכא משמע כו' כצ"ל:

בא"ד ואינה נאסרת בא' ומאה א"ר זעירא כו' כצ"ל:

בא"ד את שדרכו לימנות דר' כו' כצ"ל:
ד"ה גזירה משום כו' וי"ל דהנך דהכא משמע להו מדאורייתא כו'. פירוש דר"פ ורבינא מודו דחייב מדרבנן אלא ס"ד דהנהו ברייתא איירי בדאורייתא מדפטרי גבי חלה ולא הוי ידעי הני טעמי דמשני דשאני חלה ממעשר:
בא"ד לא אמר דהן שלו מהאי טעמא כו'. פירוש מהאי טעמא גזירה משום בעלי כיסי' לא יהי' שלו דא"כ מה הועילו חכמים בתקנתן:
בא"ד ההיא דר"א מדרבנן הס"ד. והתירוץ חסר כאן ובר"ש מסכת דמאי פ"ג משנה ד' כתב התירוץ וז"ל וי"ל דודאי מעיקרא ס"ל דלית' ליה גזירה משום ב"כ מדקתני מעשרין והן שלו אבל למאי דמסיק קאתינ' מכח גברא דלא מצי לאישתעוי דינא בהדיה אפי' מכר טבלו לנכרי ובא ישראל ולקח ממנו מעשרן והן שלו עכ"ל:

דף סז:

רש"י ד"ה אי הכי כו' גלגל נכרי נמי כו' כצ"ל:
ד"ה שלא ברצון כו' ודאי נקצר כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה כדי שתהא כו' אבל אכילת קבע אסור מדרבנן וקשה כו' כצ"ל. ומ"ו הב"ז גורס היינו מדרבנן ומשמע דתוספ' קאמר לה ובאמת רש"י כתב שם בהדיא דאינו אסור רק מדרבנן:
בא"ד ועוד קשה אכתי יכול לבא לידי חיוב למ"ד כו'. אבל לפי שפרש"י שם דלר"א דס"ל אדם מערים על תבואתו כו' ולמאן דס"ל כותיה לית להו האי תירוצא דשם אלא ס"ל דאפילו בחיטי' ושעורי' דבני גורן (אינהו) [צאן קשים: נינהו] נמי אינו מתחייב במעשר עד שיראו פני הבית לפ"ז לא קשה מידי לר"א עיי' שם:
בא"ד במידי דמאכל בהמה קשי' כו' כצ"ל:
בא"ד (לקודם) [צאן קדשים: כקודם] גלגול כו' כצ"ל:
בא"ד כלא נתמרח כו' כצ"ל:
בא"ד דתבואה של נכרי שלא היתה עומדת להתחייב במעשר כו'. אבל דבריהם אינם מובנים לי השתא דכתבו אפילו למ"ד מירוח הנכרי פוטר היינו באכילת עראי אבל לא באכילת קבע אפילו קודם גזירה ובגלגול שרי לגמרי לפ"ז מאי פריך רבינא לרבא דילמא רבא שפיר (דאמר) [צאן קדשים: קאמר] למ"ד מירוח הנכרי פוטר באכילת עראי גלגול הנכרי פוטר לגמרי והא דדייק בברייתא הא תרומתו בארץ אסורה ומדמעת משום אכילת קבע הוי תרומתו תרומה ואסורה לזרים ומדמעת ומנ"ל לחלק בין תבואה של נכרי או של ישראל וצ"ע:

בא"ד דבמס' תרומות פרק תשיעי כו' כצ"ל:
בא"ד וכי גזר משום בעלי כיסי בקבע כו'. ועיי' שם בר"ש דמסיים ואפילו גזר על עראי כיון דשתלה פקע לה טבלה מיניה ולפ"ז יתכן פירוש זה:
ד"ה כדי שתהא בהמתו כו' היכן מצינו דטבל אסור כו'. פירוש דמשמע דבטבל שראה פני הבית אפילו בהמתו נמי לא אכלה:
בא"ד דמיתסר בהדלקה קודם הרמה אף טהורה וכן להאכילה כו' כצ"ל:
בא"ד ומההיא דרשא גופ' ידעינן כו'. פירוש כי היכא דילפינן לאסור טבל בהנאה של כילוי ה"נ ילפינן לאסור זו בתרומה דמשעת הרמה לא הותרו אלא לכהנים ולא לישראל.
ועיי' במסכת יבמות בתוספת דף ס"ו ע"ב ד"ה לא יאכילנה כו':
ד"ה יצק נותן תחלה שמן ולבונתו קודם הסלת ויצק לאחר כו' כצ"ל:
ד"ה ובשעת הביעור כו' מכאן ואילך לא יבדוק ואפילו כו' כצ"ל:
בא"ד דאמר לא בדק בתוך המועד כלומר כו' כצ"ל:
בא"ד לכך נראה דמועד ממש קאמר כו'. והתוספת קיצר כאן בלשונו ופירושו דבתוך המועד היינו מתחלת שבע עד סוף הפסח ועיי' בתוספת דפסחים ד"י ע"ב ד"ה ואם לא בדק כו':

דף סח.

רש"י ד"ה זכור הוא את איסור החדש ולא אכיל הס"ד וכצ"ל:
ד"ה חדש בדיל מיניה שהרי לא אכיל חדש כו' כצ"ל:
ד"ה דרבנן אדרבנן כו' לאחר המועד דהיינו בתוך הפסח הס"ד וכצ"ל:
ד"ה קמח וקלי תנן כו' קמח כעין קמח שלנו וקלי תבואה שנתייבשה בתנור הס"ד וכצ"ל:
ד"ה שיהא יום הנף כו' כצ"ל:
ד"ה והלא מן התורה כו' ובזמן שאין בית כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה קוצרים כו' מפני הנטיעות שבו ואתי שפיר הא דלא תני בית העמקים כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:
בא"ד דממקום שאתה מביא אי אתה קוצר כו' כצ"ל. פירוש ופשיט' דבית השלחים ובית העמקים אסור קודם קצירת העומר. ומ"ו הב"ז גורס גירסא שלפנינו ולא ניחא לי דהא כתבו דבית השלחין ובית העמקים הוה ממקום שאתה מביא:
בא"ד וחד טעמא לתרוייהו כו'. פירוש אי לאו ההיא תוספת' דלעיל דתני אין קוצרים מבית השלחין ומבית העמקים הוי גרסי' הכא קוצרים של בית השלחים ושל בית העמקים מחד טעמא דדריש בת"כ קצירכם של כולכם אותו שרגיל להיות נקצר בזמן

שהכל קוצרים אבל אלו רגיל להיות נקצר קודם משום הפסד הפירות שממהרי' יותר להתבשל:
בא"ד מבחר נדריכם כו'. פירוש וקאי אכל הקרבנות אפילו דלאו ביכורים:
ד"ה אבל לא גודשי' כו' ויש לומר דכל שכן שאין לגזור במקום מצות ביעור הס"ד. פירוש כיון דאיכא עוד טעמא במצות ביעור דהוא עצמו מחזיר עליו לשורפו מכ"ש דאין לגזור כמו משו' פסידא ובזה יתורץ מה שיש להקשות ע"פ סברא זו דמאי פריך דרבנן אדרבנן דלמא טעמא דרבנן התם משום מצות ביעור ועיי' במהרש"א ובמהרש"ל במסכ' פסחים דף י"א ע"א ואין כאן להאריך:
ד"ה והא כתב כו' מ"מ אסור מדאורייתא הס"ד ועיי' לעיל ד"ה ע"ב בד"ה האיר כו' שמתרצו שם:

דף סח:

גמרא אמר רב נחמן ב"י לדברי ר"י ב"נ נסכי' ביכורים כו'. וכתב מ"ו הב"ז צ"ע על הרמב"ם שכתב בפ"ה מהא"מ ד"ט וז"ל אין מביאי' מנחות ונסכי' לא מן הטבל ולא מן החדש קודם לעומר כו' ואצ"ל מערלה כו' עכ"ל והרי בסוגיא זו מבואר דנסכים שרי מיין קודם לעומר ומה שאמרו דאין מביאים ביכורים קודם לעומר היינו ממן דגן ולא אביכורים דפירות האילן לר"י ב"נ כו' ומסיים ע"כ הא דכתב ולא מן החדש קאי אמנחות ולא אנסכים ותדע דזיל בתר טעמא שמסיים משום דהוי מצוה הבאה בעבירה ובנסכים לא שייך טעם זה דהא יין חדש לא אסרה תורה מעולם לשתות כו' עכ"ל. ותמיה לי עליו חדא שלא ראה מה שכתב הכ"מ שם בהדיא וז"ל ולא מן החדש לא על המנחות בלבד קאי אלא אף על הנסכים ועוד מה שכתב דזיל בתר טעמא כו' דהא טעמא לא קאי באמת על החדש רק על הערלה וכלאי הכרם שנכתב בצדו והעיקר דהרמב"ם ס"ל דר"נ ב"י אמר לדברי ריב"נ וכיון דגער ר"ע לריב"נ על שסמך על תשובה זו משמע שהיה תשובה שלא כהוגן ולית הילכתא כוותיה מ"ה פסק הרמב"ם אפי' ביין אסור קודם לעומר וכ"כ בתי"ט ע"ש:
רש"י ד"ה קסברי חדש כו' יבנה וכי חשו כו' כצ"ל:
ד"ה וסבר לה כר"י כו' וחדש חוץ לארץ אסור דאורייתא כו' כצ"ל:
ד"ה מנחות מנחת סוטה הס"ד ואח"כ ד"ה מנחת בהמה מנחת נסכים של בהמה הס"ד וכצ"ל. ועיי' בפי' המשניות:
ד"ה פרס הפסח כו' ע"ש ששתי כו' כצ"ל:

ד"ה לדברי ר"י כו' להדיוט קודם לעומר דקודם לעומר אינו אסור כו' הד"א וכצ"ל:
ד"ה אין שתי הלחם ביכורים שכבר הוקרב למזבח כו' כצ"ל:
ד"ה ואם איתא דשלא כסדרן כו' אלא מדלא אמר הכי ש"מ אכתי לא אישתרו הנך חיטים כיון דהנך שתי הלחם דהאידנא לא שרו כו' כצ"ל. וכ"ה בס"י ומ"ו הב"ז גורס דאישתקד ומ"ה מוחק תיבת לא ואינו מן הצורך וראיתי בדפוס חדש גירסא אחריתי ושיבוש הוא:
בא"ד בשתי הלחם דהאידנא ולא כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה בשיטת ר"י כו' לא מצי סברי כההיא כו'. פי' דס"ל דר"י לא משום גזרה התקין אלא מדאורייתא בשיטת ר"י אמר:
בא"ד ותמיה מנא להו לר"י ולר"ש כו'. פירוש מדקאמרי אפי' בזמן שבית המקדש קיים משמע מכ"ש בזמן שאין בית המקדש קיים שהאיר מזרח מתיר מנ"ל דילמא ת"ק נמי מודה לר"י ב"ז ולר"י דבזמן שאין בית המקדש קיים מן התורה אסור כל היום אבל דבריהם תמוהים מה שכתבו מנ"ל דפליג שום תנא כו' הא איכא רב פפא ור"ה בדר"י ורבנן דבי ר"א כלהו סבירא להו ע"כ דמשום גזירה תיקן ולא מדאורייתא. ועוד הא איכא כמה תנאים דלא דרשי עד ועד בכלל והנהו ע"כ דלא כר"י ס"ל וצ"ע רב ליישב:
ד"ה לא אם אמרת כו' ונילף קודם לשתי הלחם כו'. ודבריהם אינם מובנים לי כיון דהטעם דאם הביא קודם לעומר פסול משום דבעינן ממשקה ישראל והעומר היה מתיר במדינה א"כ היאך נילף דאם הביא קודם לשתי הלחם נמי פסול הא שפיר הוה ממשקה ישראל דהעומר כבר התיר' וצ"ע ויש ליישב בדוחק:

דף סט.

רש"י ד"ה השתא לגבי כו' עומר ושתי הלחם כו' כצ"ל:
בא"ד קודם לעומר או קודם לשתי הלחם אע"פ כו' כצ"ל:
ד"ה אלא הנצה כו' מי הוי כו' כצ"ל:
בא"ד בהשרשה כו' כצ"ל:
ד"ה דחצדינהו כו'. עיי' פירושא דהאי סוגי' ברש"י מסכת ב"מ דנ"ו ע"ב ודנ"ז ע"א:
תוס' ד"ה והאמר רבא כו' כל שהוא יחזור ופי' ר' שמואל ינכה המוכר כפי הפחת והמקח קיים דאע"פ שטעה כו' כצ"ל:
בא"ד מצומצם מ"ה אם פיחת כ"ש ינכה הס"ד וכצ"ל. פי' דרבא איירי בשמדדו והטעהו במדה אפי' פחות מכדי אונאה חוזר והתם איירי דעדיין לא מדדו וידע המוכר שאינו מכוון כ"כ אלא או פחות או יותר ועיין בתוספת ב"ב דק"ד ע"א ד"ה פחות כו':

ד"ה שדאי בה כו' אין מכחישים אותו במה שזרעו אלא שאומר שיש לה די כו' כצ"ל. פי' שהמוכר מודה שלא זרע אלא ה' רק שאמר שיש לה דיי בה' והעדים מעידים שאין לה דיי בה' אלא כו' ועיין בתוספת ב"מ דנ"ו ע"ב ד"ה אלא כו':
ד"ה דבלע הוצין כו' מידי דהוה חלב ונבלת עוף טהור שבכפרים ונבלת בהמה טמאה בכל מקום שצריך כו' כצ"ל. פי' בכ"מ בין בכפרים בין בשווקים ועיין במסכת עוקצי' פ"ג:
בא"ד שסך שמן תרומה וכו' כצ"ל:
בא"ד מסתברא שלא היה שלימין כו'. פי' כיון דנלעסו בשיני הזאבי':
בא"ד אם נתבשלו או אם נצלו כו' כצ"ל:

דף סט:

גמרא אין בר עדי טייעא כו' כצ"ל. וכ"ה בס"י:
רש"י ד"ה כיזבא כו' כיזבא טפח כו' כצ"ל וכ"ה בערוך:
ד"ה ילדה שסיבכה כו' בפסחים שה אחד מן כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה כלי אדמה כו' שהוסק פיו בפתילה טהור הס"ד. פי' אע"ג שהוסק פיו בפתילה כל זמן שלא נצרף בכבשן לא מיקרי כלי וטהור:
ד"ה חוטין כו' אלא נראה לי דעל ידי נס כו' ונ"ל דרש"י דייק מדקבעי חיטין שירדו בעבים ולא קבעי חיטין שירדו מן השמים ומי איכא כי האי גוונא אין כי הנהו אטמהת' דניחיתו מן השמים ומ"ה פרש"י ששתו העבים באוקיינוס ומה שהקשה ר"ת וכי נאסרין ע"י כך יש לישב דהכי קאמר ממושבותיכם דוקא דהיינו משלך ולא מה שבלעו העבים משל אחרים וירדו כנ"ל ברור:
ד"ה דאמר ר' אבהו כו' ומה שגדל אח"כ מוכח כאן שהוא התיר כו'. פי' הפירות שגדלו אחר שסיבכה מוכח שהם מותרים מדקתני אפי' הוסיף במאתים משמע דוקא אותן פירות שהיו קודם שסיבכה ואח"כ הוסיפו אותן הפירות בעובי לאחר שסיבכה לא בטלו אבל פירות שגדלו אחר שסיבכה בטלי כמו דאמר ר"י התם דבטלה באם לא היה פירות בילדה קודם שסיבכה:
בא"ד דאלו יחור של זקינה כו'. פי' לא אמרינן דנעשה עכשיו ילדה שזו היא נטיעתו:
בא"ד ומשני דמתני' דהתם כגון ילדה בילדה כו'. ויש להקשות למה לי' לאוקמי ילדה בילדה לוקמי ילדה בזקינה ובדאיכ' פירות קודם שסיבכה ולא בטלה וחייבת בערלה ויש בהן דין רבעי וצ"ע ליישב קושיא זו:

ד"ה בצל ששתלו כו' הא כיצד זרוע מעיקרא בהשרשה כו'. לפ"ז יש לדקדק היאך בעי למיפשט הכא מבצל ששתלו בכרם דבתר עיקר אזלינן דלמא שאני כלאי הכרם דכתיב הזרע זרוע מעיקרא בהשרשה מ"ה אזלינן בתר עיקר ויש ליישב בדוחק:

בא"ד וצריך לחלק בדבר מאיזה טעם כו'. ועיי' שם בהרא"ש ובר"ן דכתבו טעם הגון לחלק:

דף ע.

רש"י ד"ה דבר שזרעו כלה כו' ויצא מזרע ירק כו' כצ"ל:

ד"ה שמירחה בכרי כו' למעשר הס"ד ואח"כ ד"ה וקרא עליה כו' במחובר הס"ד וכצ"ל:

תוס' ליטרא בצל כו' ליטרא מעשר טבל שזרעה כו' כצ"ל. פירוש שהורם ממנו תרומה ומעשר ראשון לגבי לוי הוה טבל דאכתי לא תרם ממנו מעשר מן המעשר:

בא"ד ממקום אחר לפי חשבון כו'. פי' דמשמע התם אבל מיניה וביה לא והכא קתני מתעשר לפי כולו ולא קתני ממקום אחר משמע אפי' מני' ובי' ולפי דמסיק התם דנ"ט ע"ב דכל היכא דטרח בהיתיר' בטל ההיתר ברוב והוי הכל אסור לא קשי' מידי כיון דההיתר בטל והוי כאיסור אפי' מתעשר מיני' ובי' לא הוי מפטור על החיוב ולא דמי לליטרא מעשר עיין שם ודוק:

ד"ה ביצי נבלת כו' שנגמר חלמון שלהם כו'. פי' ומ"ה לא הוו כבשר וטהור:

בא"ד היינו בשקרובי' לגמר כו'. פי' קרובות לבא בהן קליפה לבינה שאינה דבוק' יפה אלא מעט וכפרש"י שם:

ד"ה תנא כוסמין כו' וכולן זוגי קתני כו'. פי' כל הזוג בפני עצמו אינו כלאי' זה בזה אבל אחד מזוג זה ואחד מזוג זה היינו חיטי' עם כוסמי' הם כלאים:

בא"ד כמו כן שנויה בריש חלה כו' כצ"ל:

בא"ד החיטין אינן מצטרפ' כו' כצ"ל:

בא"ד בפני עצמו ואחרי כן נושכים זה בזה אין מצטרפים אלא בכי האי גוונא כו' כצ"ל. פי' חיטי' עם כסמים דוקא והשעורי' עם הכל חוץ מו החיטים:

בא"ד יש לפרש כו'. ותירוץ זה מספיק נמי לקושי' ירושלמי הא דקתני במתניתין ה' דברים מצטרפין מיירי בשאין בכל א' כשיעור חלה:

דף ע:

גמרא והא קא משמע לן כו'. פירוש דליכא למימר דקא משמע לן דמצטרפין לכביצה לטמא טומאת אוכלי' מתני' היא כל האוכלים מצטרפין לכביצה לטמא טומאת אוכלין פ"ד דמעילה:

רש"י ד"ה שעורה שאינה קלופה אינה כו' כצ"ל:

ד"ה ולקצור לפני הפסח כו' דקצירת העומר במוצאי יום טוב מתרת כו' כצ"ל:

ד"ה אלא לרבי יונה כו' דמשמע לאחר הפסח כו' כצ"ל:

בא"ד והמתנה מקצירה ועד האיר המזרח כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה מאי קודם לעומר כו' בשלמא למ"ד קודם הבאת עומר היינו כצ"ל:

בא"ד אלא למ"ד קודם קצירת העומר ליערבינהו כו' כצ"ל. ומה שנדפס הכא בצידו דמ"ו הב"ז ותי"ט גרסו לעיל קודם קצירת העומר וכאן קודם הבאת עומר טעות הוא ושייך למטה. פירוש התוספת גרסו הכי אבל כאן כתבו לפי גירסת רש"י גירסא זו נכונה:

בא"ד הבאת העומר ופריך תנן אסורי' בחדש לפני עומר כו' בשלמא למ"ד קודם קצירת העומר היינו כו' אלא למ"ד קודם הבאת העומר לערבינהו וליתנינהו ואסור בחדש ולקצור לפני העומר הס"ד וכצ"ל לפי גירסת מ"ו הב"ז והתי"ט:

דף עא.

רש"י ד"ה לרבי כו' תנא הס"ד:

ד"ה מכלל דאיכא כו' וקשרי ליה עומר כו' כצ"ל:

ד"ה וקפריך כו' ולעולם שהביא כו' כצ"ל:

ד"ה מכלל דאיכא דלאו בר חרמש כו' אלא מהבאה הס"ד וכצ"ל:

ד"ה אימתי כו' שליש קוצר אף משהביאה שליש הס"ד והד"א:

ד"ה ממקום שאי אתה יכול להביא עומר אתה קוצר כו' כצ"ל:

ד"ה ואימא ממין שאתה כו' אתה קוצר ומביא חיטין וכוסמין כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:

תוס' ד"ה מרכיבין כו' דיכרא בגו נוקבתא כו' ופרש"י שם בל"א ענף רך של דקל זכר בסדק של דקל נקבה שנקבה אין עושה פירות וזכרים עושים פירות:

בא"ד ופירוש בקונטרס שם כו'. וברש"י שלפנינו שם ליתא להאי גירסא אלא הכי פרש"י דתמרים של דקל זכר אינן מתבשלין בו עולמית כו' משמע דנושאים פירות רק שאינן מתבשלי' לפ"ז לא קשיא מידי דנקבות אין נושאים כלל ועיין שם:

בא"ד שראה דקל אחד מתאוה אמר להם לדיקלי' שביריחו והביאו כו' כצ"ל. פי' לדיקלי קוצצי דקלים שביריחו:
ד"ה וכורכי' כו' א"ר יהודה אומרי' שמע ישראל כו' ולא היה כו' כצ"ל:
בא"ד שלא יהא נראה כאומר לשם שישמע את ישראל כו'. ועיין שם בתוספת דנ"ו ע"א:
בא"ד ופשטי' דקרא היינו כו'. פירוש פשטי' דקרא איפכא שאומר לישראל שישמע את השם והוא אלקינו ואחד. ומ"ו הב"ז כתב בע"א והוא דוחק קצת:
וקוצרים כו' הוה ליה למידק מאן שמעת ליה כו'. פי' אלא ע"כ דלר"מ נמי גודשי' שלא ברצון חכמים:

דף עא:

גמרא דקצירה דאדם אמר ר"מ כו' כצ"ל:
שם שמעת ליה דאם כן כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה וקוצר לשחת מפסיק כו' כצ"ל:
ד"ה דא"כ דאף כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה ומתירין כו' וכן יש לפרש מסותא כו'. פי' שהיה מנצו עלה בי תרי וקם חד מינייהו אקדשי' ופרשו מינה כולהו רבנן מלרחוץ בה וקש' נמי למה פרשו יחללו שוה מנה על שוה פרוטה אלא מיירי בקונם:
ד"ה ונותנים פאה כו' כיון דהוי הפקר כו'. פי' כיון שאין פאה נוהגת בירק והם היה נותנים הוי כאלו הפקרו לעניים והפקר פטור מן המעשר:
בא"ד ופאה דפטור לב"ה כו'. פי' בשלמא לבית שמאי הטעם משום הפקר לעניים דהוו הפקר אלא לבית הלל דסבירא להו דבעינן נמי לעשירים אית להו טעמא אחרינא:
ד"ה הנחל כו' אע"פ שאינו מושך נתכוין ופריך כו' כצ"ל. פי' במתכוין:
בא"ד ומשני להוציא הקבוע כו' ועיין בפירוש הר"ש בפ"ב דפיאה:
ד"ה אימור דשמעת כו' אלמא דשרי אפילו משהביאה שליש הס"ד ואח"כ ד"ה לאדם מי כו' כצ"ל. פי' אפילו לר"י משמע הכי מדקאמר שהתחיל עד שלא הביאה שליש משמע דשרי אחר כך לקצור אף לאחר שהביאה שליש ומכ"ש לר"ש ובפסחים שם כתבו תוספת מדר"ש דייק:

דף עב.

גמרא דבר שמצותו ביום כשר כל היום כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה מאי טעמא כו' ומשדה האילן אין מביאים עומר כדאמרינן בפרק כל הקרבנות וללישנא דפירשתי לעיל כו' כצ"ל:
ד"ה שמצותו ביום כגון כו' כצ"ל:
ד"ה אם יש בו במחובר מביאין כו' כצ"ל:
בא"ד אותה ביום הס"ד ואח"כ ד"ה הוי פקח ושתוק שלא יאמרו כו' כצ"ל:
ד"ה שנקצר שלא כמצותן פסול ומצות קצירה כו' כצ"ל:
בא"ד הלכך הא דתני כו' כצ"ל:
בא"ד רבי אלעזר ב"ר שמעון הס"ד ואח"כ ד"ה רבו של אביו ר"ש תלמידו כו' כצ"ל:
ד"ה כלל אמר רבי עקיבא במילה קמיירי כו' כצ"ל:
ד"ה ורבי לאו כו' מר"ש כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה סבר לה כו' דאמר בשיטת ר"י אלא כו' כצ"ל. פי' וסבר לה כוותיה בחדא דבלא הביא שליש לא הוי קצירה ופליג עליה בחדא דאלו ר"י ס"ל דוקא לבהמה אבל לאדם הוי קצירה אפילו לא הביא שליש ולרבי מאיר אפילו לאדם לא הוי קצירה ובזה שקטה מה שכתב מ"ו הב"ז דלא גרסינן בשיטת ר"י משום קושיא לאדם מי שמעת ליה איפכא מסתברא דגירסא בשיטת ר"ש לא ניחא משום דקשיא מתניתין אהדדי כדלעיל:
בא"ד ואיכא השתא ג' תנאי הס"ד. פי' ר"י סבירא ליה אפילו לבהמה דוקא עד שלא הביא שליש לא הוי קצירה ומשהביא שליש הוי קצירה ור"ש סבירא ליה דכל לבהמה אפילו הביא שליש לא הוי קצירה ורבי מאיר סבירא ליה אפילו לאדם בפחות משליש לא הוי קצירה כיון דלשחת הוא:
ד"ה קצירכם שלכם יהא כו'. ועיין שם בתוספת דכ"ג ע"א דמתרצו קושיא זו:
ד"ה כריכות כו' ואי אפשר לומר כן כו'. פירוש דהתם קחשיב כריכות בפני עצמם ואלומות בפני עצמם אבל מה שפרש"י במתני' אלומים קשורים לא קשיא מידי דהתם דקחשיב אלומים בפני עצמם היינו אם אינם קשורים אלומים גדולים כמו שפרש"י התם וכריכות אלומים קטנים קשורים:
ד"ה מנין שאם נקצר כו' דאמר דאפילו אפשר לעשותה כו' כצ"ל:
בא"ד כיון דבדיעבד ביום כשר כו'. פי' משמע אפילו נקצר שלא כמצותו כשר אמאי דוחה שבת:
ד"ה אף בלילה כו' הרי הקטר חלבים כו'. ודבריהם אינם מובנים לי מה ראיה מהקטר חלבים דכשירים ביום ובלילה לאפוקי קצירת העומר דס"ד דביום לא וצ"ע:
בא"ד מאי קשה דילמא מתני' דקתני נקצר ביום כו' כצ"ל:

ד"ה הבא אחרת תחתיה כו' דאפילו למ"ד טומאה הותרה כו'. כוונת התוספת בזה דלא תיקשי היכא מצי לאוקמי מתני' דהכא דקתני נקצר ביום כשר כר' דלמא הא דקאמר ר' התם הבא אחרת תחתיה דכיון שנטמא העומר וטומאה דחויה היא בצבור הוה נמי שלא כמצותו מ"ה מכשיר להביא אחרת תחתיה לקצור ביום אף ע"ג דהוי נמי שלא כמצותו עדיף מטומאה אבל בעלמא ס"ל נקצר ביום פסול מ"ה כתבו דהתם מפרש דאפילו מ"ד טומאה הותרה כו':

דף עב:

גמרא לא עומר להקרבה ושתי הלחם לאפי' כו'. יש מקשין יש בכאן מקום עיון רב על הרמב"ם ז"ל בפ"ז מה' תו"מ דבסוגיא זו מבואר דכל המשניו' ס"ל דקצירת העומר דוחה שבת דלא כרבי דס"ל דנקצר ביום כשר אלא כראב"ש דס"ל דנקצר ביום פסול ולרבי דס"ל דנקצר ביום כשר ס"ל דקצירה לא דחי שבת אלא ההקרבה והרמב"ם כתב שם דקצירה דוחה שבת ופסק דאם נקצר ביום כשר והם תרתי דסתרי אהדדי עכ"ל וכן הקשה מ"ו הב"ז קושיא זו על הרמב"ם. ונ"ל ליישב בדרך אמת משום דהא דמסקינן הכא דלרבי דס"ל דקצירה כשר ביום אינו דוחה שבת ולא אמרינן חביבה מצוה בשעתה כמו גבי הקטר חלבים דשאני התם מגו דדחתה שחיט' את השבת קודם להקטרה וע"כ איכא תנא דלא ס"ל הך סברא מגו דדחתה כו' דרבי ישמעאל ריש פירקן תנא במתני' דבשבת היה בא מג' ובחול מה' וקתני בברייתא דר"י ורבי יוסי אמרו ד"א דר"י נמי ס"ל גבי לבנה כיון דאפשר לא טרחינן ה"ה הכא ומסיק ע"כ לא קאמר ר"י התם דלא ניתנה שבת לדחות אבל הכא דנתנה שבת לדחות אצל הג' סאין ומיגו דנדחה מפני הג' נדחת נמי אצל הה' ולפ"ז רבי ישמעאל דס"ל דבשבת היה בא מג' ע"כ ס"ל דלא אמרינן מגו דנדחה מפני הג' נדחית מפני הה' אע"ג דנעשה בבת אחת אפי' הכי לא אמרינן מגו דנדחה שבת מפני זה ידחה נמי מפני זה מכל שכן דלא אמרינן מגו דדחתה כבר שחיטה את השבת מ"ה ידחה אח"כ הקטרה את השבת וחכמים דפליגי על ר"י במתניתין וסבירא להו דא' חול וא' שבת מג' היה בא קשה נמי למה אצריכי טרחא יתירא דהא עשרון מבחר בלא טרחא אתי מה' כדמסיק התם אלא ע"כ דחכמים נמי ס"ל דבשבת אינו בא מה' משום דלא אמרינן מגו דנדחה מפני ג' ידחה ג"כ מפני ה' מ"ה בחול נמי אין משני' והיה בא נמי מג' ור"ח סגן הכהנים דפליג נמי במתני' סביר' ליה דבשבת היה נקצר במגל א' ובקופה אחת ובחול בג' ע"כ נמי סבירא ליה דלא אמרינן מגו כדלעיל אע"ג דאיכא נמי כדי לפרסם מפני הבייסותין אפי' הכי לא אמרינן מגו לפי זה לכל הני תנאים למה דחו הקטר חלבים

ואימורים את השבת דליכא למימר כיון דכבר דחתה שחיטה את השבת הא לא סבירא ליה מגו אלא ע"כ דסבירא ליה משום חביבה מצוה בשעתה אע"ג דכשרים כל הלילה דחינן שבת משום חבוב מצוה משום הכי פסק הרמב"ם כוותי' גבי עומר אע"ג דנקצר ביום כשר דחי שבת משום חביבא מצוה כן נראה לי ברור. ומסקנא דהכא לא קא אלא אליבא דר' כיון דראב"ש ע"כ שמע מאבוה ולא גמר מיניה ורבי ע"כ בשיטת רבו אמר אבל שאר תנאים פליגי על ראב"ש והרמב"ם פסק כאידך תנאי כדלעיל שמעתי מגדול א' ומ"ו הב"ז מביאו שרוצה ליישב דברי הרמב"ם ומאריך בדברים ואין דעתי להאריך בדברים רק מה שהקשה גדול זה ומ"ו הב"ז מביאו דלעיל דמ"ח ע"א כתבו תוספ' ד"ה לעולם כו' דר' ס"ל אין כ"ש מקדשים אלא מדעת לפ"ז גבי שתי לחם למה תדחה את השבת לאפינהו מאתמול ולכוין דעתו דלא ליקדשי עד למחר דלא מיפסלי בלינה עכ"ל ובזה רוצה ליישב דברי הרמב"ם ולענ"ד לאו קושיא היא דבאמת ר' ס"ל דכלי שרת מקדשים שלא מדעת והא דכתבו תוס' לעיל אליבא דר' דאין מקדשין אלא מדעת היינו כיון דלא חזו כולהו גרע לענין שלא מדעת אע"ג דבעלמא מקדשי' שלא מדעת וסברא זו כתבו תוס' לעיל ד"ז ע"א ד"ה וכי מהדרי כו' לעני' שלא בזמנה ובסוכה ד"נ ע"א ד"ה חזקיה כו' ומ"ה דייק תוס' בלישנא אי נמי כמ"ד אין כ"ש כו' ולא כתבו אי נמי דר' ס"ל אין כ"ש אלא ע"כ דר' באמת ס"ל דכ"ש מקדשי' שלא מדעת והכא כמ"ד דאין כ"ש כו' כיון דלא חזו כלהו גרע לעני' שלא מדעת. גם מה שכתב אותו הגאון דלעיל דנ"א אמרי' דאפייתן של חביתי כ"ג דחו את השבת וקאמר רבא מדכתיב על מחבת מלמד שטעונה כלי ואי אפי' מאתמול איפסל בלינה. והקשו תוספת דהא גבי שתי לחם דאיכ' נמי האי טעמא ואפ"ה בעינא קרא וכתב קושיא זו הוקשה ג"כ להרמב"ם ולא ניחא ליה בתירוץ התו' אלא דהרמב"ם מיישב קושי' זו בדרך אחר ומזה מיושב דברי הרמב"ם ולענ"ד בלאו הכי לא קשיא לדברי הרמב"ם דהא הרמב"ם כתב בפ"ג מה' תו"מ די"ח וז"ל חביתי כ"ג כו' ואפייתן דוחה את השבת ככל הקרבן שקבוע להם זמן שנאמר תופיני שתהא נאה ועוד אם תאפה מערב תפסל בלינה עכ"ל הרי דהרמב"ם יליף מקרא ויהיב ג"כ טעמא דרבא ע"כ ס"ל דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי דרבא נמי ס"ל דאיצטרך קרא דדוחה שבת ויהיב טעם לקרא לפ"ז לא קשיא קושית התוס' לרמב"ם כנ"ל ברור:

רש"י ת"ל וידבר כו' כתיב עומר ושתי הלחם הס"ד ואח"כ ד"ה אלא פשיטא לטחינה והרקדה ואע"ג כו' כצ"ל והשאר יש למחוק:

ד"ה לא עומר כו' מאתמול הס"ד: ואח"כ ד"ה לאפיה כו':

הדרן עלך רבי ישמעאל

פרק אלו מנחות

רש"י ד"ה דכתיבא בהנך דכתיבי בהו דנקמצת כו' כצ"ל:

ד"ה באה שעורין כו' קנאות הס"ד:

ד"ה אליבא דרבנן דאמרי כו' כצ"ל:

ד"ה כי קמבעיא כו' דאמר איכא מנחה כו' כצ"ל:

ד"ה וחריבה כו' מנחת חוטא הס"ד וכצ"ל:

תוס' ד"ה באה חיטין לא כו' כצ"ל והשאר יש למחוק:

ד"ה אם אין ענין כו' אע"ג דפרשתא מיירי כו'. ולענ"ד אינם צריכים לזה כיון דאליבא דר"ש ומדכתיב גבי מנחת חוטא לכהן כמנחה יליף ר"ש לקמן דע"ד ע"א ולא לאישים כמנחה ש"מ חריבה של חיטים נאכלים ועיין לקמן פירוש רש"י:

דף עג.

גמרא אשר ישיבו לי זה גזל כו' כצ"ל. וטעה המדפיס והדפיס ל"ה ומ"ה מ"ו הב"ז מוחק תיבה זו ובאמת אינו מן הצורך למחוק:

רש"י ד"ה יכול לא יחלקו בקדשי קדשים שלא יתנו כו'. כצ"ל והשאר נמחק דיתור לשון הוא:

ד"ה תלמוד לומר כו' לפניו ואיתקש כו' הד"א ובזה מתורץ קושי' התוס':

ד"ה ההוא מוכל כו' והא דתנהו ענין לחריבה כו' כצ"ל:

ד"ה מן האש כתב כו' הוא דשירים כו' כצ"ל:

בא"ד לאישים אימא לא כו' כצ"ל:

בא"ד לכהן להכי כתב כו' כצ"ל:

ד"ה לרבות מנחת כו' לכהנים ומהכא אתיא כו' כצ"ל. פירוש רבינא אתיא מהכא:

ד"ה להכשיר אתי להתחיל עליה כו' כצ"ל:

ד"ה שלך הם כל הני כו'. ועיין במסכת זבחים דמ"ג ע"ב מה שכתבתי ישוב נכון על רש"י שדבריו סותרים זה את זה:

תוס' ד"ה תלמוד לומר כו' וסמיך ליה אם על תודה משמע כו' כצ"ל:

בא"ד והתם פירשתי הס"ד. פירוש דשם מתרצו קושי זו דמוי"ו קדריש דמוסיף על ענין ראשון וכפרש"י הכא ועיין בתוספ' דיבמות ד"ד ע"א ד"ה וכי כו' דמתרצי נמי בע"א:

ד"ה איש חולק כו' אלא כלומר אין מריבין בו כו'. כצ"ל וכ"ה בס"י ופירוש לשון מחלוקת:

בא"ד וממתני' דבכורים אלא כדפי' בקונטרס כו' כצ"ל:

בא"ד בלחם הפנים וכל כהן המגיעו כזית יש אוכל כו' כצ"ל:

בא"ד וכל כהן המגיעו כפול כו' וכיון כו' כצ"ל:
בא"ד למאי חזי וקס"ד דדרך עילוי כו' כצ"ל:
בד"ה והא אפיקתי' כו' דדייק הכי אם איתי' דרבי יוסי בר' יהודא הך ברייתא כו' כצ"ל:
ד"ה מן האש כתי' תימא כו'. יש מקשין לא ידענו מה הוקשה להם דלמא סבירא ברייתא זו כר' יוסי דקדושין דהמקדש בחלקו אינו מקודשת ויליף התם מדכתיב מן האש עכ"ל וכן הקשה מ"ו הב"ז והניח בצ"ע ולענ"ד תוספ' הקשו שפיר אליבא דמסקנא דהתם דאסיקנ' דר' יהודא הדר ביה וסבירא ליה ג"כ כר"י דאינו מקודשת וקאמר אביי ת"כ דר' יוחנן דס"ל דר"י הדר ומייתי ברייתי' לסייעה ויליף התם מקרא דלאו ממונו הוא אלא משולחן גבוה קא זכי לפ"ז אפי' לר"י לא צריכא מן האש והקשו שפיר לא ליכתוב מן האש אפי' לר"י וכ"כ מהרש"א שם בחידושיו ומהרש"א שם מביא קושי' בשם ת"י על ר"י וז"ל כיון דר' יהודא ס"ל דמקודשת ויליף מיהיה לך לכל צרכך ור"י יליף מאש לישתוק מלך דמשמע כל צרכך ולא איצטריך ליכתוב אש עכ"ל. ולענ"ד נמי לאו קושיא היא כיון דכתיב גבי גזל הגר לך היא ולבניך אפי' לקדש בו האשה מ"ה איצטרך מן האש ס"ד דקאי על כל הני דמתרבי כמו שפרש"י הכא:
ד"ה זה גזל הגר כו'. וקשה לפירושו דא"כ כו'. ולפי מה שכתב רש"י שם בזבחים ד"ה אשם מצורע כו'. וז"ל נהי דאשמ' כתיב הכא לסדר בפרשה כו'. לפ"ז לא קשה מידי עיין מה שכתבתי שם:
בא"ד מיהו צריך לדקדק אמאי צריך לכל כו'. ודבריהם אינם מובנים לי דאי לא כתיב לכל לא הוה שמעינ' דאתי לרבוי' כל הני אלא מאי דכתיבי בהדיא כבר וסידרו הכתוב כאן מפני מחלוקת של קרח כמו שפרש"י אע"ג דתוספת לא ס"ל הך סברא מ"מ הוי אמינא איכא וצ"ע:
ד"ה ואפי' לקדש כו' ומיהו הא מילתא כו'. פירוש דאין יכול ליתנו אלא לכהן שבאותו משמר כו':
בא"ד ושמא אתי קרא לאשמעינן כו'. פי' קרא לה' לכהן שהם לה' עד שיבא ליד כהן. ויש להקשות כיון דחרמים ילפינן התם מגזל הגר בג"ש לכהן שנותנים לכהן שבאותו משמר וקי"ל דאין ג"ש למחצה ולפ"ז ע"כ מצינו נמי למילף גזל הגר מחרמים בג"ש לכהן לכהן דכל זמן שהם ביד בעלים ה"ה כהקדש וא"כ לה' ל"ל וצ"ע:
בא"ד הגוזל קמא דאם החזירו בלילה או החזירהו חצאין כו' כצ"ל:

דף עג:

גמרא לא קשי' הא ר"י הא ר"ע כו'. וע"פ פלוגתא זו יש ליישב מה ששמעתי שיש מקשי' דאיתא במסכת שקלים (ד"ע) [ד"ה] ע"ב אדם כי יקריב מכם לרבות הגרים והקשו אדם ל"ל דשמעינן מאיש איש לרבות דאפי' נכרים נודרי' נדרים ונדבות מכ"ש גרים ובר מן דין קשה הא בקרא דאיש איש כתיב גר בהדיא איש איש מבית ישראל ומן הגר בישראל אשר יקריבו קרבנם לכל נדריהם וגו' והתם נמי בקרבנות נדבה דבר וכפרש"י בחומש וא"כ אדם ל"ל וע"פ פלוגתא זו יש ליישב דסוגי' דשקלים אתי' כר"ע דס"ל דאיש איש לא אתי לרבות נכרי' אלא לעולה בלבד ולא לשאר קרבנות ולא דריש לכל נדריהם ולכל נדבותם וס"ד דגר דכתיב בהאי קרא נמי לא קאי אלא על קרבן עולה מ"ה איצטריך אדם לרבות הגרים שמקבלים מהם כל הקרבנות דכתיב בהאי פרשה. אח"כ מצאתי קושי' זו בספר קרבן אהרן ונכנס בדוחק ליישב וכאשר כתבתי נכון הוא ומדי דברו בו זכור אזכרנו ישוב על קושיא מה ששמעתי מחכם אחד ע"פ סוגיא זו דבמסכ' נדרים דל"ה ע"ב איבעיא הני כהני שליחי דידן או שליחי דרחמנא למ"נ למודר הנאה כו' והקשה תפשוט מסוגיא זו דשליחי דרחמנא נינהו מדאשמעינן מאיש איש לרבות שמקבלים קרבנות מנכרים ואנן קי"ל דאין שליחות לנכרי ל"ש אינהו לדידן ל"ש אנן לדידהו כדאמרינן במסכ' ב"מ דע"א ע"ב ואי אמרי' דהני כהני שליחי דידן היאך יכול הכהן להקריב קרבן נכרי ולעשות שליחות נכרי אלא ע"כ שליחי דרחמנ' ע"כ. ונ"ל ליישב בדרך אמת דתמן תנינא במס' ב"מ שם דר' אשי אמר כי אמרינן אין שליחות לנכרי ה"מ אינהו לדידן אבל אנן לדידהו ה"ל שליח וקאמר הא דר"א בדותא היא מ"ש אינהו לדידן דלא דכתב אתם גם אתם כו' אנן לדידהו נמי מה אתם בני ברית כו' ע"כ נמצא דמ"ה דר"א בדותא משום דילפינן אין שליחות לנכרי מאתם דמשמע בין אינהו לדידן בין אנן לדידהו רק במסכת קדושין דמ"א ע"ב קא מסיק לר"ש דס"ל דמירוח נכרי פוטר יליף דלא הוה נכרי שליח לתרומה מצד הסברא כיון דליתא בתרומה דנפשיה ומידי דלא שייך ביה לא מיתעביד עליה שליח ואתם גם אתם אתי לדרשא אחריתי ולפי זה איכא למימר דר"א לאו בדותא היא דדוקא אינהו לדידן לא הוי שליח דבמידי דלא שייך ביה לא מתעביד עליה שליח אבל אנן לדידהו הוינא להו שליח ומ"ה גבי קרבן יכול הכהן לעשות שליחות נכרי להקריב קרבנו ולהיות שלוחא ומ"ה מיבעי שפיר כנ"ל ברור ונכון:

(**עמוד ב**)

רש"י ד"ה מנחת נכרים ושלמים כמנחתו כו' כצ"ל:

ד"ה פרט כו' יכולין להביא כו' כצ"ל:

ד"ה לימא רבי יוסי היא דמרבי יין כצ"ל:
ד"ה ולא רבי עקיבא דאמר אין לי כו' כצ"ל:
ד"ה שתהא עבודתו כו' הוא בעצמו דהכי משמע והיתה לכהן כמנחת חוטא כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה איש איש כו' לא שנא במזבח דידהו כו'. פירוש לא ליפסל אלא מחוסר אבר ולא שאר מומים קמשמע לן מכל אלה ולענ"ד לאו קושיא הוא דהא איצטריך לר"י הגלילי לרבות יין והלבונה ועצים דמכל אלה לא שמעינן ולר' עקיבא איצטריך דאין נודרים אלא עולה בלבד ואח"כ מצאתי תירוץ זה בתוספת דתמורה שם ועוד אפשר לומר דאיצטריך איש איש לרבות קדשי נכרים דמועלין בהן וחייבין עליה' משום פיגול נותר וטמא ויליף ר"י מלה' דכתיב בהאי קרא עיין במסכ' זבחים דמ"ה ע"א ובתמורה ד"ג:
ד"ה אי לר"י הגלילי כו' דמרבינן ברישא תודה כו' כצ"ל. פי' משמע דיין דקאמר היינו בפני עצמו:
בא"ד משמע דהא דאין נכרי כו' כצ"ל:

דף עד.

רש"י ד"ה כליל תהיה כו' להתיר מנחת חוטא כו'. הד"א:
בא"ד בשרה כו' הס"ד ואח"כ ד"ה במנחתו דאלו נאמר כמנחתו הוה משתמ' כדקאמרת מקיש חובתו לנדבתו והלא כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:
ד"ה לכהן כמנחה כלומר כו' כצ"ל:
ד"ה בחטאה בשגגה כו' וקאמר על חטאה אע"ג דאתי על חטא הס"ד וכצ"ל:
ד"ה דלמעלה על התפוח מגחלים שעל המזבח כו' כצ"ל:
בא"ד דלבסוף מתפזר כו' כצ"ל:
ד"ה ע"א מ"ר כו' קרב לאיבוד כו' כצ"ל:
בא"ד נדבתו בתרוייהו כו' כצ"ל:
בא"ד הקרבה דשירי מנחת כו' כצ"ל:
ד"ה לא תאכל מנחת חובתו כו' כצ"ל. וכ"ה בס"י:
בא"ד חביתין וכיון דאיירי בהם קרא בתרוייהו חובתו כו' כצ"ל:
ד"ה סכינא חריפא כו' לא תאכל חובתו והדר תני כליל תהיה כו' הס"ד וכצ"ל:
ד"ה שכן באה עשרון כחביתין כו' כצ"ל:
ד"ה האי לא תאכל כו' תקטר לחוד הס"ד ואח"כ ד"ה של זה בזה לאו דלא תאכל כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה אי דלמטה כו' ואז כבר נצטנן הס"ד. וליכא למימר שהיו מניחי' על תרומת הדשן וביום שלאחריו נשרפה דבכל יום היה תורמין את הדשן דא"כ נפסלה בלינה

ולענ"ד דיש ליישב דברי ר"ת דהא בלאו הכי יש לדקדק לפי' התוספ' דהיו מתפזרי' במקום ששם פרים ושעירים נשרפין דהא פרים ושעירי' לא היו נשרפים בעזרה אא"כ אירע בהן פסול קודם זריקה אבל כמצותן היה נמי נשרפים חוץ לג' מחנות כדאמרי בזבחי' שם וביומא דמ"א ולפ"ז כיון דגזירת הכתוב היא כמו שפרש"י שהשירי' של מנחת חוטא לכהנים ילכו לאיבוד דהיינו לשריפה הוה כמצותן ומ"ה פרש"י על שפך הדשן בחוץ כמו פרים ושעירים כמצותן אלא ע"כ צריך לומר דתוספת אזלי לשיטתן דכתבו במס' יבמות ד"ק ע"א בד"ה והשירים כו' דשירי מנחת חוטא של כהנים הוה כמו פסולים בבעלי' שאין לו אוכלי' והוה כמו פרים ושעירים שאירע בהן פסול ולפ"ז צדקו ג"כ דברי ר"ת שמתפזרי' במקום ת"ה ואי אמרת דכבר נצטנן לאחר התמיד היה מקריבי' מנחות דהא אנן קי"ל כל שפסולו בבעלי' טעון עיבור צורה ומתני' היא במסכ' פסחים דפ"ב וא"כ שפיר היו מניחים על ת"ה אפי' לא נשרפה עד למחרת לא נפסלה בלינה כיון דבל"ה טעון עיבור צורה דהיינו לילה א' וכן פי' רש"י בפסחים דפ"ב ע"א במתני'. ובזה ניחא ג"כ פיר' רש"י דרש"י לא ס"ל דשירים הוי כמו פסולו בבעלי' אלא מצותן בכך כיון דג"ה היא ומ"ה פי' רש"י בחוץ כמו פרים ושעירי' כמצותן כנ"ל ברור ונכון. וצ"ע על תוספ' שכתבו על ר"ת ולא יתכן ומ"ו הב"ז מיישב דברי רש"י בדוחק וכאשר כתבתי ניחא:

ד"ה ויש לך דבר שקרב למטה ואע"ג דאיכא כו'. ודבריהם אינם מובנים לי כיון שהיו מתפזרי' על בית הדשן דלמטה והדשן היה מפסיק בין השירי' לרצפת העזרה לא היה מקדש וכן משני תוספת גופא במסכ' זבחים דע"ד ע"א ד"ה ואת כו' וז"ל וי"ל כגון שיש הפסק כו' משמע כל מידי דמפסיק וצ"ע:

ד"ה לאכילה הקשתיו כו' לחביתין כו' והא דלא מפרשי כפי' רש"י מנחת חוטא למנחת נדבתו משום דאכתי לא אסיק דקרא איירי בתרוייהו:

ד"ה מאי קאמר כו' משום לאו אלא לא תאכל כו' כצ"ל:

בא"ד מקיים כל דמנחות כו' כצ"ל. פי' קאי כל אתרוייהו דהוקשו לחביתין:

ד"ה ובסים ריחא כו' דלא חשיב שמן ולבונה כו'. פי' דבמנחת נדבה ובמנחת חוטא ליתא מ"ה כתבו כלשון אחר ובסים ריחא היינו מחמת שמן ולבונה בסים ריחא:

ד"ה לאו דזרות כו' י' יוחסין וכתיב בתריה תושב כהן ושכיר כו' כצ"ל:

בא"ד פטור קאמר נמי כו' כצ"ל:

בא"ד דכריתות דשייך ביה לאו כו' כצ"ל. ותיבות ודמכות יש למחוק דהתם לא שייך לאו דכל זר לא יאכל קדש ולומר דפריך דלילקי משום לאו דמעילה דא"כ מאי משני הכא

כיון דלכהנים נמי לא חזי אדרבא כיון דלכהנים לא חזי חייב משום מעילה כדאמרי' במסכת מעילה ד"ט ע"א בעולה מועלין עד שתצא לבית הדשן ופי' רש"י כיון דכולה כליל ואין בה היתר לכהנים לעולם מועלין בה אלא ע"כ דפריך התם דלילקי משום לאו דזרות כי קדש הם נ"ל. ותמי' לי על מ"ו הב"ז שלא הרגיש בזה:

בא"ד גבי זרות כתיב דהכל כו' כצ"ל:

בא"ד תיקשי לן דלילקי כו'. פירוש בכריתות:

בא"ד ועוד דשייך נמי בהנאה כו' כצ"ל:

בא"ד ומיהו קשה כו'. פירוש בכריתות דבמכות פריך [צאן קדשים: ב]אמת:

דף עד:

גמרא שתי הלחם הבאות בפני עצמן לשריפה כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה מסייע לשמואל דאמר קומצו כו' כצ"ל:

ד"ה לאפוקי ממאן דאמר שתי הלחם הבאות בפני עצמן כגון שלא היה כבשים שנאבד כו' כצ"ל. והשאר יש למחוק דבהדיא אמרינן לעיל דף נ"א ע"א שאין שתי הלחם באים בנדבה בין יחיד בין צבור:

בא"ד דסבר הכבשים אין מעכבים את הלחם אבל אין נאכלין וטעוני' עיבור צורה קמ"ל בזו בשתי הלחם ובלחם הפנים יפה כח הכהנים לעולם דאפי' באות בפני עצמו לעולם יפה כח הכהנים ולאכילה אתיין מעיקרא הס"ד וכצ"ל:

ד"ה טעונות שלשה כו' וחוזר ונותן שמן לבלול בשמן כו' כצ"ל:

בא"ד יציקה לאפוקי מנחת כו' הד"א:

ד"ה וחכמים כו' בוללן הס"ד:

ד"ה כמין כ"י כו' באצבעו ועושה כמין כו' כצ"ל:

ד"ה ת"ר כו' שטעוני' מתן שמן כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה לאפוקי מדשמואל כו' והתם מוכח טעמא דשמואל כו'. פירוש מ"ה סתם הכא לאפוקי מדשמואל משום דשמואל ור' שמעון ס"ל דדבר שאין מתכוין מותר וסתם מתני' ר"י היא דס"ל דבר שאין מתכוין אסור:

ד"ה קומצו ושיריו נאכלין אבל יין כו' כצ"ל:

ד"ה איכא מתנות כו' על תנוך כו' נטל מלוג השמן ויצק כו' טבל והזה כו' כצ"ל:

דף עה.

גמרא אמרו לו והלא לחמ' כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה מה כאן כו' תעשה ובמנחת מרחשת כתב הס"ד וכצ"ל. ואח"כ ד"ה יציקה ובלילה דהאי קרא סולת בלולה במחבת כתב כו' כצ"ל:
ד"ה ואי אפשר לבוללן חלות כדמפרש לקמן ונבללין סלת וה"ה למחבת ומרחשת דנבללין סלת הס"ד וכצ"ל. ואח"כ ד"ה כיצד עושה למנחת מחבת ומרחשת הס"ד: ואח"כ ד"ה נותן שמן בכלי ונותן הסולת בשמן הס"ד: ואח"כ ד"ה כיצד עושה מיירי כו' כצ"ל:
בא"ד דעלמא הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה מאי היא כו' כצ"ל:
ד"ה לא לישתמיט קרא כו' אלא מדכתיב כו' כצ"ל. פירוש לא לישתמיט קרא ולכתוב חדא זימנא חלות משוחות רקיקי' בלולות וכיון דלא כתב הכי ש"מ דוקא:
בא"ד דווקא הס"ד ואח"כ ד"ה מנחה הבאה כו':
בא"ד לרבנן כו'. פי' היינו בדיעבד ור"י היא דלעיל דס"ג ע"א והתם בדיעבד איירי דר"י דמודה דכשרות ע"ש ע"ב סוף פרק:
בא"ד מביא הס"ד ואח"כ ד"ה מושח את כו' כי הס"ד ואח"כ ד"ה ושאר השמן כו' לחלות הס"ד ואח"כ ד"ה רקיקין הבאין כו' מושחן וכו' הס"ד ואח"כ ד"ה מושחן וחוזרין כו' על וכו' ואח"כ ד"ה למעוטי כו' כצ"ל:
ד"ה מאי תלמודא כו' מאפה שכתובה עם כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה מה להלן כו' בהו בלילה ומתן שמן בכלי קודם לעשייתן מנלן תינח כו' כצ"ל. ומ"ו הב"ז מוחק תיבת בלילה ואינו מן הצורך זגירסא זו יותר נכונה להמעיין:
בא"ד מיציקה משום דכתיבי תרי מיעוטא גבי יציקה עליה והיא איצטרך ליה כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:
ד"ה שפיר קאמר כו' ומתחלקת לכמה כו' כצ"ל:
ד"ה ומה חלות כו' אי שייך כו' ועי' בתוספת דזבחים דף ט"ז ע"ב:
ד"ה כמין כ"י כו' יצק שמן על ראש אהרן ויורד כו' כצ"ל:
ד"ה אימא להוציא כו' כתיבה ביה בהדיא כו'. ודבריהם אינם מובנים לי כיון דכתיבי בהדיא מעיקרא דדינא לית' דליפרוך גבי פתית' אימא להוציא מנחת כהנים הא בהדיא כתיבי בי' ויש ליישב בדוחק וברש"י שלפנינו לית' ותמי' לי מה דלא הקשה איפכא דגבי יציקה נמי ליפרך אימא להוציא שתי הלחם ולחם הפנים כמו דממעטינן מפתיתה ואח"כ מצאתי קושיא זו בספר קרבן אהרן דע"ה ע"ד ע"ש:

דף עה:

גמרא כהן משיח היה מקפלו ואינו מבדיל והא אנן כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה לא היה מקפלה כו' ואין נקמצת וכליל היא הס"ד וכצ"ל:

ד"ה וכולן כו' ואיכא דאמרי וכולן פתיתי כזיתי כו' כצ"ל:
בא"ד ומכל חלה וחלה כו' כצ"ל:
בא"ד לא היה בכל פתות אלא כזית ולא מפי השמועה הס"ד וכצ"ל. אבל יש לדקדק על זה הא בעשרון היה מ"ג ביצים וחומש לפי חשבון עשירית האיפה נמצא שהיה עושה מן העשרון עשרה חלות מגיע לכל חלה ד' בצים ושליש ביצה נמצא כשעשה מכל חלה ארבע מגיע לכל פתות יותר מכביצה והיכא כתב רש"י שלא היה בכל פתות אלא כזית וצ"ע רב ליישב:
ד"ה תלמוד לומר פתים כו' וכתיב פתים דמרבה לשני פתים יותר הס"ד וכצ"ל:
ד"ה תלמוד לומר אותה כו' ולא יותר הס"ד ואח"כ ד"ה ולא פתיתה לפתותי' לפירורין הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה ומבדיל והדר קמץ לה הס"ד וכצ"ל:
ד"ה האי חביצה שקורין סלנייי"קוק הס"ד:
ד"ה מברך הכהן כו' כצ"ל:
ד"ה אי הכי היינו דקתני כו' כצ"ל:
ד"ה שאכלו מיבעי ליה כו' משמע דפירורין הם כו' כצ"ל:
ד"ה אמר לו ר' יוסף אלא כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה חביצה כו' ליקט מכולן כו'. פירוש דקאי אחמשת המינין ולא אמנחות:
בא"ד ועוד בסמוך כו'. פירוש אע"ג דאיכא לשנוי' דמחטה ליכא למיפרך דר"י מפרש לה הפרוסת קיימת היינו כזית אין הפרוסת קיימת שאין בהם כזית וכ"כ תוספת התם בשם ירושלמי מ"מ איכא למיפרך מדבסמוך:
ד"ה היה עומד ומקריב כו' ולא היה לומר הביא כו'. פי' דהביא משמע מנחתו לא הביא. ובאמת ברש"י שלפנינו הכא ובמס' סוכה דל"ז ע"ב לית' להך גירס' ואם לפני תוספות היה הגירס' ברש"י הכי יש ליישבו דרש"י ס"ל דאי אפשר לפרשה דמברך שהחיינו אהקרבה דהא ע"כ היה מקריב כל כהן במשמר שלו אע"ג שלא היה מקריבי' אלא ב' פעמים בשנה כמו שכתבו תוספת לקמן רש"י ס"ל דאין מברכי' שהחיינו אלא על מצוה שמתחדשת משנה לשנה כמו סוכה ולולב או פירות שמתחדשות משנה לשנה אבל לא על מצוה שמתחדשת מחצי שנה לחצי שנה וכ"כ הב"י בטוא"ח סי' רכ"ה מ"ה פרש"י דהא דמברך שהחיינו קאי על הבא' או על כהן שלא הביא מנחה בשנה זו או על ישראל והא דקתני נוטלן לאוכלן תרתי קתני אי קאי על כהן קאי נוטלן לאוכלן אשאר מנחות ואי קאי על ישראל קאי נוטלן לאוכלן על כהן נ"ל:

ד"ה אפילו פרורי' כו' ופתיתין קטנים פשיטא ואי איכא לחם אחר שלם פשיט' דאההוא לחם מברך ונראה לפרש כו' כצ"ל. פי' דמתחל' הקשו אפי' אי איכא לחם אחר שלם רק פתיתי' גדולי' מההיא פת צנומה פשיטא דמברך על פתיתים גדולי' ואי איכא לחם אחר שלם אפי' קטן נמי פשיטא דעל השלם מברך ועיין שם בתוספת דל"ט ע"ב ד"ה מברך כו' ומ"ו הב"ז גורס כגירס' שלפנינו ואין להבין:

דף עו.

גמרא ולילף מלחם הפנים כו'. אין לדקדק דאם איתא דאית' לן למילף מלחם הפנים ג"ש דחוקה חוקה ל"ל אלא ע"כ מדאיצטריך ג"ש למילף חביתי כ"ג מלחם הפנים ע"כ שאר מנחות לא ילפי' ויש ליישב דאי לאו ג"ש לא הוי ס"ד למילף יחיד מצבור אבל השתא דגלי ג"ש דילפינן יחיד מצבור פריך לילף נמי שאר מנחות מלחם הפנים:

שם שתים עשרה מ"ט אי סבירא כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה בעי ר"י כו' חשוב שיפה אחת הס"ד וכצ"ל:

ד"ה ר"י כו' ולא בחיטי' הס"ד ואח"כ ד"ה לחם כו' חלות הס"ד ואח"כ ד"ה אתי' חוקה כו' י"ב הס"ד ואח"כ ד"ה שאר כו':

ד"ה מה להלן כו' לכל מין עשר כדאמרי' כו' כצ"ל:

ד"ה שכן יחיד כו' הן קרבנות יחיד כו' כצ"ל:

ד"ה שכן הקדש המנחות ולחם הפנים ותרוייהו טעוני' לבונה (צאן קדשים: זבחים) [ו]תרוייהו מצה הס"ד וכצ"ל:

ד"ה ואכתי פריך כו' במה מצינו ובעי' היא במס' זבחים אי חוזר ומלמד אדיליף מלחמי תודה לילף מחביתי' מה מצינו כו' הד"א וכצ"ל:

ד"ה שכן עשרון כו' עשרוני' הס"ד ואח"כ ד"ה כלי חביתין ומנחות טעוני' כלי כ"ש ע"א כלי מקדשן כו' כצ"ל:

בא"ד מקדשן הס"ד ואח"כ ד"ה הקדש חביתין ומנחות כו' קדשים הס"ד וכצ"ל:

ד"ה הגשה מנחות וחביתי' כו' כצ"ל:

ד"ה שלמיו על זבח כו' ירושלמות מרבינן נמי שבאין כו' כצ"ל. פי' דתודה היתה באה ה' סאין ירושלמות שהם ל' קבין ט"ו קבין לחמץ וט"ו למצה והמצה היתה ג' מיני' חלות ורקיקי' ורבוכה מגיע לכל מין ה' קבין ובנזיר שלא הי' אלא ב' מיני' חלות ורקיקי' היתה מעשרה קבין ירושלמית ועיי' לקמן דע"ח ע"א:

ד"ה שריבה כו' שמיעט שעשה י"ב כו' כצ"ל:

בא"ד שעשה י"ב הס"ד:

תוס' ד"ה אתי' כו' תימא דבפ"ק כו'. פי' וכיון דלאו מופנה היא אפי' מצד א' אין למידין יחיד מצבור:

ד"ה דאפרשינהו כו' כחלת אהרן וכתרומתו מותר הא כתרומת כו' כצ"ל:

בא"ד דלאו תרומה ממש כו'. פי' רק קדושת הפה דאסור לשנותן בחלות אחרות ועיי' בתוספת שם:

בא"ד וכי לא עשתה מצוה כו'. פי' כיון דלכתחלה אסור:

בא"ד לעשותה עבות ויפות הס"ד וכצ"ל. פי' דבעודה עיסה יכולה לעשות כך. וכתב מ"ו הב"ז דמהה"י דנדה ראי' ברורה למ"ש הרמב"ם פ"ט מה' מע"ק דכ"ד דמעשה לחם נזיר ותודה מעשיהם חוץ לעזרה שהרי שפחת ר"ג הית' אופה ואי הוי אפייתן בפני' אשה בעזרה מניין כדאמרי' בקדושין דף נ"ב ע"ב דאסורה מליכנס ואפי' לפי' התוספות אין דרך ליכנס בעזרה וכ"ש שפחה אלא ש"מ דמעשיה' בחוץ כו' עכ"ל. ולענ"ד לאו ראי' היא כלל לפי' התוספת פשיט' דלאו ראיה היא דתוספ' דכתבו התם אין רגילות שתכנס לשם כדי להתקדש משום בזיון הוא אבל לכנס לאפות קדשי' מותרת ליכנס דזה לאו בזיון הוא ולפירש"י נמי אינו מוכח דבאמת אותה שפחה לא היתה אפה בעצמה אלא שהיתה טח' ולשה העיסה כדי לעשותן עבות ויפות כמו שכתבו תוספות והיתה בודקת בין כל אחת שהיתה טחה ולשה וע"י נאפת אבל היא בעצמה לא היתה אפה וכן דרך הלשון לע"ז שאחד מספר לחבירו היום אפיתי לחם אפי' שנאפת ע"י אחרים כנ"ל:

דף עו:

גמרא מאי טעמא מצת כתיב כו' כצ"ל. שם יכול אף בשאר מנחות כן ת"ל כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה ריבה במדת סאים שלהם כגון שתי הלחם ולחם הפנים הבאין סאין חיטי' ומניפי' אותם לעשרונים וכגון העומר כו' כצ"ל. וראיתי בדפוס חדש שמגיה יותר שלא לצורך:

תוס' ד"ה שריבה במדת כו' ודבר תימ' היאך יכול כו'. פי' דתוס' ס"ל דכי היכ' דאם עשה כל החלות גדולות ועשה פחות מי' או עשה כל החלות קטנות ועשה יותר מי' פסולות בחביתי' ה"ה אם עשה י' רק אחת גדולה וא' קטנה נמי פסולות כיון דכתוב חקה לעכב מ"ה הקשו קושי' זו הכא ומ"ו הב"ז מתמי' על שהקשו הכא עיי' שם:

ד"ה כל המנחות כו' נקמץ החצי מן היתר והחצי נקמץ מן העשרון והוה ליה כו' כצ"ל:

הדרן עלך ואלו מנחות

פרק התודה

רש"י ד"ה שהן שש מדבריות כו' ואותן שש מדבריות הן שתי איפות כו' הד"א וראיתי בדפו' חדש שגור' ואותן חמש שש כו' ושיבוש הוא:
תוס' ד"ה התוד' כו' האיפ' שתות ולעולם קים לן דגם עכשיו כו' כצ"ל. פי' וכיון דגם על האיפה הוסיפו שתות וס"ד דאיפה ירושלמית לא הוי ג' סאין ומ"ה כתבו דקים לן כו' ומ"ו הב"ז גורס דלקמן כו' אבל לשון קים לן לא משמע הכי:

דף עז.

גמרא והבת תוכן אחד יהיה מהבת כו' כצ"ל:
שם הבת השמן מעשר הבת כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה עשרה היו כו' ה' סאין שהם שלשי' כו' כצ"ל:
בא"ד י' חלות הס"ד ואח"כ ד"ה שתי חלות לקב כו' כצ"ל:
ד"ה לשאת את מעשר החומר הבת דהבת תהי' נטילת כו' כצ"ל:
ד"ה אלא משום כו' דלא ידענא כו' כצ"ל:
ד"ה אלא מהכא כו' שלשים סאין נמצא כו' כצ"ל והשאר יש למחוק וראיתי בדפוס חדש שמקיים הגירס' וגורס לשון חכמים ושיבוש הוא בשביל שהוא לשון חכמים ידענ' דכור ל' סאין:
ד"ה כי היכ' כו' אונאה פחות משתות הוי מחילה שתות קנה כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:
ד"ה אלא משום תגרא כו'. עיי' בפי' הרשב"ם ב"ב ד"צ ע"א ותבין יותר:
בא"ד יותר משתות הס"ד ואח"כ ד"ה דיאנא היא דלא לימטיה ומהדר תלמודא משום דלא לימטיי דיאנ' תיקנו שלא יוסיפו יותר משתות רווחא לא בעי כו' כצ"ל:
ד"ה קרא אשכח כו' כצ"ל:
ד"ה עשרים שקלים כו' המנה ושקל ארבעה דינרין הרי ר"מ דינרין הוי כו' כצ"ל:
ד"ה מנה של קודש כו' דהיינו ר"מ דינרין הס"ד וכצ"ל. ופי' חמשים שקלים וחמשה הנותרים הם תוספת שתות שהוסיפו על מנה של חול ה' סלעים על כ"ה דהיינו ל' סלעים וכשאתה כופל את הקודש הוי ס' שקלים:
תוס' ד"ה והשקל כו' והכי קאמר קרא והשקל כו' כצ"ל:
בא"ד כולהון שיתין מנין רבא דקודשא יהא לכון כו' כצ"ל:

דף עז:

גמרא אף כאן שני עשרונות ת"ל תהיינה כו'. ודברים אלו קשה להולמן מה דמיון הוא זה מה להלן שני עשרונות לב' חלות אף כאן ב' עשרונות לחלה א'. ובעל ס' קרבן אהרן דכ"ה

ע"ב רוצה ליישב בדוחק וכתב דיכול לומר שהדמיון הוא לכמות הסולת ולא לכמות החלות כיון דדרשא אתי מתביא והמובא הוא הסלת ולא החלות והוא דוחק ולענ"ד דעיקר קושי' מתהיינה והכי פריך כיון דיליף משתי הלחם והתם כתיב שני עשרונים סלת תהיינה ותהיינה יתירה דלמא אתי לרבויי לחמי תודה שכל חלה יהי' מב' עשרוני' מ"ה פריך לקמן מאי תלמודא:

רש"י ד"ה שלא יטול כו' שלא יטול מזה שנים ומזה כו' כצ"ל:

ד"ה איני יודע מכמה חלות כו' כצ"ל:

ד"ה נאמר כאן לחם על חלת לחם חמץ הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה מה להלן עשרון כו' עשרונים וגו' הס"ד ואח"כ ד"ה מנחה הבאה כו' תודה ושתי הלחם מנחה ובאין חמץ עם הזבח הס"ד וכצ"ל:

ד"ה למדנו י' לחמץ כו' ותהיינה בחמץ כתיב כו' כצ"ל:

ד"ה נגד חמץ הביא מצה דכמה שמביא סלת לצורך חמץ הביא לצורך מצה הס"ד וכצ"ל:

ד"ה מן המחובר כו' הכא מאי מחובר כו' כצ"ל:

ד"ה ונילף מתרומה כו' מנ' הס"ד:

ד"ה בו וחמישתו כו' ומתו בו כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה ואל יוכיח כו' ומהאי טעמא כו'. פי' דבתרומה גדולה יש אחרי' מעשר ותרומת מעשר וכוונת התוספת לא תיקשי הא דלא משני דנין דבר שנאמר בו תרומה לה' כו' כדמשני לקמן גבי תרומת חלה מ"ה כתבו דמהאי טעמא נמי כו':

דף עח.

גמרא שתי ידות כמצה כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה וכי דבר כו' בהיקש דההוא דגמרינ' חמץ עצמו משתי הלחם כו' כצ"ל:

ד"ה חוזר ומלמד כו' עשרוני' מחמץ כו' כצ"ל:

ד"ה הימנו ודבר אחר כו' למצה שהוא י' עשרוני' כו'. אע"ג דאלולי זה דכתב בשתי הלחם תהיינה ללמד על לחמי תודה שיהא יו"ד עשרונים בחמץ לא הוי אמרי' דבעי' י' עשרונים בחמץ דלחמי תודה אפ"ה לא הוי היקישא, דכמאן דכתיבי בגופה דמי:

ד"ה תביאו ריבוי כו' ולא מהיקש וחוזר ומלמד חמץ על המצה י' עשרונים ולא מצי כו' כצ"ל. ומ"ו הב"ז מוחק כל אלו ואינו מן הצור' דהא עיקר ריבוי דתביאו לא קאי אלא על החמץ כמו שתי לחם כדמשמע מפרש"י גופא לקמן דכתב שהרי לא למד החמץ מהיקש כו'. ולפ"ז הגירסא ניחא דחמץ חוזר ומלמד על המצה מדכתיב על חלות לחם חמץ וגו' ולא מצי למפרך וכי דבר כו':

ד"ה שתי ידות כמצה כו' אותן מינין נמצא שני מינין כו' הד"א וכצ"ל:
בא"ד לשני מינין הוי עשרה קבין הס"ד וכצ"ל:
ד"ה שהן ששה עשרונות בעשרה קבין הן ששה עשרונות לב' מינין שהן ג' עשרונות לכל מין דכיון דעשרה עשרונות הוי לג' מינין נמצא לב' ידות כו' כצ"ל:
ד"ה מקיש חינוכו דכהן הדיוט להמשחו לענין רבוכה דכהן הדיוט מביא חביתין ביום חינוכו לעבודה וכהן גדול בכל יום וחינוכו הוא המילואים שלו אלמא דבמילואים הוו רבוכה אף חלות לחם שמן נמי דהוי כו' כצ"ל:
ד"ה הא דלא עבד כו' מ"ר ז"ל הס"ד אח"כ ד"ה שלמיו כו' והד"ה רקיק עד נמשח שייך למטה כאשר ארשם בע"ה:
ד"ה לרבות שלמי נזיר לי' קבין כו' כצ"ל:
ד"ה ולרביעית שמן כו' לרבוכה ושל חמץ לא כו' כצ"ל:
ד"ה אמר רב פפא דבר שנאמר כו' כצ"ל:
בא"ד לחם נזיר הס"ד ואח"כ ד"ה חלות ורקיקין פרט דרקיק וחלות חד הוא אלא שזה נבלל וזה נמשח הס"ד וכצ"ל:
תוס' ד"ה אמר רב כו' ואין הללו שני עשרונים כו', פירוש אלא י' עשרונים:
בא"ד אימא אלו דוקא עשרון לחלה כו' כצ"ל. וכ"ה בס"י ומ"ו הב"ז מגי"ה שני תיבת ב' עשרונים שלא לצורך:
בא"ד דכמו שיאמר מתעשה כו' כצ"ל:
בא"ד דממה נפשך איכא עשר חלות משום כו' כצ"ל:
בא"ד ילפינ' עשר עשרונות למה כו' כצ"ל. פירוש כיון דמיו"ד ילפינ' ליו"ד עשרונות ומתביאו ילפינן לכל חלה עשרון ואמר קרא א' שלם מכל קרבן ע"כ א' מי'. ועיי' בס' קרבן אהרן דכ"ה ע"ד מה שכתב בזה:
ד"ה הימנו דבר כו' תהיינה ומשמע עשר כו' כצ"ל:
בא"ד ולהני גמר משתי הלחם כו' כצ"ל:
ד"ה אחת להמשחו כו' ביום הכפורים דעיקר עבודת כו' כצ"ל:

דף עח:

רש"י ד"ה ור' יוחנן כו' בסמוך הס"ד:
ד"ה ואי איתמר כו' לחם הוא דבעינן על בסמוך כו' כצ"ל:
ד"ה והאי שאין אפויה כו' כשמטלטלי' (שלח) אותה וס"ד דלא ליקדשו קמ"ל הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה קדשו מ' מתוך פ' דלאחריות נתכוין דאי אבד דא ליפוק באחרינא

הס"ד וכצ"ל. ואח"כ ד"ה לא קדשו סבר לקרבן גדול דהיינו פ' נתכוין ולא דאי מיתבדו מ' מינייהו ליפוק באידך הס"ד וכצ"ל:

ד"ה מ"ד קדשו כו' והאי דהביא פ' כו' כצ"ל:

ד"ה ומ"ד לא כו' ופסול הס"ד:

ד"ה אביי אמר בכלי שרת מקדשי' שלא כו' וה"ה בסכין כו' כצ"ל:

ד"ה מ"ד קדשו קסבר כו' גדול ופסול הס"ד. ואח"כ ד"ה רב פפא כו' שראוי לה הס"ד ואח"כ ד"ה סבר סכין נמי כו' מדעת בעלים ולפ' איכוונו ופסול הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה מר סבר אלימא מכלי שרת לקדש שלא כו' שראוין לזבח הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה אע"ג דליתא ליה לסכין תוך כיון דמקדשא הזבח יותר משאר כלי שרת שיש להם תוך הכי נמי אלימא משאר כלי שרת שמקדש מה כו' כצ"ל. פירוש דשחיטה מקדשא הלחם יותר משאר כלי שרת:

ד"ה או חוץ למקומו חוץ כו' כצ"ל. וראיתי בדפוס חדש שרוצה להגיה בנ"א ולא ניחא לי והמעיין יבין מעצמו:

תוס' ד"ה ולא בעינן כו' להההיא דהתם דתנופה כו' כצ"ל:

בא"ד לחם בעלמא אתי ליכא כו' כצ"ל:

ד"ה או לאחד כו' אבל אתמיד פשיטא כו' כצ"ל. פי' דתמיד קרבן צבור הוא ושייך לכל ישראל לא מיחייב אם אחד מבני ישראל היה לו חמץ אע"ג דהוי כמו א' מבני חבורה:

ד"ה ליקדשו ארבעים כו' היינו היכא שאינו מתברר לבסוף דלאו כלום עביד כו' כצ"ל. פי' התם גבי גט דר"י דאמר התם אף אחרון נמי אינו פוסל קאי על המתני' דאמר ללבלר כתוב לאיזה שארצה אגרש אע"ג דהוא מברר דבריו ואמר לאיזה שארצה עכ"פ לבסוף אינו מתברר אם היה ג"כ בשעת כתיבת הגט דעתו לזה וכתיב וכתב לשמה מ"ה ס"ל התם ר"י דאין ברירה ולאו כלום עביד כנ"ל ברור אבל הגירסא שלפנינו היכא כשמברר לבסוף לא ניחא דאדרבא כשמברר לבסוף ס"ל דיש ברירה וכ"כ תוס' בגיטין שם ע"ב ד"ה דר"מ כו' ובעירובין (דקל"ו) [דל"ז] ע"א ד"ה (דר"ש) [דר"מ] כו' אע"ג דמשמ' התם מתו' דדברי ר"י בפ' כ"ה אפי' במברר היינו שהוא מברר דבריו תחלה ואמר לאיזה שארצה והוי כמו שני לוגין שאני עתיד להפריש אבל לבסוף אינו מבורר אם היה דעתו בשעת כתיבה לזה וכ"כ תוספת שם בגיטין דכ"ד ע"ב ד"ה לאיזה שארצה כו' וכ"כ תוספת בפ"ק דמ"ט ע"ב ד"ה אלא לעולם כו, ותמיה לי על מ"ו הב"ז שלא הרגיש בזה ומקיים הגירס' שלפנינו ובזה יתורץ ג"כ דתוספת ציינו הכא בדברי ר"י דאמר ליקדשו מ' מתוך פ' קדשו והקשו דר"י לית ליה ברירה דיש לדקדק דהא הכא מפרש דבריו ומברר דיקדשו

מ' מתוך פ' ס"ל אית ליה לר"י ברירה אבל כאשר כתבתי ניחא דהתם גבי גט נמי מברר דבריו תחלה ואמר לאיזה שארצה אגרש כדמשמע מתוספת כנ"ל ומשני אע"ג דמברר תחלה לבסוף אינו מתברר כנ"ל. כנלע"ד ברור ודוק. ולפ"ז תמיה לי על מ"ו מהרש"א בחידושיו במסכת עירובין דשם ד"נ ע"ב ציינו תוספת בד"ה ומר סבר לקרבן גדול קא מיכוין והקשו קושיא זו לר"י וכתב מ"ו מהרש"א הא דלא הקשו גבי הא דאמר הכל מודים היכא דאמר ליקדשו כו' כיון שמפרש ומברר דבריו איתא ליה לר"י ברירה כו' עכ"ל ואישתמיט' מיניה מה שכתבו תוספת שם במקומו דגבי גט נמי הוי מברר דבריו ואפ"ה לית' ליה ברירה וצ"ע על מ"ו מהרש"א:

בא"ד אבל הכא קדשים כל כו'. פירוש דלא צריכא לבירורין:

בא"ד וכשבא להפריש כו'. עיי' שם במס' עירובין ומפרשי דבריהם ביותר:

דף עט.

רש"י ד"ה ואתה דמיתו כו' לא קדש הס"ד כצ"ל:

ד"ה חוץ לזמנו כו' הגוף הס"ד:

ד"ה ועוד דקשיא לך כו' כצ"ל:

ד"ה בדוקים שבעין כו' פסולו אלא לאחר כו' כצ"ל:

ד"ה דסבר ר"ע כו' דקדש כל דהוא כו' כצ"ל:

בא"ד הלחם הס"ד ואח"כ ד"ה ור' יהושע ואידך ר' יהודא דאמר אליבא דר"א לא קדש כו' כצ"ל. וראיתי דפוס חדש שמשבש הגירס' ברש"י ובפנים ואינו מן הצורך:

בא"ד ירדו הס"ד ואח"כ ד"ה בפסולא דגופי' דמקדש לזבח עצמן הס"ד וכצ"ל:

ד"ה התם דקאמר כו' משלא לשמן מוכח מגופי' דאם עלתה כו' כצ"ל:

ד"ה אם יש זבח כו' עמו הס"ד ואח"כ ד"ה יפסלו בלינה דמשקדשו בכלי כו' כצ"ל:

ד"ה אלא בשחיטת כו' אינון חולין כו' כצ"ל:

ד"ה לאו דאיפסול כו' דבשחיטה מקדש כו' כצ"ל:

בא"ד הנסכים ואמאי כו' הד"א:

ד"ה מעלין זה כו' נסכים בשחיטה ומ"ה אם יש שם כו' כצ"ל:

בא"ד עמו שאם לא כן יפסלו הס"ד וכצ"ל:

ד"ה הכא במאי עסקינן כו' ונשפך ואח"כ נפסל הזבח הס"ד וכצ"ל. פירוש וכיון דקודם שנשפך לא נפסל היה עומד לזרוק והוי כזרוק ס"ל לענין שאם יש זבח אחר יקרבו עמו אבל אם היה נפסל הזבח קודם שנשפך לא היה עומד ליזרוק כנ"ל ברור ומ"ו הב"ז מקיים הגירסא שלפנינו ונפסל בזריקה ואין להבין:

תוס' ד"ה והדר בי' רבה כו' ומפרש בגמרא הואיל ומרצה לפיגולו כו'. פירוש דמשמע דבקדושתייהו קיימי ואם עלו לא ירדו וכ"כ רש"י שם ותוספ':
בא"ד ואי בעיא להו כו'. פירוש כמו הוכחה אחרית' דמוכח נמי מסוגיא דהתם דבשינוי מקום אם עלו לא ירדו אבל דבריהם אינם מובנים לי דהוי כיהודא ועוד לקרא כיון דמתני' היא דאם עלו לא ירדו וסוגיא דהתם מה שמביאו תוס' הכא אזלא אליבא דהך מתני' כמו שכתבו תוספת התם ומי הוכרחו להביא עוד ראיה מסוגיא דהתם:
בא"ד מקל וחומר ויליף חוץ כו' כצ"ל:

דף עט:

גמרא והא אמר רב חסדא שמן כו'. ואין לומר דלא דמי דר"ח איירי במנחה כשרה מ"ה פסול לשם מנחה אחרת ומתני' איירי בזבח שנפסל מ"ה כשר לשם זבח אחר מכל מקום פריך שפיר מדנקט סתמא פסול לשם מנחה אחרת משמע בכ"ע אפילו אם נפסלה המנחה דאל"כ לא הוי לסתום דבריו דאין דרכו של אמורא לסתום דבריו:
רש"י ד"ה ור' אלעזר סבר לה כו' יקרבו עמו הס"ד והשאר יש למחוק דיתור לשון הוא:
ד"ה פסול לשם כו' נימא בנסכים שהקדישם לשם זבח זה לא כו' כצ"ל:
ד"ה שמן גופה כו' לשם מנחה אחרת כו' כצ"ל:
ד"ה וליתנו בית דין כו' שאם הוצרכו הוצרכו כו' כצ"ל:
ד"ה השתא נמי כו' כשרים כו' כצ"ל:
בא"ד זבח פסול הס"ד ואח"כ ד"ה כגון שהיה כו' מתני' דתני יקרבו כו' כצ"ל:
בא"ד באותה שעה שנפסל זה ומיד חזו הנסכים כו' כצ"ל:
ד"ה תמידין כו' ביום כ"ט אדר כשהיו ב' קריבין היו כו' כצ"ל:
בא"ד ואח"כ נמצאו לא יקרבו בחג הסוכות ולא יקרבו בחג המצות ואין נפדין כו' כצ"ל ואין להקשות לל"א דקאי על תמידי' שאבדו לפ"ז מאי פריך דלמא אבודין שאני דלא שכיח ולא חשיב ב"ד להתנות עליהן כדמשני במסכת שבועות דף י"א ע"ב בסוגיא זו עיי' שם בתוספת ד"ה רבי שמעון כו'. כפי דמתרצי שם קושיא כזו מתורץ נמי קושיא זו ואין להאריך:
בא"ד לדברי חכמים דאמרי יפדו דתנאי ב"ד מועיל בהן הני תמידין דהכא נמי כצ"ל:
ד"ה שאני התם כו' תקנת' ולעולם ס"ל לב ב"ד מתנה עליהן הס"ד וכצ"ל:
ד"ה תנו רבנן כו' למיכתב והקריב על כו' כצ"ל. פירוש דמלת יקריבנו יתירה היא דכבר אמר אשר יקריב לה' וגו':
בא"ד יקריב לחודיה והדר קא דייק הכינוי דיקריבנו דהיא מיעוט כו' כצ"ל:

ד"ה אחר שריבה כו' מיעוט שאין טעון לחם הס"ד ואח"כ ד"ה מניין לרבות כו' הקרבה הס"ד ואח"כ ד"ה אם על כו' וכצ"ל:
ד"ה אילימא אחליפי כו' לחם ומתניתא כו' כצ"ל:
בא"ד למשמע מידי אי לפני כו' הד"א:
ד"ה לפני כפרה כו' מניין למפריש כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה ליפלוג כו' דגרסי' במתני' ואם לנו ולא גרסינן כו' כצ"ל. ודבריהם אינם מובנים לי דלפ"ז מאי משני דהכי נמי קאמר בשלמא אי גרסינן ואם לאו משני שפיר דהכי נמי קאמר אם לאו שאין זבח זבוח באותו שעה נעשה כו'. אבל לגירס' ואם לן לא ניחא לפרש נעשה כמי שנפסלו בלינה ופסולין דא"כ ה"ל למיתני ואם לנו פסולין מאי יפסלו בלינה ובלאו הכי ליכא הוכחא גדולה דאפילו לגיר' ואם לאו פריך שפיר. דס"ד דאם לאו משמע דליכא זבח כלל ומשני באמת דהכי קתני ואם לאו שלא היה זבוח באותה שעה כנ"ל ברור:

דף פ.

רש"י ד"ה אלא אחליפי כו' דסתם' קתני ומשמע לן כו' כצ"ל:
בא"ד לא שנו כו' ההיא בין לפני כו' כצ"ל:
בא"ד שנתכפר באחר כו' כצ"ל:
בא"ד והילכך חייב בלחמיהן הס"ד וכצ"ל:
ד"ה אין טעונה לחם דמותר כו' כצ"ל:
ד"ה אדם מתכפר כו' או בה או בולד כו' כצ"ל:
ד"ה הוי בה אבייי כו' תודת חובה הס"ד:
ד"ה כל שבחטאת כו' לקמן הס"ד:
ד"ה אין חטאת מתה כו' שנמצאת כו' כצ"ל:
בא"ד ולא שנים והיכא קאמר כו' כצ"ל:
בא"ד לחם הס"ד ואח"כ ד"ה שמואל כר' ס"ל דאמר אבודה כו' כצ"ל:
ד"ה אלא רועה כו' לחם הס"ד:
ד"ה אלא כר"ש כו' דמתה היא כחטאת כו' כצ"ל:
בא"ד לחם והס"ד ואח"כ ד"ה ופריך והיכא אמרי' כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה מאי קמשמע לן כו' ואינה מתה בחטאת ולכך טעונה לחם בתודה כו' כצ"ל:
בא"ד משוייר והוה ליה כו' כצ"ל:

ד"ה הפריש שתי חטאות כו' דא"כ אין מתכפר בשנייה כו'. פירוש דאין אדם מביא שתי חטאת על חטא אחד וכ"כ תוספת בזבחים דצ"ז ע"ב ד"ה הפריש כו':

בא"ד דלא תיקשי אם אין ברירה כו'. פירוש ואיכא למיחש דלמא בהאי דמתכפר של חולין הוא וקשחיט חולין בעזרה אבל לעיל גבי תודה ששחטה על פ' חלות דכל הפ' קדשי. ונ"ל ליישב כיון דאסיקנ' במסכת ביצה דל"ח ע"א דר' אושעי' בדרבנן אית ליה ברירה ושחיטת חולין בעזרה מדרבנן כדאמרי' במסכת פסחים דכ"ב ע"א ובמסכת נזיר דכ"ה ע"א לפ"ז לא קשיא לר"א דס"ל כמ"ד שחיטת חולין בעזרה מדרבנן ובדרבנן אית ליה ברירה כנ"ל:

דף פ:

גמרא אמר רבי זירא וכן לענין חטאת כו'. יש לדקדק לפ"ז לעיל דמהדר לאוקמי שמואל כר' ופריך לר' רועה בחטאת היכא משכחת ליה דבכי האי גוונא בתודה טעונה לחם ואסיקנא שמואל כר"ש ס"ל נוקמ' כר' ומשכחת בג' חטאות כי הכא ונתכפר בראשונה הג' תרעה דכי האי גוונא בתודה דשלישית טעונה לחם וכל שבחטאת מתה דהיינו שנייה בתודה נמי שנייה אין טעונה לחם וצ"ע ודוחק לומר דסוגיא דלעיל אתיא כאביי (אלא) [צאן קדשים: ולא] כרבא ור' זירא:

רש"י ד"ה אי הכי איפכא נמי דכיון דלחם איקרי תודה יביא נמי ממותר כו'. כצ"ל והשאר יש למחוק וראיתי בדפוס חדש שגורס בע"א ולא ניחא דלפי גירסתו יהיה מקשן מחולק עם התרצן בסברא:

ד"ה תודה לא איקרי לחם להביא נמי ממותר לחם תודתו הס"ד וכצ"ל. וראיתי ג"כ בדפוס חדש גירסא אחרינא ולא ניחא לי דעיקר כונת רש"י לפרש הטעם מ"ט איפכא לא וכ"ה בס"י:

ד"ה תודה דאיכא כו'. לעיל אע"ג דהוי' תודת חובה כו' כצ"ל:

ד"ה אימא לא כו' קמשמע לן ר' זירא דלא הס"ד וכצ"ל:

ד"ה אמאי אין כו' בתודת חובה כו' כצ"ל:

בא"ד אית ליה תקנה הס"ד ותיב"ת חדא יש למחוק:

ד"ה לא סגי כו' כמפרש ב' תודות לאחריות דחדא קריבה כו' כצ"ל:

ד"ה לא צריכא דאמר הרי זו דהוי נדבה להכי לא מצי כו' כצ"ל:

ד"ה למידין לפני כו' לפני חכמים לוי מרבי הס"ד וכצ"ל:

ד"ה ומי מכניסים כו' היא והך הביא כו' כצ"ל:

ד"ה ולייתי בהמה אחרת ולחם ולימא דאע"ג כו' כצ"ל:

ד"ה קא אמעט באכילה דשלמים דהשתא כו' כצ"ל:
בא"ד לבית הפסול קודם זמנו כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה כולהו כו' ושמא אין שייך לדמות להנך תרתי כו' כצ"ל:
ד"ה וכי מכניסים כו' לעזרה ומביא כו' כצ"ל:
בא"ד מה שלי בשלך אסור כו'. פירוש שלי קדשים בשלך ברשותך דהיינו חוץ לעזרה אסור ה"ה שלך דהיינו חולין דומיא דשלי כעין עבודת קדשים בשלי בעזרה אסור:
בא"ד ומה שתמה תחלה כל כו' כצ"ל:
בא"ד דמאי בעיא אכילת חולין כו'. פירוש מלתא דלא שכיח היא לאכול חולין בעזרה:
בא"ד לשאר דברים דבהדיא אמרינן כו' כצ"ל:
בא"ד והכא נמי לימא אי הך כו' כצ"ל:
בא"ד לחולין וחולין ממילא כו' כצ"ל:
בא"ד ידעי דהא יש לו פדיון משום דאין לה שיעור לכך אין קדוש כו' כצ"ל:
בא"ד נפדין כתרומות ומעשרות כו'. פירוש דהשתא נמי לאחר פדיון אינם נאכלים אלא לכהנים:
ד"ה אמר ליה לוי לרב פי' בקונטרס היינו למידין לפני רבי דבקמייתא אמר ליה כו' כצ"ל:

דף פא.

גמרא ממעט באכילה דארבעה כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה ארבעין כו' לכתחלה לשם תמורה כו' הד"א:
ד"ה ולייתי לחם כו' ודקמהדר כו' כצ"ל:
בא"ד לחם ויניח חוץ כו' כצ"ל:
ד"ה משום דאינה ד' חלות דתרומה כו' כצ"ל:
בא"ד למעלה וצריך כו' כצ"ל:
ד"ה לא אפשר כו' ארבע מהן ובעלים נמי כו' כצ"ל:
בא"ד הכא דהפריש שמונה חלות כו' כצ"ל:
בא"ד דמ' שלא לצורך כו' כצ"ל:
בא"ד לכהנים שמונה בשלמא בעלים כו' כצ"ל:
בא"ד לא הוי' אידך תודה ולא קדשו אלא ד' ונמצאת כו' כצ"ל:
בא"ד שלא כדין ולמ"ה הס"ד וכצ"ל. פירוש ולא מפי השמועה:
בא"ד תודה וכי נתותרי למחר שרף כו' כצ"ל:

ד"ה רצה בה כו' כצ"ל. ד"ה לייתי בהמה מעוברת כו' לא הוי' אלא חדא וליכא למימר כו' כצ"ל. פירוש לאשמעינן דבשעת הפרשה היתה עדיין מעוברת והוי כחדא:

ד"ה והאי להוי מותר תודה כו' כצ"ל:

בא"ד עיקר קרבן דבשעה כו' כצ"ל:

בא"ד או האם או כו' כצ"ל:

בא"ד והיא גופא מתחלה לשם מותר הפריש איכא כו' כצ"ל:

ד"ה מאן לימא לן כו' סבירא ליה התם אם שיירו אינו משוייר כו' הד"א וכצ"ל:

בא"ד בשבח הקדש דכי הפרישה מעוברת הוי דעתי' אשבחא אבל לאחר שנתכפר כו' כצ"ל:

בא"ד מתכפר באיזה תודה כו' כצ"ל:

ד"ה ואת אמרת ליקום לנדור לכתחלה דלימא עלי כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה אם איתא לדחזקי' כו' בחנם כו' דדוקא היכא דלא מיכוון כ"א למ' דהוי צורך קרבן ואידך ארבעים דודאי הוו חולין לא לייתו לעזרה איכא בינייהו הס"ד וכצ"ל. פי' לר"י לא מייתי לעזרה כ"א מ' דהוי צורך קרבן ואידך מ' לא מייתי לעזרה ולא אמרינן דהוי כמפריש לאחריות ושפיר דמי ולחזקי' מביא כל השמוני' לעזרה כיון דהוי כמפריש לאחריות והכי מיירי דמכניס כל השמונים לעזרה מ"ה מייתי הכא אם איתא לדחזקיה כנ"ל ברור נכון. וראיתי בדפוס חדש שנדפס בצדו נ"א ואינו מן הצורך:

ד"ה וליקדשו להו ארבעים כו' מתוך שמונים ואידך הוו ליה כמפריש כו'. פירוש ומותר להכניס כל השמונים לעזרה דלא כפרש"י:

בא"ד אבל בהנך דלעיל דליכא אלא חדא כו'. פי' לעיל ד"פ ע"ב דמשני על הא דאמרו למידין לפני רבי וכי מכניסי' חולין לעזרה כיון דאיכא חדא בהמה משני שפיר:

בא"ד ועל חנם פי' כן בקונט' דלינחינהו בחוץ ואע"ג כו' כצ"ל. גם פה ראיתי בדפוס חדש שנדפס נ"א בצדו ואינו מן הצורך להגיה וכאשר כתבתי ברור ונכון ותמי' לי על מ"ו הב"ז שלא הרגיש בזה:

ד"ה דילמא אם שיירו כו' לעיל פירשתי הא דקשיא מתמורה כו' כצ"ל:

בא"ד אם שיירו משוייר הס"ד וכצ"ל. פי' לעיל פרשתי דשאני בין חטאת לתודה והכא מיירי בתודה. ומ"ו הב"ז מקיים הגירס' שלפנינו ודבריו אינם מובנים לי עיין שם לעיל ד"פ ע"א בד"ה מאי כו':

ד"ה התורה אמרה כו' ואפי' לר"י כו'. פירוש ר"י דס"ל טוב מזה ומזה נודר ומשלם:

דף פא:

גמרא טעמא דאמר תודה אבל לא אמר כו' כצ"ל. פי' לא אמר תודה אלא לחמי תודה:
שם אמאי נדר ופתחו עמו כו'. ויש לדקדק דקושיא זו אינו שייכת לכאן דבלא"ה הוי מצי להקשו' הברייתא זו ונ"ל ליישב דהכי פירושא השתא דאמרת ה"ה אם אמר לחמי בלא תודה נמי כופין אותו להביא תודה ולחמה אמאי נדר ופתחו עמו כמו שפרש"י בשלמא אם אמר הרי עלי תודה בלא לחם דכופין אותו מצי לאוקמי כב"ש דאמר תפוס לשון ראשון ותודה הוא עיקר קרבן וכיון דאמר תודה נתחייב ג"כ בלחמה כמו גבי נזיר דאמר הריני נזיר שהוא עיקר אבל אם אמר הרי עלי לחמי כו' דליכא למימר תפוס לשון ראשון ונתחייב בתודה כיון דלחם לאו עיקר קרבן הוא דלחם בא בגלל תודה ותודה אינו באה בגלל לחם ומשני ר"י אפי' תימא ב"ה כו' הלכך אפי' אם אמר לחמי בלא תודה בכה"ג דכופין כו' כצ"ל ודוק:
שם לעשות כן ואח"כ פיסקא היא ולחמה כו' כצ"ל. ותיבת תודה יש למחוק:
שם לא יביא פיסקא ולא יביא כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה ואם אמר כו' הזבח ואמר מן כו' כצ"ל:
ד"ה ולחמה מן כו' הואיל ועיקר מצוה הוא לבא כו' וכצ"ל:
בא"ד לחם מבתר זבח הס"ד וכצ"ל:
ד"ה סוף כו' ולחמה הס"ד:
ד"ה שאני התם כו' החולין נעשה כו' הד"א:
בא"ד של פלוני הכא נמי כו' הד"א:
בא"ד לפטור תודתי שנדרתי כו' כצ"ל:
בא"ד לעולם היכא כו' כצ"ל:
ד"ה הכי נמי נעשה כו' של פלוני בכל ענין שנדר להביא אף מן המעשר וליהוי החולין גרידא כו' כצ"ל. וראיתי בדפוס חדש שנדפס גירסא אחרינא ואינו מן הצורך:
ד"ה אלא תודה כו' כאומר לפטור לחמו כו' כצ"ל:
ד"ה נדר ופתחו כו' נתחרט תוך כדי דיבור ולפי שהיה כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:
בא"ד בלא לחם אמר כדי כו' כצ"ל:
בא"ד כופין לקיים נדרו כו' וכצ"ל:
ד"ה עניין אחר כו' שאינו יכול אי אפשי כו' כצ"ל:
ד"ה ב"ש (אומר איפטר) [אומרים] נזיר אע"פ שאמר כו' כצ"ל:
ד"ה ומאי כופין אותו כו' כצ"ל:

בא"ד בלא לחם כופין כו' הד"א:
בא"ד שהיה נדר הגון הס"ד וכצ"ל:
ד"ה רצה כו' המעשר הס"ד:
ד"ה שלא יקח כו' לתודתו הס"ד וכצ"ל:
ד"ה אבל כו' ולחמה הס"ד:
ד"ה אני אומר אפי' מחיטין הלקוחי' ממעשר שני לצורך תודות הס"ד וכצ"ל. פירוש שלקח החיטין ממעות מ"ש לצורך תודות אפ"ה לא יביא משום דמין מעשר הוא שנותני' מעשר מן חיטים ולהכי כתב רש"י שלקח החיטי' ממעות מ"ש לצורך תודות משום דאין לוקחי' ממעות מ"ש אלא בהמה לשלמים כדלקמן. וראיתי בדפוס חדש שנדפס לא יביא לצורך תודות וטעות הוא ואינו מן הצורך להגיה:
ד"ה מהיכא ילפת לה לתודה דמביאה ממעשר שני הס"ד וכצ"ל:
תוס' ד"ה תודה מן החולין כו' מן החולין דכי אמר הרי עלי כו' כצ"ל:
בא"ד לא דמי להכא כו'. אע"ג דבברייתא מדמי הריני נזיר להאומר הרי עלי תודה בלא לחם לב"ש מדמי שפיר דמה התם אמר תפוס לשון ראשון מכ"ש באמירה לגבוה:
בא"ד חוץ ממגדף וע"א כו'. פירוש כמו בהנך ד' אמרינן אפילו תוך כדי דיבור קטן דהיינו רב לתלמיד לא מהני החזרה משום דחמירא ה"ה באמירה לגבוה נמי לא מהני חזרה אפילו תוך כדי דיבור קטן אבל לפ"ז צ"ע למה לא חשיב נמי אמירה לגבוה התם דלא מהני חזרה ויש ליישב בדוחק:
בא"ד אפילו רבי יוסי מודה דאפילו תוך כדי דיבור כו'. וכתב מ"ו הב"ז דהכא משמע מדבריהם דבהקדש לא יוכל לחזור אפילו תוך כדי דיבור קטן ואפילו לר"י מטעם דאמירה לגבוה וזה סותר למ"ש תוספת בתמורה שם דכ"ה ע"ב ד"ה לא נצרכה כו' ובמרובה דע"ג ע"ב משמע בהדיא דתוך כדי דבור קטן מודה ר"י דכדיבור דמי ויכול לחזור וצ"ע עכ"ל. ונ"ל ליישב דהא דמסיק התם במרובה דשאני לר"י בין תוך כדי דיבור קטן לבין תוך כדי דיבור גדול משום דתוך כדי דיבור קטן דומה לנתכוין תחלה לכך וכ"כ תוספות שם ד"ה תרי תוך כו' לפ"ז בשלמא בתמורת עולה תמורת שלמים אמרינן בתוך כדי דיבור קטן דנתכוין תחלה לכך כיון דאפשר לקיים שניהם להיות חציה תמורת עולה וחציה תמורת שלמים אבל הכא כיון דאמר בתחלה הרי עלי והוי דבר שבחובה ודבר שבחובה אינו באה אלא מן החולין ליכא למימר דנתכוין תחלה לכך להביא מן המעשר ע"כ בעי למהדר והוי כתוך כדי דיבור גדול משום הכי לא מהני חזרה כנ"ל ברור ונכון וכן משמע מתוס' שם במרובה ע"ש:

ד"ה אמאי כיון כו' וי"ל דקשיא ליה דכי אמר כו'. פי' דהכי פריך דר"ה סתמא קאמר מביא תודה ולחמה משמע דכמו דלחמה אינו באה אלא מן החולין משום דאמר הרי עלי והוי דבר שבחובה וכמו שאמר בפי' לחמה מן החולין דמי מביא תודה נמי מן החולין אמאי יביא היא ולחמה מן החולין ופריך ממתני' על ר"ה ולא מר"ה על מתני' ודוק ודוחק הוא:
ד"ה טעמא דאמר כו' אבל אמר לחם בלא תודה לא כו'. פי' אין כופין לקיים נדרו כיון דלחם בלא תודה לא איקרב והוי כמו נדר ופתחו ולא שייך למימר תפוס לשון ראשון כיון דלחם לאו קרבן הוא אבל אמר סתם הרי עלי לחמי תודה מביא תודה ולחמה כרב הונא ואפשר ליישב בדוחק דאמתני' פריך רישא דקתני יביא היא ולחמה מן החולין והכי פריך טעמא דאמר תודה אבל אמר לחם בלא תודה לא ואמאי נימא כיון דלחם בלא תודה לא איקרב ובודאי נתכוין תחלה לתודה ג"כ ולא מצי מיהדר דאמירה לגבוה אלא ע"כ דמצי מיהדר וקשיא למתני' דקתני יביא היא ולחמה מן החולין מטעם דלא מצי מיהדר כמו שכתבו תוס' לעיל ד"ה תודה כו' כצ"ל:
ד"ה היא ולחמה כו' ותיבת תודה יש למחוק:

דף פב.

גמרא ממעשר ומינה מה כו' כצ"ל:
ד"ה שם כיון דמעשר קרב ליה כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה ושלמים גמר כו' דזבין ממעות כו' כצ"ל:
ד"ה ומינה מה שלמים כו' ואותן חיטים כו' כצ"ל:
בא"ד לא יהי' מעשר כו' כצ"ל:
ד"ה מה שלמים אינו מין מעשר אף כו' אלא יביא כו' כצ"ל:
ד"ה דלא אלימא שלמים למיחל אקדושת כו' כצ"ל:
ד"ה לא יצא העור כו' לא יצא לחולין דיש בו תורת מעשר ליקח בו בהמ' כמו סתם מעות מעשר דהוי שלמי' ומביא כו' כצ"ל:
ד"ה הכי קאמר כו' הואיל ושלא כתורה כו' כצ"ל:
בא"ד לחרישה ולא לקחו כו' כצ"ל. פי' שאמר בפי' שלקח לחרישה:
בא"ד דהיינו שיהא כשלמים הבאין ממעות מעשר שהבשר נאכל בתורת כו' כצ"ל. והשאר יש למחוק שיתור לשון היא:
בא"ד אבל לא קנה תורת שלמים דנעשה כלוקח שור לחרישה ממעות כו' כצ"ל. בא"ד כל דמיו מעשר הס"ד. פי' כקדושת מעשר:
ד"ה לא מיבעיא אליבא דר"י דאמר כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:

ד"ה כיון דמעשר קרב שלמים בהמה שלוקח כו' כצ"ל:
בא"ד שלמים כי מתפיס ליה כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה אינו בתורת כו' הא איפכא כגון חיה כו'. וכתב מ"ו הב"ז לא ה"ל לדייק כן מדיוקא דהא משנה שלימה מפורשת התם להדיא פ"א משנה ג' דהלוקח חיה לבשר תאוה יצא העור לחולין ע"כ. ובאמת דבר תימא הוא. מ"מ נ"ל ליישב ואפשר כוונתו ע"פ האמת דממתני' ליכא למידק דאיכא למימר הא דקתני במתני' דהעור יצא לחולין שקנה ממוכר הדיוט שאינו יודע בסחורה וחושב שלא מכר לו אלא הבשר ואינו מקפיד על העור לפיכך יצא לחולין שלא קנאו ממעות מ"ש אבל בלוקח ממוכר אומן שיודע דמי הבשר והעור לא יצא העור לחולין דנעשה כמוכר זה בפני עצמו וזה בפני עצמו אבל מדיוקא דהכא מוכח שפיר אפילו לקח ממוכר אומן ומכר גם העור בפני עצמו יצא לחולין דמדקאמר בלקח חיה לזבחי שלמים דהעור אינו בתורת שלמים משמע בחיה לבשר תאוה העור בתורת שלמים ואפילו הכי יצא לחולין כנ"ל ועיין סברא זו בפי' המשניות בר"מ שמביא בשם ירושלמי:
ד"ה הא מני ר"י היא לעיל נמי גבי חיה כו' ותוספת שאנ"ץ תירצו דלעיל לא מצי לשנוי' הכי דמתני' היא וסתם מתני' ר"מ היא:

דף פב:

רש"י ד"ה ליקו במילת' כו' חוזר ודן כו' כצ"ל:
ד"ה לדבריו דר"א כו' אפשר פריך מה כו' כצ"ל:
ד"ה בכללא איתמר כו' בכלל א' הוא דשם כו' כצ"ל:
בא"ד בהיקש דכי יליף תודה מפסח דורות כו' כצ"ל:
ד"ה ורבי עקיבא כו' מנלן הס"ד:
ד"ה זאת התורה מאי כו' קרא הס"ד והד"א:
ד"ה מה היא איזה כלי ילפינן כו' כצ"ל:
ד"ה אילימא מזרק לקבל כו' בעולה הס"ד וכצ"ל. ואח"כ ד"ה נמי כתיב וישם כו' כצ"ל. ובדפוס חדש מוסיף על גירסא זו ואינו מן הצורך:
תוס' ד"ה והשתא נמי כו' דמשמע מלישנא דר"א כו' כצ"ל. פי' מדקאמ' דקסבר דסבר בלאו הכי:
בא"ד והשתא אפילו לרבי עקיבא מצי לאקשויי כו'. ולפי מה שכתבו תוספת שם דמ"ו ע"ב ד"ה כי פליגי כו' לא מצי לאקשויי' לר"ע כיון דר"ע ממעט התם גר שמל ולא טבל

מפסח מדכתיב תושב ושכיר ולפי זה ס"ל מדמעטינן קרא מפסח ש"מ דאין גר עד שימול ויטבול:

בא"ד דרשע רשע ממיתה והיינו כו' כצ"ל. פי' לאביי דמשני הכי קשיא לרבי עקיבא מנ"ל אבל רבא משני התם בע"א:

ד"ה ויקח כו' ויכין דרשינן כו' כצ"ל:

בא"ד שהזכיר למה לי אי לאו לאשמועינן כו' כצ"ל:

ד"ה מה מנחה כו' זכרים הוא קודש קדשים הוא וקשיא כו' כצ"ל:

דף פג.

רש"י ד"ה בהדיא כתיב בהו וזה יהיה לך כו'. והא דמביא רש"י על חטאת ואשם האי קרא דכתי' בפ' קרח ובמס' זבחים דף צ"ז ע"ב קתני בהדיא כתיב ומביא קרא דכתיב בפרשת צו כל זכר בכהנים יאכלנה ואפשר ליישב דמחטאת ואשם דכתיב בפרשת צו איכא למימר דאיירי בחטאת יחיד דוקא ולא בחטאת צבור ה"ה באשם ס"ד דמיירי בסתם אשם אבל אשם גזילות ומעילות אינו נאכל מ"ה מביא רש"י האי קרא דכתיב בקרח והתם כתיב לכל חטאתם ולכל אשמם:

ד"ה מריבויי' דקרא אתו דיאכל אותו הס"ד. וצ"ע דבזבחים שם פרש"י דילפי' מקדש יהיה לך דקרא יתירא הוא כמו שכתבו תוספת וצ"ע:

ד"ה אף כל מותריהן בשריפה ואין מותריהן כו' כצ"ל:

ד"ה מה אשם כו' עצמות היכי דמי כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה איכא דנפקא כו' מקומן דאמר אלא כו' כצ"ל:

ד"ה מה חטאת כו' לא נצרכה אלא לטעם כו' כצ"ל:

בא"ד שרי ופריך ולגמור מיניה כו' כצ"ל:

ד"ה אף כל כו' שאר הבשר אינו קרב ומ"ה גמרינן מאשם הס"ד. ואח"כ ד"ה וולדות בהמות קדשים כו' כצ"ל:

בא"ד ולא במעי אמן וכן משמע בפרק כו' כצ"ל. (ואנו) [צאן קדשים: ואינו] מן הצורך לעיי' שם במס' זבחים ולהגיה כאן:

ד"ה מה אשם כו' כתיבי חטאת ואשם כו'. פי' ולמה נקט הכא אשם:

בא"ד אלמא לא ממשמעות דלו יהיה דריש ולא כו' כצ"ל:

דף פג:

גמרא אלא מותר הפסח יהא כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה מאי עביד ליה למתני' דאפיק ליה לתודה ר' אליעזר כו' כצ"ל:
ד"ה מותר הפסח כו' וניתותרו והיינו כו' וכצ"ל:
ד"ה לדבר כו' שלמים הס"ד:
ד"ה כשב לרבות פסח לאליה כו' כצ"ל:
ד"ה לא עיברה כו' לפסח הס"ד:
תוס' ד"ה ושלמים הבאין כו' נאכלות לב' ימים ולילה א' ובת"כ גבי הא דכתיב בפרשה ובשר תודת זבח שלמיו מרבי חגיגת י"ד לב' ימים ולילה אחד ושלמים הבאין כו' כצ"ל. ותמי' לי על מ"ו הב"ז דמ"ז ואינו מן הצורך ועיי' בתוספת שם בפסחים דגירס' זו נכונה ושפיר כתבו תוספות בתר הכי כי ההוא דת"כ לפי גירס' זו:
בא"ד חמשה שנתערבו עורות פסחיהם כו' כצ"ל:
בא"ד שלמי פסח סלקא דעתך כו' כצ"ל:
בא"ד על כרחין לאו היינו מותר כו' ובזבחים ד"ט כתבו דהיינו מותר הפסח אף ע"ג דכבר תנא ליה ע"ש:
הדרן עלך התודה

דף פד.

פרק כל הקרבנות
רש"י ד"ה קסבר חדש כו' דאורייתא דהא דכתיב כו' כצ"ל:
בא"ד לא תאכלו קאי אפי' כו' כצ"ל:
ד"ה וממושבותיכם דכתיב כו' קודם הקרבת עומר אפילו בח"ל הס"ד וכצ"ל:
ד"ה וכיון דמדאורייתא אסור ונוהג איסור כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה שומרי ספיחים בשביעית כו' וגדר לו סביב לשומרו כו' כצ"ל:
בא"ד ופי' דהאי עזיקה כו'. פי' לפי זה אינו מוכח משם דמן המשומר אסור באכילה:
בא"ד כטבעת שתרגום עיזקא כו' כצ"ל:
בא"ד ורבינו תם מקיים כו'. פי' ולפ"ז הדרא קושיא לדוכתא דמוכח משם דאסור:
בא"ד ואמרינן נמי בפרק כו' כצ"ל:
בא"ד הפיגם והריבוזין כו' כצ"ל:
בא"ד דמועד קטן נמי אמרינן מכדי בצירה בכלל קצירה היא בצירה דכתב רחמנא כו' כצ"ל. ובאמת גירס' זו מכדי זמירה כו' נמי איתא התם אבל לא שייך הכא דקאי אבצירה ומביאים ראיה משם דדוקא בצירה אסרה תורה ולא אכילה אבל מדרבנן באכילה נמי אסור כדאמרי' ביבמות שם גבי נכרי ואין להקשות לפ"ז אפי' מן ההפקר אסור לבצור

כיון דתולדה דקצירה היא ובת"כ דריש אבל אתה בוצר מן המופקר ומכח סברא זו דחו תירוץ זה בב"מ דף נ"ח ע"א ד"ה לשמור כו' ומ"ו הב"ז הניח קושיא זו בצ"ע ול"נ ליישב דתוס' אזלי לשיטתן שכתבו ביבמות שם ד"ה של עזיקה כו' דמן המשומר אסרה תורה אפי' ע"י שינוי ובהכי מיירי בת"כ ומשום הכי על ידי שינוי אתה קוצר וכ"כ ר"ת במס' סוכה דל"ט ע"ב ד"ה במה דברים כו' והא דדחו תירוץ זה במסכת ב"מ משום דסוגיא דהתם אזלא אליבא דרבא וסוגיא דמועד קטן נמי רבא אמרה ומהתם מוכח דעל כרחך רבא ל"ל האי סברא דמן המשומר אפי' על ידי שינוי אסור דא"כ היאך דייק התם דאהני תולדות מיחייב אאחרניית' לא מיחייב דלמא אהני מחייב אפי' ע"י שינוי אאחרנייתא לא מיחייב על ידי שינוי אבל שלא על ידי שינוי אפי' אאחרניית' נמי מחייב אלא ע"כ רבא ל"ל האי סברא וס"ל דמן המשומר אסרה תור' בין לבצור בין לאכול ומן המופקר אם בצר שרי באכילה משום הכי דחו סברא זו התם כנ"ל. ומ"ו הב"ז מפרש בע"א והוא דוחק:

בא"ד ואם תאמר ולר"ע דאמר כו'. ולפרש"י דלעיל ד"ה ע"כ לרבנן נמי קשה דמודי דלאחר הביעור אסור אבל תוספ' אזלי לשיטתן עיין לעיל ע"ב ד"ה כר"ע כו':

בא"ד דבשאר שנים נמי לאו משקה ישראל כו'. פי' דאסור לאכול מן החדש קודם העומר:

ד"ה רחמנא אמר כו' בשל שבועות וניחא נמי שתי כו' כצ"ל. פי' דהתם נמי מצותן בכך:

ד"ה אלמא כו' וא"ת ומה טעם הוי תיובתא כו'. פי' לרבי אלעזר מהאי טעמ' תיובתא דילמא איצטריך ראשית קצירך ואיצטריך בכורים לעכב אבל מר"י הוי תיובתא דאמר כרמל אפי' שאינו בכורים:

דף פד:

גמרא ור"ל האי ארצך מאי עביד ליה כו'. וכתב מ"ו הב"ז אין להקשות לר"ל ל"ל ג"ש דארץ ארץ דהא יכול ללמוד מראשית ולא כל ראשית כו' ויש לדקדק למאי דמסיק דגם ר"י ס"ל הג"ש דארץ ארץ לענין ז' מינים א"כ ל"ל מ' דמראשית עכ"ל ונכנס בדוחק לתרץ אליבא דר"ל ואליבא דר"י ובאמת אליבא דר"י אפשר לפרש דר"י ל"ל הג"ש דארץ ארץ רק להך דרשא דלא כל ארצך וכ"מ מפרש"י אבל ל"נ לפרש הפלוגתא הכי דר"ל ור"י תרווייהו אית להו הך דרשא דמראשית ולא כל ראשית למעוטי שאר פירות והך ג"ש דארץ ארץ ותרוייהו ס"ל דאיצטרך הג"ש ודרשא דמראשית דאי מראשי' כיון דכתיב כל פרי האדמה דהוי ריבוי והוי כמיעוט וריבה ריבה הכל משום הכי איצטריך נמי ג"ש דארץ ארץ דוקא ז' מינין וכן איתא בירושלמי בהדיא במס' בכורים רק דבהא פליגי דר"י דריש ארץ מארץ להוציא תמרים שבהרים ושבעמקים ור"ל ארץ מארץ לא משמע ליה

כמו שכתבו תוס' דלא מצי למיכתב ארצך אבל מראשית דרש כנ"ל ברור ובזה מיושב ג"כ פי' רש"י שבחומש דמביא תרוייהו דרשא דמראשית והך ג"ש דארץ ארץ לז' מינים והאריך הרא"מ ז"ל על רש"י אבל לדרכנו ניחא:

רש"י ד"ה מתמרים כו' שבהרים ושבעמקים אינו כו' כצ"ל:

ד"ה קרבן ראשית משמע אשתי הלחם אע"ג דכתיב בבכורים נמי כדאמרינן כו' כצ"ל. פי' ובכורי' בלא"ה איכא טעם דקראו ראשית משום דבאים מראשית כל פרי אלא ע"כ קאי על שתי הלחם שתהא ראשית:

ד"ה ת"ל ביכורי כו' אפי' בכורים כו'. פי' אפי' בכורי חיטים:

בא"ד קציר חיטים מה שאתה מביא בחג השבועות שהוא שתי הלחם יהא קודם כו' כצ"ל:

ד"ה ת"ל בכורי כל אשר בארצכם אפי' בגג ונאמר כאן בכורי כל אשר בארצכם כו' כצ"ל:

בא"ד להלן שתי הלחם קודם לכל אף כאן שתי הלחם קודם לכל ביכורים כו' כצ"ל:

ד"ה רב אשי כו' ולא קשיא לעולא הס"ד:

ד"ה בשלמא ר"ל כו' וקורא בחורבה עבודה דכיון כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה ארץ מארץ כו' דלא דמי למאלה דדרשי' כו' כצ"ל:

ד"ה כאן בספינה כו' משמע דחרס בעי נקיבה כו'. פי' דאי לאו הכי מה רבותא הוא בנקוב מבשאינה נקוב וכ"כ תוס' שם בגיטין דף ז' ע"ב אבל לאו הוכח' גמורה היא לענ"ד דמסיק התם דמ"ה הגט כשר דשקיל לי' לכוליה עציץ ויהיב ליה ניהלה ופרש"י ואין כאן מחוסר קציצה ואין לחוש שמא ישבר כו' ויתן לו החתיכה והוי ליה קציצה דלא מפסיד לעציץ עכ"ל (לאו) [צאן קדשים: לפ"ז] דוקא נקט נקוב דלא חיישי' שישבר החרס דלכן אפסיד לעציץ אבל בשאינו נקוב חיישי' שמא ישבר חתיכה אחת כדי לנוקבה דלהוי כתלוש לענין הכשר זרעים אלא לענין טומאה והוי ליה קציצה נ"ל:

בא"ד וסתם חצבא דחרס הוא כו'. ולפי' רש"י דפי' שם דלי לאו הוכח' היא דסתם דלי של עץ הוא:

בא"ד למען יעמדו ימים רבים כו'. פי' אלמא סתם עציץ של חרס הוא:

בא"ד חוצה לארץ לענין מעשר חשיבא נמי כו' כצ"ל:

בא"ד דשכיחי וגמירי כו' כצ"ל:

בא"ד שאין הכלי ניקב אינו חייב כו' כצ"ל. והשאר יש למחוק דיתור לשון הוא:

דף פה.

רש"י ד"ה אלא לר"י כו' דלדברי הכל קדש דלא גרע מחורבה עבודה כו' כצ"ל:

בא"ד מובחרים לדברי כו' כצ"ל:
ד"ה תנאי כו' ושבעמקים ור"י כו' הד"א:
ד"ה המנורות כו' לכך הס"ד:
תוס' ד"ה תנאי היא תימא אכתי קשיא לר"י כו'. ונ"ל ליישב דהא בלא"ה יש לדקדק דמאי פריך לר"י הא קרא אשכח וקדריש מארצך ולא כל ארצך אלא ע"כ צ"ל דהכי פריך כיון דלדברי הכל כל הני מביא וקורא ושבהרים ושבעמקים לא גרע מהני ולד"ה מביא וקורא כמו הני וא"כ ליכא תנא דדרש מארצך ולפ"ז ר"י דלא כמאן והשתא דמשני דאיכא תנא דס"ל שבעציץ ושבספינה אינו מביא כל עיקר משמע אפי' עציץ נקובה וספינה של עץ לפי' התוס' מנ"ל להאי תנא ע"כ דריש מארצך ולפ"ז ר"י כהאי תנא ס"ל ודריש מארצך ומוקמי נמי לשבהרים ושבעמקים ולעיל נמי דקתני [צאן קדשים: קתני] מיהא שבגג ושבחורב' כו' פריך נמי הכי כיון דכל הד' שווי' ע"כ לא דרשי' מארצך כנ"ל:
בא"ד וזורע כו' וחצי כסליו זרע ר"י כו' כצ"ל:
בא"ד והשתא מאן מיקל בכולהו כו'. פי' מאן מיקל במשך ימי הזרע ר"ש שמונה מן מרחשוון ואומר מרחשוון וכסליו זרע:
בא"ד זרעה ולא צמחה כל עידן כו' כצ"ל. פי' דבעל הקרקע אמר לאריס כל זמן הזריעה חוזר וזורעה שמא לא הגיע הזמן:
בא"ד יומי אדר לפי שבגלגל קבועי' כו' כצ"ל:
בא"ד על כן נראה דהיינו בתחלת שבט שמזלו כו' כצ"ל. אע"ג דע' יום קודם הפסח הוא ה' שבט כבר הקשו קושי' זו בתוספת שם ומתרצו כיון שקרקע חשובה היא שזורעי' בה לצורך העומר נמשך שם ימי הזרע יותר:

דף פה:

רש"י ד"ה הא לא קשיא כו' ולא קתני ושונה היינו כו' כצ"ל:
בא"ד היתה עבודה בשנה כו' כצ"ל:
בא"ד משום שלא היתה עבודה בשנה ראשונה כו' כצ"ל:
בא"ד אבל מתני' אם לא היתה כו' כצ"ל:
בא"ד ולא שונה ומאי כו' הד"א. והכי פירושו דהאי סוגי' דמתחלה בעי למיפשט מברייתא דאע"ג דבמתני' לא קתני דבשני' חורש כיון דתני בברייתא בשני' חורש ע"כ מתני' נמי הכי פירושו דבשנה ראשונה חורש ולא זורעה ובשני' זורעה נמי דהיינו עם החריש' וקאמר ולטעמיך דמברייתי' משמע דבשני' חורש ב"פ דחורש ושונ' קתני ובמתני' לא משמע דבשני' שונה ומשני דמתני' איירי דכבר היתה עבודה בשנה ראשונה קודם

שהיה נרה וכיון דבשנה ראשונה היתה עבודה קודם שנרה (מ"מ) [צאן קדשים: מ"ה] בשניה אינו חורש אלא פעם אחת ובברייתא מיירי בשאינו עבודה בשנה ראשונה קודם נרה ומ"ה חורש ושונה בשנה שניה מיהו הא ליכא למישמע ממתני' דאם לא היתה עבודה בשנה ראשונה קודם שנרה שבשנה שניה חורש ושונה ומ"ה קאמר מה הוי עלה כנ"ל. ומ"ו הב"ז מפר' סוגיא זו בע"א ודבריו קשה להולמן:

ד"ה נירה חציה וזורע חציה כגון שנירה חציה בשנה ראשונה כו' כצ"ל. והרע"ב בפי' המשניות גורס דכל שנה חורש כולה וזורע חציה רק בשניה זורע אותה חציה שלא זרע אשתקד ותמי' לי מי הכריחו לכך להוציא ממשמעות הלשון של הברייתא דבהדיא קתני בכל שנה נירה חציה וכ"כ הרמב"ם בפ"ז מה' תו"מ ד"י וצ"ע:

בא"ד כולה בשנה שניה היינו כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:

ד"ה כמין ג' סאין היתה וגדל בכל שנה כשיעור כו' כצ"ל:

ד"ה ברוב חיטה כו' שיתליע רוב כל חטה הס"ד כצ"ל:

ד"ה מהו שילקה כו' מומין לוקה הס"ד וכצ"ל:

ד"ה אין מביאין כו' שנפלו ונשרו כו' כצ"ל:

בא"ד שאין מוציאין שמנן אלא כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה בעי רבא כו' ונראה דבעי' העצים אליבא דר' כו'. ודבריהם אינם מובנים לי מאי דכתבו דבעי' קאי דוקא אליבא דר' ולא אליבא דרבנן דהא לרבנן הוי עצים קרבן נדבה ולר' קרבן גמור וכ"כ תוס' לעיל ובתמורה ד"ז ע"ב מסיק אליבא דכ"ע דאפי' בנדבה אינו רשאי לומר על בעלת מום הרי זו למזבח ואם אמר עובר על לאו לא ירצה ע"ש ברש"י וצ"ע ואיפכא מסתברא דבעי' זו אליבא דרבנן דס"ל דלאו קרבן גמור הוא ומ"ה מיבעי' ליה אכל חד וחד נ"ל. ומ"ו הב"ז כתב דהרמב"ם לא ס"ל כסברת התוספת שהרי פסק בחיבורו דלא כר' ואפ"ה הביא בעי' זו כו' עכ"ל. ואיני יודע מניין הוא לו דרבינו פסק דלא כר' ואי משום דכתב בפ"ה מה' איסורי מזבח דעצים אין צריכי' מלח ולר' עצים צריכי' מלח כדאמרי' לעיל משום הא לא ארי' דהא מסיק התם ודבר זה קבלה כו' וכתב הכ"מ הא דכתב רבינו ודבר זה קבלה משום דאילולי הקבלה לא היינו ממעטינן עצים ממלח משום דאיקרי קרבן לפ"ז אפשר דס"ל כר' דעצים קרבן גמור ולענין מלח קבלה היא נ"ל:

דף פו.

גמרא תניא אין מביאי' אנפקטן ואם הביא פסול מפני שהוא שרף והתניא ואם הביא כשר אמר רב יוסף כו' כצ"ל. ומ"ו הב"ז מוחק זה וכתב דטעות הוא לכל הגירסא בין לגירסת רש"י שהבי' בתוס' כו' עכ"ל. וברש"י ד"ה לר"ש כו' גורס נמי ואם הביא פסול ודבריו אינם מובנים דלפי גרסתו ברש"י ברייתי' אתי' כר"ש וזה לית' דהא לר"ש הוו שמן ובריית קתני שהוא שרף ואינו שמן ועוד דמתני' אתי' דלא כמאן דלר"ש הוי שמן ולמה אין מביאי' ור"ח זריק ליה משמע דהוי שרף בעלמא והיכא חשיב ליה מתני' בהדי שמנים אלא ע"כ גירסא זו נכונה וברש"י נמי גירס' שבכל הספרים נכונה ואם הביא כשר ומתני' אתיא (כרש"י) [כר"ש] ורש"י הוה גורס במתני' ואם הביא כשר ותוס' גירסא אחרת הי' לפניו ברש"י נ"ל ברור:

רש"י ד"ה לר' שמעון כו' ואם הביא כשר הס"ד וכצ"ל וכ"ה בכל הספרים כמו שכתבתי בפנים:

ד"ה הזית השלישי כו' בבית הבד ומניחה במעטן כו' כצ"ל:

בא"ד יצא מהן מוהל ושמרים הס"ד וכצ"ל:

ד"ה או מגלגלו תנן דהיינו נמי שמניחו כו' כצ"ל:

ד"ה שמן זית כו' זך כתית הס"ד וכצ"ל:

ד"ה מזיתו כו' בהן שמן הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה תמרה כשעושין כו' כצ"ל:

ד"ה כותש דקתני במתני' מני ר"י כו' הד"א:

ד"ה האי תנא דמתני' כו' כר"י בחדא כו' הד"א וכצ"ל:

ד"ה השני שבזית כו' לא אתי שני שבראשון כו' כצ"ל:

בא"ד שבכל זית דמתני' דכותש כו'. מ"ו הב"ז מ"ז ואפשר ליישבו דאליבא רבנן דברייתא ראשון שבכל זית היה טוחנו בריחיים וע"כ טחינה נמי כתית קרי ליה לפ"ז שני' שבכל זית נמי כשר למאור דהיו טוחנין אותן נמי וטחינה קרי כתית וכתיב כתית למאור אבל לר"י לא היה טחינה בראשון אלא כתישה וכתישה דוקא קרי כתית ולא טחינה מ"ה אינו כשר למאור אלא ראשון שבכולן נ"ל:

תוס' ד"ה שלשה זיתים כו' וממעט תאינה דלא נלקטין כולן כאחת כו'. ול"נ ליישב דאפשר דרש"י ס"ל דדוקא תאינה ממעטינן משום דנלקטין כמה פעמים כדאמרינן בפרק ח"ה דף כ"ח ע"ב אכל ג' פירי בחד יומא ופרש"י שם כגון תאינה ומשום הכי ממעטינן אבל זיתים דאין נלקטין רק לג' זמנים ובכל פעם נלקטים הרבה ביחד לא ממעטינן וכ"כ

הרע"ב בפירוש המשניות מסכת פאה פרק א' דממעטינן תאינה משום דכתיב קציר משמע דבר הנקצר הרבה ביחד כנ"ל:

דף פו:

גמרא ר"י אומר כתית אין כתית אלא כתוש כו'. כוונת ר"י לפרושי מילתא דת"ק ולא פליגי דלא תאמר דכתית היינו טחינה ולרבנן דברייתא דסבירא להו דהיו טוחנים כל הזיתים לפ"ז כולן שוין אפילו למנורה ולא שייך לומר אין זך אלא נקי דאחרינא לא הוי נקיים כל כך משום הכי קאמר ר"י אין כתית אלא כתוש ולא טחינה ולא היה כתישה אלא בראשון שבכולן ואין כשר למנורה אלא ראשון שבכולן ושייך שפיר אין זך אלא נקי דהראשון לעולם נקי וכן כתבו תוספת:

שם יכול יהא כתית זה פסול למנחות כו' כצ"ל. וכ"ה בכל הספרים וברש"י נמי הגירסא בכ"ה כך. ומ"ו הב"ז גורס זך כתית דפריך משניהם ואיני יודע מי הכריחו לזה ומשמעות הברייתא נמי משמע דאינו פריך אלא מכתית דכתיב ביה למאור ובמנחות נמי לא כתיב אלא כתית נ"ל וכן הגירסא בת"כ בפ' אמור:

רש"י ד"ה שווין כו' דהשני שבראשון אין כו' כצ"ל:

ד"ה למנחות כו' בשני שבראשון אם יש לו משניהם הס"ד וכצ"ל וכ"ה בס"י וכ"כ הרע"ב בפי' המשניות:

ד"ה יכול יהא כתית זה פסול כו' כצ"ל וכ"ה בכ"ה:

ד"ה מה תלמוד לומר זך וכתית למאור הס"ד. כוונת רש"י דהכי פריך תרוייהו זך וכתית ל"ל כיון דבמנחות כשר כתית א"כ לכתוב זך למאור וא"א להיות זך בלא כתית ואנא ידענא דבעינן נמי כתית ל"ל כתית בשלמא אי אמרינן כתית פסול במנחות מ"ה כתיב כתית לאשמעינן דוקא כתית למאור ולא למנחות אבל השתא פריך שפיר. אבל ליכא למימר דהכי פריך כיון דבמנורה כתיב ולא אתי למעוטי מנחות אם כן למה לי למאור זה לאו פירכא היא דילמא למאור איצטרך למעוטי דוקא למאור בעינן נמי זך אבל למנחות סגי בכתית דאי לאו למאור הוי ילפינן מנחות בק"ו ממאור שאינה לאכילה טעונה נמי זך מכ"ש מנחות דלאכילה דטעונה נמי זך משום הכי פרש"י דהכי פריך כנ"ל:

ד"ה מפני החיסכון כו' כשרות אפילו אינו זך וכתית כו' וכצ"ל. פי' באמת זך נמי כשר במנחות ומשום הכי כתיב תרוייהו זך וכתית לאשמעינן כמו דכתית כשר במנחות ה"ה זך רק התורה חסה על ממונן של ישראל שאינה צריכה להדר אחר זך וכתית במנחות אבל למאור צריכה להדר אחר שניהם:

ד"ה ממנה היה כו' בשחרית ומטיבו כו' כצ"ל:
ד"ה העבודים מפרש כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה שוין למנחות כו' דאי כדפרישית כו'. פירוש דאתי לאשמעינן דוקא למנחות שוין אבל למנורה שני שבראשון פסול דזה מרישא שמעינן דאינו כשר למנורה אלא ראשון אבל לפירוש הקונטרס אתי לאשמעינן דאפי' ראשון שבשני כשר למנחות דזה לא שמעינן מרישא:
ד"ה לא לאכילה כו' קאתי דכי מימשכי כו' כצ"ל:
בא"ד לצד דרום דמחצי הבית כו' כצ"ל:
בא"ד כדאמרינן לקמן בפרק שתי הלחם ואפילו הכי איכא למ"ד כו' כצ"ל:
ד"ה מחוץ לפרכת כו' אלא לאורה כו' ומפרש כו' כצ"ל:
בא"ד בטפיח ורואה כו' ויודע מה בתוכו בחבית כו' כצ"ל:
בא"ד וקשיא דהוה ליה למימר כל העולם כו'. ועיין בספר קרבן אהרן על ת"כ דרס"א ע"ג דמתרץ קושיא זו:
ד"ה ממונה היה כו' תמיד בפרק אמר להם הממונה קמא נכנס כו' כצ"ל. פי' דב' פרקים מתחילין אמר להם הממונה מ"ה כתבו קמא:
בא"ד ומניח את אלו דולקים במקומן פירוש כו' כצ"ל:
בא"ד פירוש ומשום חצי כו' כצ"ל:
בא"ד נכנס ומצא שתי נרות מערביים דולקים כו' כצ"ל:
בא"ד נר מערבי ופירש ריב"א דבעוד כו' כצ"ל:
בא"ד דולקת תמיד וא"ת אם הטעם תלוי בכך א"כ כו' כצ"ל:

דף פז.

גמרא כשם שהדיבור יפה לבשמים כו'. שמעתי טעם על זה משום דידוע איזה דבר שהנשמה נהנית בו הוי אומר זה ריח כמו ריח הקטורת שמחזיק כח הנשמה ומשבר כח הגוף משום הכי הדיבור יפה לבשמים שמתחזק הנשמה ומדבר בדברי קדושה ותורה אבל ליין רע כי היין מביא שכרות ומחזק הגוף ולא הנשמה בודאי הדיבור של נבלות הפה רע ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה:
רש"י ד"ה קמחים שקויינ"ש הס"ד ואח"כ ד"ה כיצד בודק כו' החביות הס"ד:
ד"ה היקיש כו' היין הס"ד ואח"כ ד"ה שנאמר תמימים כו' כצ"ל:
בא"ד כב"מ הס"ד ואח"כ גמרא וד"ה כרוך כו' כצ"ל:

ד"ה מאן שמעת ליה דאמר לא יביא ר' דקתני במתניתין דברי ר' והא ברייתא דקתני לא יביא ע"כ ר' וקתני אם הביא כשר והיכא כו' כצ"ל:

ד"ה שומרים מלאכים הס"ד ואח"כ ד"ה מאי אמרי דהא כתיב תמיד לא יחשו הס"ד וכצ"ל:

ד"ה ומעיקרא קודם שחרב מאי הוו אמרי הס"ד וכצ"ל:

תוס' ד"ה הליסטיון יין ענבים כו' דהא בפרק המוכר פירות כו'. ודברים אלו קשה להולמן דהמעיין שם יראה דאינו מוכח ואינו מן הצורך להאריך ואי לאו דמסתפינ' הוי אמינא דהכי גרסינן קתני בברייתא תרתי יין הליסטיון ושל צימוקין על כרחך מוכח דיין הליסטיון אינו אלא במחובר כו' כצ"ל. פי' דלפרש"י היינו יין הליסטיון היינו צמוקים כנ"ל ברור ותמוה לי על מ"ו הב"ז שלא הרגיש בזה:

ד"ה מתוק לשון אחר כו' ולא יתכן דהא הכא קתני כו'. אע"ג דמסיק הכא כרוך ותני להכשיר וכ"כ תוספת מיהו לפירש"י דמפרש כרוך ותני לפסול לא יתכן גם לפי' התוס' אליבא דר"א לא יתכן:

ד"ה כרוך ותני כו' ואע"ג ד[א]יצטרך ליה לתנא כו'. פי' כיון דאיצטרך לאשמעינן תרוייהו על כרחך יש חילוק ביניהם והיכא קאמר רבינא כרוך ותני משמע דשווים הם וק"ל:

ד"ה כשם שהדיבור כו' משום דכי קאי ר"י בנסכים כו' כצ"ל:

ד"ה שגובהן רחבים כו' כדאשכחן רוחבו דמייתי קרא כו' כצ"ל. פי' לשון רחבה ערוייטרי"ן:

הדרן עלך כל הקרבנות

פרק שתי מדות

תוס' ד"ה שתי מדות כו' ובקונטרס פירש דרבי מאיר סבירא ליה כו'. וברש"י שלפנינו ליתא לכל זה ואם איתא אפשר ליישבו לענין שאחד גדוש ואחד מחוק סבירא ליה דגמיר' דזה לא רמיזה באורייתא:

דף פז:

רש"י ד"ה ותיבעי לך כו' עשרון הס"ד:

ד"ה ומדלרבי כו' לרבנן נמי שלא היה אלא עשרון כו' כצ"ל:

בא"ד והכי פליגי בברייתא רבי מאיר אומר מחוק כו' כצ"ל:

בא"ד אלא עשרון אחד כו' כצ"ל:

ד"ה וכי טרטני משקולת הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה ויכניס אם יהיה צריך להביא הס"ד וכצ"ל:

ד"ה שלחן מהו כו' בכלי אחר והיינו כו' כצ"ל:
בא"ד בגודש שאינו מונחים בתוך הכלי כו' כצ"ל. פי' למעלה בין לחם ללחם היה קרוי בגודש לפי שלא היה בתוך הכלי:
ד"ה דלא חזי כו' קומץ לבונה כו' כצ"ל:
ד"ה לדברי האומר כו' שהוא עשרה טפחים כו' כצ"ל:
בא"ד שולחן שהוא ה' טפחים כו' כצ"ל:
בא"ד שלו ואמאי כו' הד"א:
ד"ה רבי אלעזר כו' לא היה שם ז' מדות כו' כצ"ל:
ד"ה וכי מה היה כו' היה בימי משה כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה מודד ורמינהו כו' לא בעי לאקשויי כו'. פי' דלרבי מאיר משמע דהי' מודד עשרון בכ"ש ובמתני' משמע שהיה מביא עשרון מתוך ביתו משמע שהיה מודד בביתו:
ד"ה מהו שיקדש כו' ונראה לפרש דמיירי בקומץ של מנחה כדאמרינן כו'. פי' קומץ של מנחה היה מניח בין לחם ללחם כדאמרינן לעיל מנחה שקמצה בהיכל כשירה ומדמינן לסילוק בזיכין אלא בזיכין נמי היינו קומץ ומ"ה מיבעי' ליה אם השולחן מקדש לקומץ דמנחה כשר לבזיכין:
בא"ד אבל למאי דפרישית קשה הא מוקמי כו' כצ"ל:

דף פח.

גמרא אף לדבריהם חצי לוג ולוג לא יעשה כו' כצ"ל:
שם מידה אחרת ורבי אלעזר ב"ר צדוק כו' כצ"ל. ולאו ציון דמתניתין הוא אלא סיום הברייתא וכן משמע מפרש"י:
רש"י ד"ה אלא לפיכך כו' וכו' ור' אלעזר ב"ר צדוק כו' כצ"ל:
ד"ה בירוצי כו' כלי אחר נופל עם המשקה לתוכו כו' כצ"ל:
ד"ה איכא בינייהו כיצד רביעי' יהיב כו' כצ"ל:
בא"ד מסיני ואמר ליה שער כו' הד"א:
בא"ד עד הין ושער כו' הד"א:
בא"ד וכשאדם מערה כלי קטן בכלי המחזיק שנים כו' כצ"ל:
בא"ד בגדול עם הבירוצין כו' כצ"ל:
ד"ה ומ"ד ממעלה למטה כו' ומתוך שממתין (נמסרי') [צאן קדשים: נחסרי'] כו' כצ"ל:
בא"ד והיינו דקאמר דקא נפקי בירוצין כו' כצ"ל:

ד"ה איכא למימר כו' נתקדשו כו' כדמפרשי' הס"ד וכצ"ל. פי' כדמפרשי' אי מלמעלה למטה קחשיב או ממטה למעלה:

ד"ה במלאים קמיפלגי כו' סלת מ"ד כו' כצ"ל:

בא"ד קסבר מלאים דוקא כו' כצ"ל:

בא"ד דהאי קרא במזרק שהוא כלי לח כתיב וה"ה בשאר כלים שלא יחסר כו' כצ"ל:

ד"ה רביעית מה כו' למעלה רביעית וחצי לוג כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה אף לדבריכם כו' דלא דמי דמדה של כו' כצ"ל:

ד"ה בירוצי מדות כו' ומפרש רבי חייא ב"ר יוסף בירוצי כו' כצ"ל:

בא"ד לר' יוסי במדת הלח דנעקר ולעיל כו' כצ"ל ועיין לקמן ד"צ ע"א. פי' מדמניחי' שיפסלו בלינה לגזור שמא יאמר כו':

בא"ד דאמרינן לנפשייהו כו'. פי' דכל אחד יאמר לעצמו בוודאי לא נתקדשו כיון דמניחים לפסול:

ד"ה ומאן דאמר כו' מפני האופיא כו'. פי' שוי"ם בל"א:

בא"ד בתוך כלי אחד כו' כצ"ל:

ד"ה רביעית מים כו' היה מביא גבי שלשה כו' כצ"ל:

בא"ד משמע שיש להשוותם כו'. פי' נמצא דתנאי היא דתנא דברייתא ס"ל חצי לוג ותנא דמתני' נמי הכי ס"ל כמו בסוטה שיש להשוותם ור"י דברייתא ור' יהודה דמתני' ס"ל רביעית:

בא"ד וקשה לפירוש זה דהכא במתני' חשיב רביעית מים כו' כצ"ל. פי' ומתני' אתיא דלא כמאן דלתנא דמתני' חצי לוג בשניהם דמצורע יליף בג"ש מסוטה ולתנא דברייתא סוטה רביעית ומצורע חצי לוג ולר"י דברייתא ולר"י דמתני' בשניהם רביעית ס"ל:

בא"ד עשר רביעית רביעית מים כו' כצ"ל:

בא"ד אלמא דבמצורע לאו פלוגתא היא ודוקא בסוטה פליגי כדקאמר במתני' ר"י אומר ברביעית כשם כו' כצ"ל וכ"ה בס"י ומ"ו הב"ז מגיה גירסא שלפנינו ואינו מן הצורך וכן מצאתי גירסא זו בר"ש בפ' י"ד ממסכת נגעים:

בא"ד אבל במצורע לכולי עלמא הוי רביעית ופליגי בהכי דמר בעי כו' כצ"ל. פי' ומתניתין דהכא כת"ק דמתני' דסוטה בעי חצי לוג ובמצורע כולי עלמא מודו רביעית ות"ק דברייתא בפרק היה מביא ור"י בהא פליגי דר"י ס"ל דאף במצורע בעינן שיראו אדמומית דם גמור וצריך ליתן מדם הצפור לתוך רביעית עד שיראו דם גמור ות"ק לא חייש לזה אפי' ליכ' אלא חזותא בעלמא נ"ל ודוק ומ"ו הב"ז מפרש בע"א ודוחק הוא עיין שם:

דף פח:

גמרא אי תודה לחמי תודה בשחיטת תודה הוא דקדשי כו'. וכתב מ"ו הב"ז הא דלא פריך בתודה ובנזיר חוץ הוא דהא סולת בוללן כדאמרינן לעיל דע"ה ע"א אלא מדלא פריך הכי ע"כ צ"ל אע"ג דהיה בוללן סלת כיון שהיה ג"כ רקיקין שצריכין ג"כ משיחה כדאמרינן במתניתין דע"ז ע"ב והמשיחה היה אחר אפייתן ואפייתן היה בפנים ומשום הכי ליכא למיפרך חוץ הוא וצ"ע ליישב דברי הרמב"ם שכתב בפ"ט מה' מה"ק דכ"ד דמעשה לחמי תודה ולחם נזיר שניהן חוץ לעזרה עכ"ל מ"ו וכוונתו. ותמיה לי על מ"ו שרוצה לפרש הא דכתב הרמב"ם ומעשה הלחם של שניהם תודה ונזיר חוץ לעזרה היינו אפילו אפיה חוץ לעזרה לפי דעתי שגג בזה דהא הרמב"ם כתב בפי"ב מה' מ"ק דלישתן ועריכתן ואפייתן של כל המנחות בפנים בעזרה וע"כ ס"ל דתנור מקדשן וליכא למימר דהרמב"ם ס"ל דב' תנורים היו במקדש למנחות דהיה מקדש לשתי לחם ולחם הפנים. ולחמי תודה ולחם נזיר תנור אחר שלא היה מקדש וכ"כ תוספת לעיל דס"ג ע"א ד"ה וכשירות כו' [צאן קדשים: האן] הרמב"ם מסיים התם בפי"ב דתנור של מקדש של מתכת היה והוא מסוגי' דזבחים דצ"ו ע"א ומשם מוכח דלא הוה במקדש אלא תנור אחד וכ"כ תוספת שם אלא ע"כ דכוונת הרמב"ם מה שכתב מעשה הלחם של שניהם בחוץ היינו לישתן ועריכתן כמו שכתב בלחם הפנים בפ"ה מה' תו"מ ובשתי הלחם בפ"ח שם אבל אפייתן מודה דבפנים כמו לחם הפנים ושתי הלחם והתנור מקדשו כנ"ל ברור כוונת הרמב"ם ועיין מה שכתבתי לעיל דף ע"ו ע"ב על מ"ו הב"ז:

רש"י ד"ה ואי נזיר בשביל רביעית כו' כצ"ל:

ד"ה נפישי להו כו' כמה חסר והא ודאי לא אלא כמדה כו' כצ"ל. פי' דהא ודאי יותר מז' מדות לא הוו בעזרה:

ד"ה של פרקים לא של חוליות ממש שהי' יכול כו' כצ"ל:

בא"ד והיינו של פרקים הס"ד:

ד"ה כי כתיב כו' דיבור זה קאי לפירוש ראשון של רש"י:

ד"ה רב הונא כו' במנורה הס"ד: ואח"כ ד"ה דמצי לאזוזא א"כ כו' מקשה הס"ד וכצ"ל:

ד"ה טס של זהב היתה על גבה על כל כו' כצ"ל:

בא"ד אלא כמין כיסוי כו' כצ"ל:

ד"ה דוחקו לטס כו' ודוחקת השמן כו' כצ"ל:

ד"ה נרותיה כו' ומניחין הס"ד:

ד"ה תלמוד לומר כו' וכו' יכול כו' הד"א:

בא"**ד** וכו' תלמוד כו' הד"א:

דף פט.

גמרא וחוציהו חצי לחלות כו' כצ"ל:
רש"**י** ד"ה ת"ר ועשרון סלת אחד כו' כצ"ל:
ד"**ה** מצורע עשיר שמביא ג' קרבנות כו' כצ"ל:
בא"**ד** חד קרבן אשם אחד עשרון אחד סגי וכי איצטרך כו' הד"א וכצ"ל:
ד"**ה** ואידך ר' אליעזר ב"י אומר אפילו הכי איצטרך כו' כצ"ל:
ד"**ה** האי למנחה צריך דכל כו' כצ"ל:
ד"**ה** מערבין כו' האי איין ושמן כו' כצ"ל:
בא"**ד** לעשרון דבאיל כתב כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה חד ריבוי הוא כו' תימא דכי האי גוונא כו'. ולענ"ד לאו תמיה הוא דר"י ס"ל דבשתי פרשיות כתיב מזוזות מלא בב' ווי"ן וכ"ע ס"ל יש אם למקרא היכא דמקרא ומסורת לא מכחשי אהדדי וכ"כ תוספת בסנהדרין ד"ד ע"א ובסוכה ד"ו ובכמה דוכתי ובזה הוי ממש ריבוי אחר ריבוי דאי אתי לאשמעינן דבעינן דוקא בית שיש לו ב' פצימי' ליכתוב תרוייהו חסר מזוזת דמשמע נמי שנים דיש אם למקרא לא כר"ע דלעיל נ"ל. ובאמת תירוץ כזה כתב בספר קרבן אהרן בפ' צו פי"א ומ"ו הב"ז השיג עליו וכתב עליו שארי ליה מאריה אבל כפי שהוספתי נופך משלי השגה של מ"ו הב"ז אינו עיי' שם ואינו מן הצורך להאריך. ובדרך אחר נ"ל ליישב תמיהת תוספת דהכא פריך אליבא דר"ע ור"ע הוא בעל פלוגתא דר"י לעיל וס"ל דלא ילפינן מריבוי אחר ריבוי מ"ה פריך הכא שפיר כיון דר"ע נמי כר"י ס"ל דבית אפי' אין לו אלא פצים א' חייב במזוזה וקאמר דאינו צריך למילף מריבוי אחר ריבוי מאי אינו צריך דקאמר הל"ל סתמא ר"ע יליף מהכי אלא ע"כ דה"ק לר"י דאינו צריך למידחק עצמו למילף מריבוי א"ר דחד צריך לגופ' ולפ"ז פריך הכא שפיר כנ"ל:
ד"**ה** חצי לוג כו' תימא למה היה צריך לקדש כו'. פי' דלעיל אמר ר"ש דחצי לוג נמשח שבו היה מחלק חצי לוג שמן לכל נר ונר מ"ה הקשו דמשום זה לא הוה צריך משיחה כיון שנתקדש במנורה גופא שהיה ג"כ נמשח כמו שאר כ"ש. ול"נ ליישב כיון (דלעיל) [דבליל] קצר הוי יותר מכשיעור והוי כמו אינו ראוי למנורה וכלי שרת אינם מקדשין אלא הראוי להם כדאמרינן בסוכה דמ"ט ע"ב כנ"ל ליישב ע"פ דוחק וכ"כ תוספת לעיל דמ"ו ע"א ד"ה ואיזהו (צאן קדשים: גבי) כו' [צאן קדשים: גבי] תנור עיין שם:

דף פט:

גמרא אם נתערבו קאמר אי הכי אין מערבין כו' כצ"ל:
שם רבא אמר בשלמא כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה שלא יערב חלבין כו' כצ"ל:
ד"ה אמר ר"י כו' קאמר והא דקתני כו' הד"א:
ד"ה ויין לכתחלה כו' והא תניא בד"א כו' כצ"ל:
ד"ה מערבי' נמי יין לכתחלה כו' כצ"ל:
בא"ד אין מערבין יין דחיישינן כו' כצ"ל:
בא"ד אבל אין מערבין היינו בשלא הוקטר סלתן ושמנן הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה לימד על כבש כלומר דלימד בזבח זה מה שלא לימד בכל הזבחים דאע"פ שמנחתו כפולה דכתיב ומנחתו שני עשרונים ושאר כבשים אין להם אלא עשרון לכבש לא היו נסכיו כפולים אלא ג' לוגין יין וג' לוגין שמן הס"ד וכצ"ל:
ד"ה טעון כו' דאילו שאם כו' כצ"ל:
ד"ה שאם אי אתה אומר כן דטעון כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה בללן אלו כו' דאמרינן חרב שנתערב כו'. ותמיה לי דבהדי' פליגי לעיל בנסכי פרים ואילים שנתערבו בנסכי כבשים נמי:
ד"ה שאם אי אתה כו' ואפי' לרבא נמי קשה דהא צבור כו'. פי' וקשי' מכבשי עצרת דיפסלו:
בא"ד דשלמי נזיר גופי' אפי' לא כו' כצ"ל:
ד"ה תמיד של שחר כו' כך פירוש בקונטרס וקשה דהכא תנן כו' כצ"ל:
בא"ד והשתא תימה אי גזירי כו'. פי' דתימה למה לא קחשיב בתמיד של שחר נמי או כהן א' שהיה בידו ב' ג"ע והוי עשרה או ב' כהנים והוי י"א כמו דקחשיב בתמיד של בין הערבים אלא ע"כ צ"ל דלא חשיב כו' לפ"ז ליכא למידק מהתם כלל אי הוי' בכהן א' או בב' בתמיד של שחר:
בא"ד כלום ומהשתא כו' הד"א:
בא"ד ומיהו יש למידק מהא דתני' כו' כצ"ל:

דף צ.

רש"י ד"ה אי ר"מ כו' חוץ ממדה של כ"ג שהיה גדולה כ"כ שגודשה בתוכה ומחוק הוי הס"ד והד"א וכצ"ל. ואח"כ ד"ה חד מחוק ואפילו חד גדוש כו' כצ"ל. וראיתי בדפוס חדש גירסא אחרינא ולא ניחא לי:

ד"ה ומאי כל מדות לא תימא כו' כצ"ל:

ד"ה היינו טעמא דלח כו' כצ"ל:

בא"ד שלה נעקר כו' כצ"ל:

ד"ה גזירה כו' לחוד אבל יבש כו' הד"א:

ד"ה יניחנו כו' על השולחן י"ד ימים כו' כצ"ל:

בא"ד מפקידים בכלי שרת כו' כצ"ל:

ד"ה פנים כו' זריזים וליכ' כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה שאפילו הוא כו' באחד בשבת קאי ומשום כו' כצ"ל:

בא"ד וליפסל אבל אם כו' כצ"ל:

בא"ד נתינת טעם אההוא דסידרו כו' כצ"ל:

בא"ד על השולחן ימים רבים אין בכך כו' כצ"ל:

ד"ה מארבע ועמדו כו' לפי השער אפילו בשער הלקוטות כו' כצ"ל. פירוש תבואה שלוקטין בכמה שדות ואינן יפות כשאר תבואה:

בא"ד אם יש לו מותר כדמפרש התם דמטבע כו' כצ"ל:

בא"ד בפרוטות כו'. פי' מעות של נחשת שהם עדיין בלא צורה:

בא"ד ואין כאן אגר נטר כו'. פירוש משמע אפילו בהדיוט אם יש לו אפילו מוזיל טפי שרי:

בא"ד כגון דשדא בחמה כו' כצ"ל:

בא"ד ולשמואל מחוסר מידד דבידי שמים הוא כו' כצ"ל:

בא"ד ועוד דכי האי גוונא אסיר אפילו מדאורייתא כו' כצ"ל:

בא"ד על פיו והוי כמו תן מנה כו' כצ"ל:

דף צ:

גמרא רבי יאשיה רבי יונתן אומר כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה חוץ מן הבכור ומעשר ופסח כו' דהנך כולהו משום דחובות נינהו הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה והחטאת משכחת בצבור נמי הס"ד וכצ"ל:

ד"ה ומה ניהו עולת ראיה ושלמי חגיגה דאינן חובת הרגל עולת ראיה ללא כו' כצ"ל דאינן בנקודות חירו"ק:

בא"ד כתב בהו נסכים ושאר עולות הבאין בנדר ובנדבה אינו חובת הרגל הס"ד וכצ"ל. ואח"כ ד"ה משמע להביא את אלו עולות ראי' כו' דומיא דשלמים הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה אביא שעיר כו'. ומ"ו הב"ז מוחק וגורס גירסא אחרינא שאינו מן הצורך לשבש הגירסא והמעיין בס"י יראה שגירסא זו נכונה רק שנתחלפו השיטות רק תמיה לי על מ"ו הב"ז שמקיים הגירסא שאינם חובת הרגל אלא עולת ראיה ולא שלמי חגיגה ואישתמיטא מניה סוגיא דחגיגה ד"ז ע"ב דבהדיא מוכח התם דשלמי שמחה חובה היא ע"ש:

ד"ה אפילו עולת כו' נסכים הס"ד:

ד"ה ור"י כו' אביו ואמו אמר כיון כו' כצ"ל:

בא"ד יחדיו הכא נמי מן הבקר ומן הצאן כתיב ולא כתיב בהו כו' הד"א וכצ"ל:

דף צא.

גמרא או מן הצאן ל"ל כו'. יש להקשות מאי פריך הא לעיל קאמר לר' יונתן דאיצטרך מן הבקר דאפי' בסתמא אי בעי כך לייתי לפ"ז יש להקשות ואידך ר' יאשיה הך סברא מנ"ל אלא ע"כ צ"ל דר"י יליף מאו דאפי' בסתמא אי בעי הך לייתי וצ"ע:

שם סד"א הני מילי בתרי מיני אבל בחד מין ובבת אחת תיסגי ליה בנסכים דחד קמ"ל כו' כצ"ל. וגירסא זו מצאתי בילקוט והכי פירושו אי לאו או סד"א הא דמרבינן לעיל היכא דמיית' שתי עולות או שני שלמים דבעי נסכים לכל חד ה"מ בתרי מיני בקר וצאן דהאי מן הבקר ומן הצאן קאי על כולהו ומשמע יחדיו לר"א אבל בחד מינא ובבת אחת דהיינו שתי עולות מן הצאן או מן הבקר או שני שלמים מן הצאן או מן הבקר תיסגי ליה בנסכים דחד קמשמ' לן. והגירסא שלפנינו אי אפשר ליישבו דהיכא ס"ד דבבת אחת תיסגי בנסכים דחד כיון דלעיל מרבינן שתי עולות שני שלמים בעי נסכים לכל חד ואי משום דתרי מיני נינהו ס"ד דתיסגי בחד זהו נגד הסברא אדרבא בתרי מיני מסתבר יותר דנבעי נסכים לכל חד. והגירסא שראיתי בדפוס חדש שגורס בשתי בבות דאו אתי לרבוי' חד מינא וככה יעשה וגומר אתי לרבוי' בב"א פשיטא דאי אפשר ליישבו דבב"א לאו חידוש דמרבינן לעיל אם לא משום דהוי נמי חד מינא לפ"ז הדרא קושיא לדוכתי' או ל"ל או ככה ל"ל ודוק. אבל גירסא שלי ניחא דחד בבא הוא ואפשר שטעה בגירסא זו לפי פרש"י ואיישב פרש"י לפי גרסתי בע"ה כנ"ל ברור ונכון:

רש"י ד"ה ורבי יונתן כו' מן הבקר איצטרך ליה כו' הד"א:
ד"ה תודה כו' דנפקי שלמים כו' כצ"ל:
ד"ה הואיל ואתי כו' אי נמי משום דהוי אמינא דליקום הלחם במקום נסכים הס"ד וכצ"ל והשאר יש למחוק. וראיתי בדפוס חדש שנדפס בצדו גירסא אחרינא ושיבוש הוא:
ד"ה וליכתוב קרא כו' נסכים מימעט כו' כצ"ל:
בא"ד מן הצאן ולא אביא נמי בכור ומעשר ופסח וחטאת ואשם הס"ד וכצ"ל וכ"ה בס"י:
ד"ה והשתא דכתיב כו' פרט לעשות כו' הד"א:
ד"ה מאי מרבית כו' מה יש לך לומר מה הפרט מפורש אף כל כו' הד"א וכצ"ל:
ד"ה להביא ולדות של שאר קדשים נקיבות ותמורתן היינו שהמיר את העולה ועולה הבאה מן המותרות כדאמרי' בפירקין לעיל הס"ד וכצ"ל:
ד"ה ואשם כו' לשם עולה דמצוה לעשותו כו':
ד"ה הניחא לר"י כו' לחלק הס"ד ואח"כ ד"ה אבל מייתי בבת אחת נדר ונדבה אימא תיסגי כו' הס"ד וכצ"ל:
ד"ה ורבי יאשיה נפקא למה דממעט עולת כו' כצ"ל. פי' למה בנקידו' שב"א ופת"ח. וראיתי בד"ח גירסא אחרינא ואינו מן הצורך:
בא"ד לרב[י] יונתן דריש כו' כצ"ל:
בא"ד ומן הצאן הס"ד ואח"כ ד"ה הני מילי דבעי נסכים לכל חד הס"ד ואח"כ ד"ה אבל בחד מינא דצאן או בקר תיסגי לי' כו' וככה יעשה לשור האחד דמשמע נמי לכל אחד נסכיו בפני עצמו לקמן מפרש ל"ל דהדר מפרש דינו של כל אחד הס"ד וכצ"ל. ואח"כ ד"ה ושלשה עשרונים כו'. והדיבור אבל אייתי כו' שייך לעיל כאשר ציינתי לעיל:
ד"ה תלמוד לומר בפרשת שלח לך כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה הואיל כו' מן הבקר ומן הצאן ולא כתיב מן הבקר והצאן משמע שניהם ותרוייהו אפירושא דבהמה קאי דאתא לפרש מאיזה בהמה יקריב מן הבקר כו' כצ"ל:
בא"ד דבעינן יחדיו ובקונטרס פי' בע"א הס"ד כ"ה גירס' מ"ו הב"ז ונכון הוא:

דף צא:

גמרא ואימא זו חטאת ואשם דנזיר כו' כצ"ל:
שם לאיל או לשה כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה רבא אמר כו' דג' ריבוין כו' כצ"ל:
ד"ה הני מילי דדבר כו' טעון נסכים כגון דצבור כו' כצ"ל:
ד"ה מעולת יולדת דמרבינן לעיל כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה אבל היכא דחטאת כו' אבל הכא משנינן להו כו'. לתוס' שכתבו לעיל דאמר מר חטאת ואשם כו' קאי על הא דבפרק כ"ה גבי נאכל ליום ולילי' דלא כרש"י לפ"ז ה"ל לשנוי' הכי ה"מ היכא דלא משנינן להו כו' וצ"ע:

ד"ה איל בכלל כו' ולעיל פירשתי כו' כצ"ל:

ד"ה דמייתי ומתני בקונטרס פי' מביא כו' כצ"ל:

בא"ד כבש הבאין חובה כו' כצ"ל:

בא"ד שאני הכא דהא ארבע חזי לאיל בעלמא כו'. וצ"ע מי הכריחו לרש"י לזה דמפרש דמביא נסכי איל דלמא מייתי שבעה לוגי' ליקרב עמהם וכן איפכא ויש ליישב בדוחק:

בא"ד ולענין המנחה כו'. פי' היכא מתני הא אין בלילתן שוה דשל כבש רכה ושל איל עבה ותנן לעיל די"א ריבה שמנה או חסרה פסולה מ"ה כתב דמייתו בב' כלים:

דף צב.

רש"י ד"ה נסכי רחלה כו' לפי שאין נסכיהן שוין כו' כצ"ל:

ד"ה ור"ש כו' בשעיר הנעשה כו' הד"א:

ד"ה ור"ש דאמר כו' כצ"ל:

בא"ד דהושוו כולן שמתכפרין כו' כצ"ל:

ד"ה אמר לך כו' ישראל בוידוי השעיר והכהנים בוידוי הפר הס"ד וכצ"ל:

ד"ה ואין שעירי ע"א כו' וב' סמיכות הן בפר פר העלם דבר של ציבור ופר הבא על כל המצות הס"ד וכצ"ל. פי' פר הבא על כל המצות היינו פר ע"א טעונה נמי סמיכה ודייק רש"י מדר"י דממעט שעיר ע"א משמע בפר ע"א מודה דטעונה סמיכה כדקתני במתני' חוץ מן הפר הבא על כל המצות והני תרי סמיכ' לא הוי אלא חד דפר ע"א בכלל כל המצו' היתי' אלא שהוציא הכתו' משום שעיר לרבות בע"א שעיר לחטאת משא"כ בשאר מצות וכפרש"י בחומש מ"ה נקרא חד סמיכה ומ"ו הב"ז גורס ברש"י דגמר מעיני כו' דגירס' זו שייך לקמן וכ"ה בס"י ואינו מן הצורך וראיתי בדפוס חדש שבב' פר העלם דבר של צבור הוא פר הבא על כל המצות וטעות גדול הוא:

ד"ה אלא באהרן כו' לא עבדו ע"א סומך כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה וכפר את כו' דנפקא לן הכא בכולהון דמתכפרין כו'. פי' כיון שהושוו לענין כפרה הושוו לכל דבר:

בא"ד יש לי בענין כו' כצ"ל:

בא"ד ממקומו הוא מוכרע הוה ליה כו' כצ"ל. פי' דהתם יליף ר"י מטומאת ולא כל טומאות דאין השעיר מכפר אלא על טומאת מקדש וקדשיו וקאמר ר"ש דאינו צריך

דממקומו היא מוכרע דמדכתיב וכפר על הקודש מטומאת משמע שאינו מכפר אלא על טומאת מקדש הא אפי' לר"י נמי ממקומו מוכרע דאיירי בטומאת מקדש:
בא"ד מייתי לה אמתני' כו'. פירוש האי קרא וכפר את מקדש הקודש וגו':
בא"ד להכי כתב רחמנא כו'. פירוש לרבות כהן משיח ומרוב' בגדים:
ד"ה הושוו כולן כו' וי"ל דמתכפרין בשעיר הנעשה בפנים כו'. יש מקשין דבתוס' דשבועות די"ב ע"א הקשו על זה דקאמ' התם דמוטב שיתכפרו הכהנים בפרו של אהרן שהותר מכללו אצל ביתו ואל יתכפרו בשעיר הנעשה בפנים שלא הותר מכללו ולפ"ז גם שעיר הותר מכללו ללוי' ע"ש והכא כתבו בפשיטות עכ"ל. ומ"ו הב"ז הקשה ג"כ קושיא זו ומאריך בענין זה. ולי נראה ליישב דרך פשוט' דבלאו הכי יש לדקדק דקאמרו להו ולוים במה מתכפרי' כו' אשר לעם כתיב מאי קארי להו דלמא ר"י ס"ל כמ"ד התם דלוים איקרי עם אלא ע"כ צ"ל מדאיצטריך לר"י יכפר אלו הלוים ע"כ ס"ל דלוים לא הוו בכלל עם הקהל דלוים לא איקרי עם מ"ה איצטרך ריבוי יתירה לרבות לוים מ"ה הקשו התם לאביי דמוקמי הך ברייתי' אפי' כר"י ולפ"ז ליכא לאוקמי כר"י דהתם בברייתא קתני דשעיר הנעשה בפנים לא הותר מכללו וע"כ לר"י הותר מכללו ללוים אע"כ ברייתי' אתיא כר"ש וס"ל דלוים בכלל עם הקהל ולא הוי הותר מכללו ללוים אבל הכא אליבא דר"י גופא לא קשיא דבאמת ס"ל דהותר נמי מכללו ללוים ומ"ה כתבו הכא בפשיטות ובזה שקטה נמי קושית מהר"י אב"ן ל"ב מה שהקשה שם מתוס' יע"ש בחידושי מהרש"א דמיישב קושית מהר"י אב"ן ל"ב בדרך אחר והוא דוחק ע"ש:
ד"ה ואין שעירי ע"א כו' דלא תילף מפר העלם דבר כו'. ותמיה לי למה לא כתבו דלא תילף מפר דידי' דר"י לא ממעט אלא השעיר של ע"א אבל פר ע"א לא ממעט וכ"כ רש"י:
בא"ד ואיפכא לא מסתברא ליה כו'. פירוש להך לישנא דלקמן דר"י לית ליה הלכה למשה בסיני ב' סמיכות אבל ללישנא קמא ברש"י דאיתא ליה לא מצי למימר איפכא:
בא"ד לרבות שפיר אלא כו' כצ"ל:

דף צב:

רש"י ד"ה ואין שעירי ע"א כו' אלא בזקנים דגמר מעיני מעיני מפר העלם דבר של צבור וקשי' כו' כצ"ל וכ"ה בכ"ה. פי' בפר העלם דבר כתיב וסמכו זקני וגו':
ד"ה והאמר כו' כהני' הס"ד:
ד"ה והכי קאמר כו' באהרן הוא דשמיע כו' כצ"ל:
ד"ה גירס' בעלמא כו' כ"ש ולר"ש כו' כצ"ל:
בא"ד דהא דגמר ב' כו' כצ"ל:

בא"ד דבני אהרן לר"ש אין מתכפרין כו'. פי' נמצא לא הוי בבעלים:
בא"ד לר"י דלא בעי סמיכ' בבעלי' לא איצטרי' קרא הס"ד וכצ"ל. פי' לר"י לא איצטריך קרא למעט שעיר ע"א טעון סמיכה אבל בבני אהרן אע"ג דלא עבדו ע"א והוי סמיכה שלא בבעלים מ"ה כתב רש"י ר"י נמי לא בעי סמיכה בבעלים והוי סמיכ' גמיר' ולא גמירי אלא ב' סמיכות כנ"ל ברור כונת רש"י. ובדפוס חדש נ"ב גירס' אחרינ' ושיבוש הוא:
ד"ה ולרבינא כו' בבעלים לאפוקי כו' הד"א:
בא"ד מתכפרין ול"ל כו' הד"א:
ד"ה דאי מקרא כו' ומאי זבחי כו' כצ"ל:
בא"ד איצטריך האי כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה גירסא בעלמא כו' ור' יהודה הוי ממעט כו'. פי' דלעיל קתני במתני' בהדיא דזבחי שלמי צבור אין טעון סמיכ' ע"כ ר"י ממעט מהפר אבל דבריהם אינם מובנים לי כיון דר"י ממעט שעיר ע"א מהפר מנ"ל דאתי' נמי למעוטי שלמי צבור ולא ליתא מק"ו וצ"ע ולענ"ד אפשר ליישב אליבא דר"י הכי דר"י ס"ל דסמיכ' אשם מצורע לאו דאורייתא לפ"ז איכא למיפרך אק"ו אשם מצורע יוכיח שטעון תנופה מחיים ואין טעון סמיכה ופירכ' זו כתבו תוספת אההיא ק"ו במס' זבחים דל"ג ע"א ד"ה סמיכות אשם כו' עיי' שם דהניחו בתימה:

דף צג.

רש"י ד"ה ודאי לא צריכ' כו' ואסמכת' נינהו הס"ד ע"כ שייך לעיל:
ד"ה ורב חנינא כו' כלומר ואתני כו' כצ"ל:
ד"ה ויליף תחילת כו' שהוא סומך בשעת כו' כצ"ל:
ד"ה ורבנן נפקא לאשה מואם הס"ד ואח"כ ד"ה גמרא אתי' סמיכ' לכל כו' כצ"ל והשאר יש למחוק:
תוס' ד"ה תחלת הקדש כו' ואית ספרים דגרסי הכא איפכא כו'. פי' דחשיב לסמיכה תחלת הקדש כיון שבא בקדושה ראשונה ותמורה שנתפש מקדושה אחרת חשיב סוף הקדש:
ד"ה לרבות כל בעלי כו' מתמעטה בחוברין כו' כצ"ל:
בא"ד שתתמעט בחוברין כו' כצ"ל. פי' בחבירין:
בא"ד וכאן נמי אחד סומך כו'. פי' לר"י דלא דריש קרבנו:

ד"ה מיבעי ליה לרבות כו' שמעינן ליה לר"י כו'. ותמי' לי על תמיהתן דהא התם מסיק ההיא דר"י הנשיא ופי' רש"י שם דהוא בעל פלוגתא דר' יוסי והכא בעל פלוגתא דר"מ דר"י אחרינא הוה ע"ש:

בא"ד שהפסוק מוכיח כו'. פי' כיון שכל הענין אינו מדבר אלא בלשון זכר מסתברא יותר לומר דאתי לרבוי' נשים מלומר דברה תורה כלב"א ועיי' לעיל בתו' די"ז ע"ב ד"ה מאי האכל כו' דמפרשי בע"א:

ד"ה לפי שכל העניין כו' משום דהשווה הכתוב אשה לאיש כו'. דבריה' אינם מובני' לי על מה שכתבו לגבי סמיכה השווה אשה לאיש לכל עונשי' שבתורה ואי משום דבהאי קרבן מתכפרה מ"ה השווה לאיש דתהוי ליה כפרה כדאמרי' במס' ב"ק דט"ו ע"א הא סמיכה שירי מצוה היא כדאמרי' לקמן ויש ליישב בדוחק כיון דעל כ"פ אמרינן כאלו לא כיפר מ"ה ס"ד דהשווה דתהוי לה כפרה גמורה:

בא"ד וא"ת ולמה ליה למימר שכל הענין כו'. פי' בשלמא בל"ז לא היה קשה מידי דליכא למימ' דס"ד ללמוד תחלת הקדש מסוף הקדש כיון דהשוה אשה לאיש לכל עונשי' לא ילפינן מהדדי אלא היכא דגלי קרא למעט אשה גלי מ"ה איצטרך למימר שכל הענין כולו אינו מדבר אלא בלשון זכר וגלי נמי למעט אשה אבל השתא דאמרי' אע"ג שכל הענין אינו מדבר אלא בלשון זכר ממעטינן אשה משום דהשווה לאיש והכא היינו טעמא כיון דהוה עשה שאינו שווה בכל הקשו שפיר ול"ל למימר שכל העניין כו':

ד"ה רב חסדא כו' ור"ת מייתי ראיה כו'. וע"ש בתוספת ודבריהם מבוארים יותר:

דף צג:

רש"י ד"ה דנין סמיכת קרבן כו' כצ"ל:

בא"ד סמיכה בגופיה כו' כצ"ל:

ד"ה לסמיכה שירי מצוה שלא עשאה לא מעכבה הס"ד וכצ"ל:

ד"ה ידו דסמיכה קאמרי כו' ובהא לא אשכחן ידיו מלא דסמיכה הס"ד וכצ"ל:

ד"ה סמיכה דבהמה כו' תרי הס"ד ואח"כ ד"ה מאי קאמר דמשמע ליה דבאותו מקום בבהמה שסומכין שם שוחטין והלא אין סמיכה בצואר הס"ד ואח"כ ד"ה הכי קאמר במקום שסומכין בעזרה במקום הטבעת דבשעת סמיכה היו ישראל רשאין ליכנס שם ע"א במקום שסומכין שוחטין כלומר דלאחר שסומכין לאלתר שוחטין שתכף לסמיכה שחיט' נ"ל והכי מסתבר שפיר הס"ד וכצ"ל:

תוס' ד"ה אתיא סמיכה כו' דיבור זה שייך למע"ל. תימא א"כ ניבעי מנוקים כו'. פירוש דזקני העדה מנוקים מכל מום היו כדילפינן בסנהדרין אתך בדומים לך וכפרש"י במתני' וקי"ל אין ג"ש למחצה וליכא למימר דלמא משום כבוד השכינה היה מנוקים מכל מום כדאמרי' בסנהדרין דף י"ז ע"א וקידושי' דע"ו לפ"ז סומא נמי ליכא למילף מהתם:

ד"ה ידו ולא יד אשתו כו' וא"ת ול"ל קרא למעוטי נשים כו'. וכתב מ"ו הב"ז התירוץ חסר בספרינו ונלע"ד דלא קשה מידי דכבר הוכיח תוספת בר"ה ד"ל ע"א ובחגיגה די"ז ובכמה דוכתי דכל מצות עשה שהזמן גרמא אף ע"ג דנשים פטורות אם ירצו להחמיר על עצמן רשאין ומברכין עליהן וצונו וקמ"ל הכא דאין הנשים רשאין לסמוך דסמיכה בכחו בעינן והוי כעובד עבודה בקדשי' עכ"ל וכתב עוד תירוץ אחר וע"ז כתב דהוא עיקר. ולענ"ד אינו מתורץ כלל דאכתי תיקשי ידו ל"ל תיפוק ליה מדכתיב בני ישראל למעוטי נשים מאי אמרת דה"ה דתסמוך בקרבן בעלה הא ע"כ אתי קרא לאשמעינן דאסור לסמוך משום עבודה בקדשים כדלעיל ומ"ה מיישבו תוספ' תחלה הא דלא ילפי' מבני ישראל ואח"כ כתבו וא"ת דהשתא אי אפשר לתרץ בענין זה. ול"נ ליישב בדרך אחר דתוספת במסכת עירובין ד"ב (ע"ש) [צאן קדשים: ע"א] ד"ה שלמים כו' ולעיל דמ"ט ע"ב ד"ה תדיר כו' כתבו בהדיא דמותר לשחוט קודם תמיד של שחר וקרא דהעול' דוקא בהקטרה איירי ולא בשחיטה לפ"ז לא קשיא מידי דאפשר לסמוך תכף לע"ה ולשחוט תיכף אפי' קודם ת"ה ולא הוי מצות עשה שהזמן גרמא כנ"ל ברור ונכון:

ד"ה כאלו לא כפר כו' לא כיפר עשה תנופה דתנופה היא כו' כצ"ל:

דף צד.

רש"י ד"ה מה שאין כן בסמיכה דאין כו' כצ"ל: ד"ה תנופה אחת כו' אלא וסמך סתם יכול לסמוך כו' כצ"ל: ד"ה הושיט הראשון מאותן י"א שעסוקי' כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה סמיכה כו' תימא ותתרבה בשחוטין מק"ו כו'. ול"נ ליישב מדאיצטריך קרבנו לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה שלא לילף בק"ו מתנופה שנתרבה בשחוטין ונתמעטה בחוברין ע"כ סמיכ' אינו מתרבה בשחוטין וסוגיא כזו כתבו תוספת בכמה דוכתא ומ"ו הב"ז מתרץ בע"א ע"ש:

הדרן עלך שתי מדות

פרק שתי הלחם

רש"י ד"ה ועדיין היא בצק כו' לקמן (וממתקן) [צאן קדשים: ומתקן] כו' הד"א:

תוס' ד"ה שתי הלחם כו' דהכא תנן שתי הלחם כו'. פי' שתי לשון נקבה. ויש לדקדק דבמסכת קדושין ד"ב ע"ב פריך מאי אריא דתני שלש ליתני שלשה לשון זכר וכתבו תוס' משום דכל התורה בלשון זכר נאמרה א"כ ליפרך הכא נמי מאי אריא דתני שתי ליתני שני לשון זכר. ויש ליישב כיון דבקרא גבי שתי הלחם נמי כתיב לשון נקבה תביאו לחם תנופה שתים וגו'. ועל תוס' יש לתמוה שלא הביאו מקרא זה ואחר כך מצאתי בתי"ט שהרגיש בזה:

ד"ה ובדפוס היה עושה כו' כיון דכמין דפוס היה לה בתנור היכא מינפחא כו'. ודוחק לומר שהדפוס של התנור היה יותר גדול מדפוס קמא שיעור ניפוח שאחר האפיה כיון שעדיין היה בצק כשנותנים בתנור הדפוס לא הי' מעמיד את הבצק אם היה גדול יותר מהבצק ובספר קרבן אהרן דרס"ב ע"ג השיג בזה אתוספות אבל אינו מוכרחים כאשר כתבתי:

בא"ד אין לדקדק דשייך רדיי' נמי מן הדפוס ולא כו' כצ"ל. פי' דאין לדקדק מזה שהלחם היה מחוץ לדפוס ורדיי' קרי דוקא שהיה רודה מן התנור דאפשר דרדייה קאי נמי מן הדפוס:

ד"ה וכשהוא רודה כו' הא בין למר ובין למר קערות נתקדשו כו'. פי' אפי' למ"ד אין תנור מקדש נתקדשו בקערות ואיפסלה בלינה אע"ג דאין כ"ש מקדשי' אלא בזמנן דלילה לאו מחוסר זמן ועיין לעיל בתוס' דנ"א ע"א ד"ה אפי לה כו':

בא"ד דאם כן שלחן היה מקדש כו'. ותמי' דאישתמיטא מה דאיכא בת"כ על השולחן הטהור על טהרו של שלחן שלא יהי' הסניפי' מגביהי' את הלחם מעל השלחן וכפרש"י בחומש:

דף צד:

רש"י ד"ה כמין תיבה כו' רחבים כזה

הס"ד:

ד"ה כמין ספינה כו' עד כאצבע כזה

כו' כצ"ל:

ד"ה היינו דיתבי קנים כו' ראשו הא' על דופן זה וראשו האחר על כו' כצ"ל:

ד"ה אלא למ"ד כמין כ' ואין יכול לסמוך פני דופנותיו כו' כצ"ל:

ד"ה היינו דבעינ' כו' יושב הס"ד:

ד"ה תלח נשבר כמו כו' כצ"ל:

ד"ה הלחם מעמיד כו' מיעגל והסניף מעמיד כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה כמין תיבה כו' ולחם אורכו עשרה כו' כצ"ל:

בא"ד נראה דפתוח הלחם עד למעלה כו' כצ"ל. פי' לפרש"י נראה שהדפנות היו מרחיבי' עד למעלה למ"ד כמין ספינה רוקדת ולא היה להם דופן זקוף כלל ותוס' פירשו לקמן בע"א:

בא"ד חד בראשו וחד בסופו לצד אורך כו' כצ"ל:

בא"ד מ"מ בעינן שיהא משאן של לחם חזק כו' כצ"ל:

בא"ד ולצד רוחבן היו דופני כו' כצ"ל:

בא"ד גובה הלחם מאמצעו היה הולך כו' כצ"ל. פי' מאמצעו היינו כיון שכלה עד באצבע ומאותו אצבע שהי' מונח על השלחן הי' נקראת מאמצע שהי' לכל צד ה' טפחים פחות חצי אצבע:

בא"ד עד ה' טפחים והם השוליים כו'. פי' טפחיי' ומחצה מכאן וטפחיים ומחצה מכאן לר"י והם השוליים דהיינו רוחבו של השולחן אם היו מניחי' על השולחן:

בא"ד של שולחן ואחר כך כופל מכאן כו' כצ"ל:

בא"ד לא יתיב לחם הקנים כו' כצ"ל:

בא"ד קנים כמשפטן שישב כו' כצ"ל:

בא"ד מה ששוליו הולכי' וגבוהים מאמצעיתו כו'. פי' אותו אצבע שהי' מונח על השולחן נקרא אמצעיתו כאשר כתבנו לעיל:

בא"ד הא גבו' טפי לר"י כו'. פי' אלו היו מונחי' על השולחן ממש כמו תיבה פרוצה אז לא יעלה הגובה כ"א ט"ו טפחים אבל עכשיו השיפוע של דפנות נגבהו קצת יותר מט"ו טפחים:

בא"ד הרי לחם הפנים עוביו טפח כו'. פי' א"כ השולייי' הי' עובי טפח ועוד טפחיים ומחצה לר"י שנקפלו נמצא מקדש טפי:

ד"ה דסמכי ליה כו' ומפוצלין בראשיהן דאמרינן לקמן, פי' בקונ' דהיינו שראשי הקנים כו' כצ"ל:

בא"ד משמע דלא בעי העמד אלא ללחם התחתון כו'. דבריה' אינם מובנים לי היאך משמ' לחם התחתון דוקא אי משום דנקט לחם ולא נקט סומכין את החלות דילמ' לישנא דקרא נקט לחם הפנים והיתה ללחם לאזכרה בפ' אמור וצ"ע:

בא"ד ולא אפשר להיות כלל למ"ד כו'. פי' בשלמא למ"ד כמין תיבה פרוצה אע"פ שלא היה סמיכה כ"א ללחם התחתון כיון שהעליונים הוה דיתבי שפיר על הקנים סגי בסמיכת התחתון אבל למ"ד כמין ספינה רוקדת לא היה לעליונים סמיכה שפיר על

הקנים רק ע"י מעט בצק ולא סגי בסמיכת התחתון נ"ל. ומ"ו הב"ז כתב למאי דמשני דעגול וע"ג השולחן היו עומדים אתי שפיר עכ"ל ודבריו קשה להולמן היאך א"ש:

דף צה.

רש"י ד"ה ממקומו של שולחן הס"ד וכצ"ל:
ד"ה כי לא כו' לא אפקיה כו' כצ"ל:
ד"ה אלא כי אתי כו' ומר דמכשר במסודר כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה כמין כוורת כו' מנוקב ככוורת כו' כצ"ל:
ד"ה מר אמר כו' דזבחים דאמרי' אע"פ שנסע אהל מועד הוא היינו כו' כצ"ל:
בא"ד דהתם מיירי שנפרס אהל מועד והמזבח כו' כצ"ל:
בא"ד שירי מנחה ור' ישמעאל כו' וכצ"ל:
ד"ה שמע מיני כו' ועל כרחך בשב' לא היו נוסעי' כו'. פי' בשב' שהגיע זמנם לסלק מעל השולחן לא הי' נוסעי' (לא) [אלא] בא' בשב' לאחר הסילוק ונפסל בלינ':
בא"ד איסור הוצא' ואיסור מחמרין כו' כצ"ל. פי' מחמרין אחר בהמתן בשבת. וכתב מ"ו הב"ז ורש"י שלא פי' כן נראה שמפרש במסולק דנפסל ביוצא אפי' בחול קודם שהגיע זמנו לסלק תוך הח' ימים ובכל לילה הי' על השולחן וא"כ תו לא מצי למידק מלחם הפנים כלל ולכן פי' שדייק מקדשים עכ"ל. וקצת דוחק הוא דלשון מסולק משמע שמסולק מהשלחן שהגיע זמנו לסלק ולפירושו הכי הל"ל כי פליגי באם סילק ורש"י גופי' כתב בד"ה במסודר שעדיין לא הגיע זמן לסלק משמע מסולק היינו הגיע זמן לסלק ואני אוסיף נופך משלי דמ"ה לא מצי למידק מלחם הפנים דאפש' לפרש דמאן דפוסל במסולק ביוצא בכי הא אתי לאשמעינן היכא שאירע שסידר הלחם והבזיכין לאחר השבת דקתני לקמן במתני' ד"ק ע"א דצריך להניחן על השלחן עד לשבת הבאה רק קודם ב"ה של שבת ראשונה קאמר רבא לקמן דצריך לסלקן מעל השולחן דאל"כ איפסלו בלינה בליל ששה ואשמעי' הכא דאם אירע כך במסעות הלחם הזה אין לו תקנה דבשעת הסילוק איפסול ביוצא מ"ה פרש"י שדייק מקדשים. ומה שהקשו תוספת אפשר דרש"י ס"ל כסברא זו דבשום פעם לא היו נוסעי' אלא בתחלת היום בכי טוב כנ"ל:

דף צה:

גמרא איפסלה בלינה אמר רבא כו' כצ"ל:

שם אפייה נמי לא בעינא זריזי' כו'. פי' אלא על כרחך בפנים היינו בעזרה ודוקא אפיי' בפנים דתנור הי' בעזרה ותנור מקדש אבל לישה ועריכה בחוץ דמדת יבש לא נתקדשה והדרא קושיא לדוכתא:

רש"י ד"ה רבי אלעזר כו' שלהם דטמא מת כו' כצ"ל:

בא"ד עמו במחיצתו כו' כצ"ל:

ד"ה מידי תנור כו' דיריאים אתם שלא כו' כצ"ל:

ד"ה דנפקא ליה ממעילה דכיון שנסתלק כבר מותר לכהנים וכל שיש לו שעת היתר לכהנים אין בו מעילה ולא מבעיא הך אפילו זה דהיום יקדש בכלי כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה אין טמאי מתים כו' ואע"פ שהיו נושאי ארונו כו'. פי' כיון שהיו נושאי הוי טומאה בחיבורין דחמיר' כדאמרי' בע"א דל"ז ע"ב והכי קאמר ולא טמא מת אמרו לאחר שפי' אלא אפי' מכניסו:

בא"ד מ"מ קשה כו' כצ"ל. פי' דקחשיב מת עצמו משמע דלא קאי אמכניסו:

ד"ה לישתו ועריכתו בחוץ והא דכל המנחות נילישו' בפושרין אפי' מנחה מאפה פירשתי בפרק כל המנחות באות מצה הס"ד וכצ"ל. ועיין לעיל בתוס' דנ"ה ע"א ד"ה כל המנחות כו' ותבין כוונתן ואח"כ ד"ה אלא מדת יבש כו' וכצ"ל:

ד"ה שהוא קשה כו' אינו תלמיד חכם הס"ד. ומ"ו הב"ז גורס בע"א ותמי' לי שלא הרגיש בזה:

ד"ה ומאי קושיא כו' גנאי הוא להשימן אח"כ בכלי חול כו'. פי' ובע"כ היה צריך לקדש חצי עשרון:

בא"ד קודם שיתקדש בביסא כו'. פי' ולפ"ז לא היה צריך לקדש חצי עשרון:

בא"ד להביא שלם מביתו כו' כצ"ל:

בא"ד מקרא דמדות יבש כו' כצ"ל:

דף צו.

גמרא לישתן ועריכתן ואפייתן כו' כצ"ל:

שם לבלתי הוציא אל החצר החיצונה כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה מעש' כלי כו' בחוץ הס"ד:

ד"ה שלא תטעה כו' וקרנותיה ד' אצבעות יה"ז בלחם הפנים כו' כצ"ל:

ד"ה שיהא לו פנים דפנות ושיהא לו פינים זויות והן הן כו'. פי' ותרוייהו ילפינן וכן גורס התי"ט:

ד"ה ארכו י' כו' של לחם כנגד כו' הד"א:

ד"ה טפחיים ומחצה כו' ומיכן והן הן הדפנות כו' כצ"ל ועיי' בתי"ט:
ד"ה לא סידור כו' שבת הס"ד:
ד"ה והאיכא בזיכין כו' פריך הכי כו' כצ"ל:
ד"ה מה חטאת כו' הוציא אל החצר החיצונה הס"ד וכצ"ל:
ד"ה ט"ו טפחים כו' שולחן מקדש ט"ו ונפק' כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה והאיכא בזיכין כו' משמע דהוו כקומץ מע"ג השולחן הס"ד. ודבריהם אינם מובנים לי דהא הלחם הוי כמו שירים ובזיכין הוי כקומץ וכפרש"י לעיל והשולחן שהיה עומד ע"ג קרקע היה מקדש ללחם לפ"ז אף אי אמרינן דהשולחן לא היה מקדש לבזיכין מוכח שפיר דקומץ מנחה מכלי שעל גבי קרקע כדפרש"י לעיל דהיינו דומיא דמנחה כשמביא' מביתו דמעורבין יחד הקומץ והשירים והבזיכי' היה מקודשים בפני עצמן והיה מקדשי' ללבונה:

דף צו:

גמרא והאיכא מסגרת כו'. יש להקשות מ"פ דלמא הא דכתיב בפרשת תרומה ועשית לו מסגרת טפח היינו מאותו אמה וחצי קומתו תעשה לו מסגר' גובה טפח נמצא אותו טפח בכלל קומת השולחן ויש ליישב:
רש"י ד"ה למטה היתה כו' ולא על רחבן אלא בגובה כו' כצ"ל:
ד"ה פרקודי כו' חוץ ואין כו' הד"א:
ד"ה טמאה כשולחן כו' ואין טבלה זו כשאר פשוטי כלי עץ כו' כצ"ל:
בא"ד קיבולה וכל פשוטי כו' כצ"ל:
ד"ה לדברי האומר כו' כצ"ל:
ד"ה טהור מכלל כו' עשוי לנחת שאין כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה לא היה שם סניפין כו' שגם עליהם היו מניחין את הלחם כו' כצ"ל:
ד"ה ולדברי האומר כו' טמאה כשולחן כו' כצ"ל:
בא"ד טומאה מדאורייתא באין לו כו' כצ"ל:
בא"ד למדרס משום דלא כו' כצ"ל:
בא"ד טבלה המתהפכת ביש לה תוך כו' כצ"ל:
בא"ד כלי עץ טמאה מדרבנן כו' כצ"ל:
בא"ד ההוא שינוייא דהתם דלא כר"י דבמסקנא כו' כצ"ל:
בא"ד והקולב והנחותה כו' כצ"ל:
בא"ד ומשכב ומושב כו' כצ"ל:

בא"ד בית קיבול איירי מדלא כו' כצ"ל:
בא"ד ומבעיא לן הכא כו'. פי' אע"ג דמשמע מקרא דטבלא טמאה אפי' הכי מיבעיא הכא אי דרשה גמורה היא:
בא"ד דפשיטא לן דהויא דרבנן אינה משמשת אדם כו'. פי' דאי הוי משמשת אדם למה פשיטא לן דרבנן דהא איכא לספוקי דמדאורייתא מקבלת טומאה מדרשא דת"כ כמו הכא:
ד"ה כלי עץ כו' כיון דמקומו קבוע הס"ד. פי' כמו שהיה בעת חנייתן. ול"נ עוד ליישב כדמשני במסכת שבת דל"א ע"ב כיון דכתיב על פי ה' יחנו כמקומו דמי:
ד"ה כאן בציפוי כו' דעומד הוא מ"מ לא היה מחובר בעץ אלא כעין מעשה ארון כמו שעשה בצלאל כדאמרי' בפ"ב דברכות כו' כצ"ל. פירוש והציפוי נח להסירו ועיי' בתוספת דחגיגה דכ"ו ע"ב:
ד"ה כשהציפוי עב וחזק כו'. פי' ושל משה הזהב היה דק וקליש וע"ש:

דף צז.

רש"י ד"ה קשותיו כו' הלחם ומחזקו כו' הד"א:
ד"ה לא מיעפש' כו' קנים הס"ד ואח"כ ד"ה ומגבי' כו' התחתונה אחת כו' הד"א:
ד"ה אמת כלים כו' הזהב הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה מדות המזבח מזבח העולה הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה באמות אמה אמה וטופח על אותה אמה תהא צריך להוסיף טפח דהוה בת חמש שחסרה טפח מאמה בינוני' דהוה של ששה. אמה וטפח מאלו הס"ד וכצ"ל ועיין בעירובין ד"ד ע"א:
תוס' ד"ה שאני שולחן כו' מצופין ומפרש כו' כצ"ל:
בא"ד הא רחמנא כו' כצ"ל:
בא"ד לא קאי אלא אשולחן מ"מ כו' כצ"ל:
בא"ד אי נמי היינו טעמא כו'. פי' האי נמי קאי כרבי אלעזר דלרבנן לא קשיא מידי כדמשני לעיל דלילישנא קמא ס"ל דמזבח לא איקרי עץ משום הכי סבירא ליה דלא בטל הציפוי ולאידך לישנא סבירא ליה מדאפקי' לשלחן כו' אבל לרבי אלעזר דקאמר טעמיה במתניתין שהן כקרקע משום הכי בטל הציפוי [צאן קדשים: ו]לא קאמר שאיקרי עץ משום הכי משני דטעמא דרבי אלעזר מדכתיב בקרא מזבח אדמה ורחמנא קרי' קרקע כנ"ל. ובזה שקטה קושי' מהרש"א בחידושיו במסכת חגיגה שם ע' שם דמיישב בדוחק:
ד"ה המזבח כו' ושמא זה היה כו'. ומ"ו הב"ז כתב לא ידעתי לכוין החשבון לשום פירוש כו' עכ"ל. וע' מה שכתבתי לעיל דכ"ח ע"ב בתוספ' בד"ה המנורה כו' ישוב לזה:

ד"ה לאורכו של שולחן כו'. דיבור זה שייך לאחר שני הדיבורים שלאחריו:
בא"ד להניח הקנים כו' כצ"ל:
ד"ה לא סידר הקנים כו' דאסרו במקדש כגון ציר העליון כו'. אבל רש"י אזל לשיטתו דכתב שם דק"ב ע"ב ג"כ הטעם משום בנין ע' שם:

דף צז:

גמרא לקרן דרומית מזרחית כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה וחיק האמה כלומר באלו אני אומר שיהו האמות בת חמש הס"ד וכצ"ל. ואח"כ ד"ה וחיק האמה כו' כצ"ל:
בא"ד דכניסה הס"ד:
ד"ה גבולה אל שפתה סביב אלו הקרנות הס"ד וכצ"ל:
ד"ה זרת האחד שהן אמה על אמה והא דכתב זרת האחד דמאמצעית כו' כצ"ל:
בא"ד והוי זרת לכל רוח דזרת חצי האמה הס"ד וכצ"ל. וע' בעירובין ברש"י שם:
ד"ה רבי מאיר כו' חמש הא שאר כו' כצ"ל:
ד"ה קס"ד כו' ואותן ה' אמות שאין כו' כצ"ל:
בא"ד חמש הס"ד:
ד"ה מחיק האמה כו' סובב באמה בת חמש הס"ד וכצ"ל:
ד"ה גובה מזבח כו' ועל המזבח כו' כצ"ל:
ד"ה כמה בציר כו' הסובב הס"ד:
ד"ה חוגרו למזבח סביב הס"ד:
ד"ה דמים כו' בהמה למעלה כו' הד"א:
ד"ה הא קא כו' הסובב אלא שלשה כו' כצ"ל:
ד"ה נמצא שלשים כו' ברוחב ל' אמות כו' כצ"ל:
ד"ה נמצא בין קרן לקרן עשרים כו' כצ"ל:
ד"ה וכי תימא כו' בין קרן לקרן הס"ד וכצ"ל:
תוס' ד"ה אל חיק כו' ותירץ רבי נתן מדורא דאמה כו' כצ"ל:

דף צח.

רש"י ד"ה לא שנא כו' לא פש ליה בין קרן כו' כצ"ל:
ד"ה שתי אמות כו' והן ארכן אמה הס"ד וכצ"ל:
ד"ה כדי שיהו כו' דמים באמה של משה כו' הד"א:

ד"ה והא בעינן כו' איכא חציצה הס"ד וכצ"ל:
ד"ה כך היו מונחים מנ"ל מדבדיו כך היו מונחים כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה רואין אותו כו' ונמצא בזיכין למעלה מי"ב כו'. פי' דפריך והא בעינן ונתת על ואיכא חציצה תיפוק ליה בלא חציצה אין השולחן מקדש לבזיכין שהם למעלה מי"ב ותוספת אזלי לשיטתן דכתבי לעיל דצ"ו ע"א ד"ה והאיכא בזיכי' כו' דשולחן מקדש לבזיכין אבל רש"י כתב לעיל דאין השולחן מקדש לבזיכין משום הכי כתב רש"י הכא דפריך דאיכא חציצה כנ"ל כוונות התוספת. אבל עדיין יש לדקדק מנ"ל לתוספת דפריך משום חציצה דילמא באמת פריך כקושית התוספת והא בעינן על שיהא הבזיכין מונחים על הלחם ונמצא הבזיכים מונחים למעלה מי"ב ואין השולחן מקדש ומשני דבאמת לא היו מונחים על הלחם רק בסמוך וצ"ע ליישב התוספת:

דף צח:

רש"י ד"ה הקהתים כו' לחנות עד באם כו' כצ"ל:
ד"ה אלא של משה כו' היכא מנח הס"ד ואח"כ ד"ה מחצי הבית כו' כצ"ל:
ד"ה למר קא כו' הוא ההיכל לפני כו'. פי' לפני הדביר לצד חוץ וכ"ה במקרא:
ד"ה אל מול כו' ומשמע מקרא דאותן שעל כו' כצ"ל:
ד"ה היינו דייתבי כו' לעיל מחצי כו' הד"א:
ד"ה אלא למ"ד כו' שולחנות של ך' אמה בעשרים אמה היכא יתבי כו' הד"א וכצ"ל:
ד"ה ותו אי נמי כו' שבת נכנסים ארבעה כהנים כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה דוחקין ובולטין כו' נס היה דארון באמצע כו' כצ"ל:
בא"ד ומקום ארון אינו כו' כצ"ל:
בא"ד הא לא היה ארכן עשר כו' מזה משמע דתוספת נמי ס"ל דארון בבית קדשי הקדשים באמצע היה עומד ולא אצל הכותל של מערב מ"ה כתבו דמן הארון עד הפרוכת לא היה כ"א עשר אמות וכן משמע מפרש"י:
ד"ה ונסעו הקהתים תרי נושאי המקדש כו' ואין דבר מקודש יותר מן הארון וש"מ דבארון מיירי הס"ד וכצ"ל. פירוש דבאו לתרץ מנ"ל דמיירי בארון כמו שפרש"י. ומ"ו הב"ז כתב יש למחוק כל השטה וקשה לשבש כל הספרים:
ד"ה מדכתיב בנר כו' נר שני של שתי מזרחיות קרי נר מערבי כו'. ורש"י פירש הכא והחיצון של צד מערב קרוי ליה נר מערבי ותמי' לי דבמסכת שבת דכ"ב ע"א כתב רש"י כתוספת ודבריו סותרים זא"ז וצ"ע ליישב:

ד"ה שאמצעי משובח כו' אבל קשה דמייתי נמי שאר ברייתות כו' כצ"ל. פירוש דמייתי התם דראשון ואחרון נמי חשיב לענין זה שקורא ארבעה:

בא"ד דהך דהכא מיתני' כו' כצ"ל:

ד"ה תרי דרי כו' אי אפשר לצמצם כו'. פירוש שלא תהא מן השולחן הדרומי קצת יושב בדרום. וע' פרש"י במסכת יומא דף נ"א ע"ב ד"ה שולחנות כו':

בא"ד כיון דטפי מטפח לא הוי לא חשיב כו' כצ"ל:

בא"ד סמוכות לכותל היו כו' כצ"ל:

בא"ד דהיינו כר"א בן שמוע כו' כצ"ל:

בא"ד ומנורה בדרום. פירוש ודוקא על של משה הי' מסדרן כר' יוסי כו' כצ"ל:

בא"ד משוך מן הכותל שתי אמות כלפי צפון ומנורה כנגדו ובדרום כו' כצ"ל:

בא"ד היה נתון באמצע הבית כו' כצ"ל:

דף צט.

גמרא מכאן לת"ח ששכח תלמודו מחמת אונסו כו'. יש ליתן טעם לזה דקאמר מכאן לת"ח כו' דאיתא מכח שבירת הלוחות נתהוה חשך השכחה מצד הקליפה לפ"ז אונס הוא לת"ח ששכח תלמודו ומ"ה קאמר ר"ל פעמים שביטולה של תורה זהו יסודה של תורה ויליף משבירת הלוחות משום דאם לא נשתברו הלוחות לא הי' שכחה ואם היה לומד פעם א' לא היה צריך ללמוד יותר ועכשיו שנשתברו ובא שכחה לעולם צריך ללמוד כמה פעמים עד דמנח בקופס' נמצא שביטולה של תורה פי' ביטולה היינו שבירת הלוחות שע"י השביר' נתבטל הוא יסודה ומ"ה הסכי' הקב"ה עם משה ואמר לו יישר כחך ששברת:

רש"י ד"ה בשלמא למ"ד כו' אפילו הכי כיון דטפי מטפח לא כו' כצ"ל:

ד"ה אלא למ"ד כו' פלגא דאמתא בדרום אכל תפס ולמ"ד צפון כו' הד"א וכצ"ל:

ד"ה דמשה כו' דליבעי שתי הפרשות כו' כצ"ל:

ד"ה לא דמידלי כו' שלא היו מונח כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה מלמד שהלוחות כו' משמע דאורכן ששה ורוחבן שלשה כו' ובירושלמי שלפנינו לית' אלא רוחבן ג"כ ששה ע' שם אבל בירושלמי בפ"ב דתענית כתב אורכן ששה ורחבן שלשה וצ"ע:

בא"ד ומונחות רחבן לאורכן כו' כצ"ל. וכ"ה בירושלמי ומ"ו הב"ז מגי"ה נמי הכי ארכן ולא ידעתי פירושו:

דף צט:

תוס' ד"ה אחד של כסף כו' של כסף היו כו' כצ"ל:
בא"ד לא כדין תני זה כו' כצ"ל:
בא"ד המטבחיים ולא אשולחן דבמערבו של כבש שהי' מיוחד כו' כצ"ל. פי' דשולחן שני של כסף שהי' במערבו של כבש הי' מיוחד לכלי שרת:
בא"ד ואין לדחות דרוצה לומר כו'. פירוש אין לדחות דברייתא דשקלים לא פליגי אתמיד והא דתני של כסף הי' קאי על שולחן דבמערבו של כבש וע"ז קאמר ר"ש ב"י לית כאן של כסף מפני שהוא מרתיח לאיברים והכי קאמר לא כדין תני' דכי היכא דאיכא נס אלחם כו' אבל אשולחן דאולם כ"ע מודי דשל כסף הי' מ"ה כתבו דא"כ ה"ל לאתוי' לא כהדין תני' לא הסריח בשר כו':
בא"ד של שיש ובתמיד בברייתא ד"ה של כסף פי' שם בקונטרס דהאי דקרי כו' כצ"ל:
בא"ד אכולהו פריך כו'. פירוש אשולחנות דבית המטבחיים ואשולחן דבמערבו של כבש אבל של אולם של כסף הי' ומ"ו הב"ז האריך בדיבור זה ודבריו קשה להולמן:

דף ק.

גמרא שלא בזמנן ליקדש וליפסיל כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה אלכסנדרי' של מצרים הס"ד ואח"כ ד"ה תנוח דעתך משפחת ר"י כו' כצ"ל וכ"ה ביומא ברש"י שם:
ד"ה פסול דמחוסר כו' ראשונה ומיפסל בלינה הואיל כו' כצ"ל. וראיתי בד"ח שמקיף שטה זו כאלו אינה וקשה לשבש בחנם הגירסאות:
ד"ה וקומץ כו' מביום כו' כצ"ל:
ד"ה קסבר תנא כו' לילה כשרה אבל יום מחוסר זמן הוא הילכך לחם כו' כצ"ל. וכ"ה בס"י:
תוס' ד"ה ששונאין כו' דיומא דאמר ליה רשב"ל לזעירי אלהא סנינא לכו כו' כצ"ל:
ד"ה (מחסיא) [מתתיא] בן שמואל אומר האיר כו' כצ"ל. ומ"ו הב"ז גורס אם האיר ולא ידעתי הטעם דהא במתני' דיומא ליתא אלא כגירס' שלפנינו:
בא"ד ישיני חברון וכך פי' כצ"ל:
ד"ה אלא אפילו כו' בכלל ביום זבחכם כו'. פי' דלאו זבח איקרי:
בא"ד ומיפסל משום לינה כו'. ולפרש"י לא קשה מידי דהקומץ נפסל משום קמיצת לילה ותו א"א לערבו בשירים ולחזור ולקמוץ:

בא"**ד** אפילו לא נקמצה נמי כו'. פירוש משקדשו בכלי הוכשרו ליפסול בלינה. ועי' בתוספת דיומא דף כ"ט ע"ב ד"ה נהדריה כו' דמתרצו קושיא זו:
ד"**ה** בלילה כו' מנחת נסכים כו'. פי' מנחתם ונסכיהם ואמר מר אפי' בלילה:
בא"**ד** נרות ולא שייך כו' כצ"ל:

דף ק:

גמרא שני ימים טובים של ר"ה כו' כצ"ל:
רש"**י** ד"ה כי מטי לילה כו' בליל ששי משום סידור לילה ולשחרית נפסל בלינה שהרי עומד שם שבעה כו' כצ"ל. וכ"ה בס"י וכ"ה ברש"י מסכת יומא דכ"ט ע"ב ובדפוס חדש ראיתי גירסא אחרינא וטעות הוא:
ד"**ה** שני ימים כו' נאפה ברביעי כו' כצ"ל:
ד"**ה** וליכא למימר שמא כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה כמי שסידרו כו' במילוי הס"ד. פירוש דזר נמי כשר למילוי וע' בתוספ' חדשים שנדפס מחדש במסכת יומא דכ"ד ע"א דמתרצי עוד בע"א:
ד"**ה** שני ימים טובים כו' וקתני רישא אין פוחתים מארבעה חדשים כו' כצ"ל. והקשה הרב בעל תי"ט מאי קשיא להו טפי על פירושם מעל המשנה עצמה מרשב"ג דאמר אינו דוחה את יום צום ומההוא טעמא דדחינן יום צום הכפ' מיום א' ה"נ דחינן ליה מיום ו' עכ"ל. וכתב מ"ו הב"ז דמרשב"ג ליכא להקשות דאיכא למימר דס"ל כאחרים אבל ממשנה זו הקשו שפיר דמשמע התם דאתי' דלא כאחרים עכ"ל ומסיים דהרב בעל תי"ט לא ירד לסוף דעת תוספת בזה ותמי' נשגבה בעיני על מ"ו הב"ז דאישתמיט' מיני' סוגיא דהתם בעירוכין דמסיק התם ד"ט ע"ב לר"ה דמוקי למתני' בתרתי מילי ולא נראה יותר על שמונה היינו לעבר יותר על שמונה כרשב"ג דאמר עיבור שנה חדש ומ"ה עבדינן שמונה מליאים ולפ"ז ע"כ רשב"ג לית ליה דאחרים דס"ל דלעולם אחד מלא ואחד חסר ולא יותר. גם מה שהקשה הרב בעל תי"ט הא דלא פריך בפ' החליל ממשנה זו דמשמע דחל יה"כ בא' בשבת כמו דפריך ממשנה דחלבי שבת ונכנס מ"ו הב"ז בדוחק ליישב קושי' זו ולע"ד לאו קושיא הוא דממשנ' דהכא ליכא למשמע דחל יה"כ בא' בשבת דאפשר לפרש כפרש"י דחל בשבת ואפ"ה מיקרי אחד עשר דלענין אכילת קדשים הלילה הולך אחר היום כנ"ל ברור:
ד"**ה** ואינו דוחה כו' פריך מהכא דשתי הלחם כו'. פי' מרישא דמתני' דהכא דמיירי בשתי הלחם:

בא"**ד** בי"ט והכא קתני כו' כצ"ל:

הדרן עלך שתי הלחם

פרק המנחות והנסכים

גמרא תנא נמי רישא שנטמאו. משיקדשו בכלי אין להם פדיון פשיטא קדושת הגוף כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה העופות בשקדם הקדישן למומן מיירי כו'. פי' דתוספת ס"ל הא דקתני העופות שנטמאו היינו שנעשו בעל מום מחוסר אבר דאין תמות וזכרות בעופות אבל טומאה לא שייך בעופות דאין ב"ח מקבלין טומאה ואי לאחר שנמלקו דינם בשריפה כנותר וטמא מוקדשין והרב בתי"ט דחק לפרש דלענין טומאה נמי נשנו ולאחר מליקה כיון שאינה באה לכלל כ"ש לא הוי כבהמה שחוטה ודוחק הוא:

בא"**ד** ואפילו בעל מום מעיקרו כו'. דבריהם אינם מובנים לי דהא התם משמע דללוי לא קאי אלא אפי' בעל מום מעיקרו בכלל העמדה והערכה ומכ"ש כשקדם הקדישן למומן ותרויהו איתא להו פדיון והכא במתני' איירי בשקדשה קדושת הגוף כשהן חיין למזבח וכ"כ תוספת התם כדמסיק לקמן וצ"ע:

ד"**ה** וכלי שרת כו' ואשכחן לרבנן נמי כו'. פי' אפי' לרבנן דקאמרי התם אין מועל אחר מועל אפ"ה הא דקתני במתני' אין נפדין שפיר דהיינו מדרבנן אין להם פדיון:

דף קא.

גמרא לאו בני אוכלא נינהו כו' כצ"ל:

רש"**י** ד"ה ואם כל בהמה טמאה וגו' כו' כצ"ל:

ד"**ה** מתיב כו' לשמואל הס"ד:

ד"**ה** אלא עצים כו' דנטמאו כו' דעצים כו' הד"א וכצ"ל:

בא"**ד** ועצים לאו כו' ולבונה והני מילי כו' הד"א:

ד"**ה** הוה הדר ביה ממאי דאמר מנחות כו' ותיב"ת עופות יש למחוק דשמואל לא קאי אלא אמנחות ונסכים:

ד"**ה** חוץ ממנחת חוטא כו' ודרשינן בת"כ דלהכי כו' כצ"ל:

בא"**ד** האיפה על חטאתו כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה אף ע"ג כו' כגון שקדשו בכלי כו'. פי' דמשמע דוקא שקדשו בכלי דהוי כמו שקרבו כל מתיריו וכל שאין לו מתירי משקדש בכלי חייב משום טומאה דילפינן בזבחים דמ"ה ע"ב מקרא דכתיב אשר הם מקדישים משמע דוקא משהוקדשו אבל קודם שקדשו בכ"ש אפילו איסור דאורייתא ליכא והכא משמע אפי' קודם שהוקדשו מקבלים

טומאה נ"ל. ובזה נדחה מה שמ"ו הב"ז רוצה לדקדק בזה דשמא איסורא דאורייתא איכא אע"ג שאינו לוקה קודם שקדשה בכ"ש ומיישב בדוחק וכאשר כתבתי נכון הוא:

בא"ד שהקומץ והשירים הכל למזבח כו'. פי' ומה קמיצה שייך בעצים אפ"ה הוי דבר שיש לו מתירים כמו שכתבו תוספת לעיל ד"ה לדרבי כו' וע"כ הך סוגיא דכל הפסול דלא כר':

בא"ד מחבירו ובקע בו ובא חבירו ובקע בו כו' כצ"ל:

בא"ד לבקע בו לכתחלה כו' כצ"ל:

בא"ד בקורדום המסורה ליד גזברין דומי' כו' כצ"ל. פי' דריש' דתוספתא דקתני כולן מעלו איירי שכול' גזברי'. וע' בתוספת פ' השואל שם:

בא"ד לא מעל בנאה בתוך ביתו הרי זה לא מעל עד שידור כו' כצ"ל:

בא"ד עסקינן ולכך כשנותנו לחבירו יוצא הקורדום כולו לחולין שהרי מוציאו כו' כצ"ל. פי' דסיפ' דתוספתא איירי שנותנו לחבירו שאינו גיזבר:

בא"ד לבקע בו לכתחלה כו' כצ"ל:

בא"ד וחבירו מותר לבקע בו לכתחלה משמע דיצא לחולין מיהו נראה אע"פ שעדיין הקדש כו' כצ"ל:

ד"ה פיגל במנחה כו' שמה אכילה והוי אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים כדאשכחן באותו ואת בנו שהיא חולין כו' כצ"ל:

בא"ד לר"ש לענין טומאה מודה דשמה אכילה והוי אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים מידי דהוי כו' כצ"ל:

בא"ד יכול להאכילו לאחרים כו' כצ"ל. פי' דבטריפה ס"ל לר"ש דשחיטה שאינה ראויה היא לענין אותו ואת בנו התם ואפ"ה לענין טומאה מודה דהוי אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים:

בא"ד דאי מהניא פיגול במנחה כו' כצ"ל:

בא"ד ועוד כמו שדקדקתי מפרה הס"ד וכצ"ל. וע"ש בתוספת דחולין דפ"א ע"א ד"ה עולה כו' ותבין כוונתן. ואין להקשות דעדיין פיגל במנחה יטמא לר"ש דכשנתקדשה בכלי קרי אוכל שאתה יכול להאכילו למזבח דהיינו היכא דנתפגלה בהקטרת הקומץ אף דאקדשה במחובר ויש ליישב דמ"מ שירים דנאכלים לכהנים לא מיקרי אכילת מזבח ולא היה להם שעת הכושר ודוק:

דף קא:

גמרא מטמא טומאת אוכלין ופיגול כו' כצ"ל. ומ"ו הב"ז גורס והא פיגול כו' ואינו מדברי ר"ש ולא ידעתי למה דמסוגי' משמע דכולה דברי ר"ש וכן משמע מפרש"י וכ"ה בס"י:

רש"י ד"ה ופטר חמור כו' טומאת נבילת ל"א אפילו הי' נבילה מטמא טומאת אוכלין וכגון דאיכא פחות מכזית דלא חזי לטומאת נבילות ומצטרף לפחות מכביצה אוכלין להשלימו לכביצה הס"ד וכצ"ל. ואח"כ ד"ה כולן אין מטמאין הואיל ואסורין בהנאה ופטר חמור אסור בהנאה כו' בבכורה הוא הס"ד וכצ"ל. וכן מצאתי גירס' זו ברש"י במס' בכורות ד"ט ע"ב:

ד"ה מה להלן כו' אוכל דמזונתו עליו הס"ד וכצ"ל:

ד"ה ועוד לדידיה כו' דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת כו'. וטעם זה כתב מ"ו הב"ז ג"כ בתוספת ד"ה פיגל במנחה כו' דמ"ה כתבו תוספת דעולה לא היתה לה שעת הכושר משום דבהמה בחייה כו' אבל קשה להולמן אע"ג דבחייה בחזקת איסור עומדת אפ"ה הי' לה שעת הכושר לאחר שנשחטה דנשחטה בחזקת היתר עומדת קי"ל ואפשר לפרש דבשר וחלב היתה לה שעת הכושר מדאורייתא אפי' לאחר שתרו ליה כולי יומא בחלבא דדוקא דרך בישול אסרה תורה אבל אינך אין להם שעת הכושר לאחר מעשה דמדאורייתא אסורים בהנאה כדילפינן במס' קדושין דף נ"ז ע"א ה"ה עולה לאחר שהוקדשה כנ"ל ברור:

ד"ה לן כו' הכושר הס"ד:

תוס' ד"ה פיגל במנחה כו' לא היתה למנחה שעת הכושר אלא קודם שהקדישה הס"ד וכצ"ל. פירוש דקודם שהקדיש' לא שייך שעת הכושר דחולין היא:

ד"ה והא לן כו' שעת הכושר קודם שהוקדשה הס"ד. פירוש דקודם שהוקדשה בכלי דיכול לפדותן דהוי קדושת דמים וקדוש' דמים נפדין אבל בקרבן זבח לא שייך קדושת כלי דהוי קדושת הגוף ואינן נפדין נ"ל ודוק:

דף קב.

גמרא משום אוכלא ולאו אוכלא כו' כצ"ל:

שם דאי בעי זריק כו' כצ"ל:

שם אוכלא ולא מטמא כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה דקומץ במנחה כשחיטה [בזבח.] דארבעה עבודות המנחה כו' כצ"ל:

ד"ה לן ממש כו' ולאחר זריקה ממש קאמר והא פירכא כו' כצ"ל והשאר יש למחוק:

בא"ד דרבי שמעון דהכא כו' כצ"ל:
ד"ה לא קשיא כו' דדברים כו' כצ"ל:
ד"ה דאי בעי זרוק לא אמרינן דמחוסר בהו מעשה הס"ד וכצ"ל:
ד"ה מאי לאו כו' קרינא ביה ואין מועלין כו' הד"א:
ד"ה לא כגון שלנה הבשר בשעה כו' כצ"ל. והוא הדין אם נטמאת או יוצאת לאחר זה:
בא"ד שנזרק הדם ואין בו כו' כצ"ל:
בא"ד ביוצא וטומאה אם לא היה בו שום פסול אלא דעדיין אינה כו' כצ"ל:
בא"ד ולעולם איבעי כו' כצ"ל:
ד"ה שהיה לו כו' כצ"ל:
ד"ה כל שיש שעת כו' וראויה ללון כלומר דנזרק כו' כצ"ל:
בא"ד שלא יהא בה אותו פסול לבדו כו' כצ"ל:
ד"ה יצא וירעה בעדר עם שאר כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה דקומץ מנחה כו' תימא הוא שחושב חידוש כו'. פירוש מה חידוש הוא זה כיון דבמנחה היתה לו שעת הכושר קודם קמיצה מה שאין כן בזבח דלא הי' לו שעת הכושר קודם שחיטה משום הכי לא דמי לשחיטה לענין טומאת אוכלין:
ד"ה אמר רב אשי כו' ונפטר מקמי רב אשי כדאיתא כו' כצ"ל:
ד"ה דאי בעי זריק כו' ונשפך אמרי' כזריק דמי כו'. ודבריהם אינם מובנים לי כיון דמוקמי דפיגל בזריקה גופא גרע משנשפך הדם דהא רבי אלעזר ברבי שמעון נמי סבירא ליה התם כל העומד ליזרק כזרוק דמי ואפילו הכי סבירא ליה התם בזרק דמן שלא לשמן דלא אמרינן כזרוק דמי ודוחק לחלק בין פיגל לשלא לשמו וסברא זו כתבו תוספת גופא התם די"ג ע"ב ד"ה כל העומד כו' והכא כתבו תוספת דליתא ליה הא דאמרינן [בפ"ק] דפסחים וצ"ע:
בא"ד אי נמי היכא דנזרק מוד' רב אשי כו' כצ"ל. פי' דרבי אלעזר איתא ליה האי שינויא בשוחט תמימים בפנים שלא לשם בעלים ודקשיא ליה התם והלא זריק' מתרת ובשע' טביחה שחיטה שאינה ראויה היא כיון דנזרק אח"כ מודה ר"א דמעיקרא בשעת שחיטה כזרוק דמי והוי שחיטה ראוי':
ד"ה ה"ג לא ראויה לצאת כו' כלומר שעדיין לא אירע בה שום פסול קאמר דאין מועלין כו'. פירוש דלרש"י המקשן היה סובר דאפילו קודם זריקה אם אירע בה שום פסול דהיינו לן או יוצא או טמא נמי אמרינן דאין מועלין בה משום כיון דאי בעי זורק כזרוק דמי והוי כמו פיגל בזריקה מ"ה פריך לרבי אלעזר ולר"נ והתרצן מתרץ דקודם זריקה אפי' לא אירע בה שום פסול נמי לא אמרי' כזרוק דמי והתם איירי שנזרק בהיתר ולאחר זריקה

לנה או נטמאת או יוצאת מ"ה אין מועלין בה כיון דזריקה נעשה בהכשר ולתוספת מתרץ התרצן דקודם זריקה נמי אמרינן כזרוק דמי אם לא אירע פסול קודם זריקה דעומד ליזרק כזרוק דמי ולא דמי לפיגל בזריקה דזריקה לא נעשה בהכשר וה"ה אם אירע בה פסול לבסוף לאחר זריקה נמי אין מועלין ומכ"ש קודם זריקה דאין מועלין אם לא אירע בה פסול כנ"ל. ומ"ו הב"ז כתב בע"א וקשה להולמן:

בא"ד שלנה ושנטמאת רבותא כו' כצ"ל:

דף קב:

רש"י ד"ה כזרוק דמי ולמיכלי דאוכלא היתירא כו' הד"א וכצ"ל:

בא"ד אלמא לענין שווי' אוכלא כו' כצ"ל:

ד"ה מדאמר ר"ש כל העומד כו' כצ"ל:

בא"ד ר"י בשיטת ר"ש אמרה כו'. פי' מדר"ש גופא ליכא למידק דסבירא ליה הכי כיון דאסיקנא לעיל דאי בעי פריק אמרי' אי בעי הוי זריק לא אמרי' מ"ה כתב רש"י למאי דס"ד דר"י בשיטת ר"ש אמרה פריך:

ד"ה אבל בשני כלים כו' ואם מרחשת מרחשת אידי ואידי כלי שנדר ושהביא אימא ידי נדרו נמי יצא הס"ד הד"א וכצ"ל:

תוס' ד"ה כי קאמרי דרבנן כו' עשאוהו כהכשר מים כו' כצ"ל:

ד"ה כשתי מנחות כו' בפני עצמה ומזו כו' כצ"ל:

בא"ד בשתי כלים וחזר ונתנו כו' כצ"ל . פי' אבל ברישא איירי שלא נתנו כלל בשני כלים לא הוי כשתי מנחות:

דף קג.

רש"י ד"ה אבל בשעת הפרשה כו' לשם נדר ובמחבת הס"ד וכצ"ל:

ד"ה מאי טעמא כו' לא קבעה הס"ד ואח"כ יש לציין גמרא ואח"כ ד"ה אמאי כו' כצ"ל:

ד"ה נדר ופתחו כו' מן השעורים אין בדעתו כו' כצ"ל:

ד"ה הדר ביה חזקיה כו' מן השעורים אבל בעדשים כו' הד"א:

ד"ה לדבריו דחזקי' כו' דמעיקרא לאו למידי כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה הא מני ב"ש כו' וב"ש כו' כצ"ל:

בא"ד אין שאל' להקדש וכיון כו' כצ"ל:

בא"ד אין שאלה להקדש כדתנן כו' כצ"ל:

בא"ד לא הוי צריך לפרושי טעמא דבית שמאי כו' ובמסכת נזיר כתבו תוספת ד"ט ע"א ד"ה אין שאלה כו' דאפילו למ"ד אין פותחי' צריך לפרושי טעמא דבית שמאי משום דאין שאלה כיון דתוך כדי דיבור הוא אין צריך חרטה ע"ש:

בא"ד מן הגרוגרות עצי קרבן כו' כצ"ל:

בא"ד אז הוא נדור מן הגרוגרות כו'. פי' ולא נזיר מן היין:

בא"ד אבל לת"ק כי אמר כו' כצ"ל:

בא"ד ונזיר הוה כו'. פי' מן היין ולא נדור מן הגרוגרות ומן הדבילה:

בא"ד דהא לרבי מאיר נמי לא הוי כו' כצ"ל. פי' לרבי מאיר דסבירא ליה דאין אדם מוציא דבריו לבטלה וכיון דאמר הריני נזיר ה"ל נזיר:

בא"ד ולא לבית הלל כו' פי' דלת"ק נמי ב"ה אינו נזיר קאמר:

בא"ד אמאי לא הוי נזיר כו'. פי' לר"י אליבא דבית שמאי:

בא"ד אלא סבירא ליה לר"י טעמא דבית שמאי כרבי שמעון דלא כו' כצ"ל:

בא"ד טעמא דבית הלל נמי בהכי כו' כצ"ל:

בא"ד לחכם והתירו היתה לו בהמה מופרשת תצא כו' כצ"ל:

בא"ד היינו לידע אם בלשון נזירות נדר או לא כו' פי' שאמר לו החכם שאותו קבלה לאו כלום הוא ונמצא שלא חל עליו הנזירות אפי' רגע א' וגרע זה מהקדש טעות וכן כתב תוס' התם והא דלא השיב ב"ש לב"ה הכי דגרע זה מהקדש טעות כבר מיישבי תוספת זה התם דל"א ע"ב ד"ה אמרו להם כו' עיין שם:

בא"ד דלא תימא דלא יתחיל למנות עד שידע שהוא נזיר ומיהו כו' כצ"ל:

בא"ד מי סברי לה כבית שמאי דאמרי כו'. פי' דאם כן אפילו אמר הרי עלי מנחה מן העדשים לייתי חיטים כמו מן הגרוגרות לבית שמאי דאפי' הכי הוי נזיר מן היין:

בא"ד ולחזקי' דמדמי מנחה ונזירות כו'. פי' לחזקי' דאמר דמתניתין דהכא ב"ש היא אע"ג דאמרי' דהדר ביה חזקי' אפי' הכי כתבו תוס' היכא תיסק אדעתיה דרישא דהכא ב"ש היא א"כ קאי ר"י בפר' מקום שנהגו כב"ש דאינה משנה ואנן קי"ל הלכה כר"י:

ד"ה הריני נזיר כו' תניא כינוי כינוים כו' כצ"ל:

בא"ד מה שייכא הכא כו'. פי' מה שייך דבילה בנזירות עיין בתוספת נזיר ד"ט ע"א ד"ה הריני כו':

דף קג:

רש"י ד"ה לא שנו דתפוס לשון ראשון כו' משמע מפרש"י דר"ז קאי אחזקי' אבל הרמב"ם בפי"ז מה' מע"ק מפרש דקאי אר"י דאמר אפי' תימא בית הלל היא וקאמר ל"ש דבאומר

אלו הייתי יודע שאין נודרין כך לא הייתי נודר כך אלא דאמר מנחה מו השעורים כו' עיין שם בכ"מ:

ד"ה אבל אמר מנחת שעורין כו' כצ"ל:

ד"ה כי אמר כו' כלום וליתי כו' הד"א:

ד"ה ה"ג אף כו' כולהו וזה שאמר כו' הד"א:

ד"ה אלא מפני כו' ואליבא דר' אלעזר ב"י נקט לה כו' ולעיל די"ח ע"ב פרש"י דאפי' לרבנן דאמרי ס' לוגין נמי קים להו דאין נבלל יפה וצ"ע:

תוס' ד"ה לא שנו כו' דמנחת דבוק כו' כצ"ל:

בא"ד ולא שייך כלל גבי בלא שמן כו'. פי' גבי בלא שמן אפי' אמר מנחת לא שייך לומר דדבוק לבלא שמן:

ד"ה אי הכי ר"ש כו' וי"ל הא אסיקנא כו' כצ"ל:

בא"ד ועוד יש לפרש כו'. כוונת' דלתירוצם קשה עדיין מאי פריך אע"ג דהדר ביה חזקי' ומוקי לת"ק כבית הלל ומשום טעמא באומר אלו הייתי יודע דלמא ר' שמעון נמי כבית הלל סבירא ליה דליתא ליה תפוס לשון ראשון משום הכי כתבו ועוד יש לפרש דהכי פי' אע"ג דליתא ליה תפוס לשון ראשון כיון דאמר עשרון לבסוף לייתי:

דף קד.

רש"י ד"ה מאי הוי עלה דהאי שיעורא הס"ד וכצ"ל:

ד"ה ר' יהודא כו' הוה והיה להם כו' כצ"ל:

ד"ה אין מתנדבין כו' וארבע לאיל דהיא כו' כצ"ל:

ד"ה יש קבע כו' להקריבה מה דחזו כו' כצ"ל:

ד"ה ואי אמרת כו' עד דממלא להו כו' כצ"ל:

ד"ה כנגד מי כו' מעות לחטאת והוזלו כו' כצ"ל והשאר יש למחוק:

ד"ה ואם איתא כו' לוגין קריבין ארבע כו' כצ"ל:

ד"ה יהיה חצי ההין יהיה לפר משמע דמוסיף הויה אחריתי כו' כצ"ל:

בא"ד כגר יהיה הס"ד:

ד"ה אלא לאו כו' ויקריבו ארבעה כו' כצ"ל:

ד"ה הא אין קבע כו' לנדבה וליכא למיבעי כו' כצ"ל:

ד"ה עד עשרה כו' דלוג ושנים וה' לגמרי כו' כצ"ל:

בא"ד לפר וכבש י' לפר ואיל הס"ד וכצ"ל:

תוס' ד"ה הואיל ויכול כו'. והא דתנן דם השרץ כבשרו מטמא ואין לנו כיוצא בו אין לנו כיוצא בו כשיעור טומאתו אבל דמו מטמא וא"ת כו' כצ"ל. פי' דפריך על הא דקאמר דם נבילה טמא דהא דתנן דם השרץ מטמא ואין לנו כיוצא בו משמע דוקא דם השרץ ולא דם נבילה ומשני מאי אין לנו כיוצא בו לענין שיעור דבשרץ הדם והבשר מצטרפין אבל בנבילה אין מצטרפין וזהו ראיה לדברי תו' מה שכתבו לעיל וכן מצאתי בתוספת' הך פירושא דירושלמי:

ד"ה אין מתנדבים כו' וכי אמר חמשה יביא ששה כו' ולענ"ד לא קשיא מידי מדאיצטריך יהיה לרבות שאם רצה להוסיף יוסיף חמשה כדמסיק הכא ואי אמרי' דאם מתנדב חמשה צריך להביא ששה אם כן יהיה למה לי דהא חזו לפר וכבר שמעינן מאזרח דמתנדבים נסכים:

בא"ד פי' בקונטרס כגון דאמר כו'. פי' ואפי' הכי קמבעי' ליה ש"מ דלא ס"ל לרש"י תירוץ הנ"ל אבל כפי מה שכתבתי דבלא"ה לא קשיא מידי ניחא:

דף קד:

גמרא מיעוט עשרונות שתים פירשתי איצטריך ליה כו' כצ"ל:

שם הרי עלי מנחה יביא איזה שירצה כו' תנא כו' כצ"ל. פי' דקאי אר"י האי תנא כמו שפרש"י:

רש"י ד"ה מתנדבים יין כו' בפני עצמו ואין כו' כצ"ל:

ד"ה מתנדבים כו' נאכלין הס"ד:

ד"ה מה מצינו כו' דאמרן כו' ביין כדקתני מתנדבין כו' כצ"ל:

הדרן עלך המנחות והנסכים

פרק הרי עלי עשרון

רש"י ד"ה מין המנחה כו' כצ"ל:

ד"ה רבי אומר כו' ואינך נדבה הס"ד וכצ"ל:

ד"ה תנא כו' הכתוב תחלה הד"א והס"ד:

דף קה.

גמרא מנחה מין המנחה כו' כצ"ל:

שם אלא מהא ליכא למשמע מינה. יש לדקדק למה קאמר דממתני' ליכא למשמע הא אפשר למשמע מינה וסיפא אתי לאשמעי' הא מיני מנחה יביא שתים מב' מיני' כדמשני לקמן מברייתא רק מאידך ברייתא איכא למיפרך והא לא תנא הכי לפ"ז ה"ל למיתני

הכי הא מיני מנחה חדא וכ"ת דלמא הא מיני מנחה ב' מנחות מב' מינים והא לא תני הכי מין מנחות כו' בקיצור וצריך עיון ליישב:

רש"י ד"ה מן הצאן כו' כצ"ל:

בא"ד ולא עוד הואיל ופתח בו כו' הס"ד. והנה כבר צוחו קמאי דקמאי בקושיא זו לפרש"י מ"ש דלקדם לכבש הואיל ופתח בו כו' הא אהדרי' קרא והקדים עזים וכן גבי תורים וב"י הדרי' קרא והקדים ב"י ומשנה ערוכה בסוף מס' כריתות דכ"ח ופירש רש"י התם דאם אמר הרי עלי עולה דאיזה מהם שירצה יביא או כבש או עז וכן גבי תור וב"י איזה מהם שירצה יביא ושמעתי כמה תירוצים על קושיא זו זה בכה וזה בכה ובסייעת' דשמיא מצאתי ישוב נכון על קושיא זו בתכלית הפשיטות ובקיצור נמרץ דאפי' הכי פריך שפיר לר"י דבמנחות נמי מצינו דהדרי קרא והקדים הג' מנחות למנחת סלת בפ' צו כתיב וכל מנחה אשר תאפה בתנור וכל נעשה במרחשת ועל מחבת וגו' וכל מנחה בלולה בשמן וגו' והאי מנחה בלולה היא מנחת סלת וכ"כ הרמב"ם בפ"י מה' מע"ק נמצא מצינו דכאן הקדים שאר מנחות למנחת סלת ואפ"ה ס"ל לר"י דיביא מנחת סלת לפ"ז פריך שפיר דאם אמר הרי עלי עולה מן הצאן דיביא כבש ולא עז הואיל ופתח בו כו' נ"ל. אבל הא איכא למידק למה לא פריך בקיצור מהאומר הרי עלי עולה דיביא בן בקר ולקמן במתני' לא פליג ר"י דעיקר קושיא הוא ויש ליישב בדוחק:

ד"ה תא שמע ממתני' מנחה פירשתי לעיל הס"ד וכצ"ל:

ד"ה הא מיני כו' שתים הס"ד:

ד"ה ממין אחד דמקיים לתרוייהו לישני הס"ד וכצ"ל. פי' מין לשון יחיד ומנחות לשון רבים:

ד"ה דילמא הא מיני כו' דמיני ומנחה משמע תרין כדאמרינן לעיל כו' כצ"ל. וראיתי בדפוס חדש גירסא אחרת שלא לצורך:

ד"ה ודילמא הא דדייקינן כו' תרוייהו לישני שני מינים כו' כצ"ל:

בא"ד משני מינים דלעולם חדא מנחה ממין אחד מייתי הס"ד וכצ"ל. וראיתי נמי בדפוס חדש שנדפס בצדו גירסא אחריתא ואינו מן הצורך:

ד"ה איכא לספוקי כו' ושני רקיקין וכי גרוע לחלות ואסופי לרקיקין עד שמא כולה רקיקין הוי י"א הס"ד וכצ"ל:

ד"ה מייתי שתי כו' של חלות ומחצה של רקיקין נדרתי כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה למחרתו מביא אשמו כו' ס' יום ושותה כו' כצ"ל:

בא"ד נזיר טמא אתה ואין נזיר טמא מגלח אלא עד שבעה צא מנה כו' כצ"ל:

בא"ד כ"ג להשלים ל' מנה כו' כצ"ל:
בא"ד על הדמים. פי' עד שיזרוק עליו הדם דשלש בהמות כו' כצ"ל:
בא"ד ועל אחד מהם יכול לגלח כו'. פי' על זריקת דמים של אחת מהם:
בא"ד עולה מחובתי וחטאת העוף כו' הד"א:
בא"ד כדרך שהמצורעים מגלחין וסופר שלשים יום ומביא עולת בהמה ומתנ' עליה כו' שהרי ספק כו' כצ"ל. ובד"ח נדפס נ"א שלא לצורך:
בא"ד ומביא עולה וחטאת ושלמי' ודאי ומשהא עד כו' כצ"ל. פי' דעולה אפי' מספק וחטאת ושלמים ודאי מ"ה ישהא עד סוף נזירות ועיין בתוספת דנדה דע"א ע"ב ומבואר יותר ועיין מה שכתבתי בזבחים:
בא"ד תגלחת רביעית זו חטאת בהמה כו' כצ"ל:
בא"ד למיהוי שלמי נדבה כו' כצ"ל:
בא"ד כאותה כו' כצ"ל:
בא"ד ובאותה כו' כצ"ל:
בא"ד כאותה של כו' כצ"ל:
בא"ד וכאותו תנאי כו' כצ"ל:
בא"ד שנים כשנייה כו' כצ"ל:
בא"ד בשלישית כו' כצ"ל:
בא"ד כרביעית כו' כצ"ל:
בא"ד טמא בודאי ומוחלט בודאי כו' כצ"ל ועיין מה שפירשתי בזבחים דע"ו:

דף קה:

רש"י ד"ה אימור דאמר כו' לכתחלה לתקוני כו' כצ"ל:
ד"ה אבל בעלמא כו' לכתחלה לא הס"ד:
ד"ה הא קא מייתי כו' ואיהו לא נדר כו' כצ"ל:
ד"ה והא בעי כו' חלות ורקיקין כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה ותנופת חזה ושוק תימא דלא תני כו'. ואפשר ליישב דליכא למימר דליתני נמי תנופה מחיים ותנופת חזה ושוק לאחר שחיטה כיון דכל אלה לא עבדינן אלא משום תקוני גברא ודי בתנופה אחת ושלמי יחיד נתמעט לעיל דס"ב ע"ב מתנופה מחיים ואי כוונת התוספת דליתני תנופה מחיים ולא תנופת חזה ושוק כיון דעבדינן בכל חומר דאשם מ"ה עבדינן תנופה כחומר דשלמים נמי:
ד"ה ונאכל ליום כו' לעשו' תקנה כו' כצ"ל:

דף קו.

גמרא פירשתי ואיני יודע מאיזו מהן פרשתי כו' כצ"ל. והכלל פלוגתא זו דכי פליגי רבנן אר' באומר פירשתי וקבעתי בכלי א' אבל באומר פירשתי ואיני יודע בכמה כלים קבעתי ואיכא לספוקי בכלי א' או בשני כלים מודו רבנן לר' וכ"כ מ"ו הב"ז ובזה מיושב דברי הרמב"ם בפי"ז מה' מע"ק:

רש"י ד"ה של עשרונים כו' ובאידך שלשה ובאידך ארבע וכן עד ששים הס"ד וכצ"ל:

ד"ה פירשתי עשרונות ופירשתי מנחה מן כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה כר' שמעון כו' וא"ת מאי ס"ד כו'. פי' כיון דפריך אליבא דר"ש והתם לא אשכחן דרבי שמעון איתא לי' האי סברא דמותר השמן מחזירו לחלות ה"ה בכולה רקיקין לא אשכחן התם דרבי שמעון איתא ליה האי סברא ומשום הכי מתרצו [צאן קדשים: ד]רבנן דפליגי התם ארבי שמעון [צאן קדשים: ב"י שאמר משום רבי שמעון נמי אליבא דרבי שמעון קאמרי דרבי שמעון] הכי סבירא ליה דמותר השמן מחזירו לחלות וק"ל:

ד"ה דתלי לה כו' הכא מודו הס"ד. פי' דלעיל טעמא אחרינא איתא ליה אע"ג דכהן אדעתי' דעשרון חד הוא דקמץ מ"מ כולהו בני ביקת' דהדדי נינהו כולן מכח מנחה אחת באו עיין לעיל:

דף קו:

גמרא רבנן סברי כרבנן דאמרי כו' כצ"ל.

שם נחשת לא יפחות ממעה כסף כו'. משנה זו הובא בברייתא במסכתא שבת דף צ' ע"א והקשו שם תוספת תימא לר"י דלא יפחות מפרוטה הל"ל כי היכי דתני גבי זהב וכסף עכ"ל והניחו בצ"ע וכתב מ"ו הב"ז וצ"ע כי היא קושיא אלימתא. ונ"ל ליישב דהכא בברייתא פריך גבי זהב וכסף ואימא נסכא ומשני רבי אלעזר דאמר מטבע ועל זה יש לדקדק דתנא במתני' סתמא קתני הרי עלי זהב או כסף ולמה לא מפרש בהדיא הרי עלי מטבע של זהב או מטבע של כסף אליבא דרבי אלעזר דמשני הכי אלא על כרחך צריך לומר דבאמת בשעת הנדר אמר סתמא הרי עלי זהב או כסף ורבי אלעזר מוקמי אחר כך כשרוצה להביא ולצאת ידי נדרו אמר דדעתו היה [צאן קדשים: על] מטבע אשמעינן תנא דמתני' דמסתמא לא נדר איניש אזהב וכסף דבר שאין לו שיעור דהיינו נסכא זהב או כסף ומסתמא היה דעתו על מטבע ומשום הכי עכ"פ לא יפחות מדינר זהב או דינר כסף אבל גבי נחושת אשמעינן כיון דאמר סתמא נחשת אע"ג דאמר אחר כך דדעתו היה על פרוטה אפשר שחזר ודעתו היה על נסכא דסתם איניש יכול להביא נסכ' נחשת

ומשום הכי לא יפחות מנסכ' נחשת ששוה מעה כסף כנ"ל. וראיתי בספר מגיני שלמה שחיבר הגאון המפורסם מהור"א יהושיע זצל"ה אב"ד מק"ק קראקא שהלך בדרך הזה לתרץ קושיא זו אבל כפי פירושא הוא קצת דוחק וע"ש וכפי מה שפירשתי נכון הוא אבל צריך ליישב למה לא הקשו תוספת קושיא זו הכא אמתניתין:

רש"י ד"ה דמסיק להו כו' דילמא אינך שירים כו' כצ"ל:

ד"ה ורבי ליתא כו' לקומץ בתרא דלמא כו' כצ"ל:

ד"ה איפשר דמייתי כו' מכלי ב' ליהוי כו' כצ"ל:

בא"ד ולאותה דפש בכלי ראשון נדבה ומגע כו' כצ"ל:

בא"ד דבכלי גדול בקומץ כו' כצ"ל:

ד"ה אין לה מנחה כו' בעי להו ב' לוגין ואי חדא היא סגי בחד לוג הס"ד וכצ"ל:

ד"ה והמעלה את הקומץ כו' דהעלאה היא ובהאי כללא הוי מעלה כו' כצ"ל:

ד"ה פירשתי אחד כו' דאינו נקטר כולו כמו עולת כו' כצ"ל:

בא"ד דבר שנקטר כולו היינו לבונה הס"ד וכצ"ל:

תוס' ד"ה אפשר דמייתי כו' ועוד עשרון אחד יותר כו'. פי' והשתא דרבי ליתא דרבי אלעזר דלרבי אלעזר דאמר אבל אתה מעלהו לשם עצים אינו צריך לעוד עשרון אלא קומץ ב' קומצים מששי' עשרונים הראשון לשם חובתו שהיה עליו כבר והשני לשם חובת דהשתא ואי ששים עשרונים נדר הקומץ הב' לשם עצים אבל השתא דליתא ליה דרבי אלעזר משום הכי כתבו ועוד עשרון אחד יותר וק"ל:

בא"ד דהוי נדבה הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה ורבי כרבי אלעזר ב"י כו' דהא כי בלל חובה ומערבה בנדבה כו' כצ"ל:

ד"ה המעלה את הקומץ כו' כרבי אלעזר דפרק י"ג דזבחים כו' כצ"ל:

בא"ד לא מיירי בקומץ דסולת הס"ד. פי' אלא בקומץ דשני בזיכים דחייב אפי' בקומץ אחד וכזית ממנו ודלא כרבי אלעזר:

ד"ה והא איכא עולה כו' ועוד קשיא והא איתא עצים כו'. ויש ליישב כיון דלרבנן לא הוי קרבן גמור ולא שייך באמר הרי עלי אלא קרבן נדבה משום הכי לא פריך ועיין לעיל ד"כ ע"ב בתוספת ד"ה מלמד כו':

דף קז.

גמרא ומקנחין בה את הנרות כו' כצ"ל:

שם רבנן סברי דון מינה ומינה כו'. כתב מ"ו הב"ז הרמב"ם בפי"ז מה' מע"ק פסק כאן כרבנן וצ"ע דביבמות דע"ח ע"ב פסק דממזרי' (אסרי') [צאן קדשים: אסורי'] איסור עולם

אחד זכרים ואח' נקבות ודלא כר"א ור"ל אלא כרבנן דס"ל התם דון מינה ואוקי באתרא וכ"פ כל הפוסקי' בטור א"ה ס"ד וא"כ קשיא הלכתא אהלכתא ורבנן ארבנן. ובשבועות דל"א פסקו הפוסקים והרמב"ם ג"כ דמושבע מפי עצמו אינו חייב אלא בכופר בב"ד ומסיק בגמ' דס"ל דון מינה ואוקי באתרא וצ"ע ובההיא דשבועות הרגיש ג"כ בעל תוספת י"ט בזה והניחו בצ"ע עכ"ל. ולענ"ד לאו קושיא היא דבאמת רבנן ס"ל דון מינה ואוקי באתרא דהיינו היכא דדון עיקר הדבר מחבירו ולשאר דבריו אתה מוציא דינו מפורש בו ואתה יכול ללמוד מיניה וביה ואינך צריך ללמוד מחבירו העמידנו במקומו ואל תשווהו לחבירו [צאן קדשים: ממילא] גבי ממזר אתה לומד עיקר הדבר עד עולם מעמוני ומואבי ואוקי באתרא די' דורות דכתיב בממזר גופא א' זכרים וא' נקבות במשמע כמו שפרש"י ה"ה עד עולם דילפינן בג"ש נמי א' זכרים וא' נקבות וכן (במשמע) [צאן קדשים: במסכת] שבועות ילפינן תחלה שבועת העדות משבועת הפקדון בג"ש לענין מושבע מפי עצמו ואוקי באתרא דילפינן מושבע מפי עצמו בשבועת העדות ממושבע מפי אחרים המפורש בשבועת העדות גופא ואינו צריך ללמדו משבועת הפקדון וכן בכ"מ אבל הכא ילפינן שמן ממנחה דמתנדבים ורבנן ס"ל דנדבת שמן הוי כמו נדבת מנחה ואי אתה אומר אוקי באתרא אתה צריך לומר כמו שמצינו בשמן חובה הבא עם מנחת חובה ולא מצינו בכל המנחות חובה יותר מלוג שמן חוץ ממנחת כהנים ומנחת כהן משוח דנתרבה ג' לוגין לעשרון מ"ה ס"ל לרבנן דון מינה ומינה בלוג שמן דהוי כמו אוקי באתרא וכ"פ הרמב"ם דהוי כמו מנחת נדבה ולא כנסכים ורבי ס"ל דהוי כמו נסכים והוי אוקי באתרא כנסכים כנ"ל ועיין ברש"י בסנהדרין דע"ה ע"ב כנ"ל ברור ונכון. והא דפסק הרמב"ם לעיל דס"ב לענין שלמי צבור דסגי לאח' שחיטה בתנופת חזה ושוק כרבנן דס"ל דון מינה ומינה משלמי יחיד אע"ג דדינו מפורש בשלמי צבור דתנופה מחיים שהן שלימים ולימא אוקי באתרא ה"ה לאחר שחיטה כמות שהן בחיים יש ליישב כיון דמסיק לעיל דטעמא דרבנן דשלמיהם ריבוי הוא ולא משום דון מינה ומינה ומ"ה פסק כרבנן ומ"ו הב"ז כתב בשם חתנו הגאון מהור"ר ישעיה כ"ץ זצ"ל תירוץ אחר על קושי' זו וז"ל דהיכא דהלימוד בא בג"ש הוי כאלו נכתב בפי' בהלמד אמרינן בה לפסק הלכ' אוקי באתרא דהוי כאלו כתוב באתרא בהדי' ולא צריכא למילף מהלמוד אבל מה שנלמד מהמלמד בהיקש או בריבוי אמרי' דון מינה ומינה וכרבנן כו' עכ"ל ומסיים והוא נכון מאוד. ותמיה לי דאישתמיט' מניה סוגיא דנדה דמ"ג ע"ב דילף התם דש"ז מטמאה בנגיעה מריבוי דאו איש ופליגי התם אי מטמאה במגע דוקא בכעדשה או במשהו כרואה ומסיק ופליגי תנאי בעלמא אי דון מינה ומינה או אוקי באתרא פליגי נמי בנוגע בקרי ולפי פירושא האיך תלוי פלוגתא

דעלמא בנוגע בקרי דילמא אף ע"ג דבעלמא ס"ל אוקי באתרה מודה בנוגע בקרי דון מינה ומינה ואינו מטמא אלא בכעדשה כיון דאתי' מריבוי דקרא. וע"פ הצעות דברים אלו שקטה נמי קושי' מ"ו הב"ז על בעל ספר הכריתות לשון לימודי' שער ג' סימן קע"ה שכתב דהלכה כמ"ד אוקי באתרא ע"ש:

שם דאמר שלשת לוגין רבי וקא כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה מוראה ונוצה נזרקים אצל מזבח ונבלעין כו' כצ"ל:

ד"ה לא פסיק ליה דלימא כו' כצ"ל:

ד"ה קרבן מנחה כו' גמר לה הס"ד (וא"כ) [צאן קדשים: ואח"כ] צריך לציין מתני' ואח"כ ד"ה יביא כבש כו' כצ"ל:

ד"ה פירשתי א' כו' פירשתי יביא מכל כו' הד"א:

בא"ד גדולים וקטנים דהיינו כו' וכצ"ל:

ד"ה פירשתי את כו' מן העוף הס"ד:

תוס' ד"ה ודילמא נסכא כו' ופרק בתרא דכתובות כו'. ויש לדקדק דשם כתבו תוספת להיפוך דאדרבא נסכא עדיפא דאי פחותא מאי קשיא דהא קאמר מה שירצה מגבהו אלא ע"כ עדיפא ואפ"ה פריך שפיר אע"ג דיד בעל השטר על התחתונה ע"ש וצ"ע:

בא"ד דארבע מיניי' קומי באיסתירא הס"ד ואחר כך ד"ה באתרא דלא סגי כו' כצ"ל:

בא"ד מגבהו לוה כל מה שירצה כו' כצ"ל:

בא"ד ובגט פשוט לאו דוקא כי התם בכתובות והכי פריך ואימ' פריטי כלומר פונדיונים או מעות או איסרים ומשני באתרא כו' כצ"ל. פי' כל שאר מטבע של כסף הפחותים מדינר קורין פריטי:

בא"ד ובכתובות פריך ואימא פרוטות ממש כו'. ורש"י בכתובות דף ק"י ע"ב כתב ואימא פריטי ותאמר שיתן לו נחשת או כסף שוה מאה פרוטו' עכ"ל. ודברי רש"י קשה להולמן ואפשר ליישב הכי דקשה לרש"י השתא דמשני דכתיב ביה מטבע היינו מאה מטבע וקתני מגבהו מה שירצה לפ"ז מאי פריך ואימא פריטי דילמא באמת הא דקתני מגבהו מה שירצה אפי' פריטי בשלמא אהא דפריך ואימא נסכא לא קשיא דלמא באמת נותן לו נסכא ממש או מה ששוה נסכא דאיכא למימר דהכי פריך דמגבהו מה שירצה משמע דוקא מטבע שיתן לו הפחות שבמטבע מ"ה פריך ואימא נסכא וכ"כ תוס' שם אבל אפריטי קשי' דלמא באמת נותן לו הפחות שבמטבע דהיינו פריטי מ"ה פרש"י דהכי פריך דאכתי אימא נסכא היינו נחושת או נסכא כסף השוה פחות שבמטבע דהיינו השוה מאה פרוטות נחשת ולא דוקא מטבע ומשני פריטי דכספא לא עבדי אינשי וכסף הכתוב

בשטר משמע שכסף ממש הלוה לו ולא שוה כסף וסברא זו כתבו תוס' במס' בבא בתרא דף קס"ו ע"א ע"ש ומ"ו הב"ז נכנס בדרך אחר ליישב פירוש רש"י ודבריו אינם מובנים לי ואינו מן הצורך להאריך ומה שכתבתי נכון וברור הוא:

ד"ה שמוחטין בה כו' דמלקחיים איתא להו אלא של שאר כו' כצ"ל:

בא"ד את הפתילות ואשכחן נמי צינורא כדפירש בקונטרס כדתנן כוש כו' כצ"ל ועיין בתו' דסנהדרין די"ד ע"ב ד"ה צינורא כו':

ד"ה כליה עורב כו' דקאמר איבעי לשיורי כו' כצ"ל:

בא"ד ושמא תחלה עשה כליה עורב כו' ותוס' שם כתבו להיפך דבשעת הבנין בזמן שלא היה השכינה שורה בו היה מן הצורך לכליה עורב וצ"ע. ובתוספת דעירובין ד"ו ע"א ד"ה כגון אמה כו' כתב כי הכא:

דף קז:

רש"י ד"ה יביא כבש כו' ושלמים הס"ד ואח"כ ד"ה פר ופרה דתודה ושלמים איכא כו' כצ"ל: ואח"כ ד"ה רחל בת שתי שנים הס"ד ואח"כ ד"ה טלה וטליה כבש בן שנתו הס"ד וכצ"ל. ומ"ו הב"ז מוחק זה ואינו מן הצורך. וע' בפי' המשניות הרב ברטנורה ואח"כ ד"ה יביא הוא כו' שבעל פה הס"ד. פי' שיהיה ערך השור עם נסכיו מנה:

ד"ה דבר זה כו' והביא גדול לרבי לא יצא כו' כצ"ל:

בא"ד לפרושי רישא כו' כצ"ל:

ד"ה כנגד ששה כו' שוין הס"ד:

ד"ה כדי שיהא להם כו' וכשהמעות באות חולקים אותו לששה חלקים ונותנין לשופרות הס"ד וכצ"ל. ובדפוס חדש ראיתי גירסא אחריתי ואינו מן הצורך לשבש כל כך הגירסא:

ד"ה כנגד פר כו' מביא מנה אחד ונותן לשופר ששמו פר כדאמר יביא במנה דפר נקנה במנה כו' כצ"ל:

ד"ה ורבי היא דאמר כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה מוסיף עליהם כו' ובני יונה הס"ד. פי' דפרידה א' סגי:

ד"ה הרי עלי תודה או שלמים כו' כצ"ל:

ד"ה כבש יביא כו' בכסף שקלים כו'. היינו שתי סלעים:

בא"ד בעשירות דמטמא מקדש כו' כצ"ל:

בא"ד שהוא אחד מי"ו בסלע כו' כצ"ל:

בא"ד בין יש עמו נסכים בין אין עמו נסכים בסלע כו' כצ"ל:

בא"ד שאין נסכים באשם ואת כו' כצ"ל:

בא"ד פטר חמור אמרי' כו' כצ"ל:
בא"ד פטר וזה בת דנקא כו'. פירוש שה כחושה:
בא"ד כדאמרי' בפרק בתרא דכריתות כו' כצ"ל:
בא"ד אפילו בפחות מדנקא אם הוא טוב ומובחר מתכפר בהם ואם תאמר כו' כצ"ל:
בא"ד שמא מת אח' כו' כצ"ל:
בא"ד הוי פלגא זוזי כו'. פירוש משמע מתוך פרש"י הא דאמרי' בכריתות ועמדו קינין בו ביום ברבעתי' בעי למימר דשני הפרידו' עמדו ברובע שלם נמצא שוה החטאת של הפרידות חצי דינר וכן כתב שם רש"י להדיא:
בא"ד פרש"י רובע שקל כו' כצ"ל. פירוש חצי דינר:
בא"ד ועוד דומיא דסלע הס"ד. פי' כשם ששיעור חסרון הסלע תלי לה התלמו' בשקל הוא הדין חסרון הדינר תלי נמי במשקל השקל:
ד"ה שחור והביא כו' פ"ה דנזיר ובפרק מי שאחזו אוכמ' כו' כצ"ל. עיי' בגיטין דס"ח ע"א:
ד"ה שיהא שלום כו' זרוע כדאמרי' בפ' מ"ש הא יש תקנה לבעלי זרוע שכל ב"א נוטל משופר שלו מ"מ התקינו שיהא חולקים בע"ש הואיל וכל משמורת ביחד הס"ד וכצ"ל וכ"ה בס"י. ע"ש בפסחים:
ד"ה ורבי היא כו' דלרבנן לא חיישינן כו'. פירוש והמתנדב עגל או איל או כבש או גדי או שעיר נותן המעות לשופר של פר והכהנים מקריבים פרים מהם עד שיכלו כל המעות שיש שם וכפרש"י לקמן ד"ה כיחידאה כו':
בא"ד ואע"ג דזימנין דשנים נתנן לשני אילים והוא מביא כו' כצ"ל וכן הוא בכל הספרים. פירוש אע"ג דרבנן סבירא להו קטן והביא גדול יצא ליחוש דנתנן לשני אילים וצריך להביא עמהם שתי מנחות בשני כלים והביא פר דאינה אלא מנחה אחת בכלי אח' כדאמרינן לקמן דף ק"ח ע"ב אליבא דר' מ"מ רבנן לא חיישי לזה כנ"ל. ומ"ו הב"ז גורס הגירסא שלפנינו ולא ניחא לי גירסא זו לשבש כל הגירסאות דכיון דלרבנן קטן והביא גדול יצא מאי אף ע"ג דכתבו היינו הך דלרבנן לא חיישינן וגירסא זו יותר ניחא:

דף קח.

רש"י ד"ה והכבשים כו' ואלו להכשיר הס"ד וכצ"ל:
ד"ה ה"ג כו' חטאת ומותר אשם ומותר אשם מצורע כו' כצ"ל:
בא"ד סתם היינו כו' כצ"ל:
בא"ד ולא מערב כו' כצ"ל:
ד"ה ומותר קינין וניתוזלו הקינין וניתותרו המעות הס"ד:

ד"ה חד לקינין כו' לא יקריבו הס"ד ואח"כ ד"ה ירקב הואיל ואין באה על חטא ואיהו גופא לא מצי לאקרובינהו הס"ד וכצ"ל. ומ"ו הב"ז מ"ז ואינו מן הצורך:
ד"ה מותר שקלים כו' (ממון) [מהן] הס"ד:
ד"ה מתני' יביא בדמיהן א' ואע"ג כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה ור' אושעיא מאי טעמא לא אמר כשמואל וה"ה כל הני אמוראי דלעיל ור' אושעיא מ"ט לא אמרי כשמואל דבשלמא אמוראי כו' כצ"ל:
ד"ה ומדאינה קרויה כו' לא דמי למותר מנחה כו'. פירוש מנחת נדבה אף דאינה קרויה חטאת ואינה נרקב' ומשני בשלמא מנחת נדבה לא הי' שם חטאת מעולם עלה משא"כ עשירית האיפה וק"ל:

דף קח:

רש"י ד"ה גדול והביא כו' דנסתאב ואיכא למימר כו' כצ"ל:
ד"ה ליפלוג נמי כו' והביא גדול לפלוג נמי וליתני ור' אוסר כו' כצ"ל:
ד"ה לפי שאין בילה כו' הילכך מיחזי כי ההיא דנדר מידי כו' כצ"ל:
ד"ה הא יש בילה שרי לאתויי כו' כצ"ל:
ד"ה ודילמא עלי להביא כו' נדריה הס"ד ואח"כ ד"ה שור זה ודמיו כו' אם יסתאב הוקבע כו' כצ"ל:
בא"ד מייתי ב' עולות כו' כצ"ל:
ד"ה ודמיהן חולין כו' שבהן קתני מיהא וכולן ימכרו כו' וחוששין כו' כצ"ל:
ד"ה תרגומו הא דקתני כו' דבכך דינו כו' כצ"ל:
ד"ה ונפל כו' שמכרתי לך נפל כו' הס"ד וכצ"ל:

דף קט.

גמרא מאי לאו או מכשול כו' כצ"ל:
שם ובמזיד לא נעשה משרת לע"א כו'. פי' בתמי':
רש"י ד"ה ואמאי כו' ואי קטן כו' כצ"ל:
ד"ה והא מקטל כו' ואיהו אתחייב כו' כצ"ל:
ד"ה והקריבה בא"י כו' לאו קביעות היא והוי כאומר ע"מ שאהרגנה וע"מ שלא איתחייב באחריות' דמה לי כו' כצ"ל:
ד"ה בחטאה בשגגה כו' כהן בחטאה כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה אפילו תימא כו' אבל קשיא דמסיק כו'. פירוש דהתם מסיק אפילו תימא רבנן מאי עליה מעולה שבבתי' ולפי מסקנא דהכא דיד בעה"ש על התחתונה ועליה ממש קאמר דגריע א"כ לא אתיא כרבנן דא"כ ל"ל בביתי דקאמר אפי' בית סתם נמי עליה בכלל בית הוא:

בא"ד לאפוקי עליה כו' כצ"ל. ועיי' שם בהרא"ש ותבין כונת התוספת ע"פ גירסא זו וגירס' נכונה הוא ויציע מאן דכר שמיה התם עיין שם:

ד"ה לא ישמשו כו' את כפיו ולא יקרא כו' כצ"ל. פירוש אפי' שב בתשובה:

בא"ד ורש"י פירש דכשר כו' רש"י בתשובה שלו כ"כ והובא בטא"ח בב"י סי' קכ"ח:

בא"ד ותו אמרינן אי מה כו' בתענית דכ"ז ע"א ובדפוס חדש נדפס בסוטה דל"ח וטעות הוא:

בא"ד ת"ל לעמוד לשרת כו'. תירוץ זה לא מצאתי במסכת סוטה ולא במס' תענית דבמסכת תענית משני הא איתקש לנזיר עיין שם וצ"ע:

דף קט:

גמרא והעלה עליו עולה לשם שמים כו' כצ"ל:

שם כל האומר לי עלה לה אני כופתו כו' כצ"ל:

שם כל האומר לי לירד ממנה כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה קמייתא שגג בזריקה הס"ד:

ד"ה כל האומר עולה או מנחה כו' כצ"ל:

בא"ד ואמר הרי עלי כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה חוניו בני כו' ואלמדך סדר עבודה כו' כצ"ל:

בא"ד וי"ל דלא היה יודע סדר הבא ליכנס כו' כצ"ל. פירוש דדבר זה אינו שכיח להתחנך לכהונה גדולה ודבר זה לא ראה מעולם:

ד"ה והעלה עליו כו' ונראה דלבני נח הי' מעלה לנכרים כו'. וכתב מ"ו הב"ז תירוץ התוספת דכאן אתי דלא כר"י בפרק ב"ש דע"ב ע"א דלר"י מחויב אשחוטי חוץ בקדשי נכרים עכ"ל ול"נ דבהא פליגי הכא ר"מ ור"י ר"מ דס"ל דלשם ע"א העלה ס"ל כר"י דקדשי נכרים חייב אשחוטי חוץ מ"ה ליכא למימר דהעלה לשם שמים ור"י ס"ל כר"ש דהתם דאקדשי נכרים פטור אשחוטי חוץ מ"ה ס"ל דהעלה לשם שמים ואי משום שחוטי חוץ דקדשי נכרים הוי כמו שכתבו תוספת וכיון דר"מ ס"ל כר"י ואיבעיא לן במסכת עירובין דף מ"ו ע"ב ר"מ ור"ש הלכה כמי ועלתה בתיק"ו ור"י ור"ש מסיק התם דהלכה כר"י מכ"ש דהלכה כר"מ ור"י נגד ר"ש ומ"ה פסק הרמב"ם בפי"ט מה' מע"ק בשחוטי חוץ

כר"י אע"ג דלענין פיגול ונותר וטמא פסק פי"ח מה' פ"ה כר"ש כמו שכתב טעמו התם בכ"מ ובזה נתיישב תמי' מ"ו הב"ז התם בזבחים על הכ"מ עיי' שם. ועפ"ז מתורץ נמי קושית התוס' במגילה ד"י ע"א דר"י קאמר התם שמעתי שמקריבין בבית חוניו בזמן הזה קסבר בית חוניו לאו ע"א היא רק לש"ש כר"י דהכא והקשו תוספת היאך מקריבי' שם בטומאה כיון דגזרו טומאה על ארץ העמים עכ"ל ומתרצו בדוחק אבל לפי שפרשתי מתורץ שפיר כיון דר' יצחק כר"י ס"ל דלש"ש העלה ור"י כר"ש ס"ל ור"ש ס"ל דקדשי נכרים אין חייבים עליהם משום טומאה ור"י איירי בקדשי נכרי דמקריבי'. ובדרך אחר נ"ל ליישב מה שכתב מ"ו הב"ז דתירוץ התוספ' אתי' דלא כר"י דאפשר לפרש דחוניו לא הקריב קדשי נכרים דהם הקריבו רק דאורינהו להן היאך יעשו בסדר הקרבה ולאורינהו שרי כדאמרינן בפ"ב דמסכת זבחים דקי"ו ע"ב עיין שם כנ"ל ועיקר:

ד"ה בתחלה כל האומר עולה או מנחה כו' כצ"ל:

דף קי.

גמרא דקרו ליה אלהא דאלהא כו'. פירוש שאומרי' כביכול שאינו משגיח בתחתונים ונותן כח וממשלה לאלהות שתחתיו:

שם העוסקים בתורה בכ"מ כו'. פירוש שהולכים מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה היינו בכל מקום נקראו מגישי לשמי כדאמרינן במסכת ברכות דס"ג ע"ב דנקראו מבקשי ה'. ואפשר לומר דזהו כוונת דוד המלך בתהלים ממזרח שמש ועד מבואו מהולל שם ה' רם על כל גוים ה' וגו' דלכאורה זה יתור לשון רם על וגו' ועפ"ז מתורץ ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם ה' קשה הלא (מקטריגי') [מקרטיגני] כלפי מזרח אין מכירי' את ישראל ולא את אביהם שבשמים מ"ה מסיים רם על כל גוים ה' אע"פ שאין מכירים את אביהם שבשמים מכל מקום קרי ליה אלהא דאלהא שהוא רם על כל:

שם ומנחה טהורה זה הלומד תורה בטהרה כו'. ואפשר לפרש למה מדמה דוקא לקרבן מנחה משום דאית' התם בקדושין דכ"ט ע"ב דשמואל סבר הלכה אדם נושא אשה ואח"כ ילמוד תורה ר' יוחנן אמר ריחים בצוארו וצריך לחזור אחר מזונות אשתו ויעסוק בתורה וכתבו תוספת דר"י לבני בבל דיבר שהם עניים ולפ"ז שזה שנושא אשה ואח"כ לומד תורה אע"פ שצריך לחזור אחר מזונות אשתו אפ"ה עוסק בתור' ומסתפק במיעוט מ"ה מדמי לקרבן עני כמו עני שצריך לחזור אחר מזונותיו ואפ"ה מביא קרבן מנחה שהוא קרבן נ"ל:

שם העוסקים בתורה בלילה מעלה עליהם כו'. פי' שעוסקים בתורה בגלות הדומה ללילה ועל ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים והשתא אין לנו עבודה ובטלה העבודה ואין לנו אלא ב' מ"ה מעלה עליהם הכתוב כאילו עסוקי' נמי בעבודה והשתא העולם עומד על ג':

שם כאלו נבנה מקדש בימיהם כו'. אפשר ליתן טעם דאמר ר"י לקמן כל העוסק בתורת חטאת כו' מ"ה ת"ח העסוקי' בהלכות עבודה הוי כאלו הקריבו קרבנות וכאלו בית המקדש קיים:

שם אמר ר"י מאי דכתיב כו'. אפשר לפרש דר"י בא לישב דלא תקשה לרבא דאמר כל העוסק בתורה אינו צריך כו' דלמא קרא אתי לכל העוסק בתורת עולה דוקא מ"ה כתיב לעולה דהיינו תורת של עולה מ"ה אמר ר"י דזה שמעינן מזאת תורת החטאת וגו' וע"כ זאת התורה לעולה אתי לשאר תורה אם עוסק בה אינו צריך לעולה דהתורה מגינה ומצלי מיצה"ר בעידנא דעסיק בה כדאמרי' במס' סוטה וכ"כ מהרש"א:

שם אמר רבי זירא מאי קרא מתוקה שנת וגו'. וצריך ליישב מאי פריך מאי קרא הא במתני' מייתי קרא מדכתי' במנחה ריח ניחוח ואפש' ליישב דמקרא דמתני' לא אשמעינן אלא עני שאין לו להקריב קרבן גדול והביא מנחה הוי ריח ניחוח לה' וז"ז קאמר מאי קרא אפילו עשיר שיש לו להביא קרבן גדול והביא קרבן עני ומכוין לבו לשמים דהוי ריח ניחוח ויליף מדכתיב אם מעט ואם הרבה משמע אע"פ שיש בידו להביא הן מעט הן רב והביא מעט אפ"ה מתוקה שנת העובד ודוק. ור' אדא מביא מדכתיב ברבות הטובה דהיינו שמביא קרבן גדול אין יתרון אלא לכהנים שרבו אוכליה אבל ומה כשרון לבעליו להקב"ה בקרבן גדול שלו דבקרבן קטן נמי מרוצה להב"ה אפי' ביכול להביא קרבן גדול דאין רצונו של הב"ה אלא אם מכוין לבו לשמים:

שם שלא ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק כו'. והנה רש"י מפרש דאומרי' רשויות הרבה ואפש' לפרש בדרך אחר שלא ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק לאומרים שהקרבה ג"כ לשרים משרי מעלה ושם אל ושם אלקיס משותף בהם לכך נאמר לה' דוקא לשם המיוחד שהוא שמו המיוחד ית' ולזה תהיה הקרבה ובזה מתיישב מה דקאמר ושמא תאמר לאכילה צריך פירוש השתא דהקרבה יהיה דוקא לשמו המיוחד שמא תאמר ח"ו לאכילה הוא צריך. וסברא זו מצאתי בס' קרבן אהרן פרשת ויקרא דמ"ד ע"ד:

רש"י ד"ה מכירין את ישראל כו' ואין מכבידי' עולם הס"ד פירוש ארנוניות ומסים:

ד"ה ואת אביהם שבשמים שמתאמצי' בקב"ה ואין מתאמצים בעכו"ם הס"ד. פירוש אע"פ שעובדי' ע"ג אין מתאמצי' כ"כ בע"ג שלהם אלא בקב"ה:

ד"ה שנת העובד כו' ומביאו למזבח כו' כצ"ל:
ד"ה לבעל הדין כו' מנחה וזה ששמו כך כו' כצ"ל:
ד"ה לא לרצוני כו' להנאתי שאני רוצה כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה ומיכאל שר הגדול כו' ויש מי שאומר כבשים של אש כו'. ולפי' יש מי שאומר צריך לפרש הפסוק לעולם זאת על ישראל בשביל ישראל הוא מקריב כבשים של אש:
הדרן עלך הרי עלי עשרון. וסליקא לה מסכת מנחות: בעזרת אל אלהי הרוחות.
עד כה עזרני ה' לגמור מסכת מנחות. ואתן שבח והודיה ורוב ברכות. לה' צבאות אלהי המערכות: